

ISSN 2587-3822

STUDII NAȚIONALE , DE SECURITATE

Revistă științifico-practică
Nr. 1 (5) 2022

**SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE AL REPUBLICII MOLDOVA
INSTITUTUL NAȚIONAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE
”BOGDAN, ÎNTEMEIATORUL MOLDOVEI”**

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE
Revistă științifico-practică
Nr. 1 (5) 2022

CHIȘINĂU – 2022

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE
Revistă științifico-practică
Nr. 1 (5) 2022

*Ediția curentă a Revistei științifico-practice „Studii Naționale de Securitate” se dedică
celebrării a 20 de ani de la crearea Institutului Național de Informații și Securitate
”Bogdan, Întemeietorul Moldovei”*

FONDATOR:
SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE AL REPUBLICII MOLDOVA

Redactor-șef: Vitalie SÎLI, doctor în drept,
conferențiar universitar, rector INIS

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC AL REVISTEI:

Diana HÎRBU – *redactor-șef adjunct*, doctor
în științe politice, conferențiar universitar

Xenofon ULIANOVSKI – *redactor științific*, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM/USM

Serghei SPRINCEAN – doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Svetlana CEBOTARI – doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, USM/ Academia Militară ”Alexandru cel Bun”

Valeriu CUȘNIR – doctor habilitat în drept, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Victor JUC – doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Iurie MIHALACHI – doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USPEE

Victor SACA – doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, USM / Academia de Administrare Publică

COLEGIUL DE REDACȚIE AL REVISTEI:

Natalia ALBU – doctor în științe politice, conferențiar universitar, Academia Militară ”Alexandru cel Bun”

Tatiana BUSUNCIAN – doctor în științe politice, USM

Igor CAȘU – doctor în istorie, conferențiar universitar, USM

Eugenia COJOCARI – doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM

Cristina EJOVA – doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM

D. Gheorghe ALECU – doctor în drept, conferențiar universitar, ARACIS, România

Ruslana GROSU – doctor în științe politice, conferențiar universitar, Academia Militară ”Alexandru cel Bun”

Vakhtang MAISAIA – doctor, profesor universitar, Universitatea Internațională Caucasus, Tbilisi, Georgia

Nataliia NECHAYEVA-YURIICHUK – doctor, conferențiar universitar, Universitatea Națională ”Iurii Fedkoviți” din Cernăuți, Ucraina

Tudor OSOIANU – doctor în drept, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice / Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”

Natalia PUTINA – doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM

Alexandru ROȘCA – doctor habilitat în filozofie, academician, Academia de Științe a Moldovei

Eugen STRĂUȚIU – doctor, profesor universitar, Universitatea ”L. Blaga”, Sibiu, România

Tudorel TOADER – doctor în drept, profesor universitar, Universitatea ”Ioan Cuza”, Iași, România

Tatiana VERDEȘ – doctor în filologie, conferențiar universitar, IP „NeoEduct”, UST

COMISIA DE EXPERTI:

Andrei FORTUNA – doctor în științe istorice
Vitalie ARMAȘU – doctor în sociologie
Marcel BENCHECI – doctor în științe politice, cercetător științific superior
Victor CREȚU – doctor în științe tehnice
Natalia CURAGĂU – doctor în economie, conferențiar universitar
Boris GLAVAN – doctor în drept, conferențiar universitar
Lilian LUCHIN – doctor în drept, conferențiar universitar
Victor NEMȚAN – doctor în științe medicale
Maria PROCA – doctor în științe politice
Ion VAREAGHIN – doctor în științe politice
Valeriu MIJA – doctor în științe politice

REDACTORI DE LIMBĂ:

Vitalie ȚURCANU – *Română / Rusă*
Vitalina BAHNEANU, dr., conf. universitar, Facultatea de Litere, USM – *Franceză*
Lia BUTUCEL, lector asistent, doctorandă, Facultatea de Litere, USM – *Engleză*

Ideile și opiniile expuse în materialele prezentate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fondatorului. Autorii poartă întreaga responsabilitate pentru conținutul științific al textelor. *Articolele sunt recenzate.*

Versiunea electronică: <https://inis.sis.md/content/revista-inis-studii-nationale-de-securitate>

Adresa redacției: str. Șoseaua Balcani, 7, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD-2049. Tel: +373/22/239-848.

© SIS (INIS), 2022

NATIONAL SECURITY STUDIES
Journal of Research and Practice
Nr. 1 (5) 2022

The current edition of the Scientific - practical Journal "National Security Studies" is dedicated to the 20-th celebration of the creation of the National Intelligence and Security Institute "Bogdan, the Founder of Moldova"

FOUNDER:
SECURITY AND INTELLIGENCE SERVICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Chief Editor: Vitalie SÎLI, PhD in Law, Associate Professor, NIIS rector

SCIENTIFIC BOARD:

Diana HÎRBU – *deputy chief editor*, PhD in Political Science, Associate Professor

Xenofon ULIANOVSKI – *scientific editor*, PhD in Law, Professor, FIUM/MSU

Serghei SPRINCEAN – PhD in Political Science, Associate Professor, Institute of Law, Political and Sociological Research

Svetlana CEBOTARI – PhD in Political Science, Associate Professor, MSU / Military Academy "Alexandru cel Bun"

Valeriu CUȘNIR – PhD in Law, Professor, Institute of Law, Political and Sociological Research

Victor JUC – PhD in Political Science, Professor, Institute of Law, Political and Sociological Research

Iurie MIHALACHI – PhD in Law, Associate Professor, USPEE

Victor SACA – PhD in Political Science, Professor, MSU / Academy of Public Administration

EDITORIAL BOARD:

Natalia ALBU – PhD in Political Science, Associate Professor, Military Academy "Alexandru cel Bun"

Tatiana BUSUNCIAN – PhD in Political Science, MSU

Igor CAȘU – PhD in History, Associate Professor, MSU

Eugenia COJOCARI – PhD in Law, Professor, MSU

Cristina EJOVA – PhD in Political Science, Associate Professor, MSU

D. Gheorghe ALECU – PhD in Law, Associate Professor, ARACIS, Romania

Ruslana GROSU – PhD in Political Science, Associate Professor, Military Academy "Alexandru cel Bun"

Vakhtang MAISAIA – PhD, Professor, International University of Caucasus, Tbilisi, Georgia

Nataliia NECHAYEVA-YURIICHUK – PhD, Associate Professor, Chernivtsi National University "Iurii Fedkovici", Ucraina

Tudor OSOIANU – PhD in Law, Associate Professor, Institute of Law / Police Academy „Ștefan cel Mare”, Political and Sociological Research

Natalia PUTINA – PhD in Political Science, Associate Professor, MSU

Alexandru ROȘCA – PhD, Academician, Academy of Science of Moldova

Eugen STRĂUȚIU – PhD in Political Science, Professor, University "L. Blaga", Sibiu, Romania

Tudorel TOADER – PhD in Law, Professor, University "Ioan Cuza", Iași, România

Tatiana VERDEȘ – PhD in Philology, Associate Professor, IP „NeoEduct”, UST

EXPERT COMMITTEE:

Andrei FORTUNA – PhD in History

Vitalie ARMAȘU – PhD in Sociology

Marcel BENCHECI – PhD in Political Science, Senior Scientific Researcher

Victor CRETU – PhD in Technical Science

Natalia CURAGĂU – PhD in Economics, Associate Professor

Boris GLAVAN – PhD in Law, Associate Professor

Lilian LUCHIN – PhD in Law, Associate Professor

Victor NEMTAN – PhD in Medical Science

Maria PROCA – PhD in Political Science

Ion VAREAGHIN – PhD in Political Science

Valeriu MIJA – PhD in Political Science

LANGUAGE EDITORS:

Vitalie ȚURCANU – *Romanian / Russian*

Vitalina BAHNEANU, PhD, Associate Professor, Moldova State University – *French*

Lia BUTUCEL, Assistant Lecturer, PhD student, Faculty of Letters, MSU – *English*

Ideas and opinions expressed in the materials below belong to authors exclusively and do not necessarily reflect the point of view of the Founder. The authors bear full responsibility for the scientific content of the texts.

The electronic version: <https://inis.sis.md/content/revista-inis-studii-nationale-de-securitate>

Address of the editorial's office: Soseaua Balcani Str., 7, Chisinau, Republic of Moldova, MD-2049. Tel: +373/22/239-848.

© SIS (INIS), 2022

CUPRINS

PREFAȚĂ	10
----------------------	----

EDITORIAL***Vitalie SÎLI***

INSTITUTUL NAȚIONAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE "BOGDAN, ÎNTEMEIATORUL MOLDOVEI" – 20 DE ANI DE ACTIVITATE ȘI ASCENSIUNE	12
--	----

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ***Serghei SPRINCEAN***

MODERNIZAREA DOMENIULUI SECURITĂȚII CA OBIECT DE STUDIU ȘI DISCIPLINĂ DIDACTICĂ	18
---	----

Alexandru MALACENCO

POLITICA DE CADRE A URSS ÎN FORMAREA EFECTIVULUI NKGB-MGB AL RSS MOLDOVENEȘTI ÎN PRIMII ANI POSTBELICI	28
--	----

Victor SACA, Diana HÎRBU

ACTORII ȘI AGENȚII INTERESULUI NAȚIONAL ȘI AI SECURITĂȚII NAȚIONALE	38
---	----

Svetlana CEBOTARI, Anatoli BUZEV

IDENTIFICĂRI CONCEPTUAL – TEORETICE ALE CORELAȚIEI „MIGRAȚIE ILEGALĂ-AMENINȚARE-SECURITATE”	53
---	----

Francisco TALMACI

UTILIZAREA ANALIZELOR OPERAȚIONALE DE INFORMAȚII ÎN INVESTIGAREA CORUPȚIEI	68
--	----

SECURITATE INTERNAȚIONALĂ***Vakhtang MAISAI***

RUSSIA'S "SMART POWER" IN ACTION – MILITARY IMPLICATIONS AND GEOECONOMIC CONSEQUENCES IN POST-SOVIET SPACE	80
--	----

Наталья НЕЧАЕВА-ЮРИЙЧУК, Сергей ТРОЯН

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ВЗГЛЯД СКВОЗЬ ПРИЗМУ СТРУКТУРНОЙ ТЕОРИИ НАСТУПАТЕЛЬНОГО РЕАЛИЗМА Дж. МИРШАЙМЕРА	92
--	----

Aurelia PERU-BALAN, Vitalina BAHNEANU

VICTORIA LUI EMMANUEL MACRON - 2022: IMAGINE ȘI POZIȚIONARE. EȘECUL DIN ALEGERILE PENTRU ADUNAREA NAȚIONALĂ	104
---	-----

Ruslana GROSU

CONCEPTUALIZAREA ȘI OPERAȚIONALIZAREA UNOR COMPONENTE ALE SECURITĂȚII NON-TRADIȚIONALE ÎN STATELE DIN ASIA DE SUD-EST 117

Sergiu CORNEA, Elena MANDAJI

FORMATION AND DEVELOPMENT OF COOPERATION AND PARTNERSHIP RELATIONS EU - REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION 131

SECURITATE JURIDICĂ

Gheorghe ALECU, Coralia GICĂ

UNELE REFLECȚII DE ORDIN FILOZOFIC ȘI NORMATIV PRIVIND SINTAGMA „COINCIDENTIA OPPOSITORUM” 143

Alexei BARBANEAGRA, Petru BOLOS

CARACTERISTICA JURIDICO-PENALĂ A INFRAȚIUNII DE LUARE DE MITĂ POTRIVIT LEGISLAȚIEI PENALE A ROMÂNIEI 150

TABLE OF CONTENT

PREFACE	10
----------------------	----

EDITORIAL

Vitalie SILI

NATIONAL INSTITUTE OF INFORMATION AND SECURITY "BOGDAN, THE FOUNDER OF MOLDOVA" - 20 YEARS OF ACTIVITY AND ASCENSION	12
--	----

INTELLIGENCE AND NATIONAL SECURITY

Serghei SPRINCEAN

MODERNIZATION OF THE SECURITY FIELD AS AN OBJECT OF STUDY AND DIDACTIC DISCIPLINE	18
---	----

Alexandru MALACENCO

THE PERSONNEL POLICY OF THE USSR IN THE FORMATION OF THE NKGB-MGB STAFF OF MOLDAVIAN RSS IN THE FIRST POST-WAR YEARS	28
--	----

Victor SACA, Diana HÎRBU

ACTORS AND AGENTS OF NATIONAL INTEREST AND NATIONAL SECURITY ...	38
--	----

Svetlana CEBOTARI, Anatoli BUZEV

CONCEPTUALLY-THEORETICAL IDENTIFICATIONS OF THE "ILLEGAL MIGRATION-THREAT-THREAT-SECURITY" CORRELATION	53
--	----

Francisco TALMACI

THE USE OF OPERATIONAL INTELLIGENCE ANALYZES IN THE INVESTIGATION OF CORRUPTION	63
---	----

INTERNATIONAL SECURITY

Vakhtang MAISAIA

RUSSIA'S "SMART POWER" IN ACTION – MILITARY IMPLICATIONS AND GEOECONOMIC CONSEQUENCES IN POST-SOVIET SPACE	80
--	----

Aurelia PERU-BALAN, Vitalina BAHNEANU

EMMANUEL MACRON'S VICTORY 2022: IMAGE AND POSITIONING. FAILURE IN THE ELECTIONS FOR THE NATIONAL ASSEMBLY	92
---	----

Ruslana GROSU

THE CONCEPTUALIZATION AND OPERATIONALIZATION OF SOME NON-TRADITIONAL SECURITY COMPONENTS IN THE STATES OF SOUTHEAST ASIA	104
--	-----

Sergiu CORNEA, Elena MANDAJI

FORMATION AND DEVELOPMENT OF COOPERATION AND PARTNERSHIP RELATIONS EU - REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION	117
--	-----

Nataliia NECHAYEVA-YURIICHUK, Serhiy TROYAN

MODERN PROBLEMS OF INTERNATIONAL SECURITY: A LOOK THROUGH THE PRISM OF J. MEARSHEIMER'S STRUCTURAL THEORY OF OFFENSIVE REALISM .131

JUDICIAL SECURITY

Gheorghe ALECU, Coralia GICĂ

SOME PHILOSOPHICAL AND NORMATIVE REFLECTIONS ON THE SYNTAX "COINCIDENTIA OPPOSITORUM" 143

Alexei BARBANEAGRA, Petru BOLOS

THE LEGAL-CRIMINAL CHARACTERISTICS OF THE CRIME OF BRIBERY ACCORDING TO THE CRIMINAL LEGISLATION OF ROMANIA 150

PREFAȚĂ

**Mesajul Directorului Serviciului de Informații și Securitate
al Republicii Moldova Alexandru MUSTEAȚA
cu prilejul aniversării a 20-a de la crearea Institutului Național de Informații și Securitate
„Bogdan, Întemeietorul Moldovei”**

***Stimați ofițeri și angajați ai Institutului Național de Informații și Securitate
„Bogdan, Întemeietorul Moldovei”,
Dragi cititori ai Revistei științifico-practice „Studii Naționale de Securitate”***

La 10 septembrie 2022 se împlinesc 20 de ani de la crearea Institutului Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”. Acest eveniment este unul important pentru Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, deoarece instruirea și pregătirea ofițerilor de informații și securitate constituie o prioritate pentru instituție, iar factorul uman înalt calificat reprezintă una dintre cele mai valoroase resurse necesare pentru funcționalitatea Serviciului și cunoașterea proceselor, riscurilor și vulnerabilităților de securitate națională.

Îmi exprim ferm convingerea că Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei” al SIS RM este instituția unde ofițerii de informații și securitate

primesc o pregătire fundamentală în domeniul informațiilor, contrainformațiilor, analizei de securitate, activității speciale de investigații, eticii profesionale, limbilor moderne etc. și își dezvoltă asemenea valori, precum patriotismul, inteligența și profesionalismul, trăsături absolut necesare pentru atingerea obiectivului primordial al SIS RM, cel de a asigura securitatea națională.

Consemnez că activitatea practică a unui ofițer de informații și securitate este dificil de realizat fără un suport teoretico-practic și metodologic corespunzător, aspecte fundamentale, care se regăsesc în cadrul Institutului Național de Informații și Securitate, reprezentând o Direcție strategică pentru Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

Îmi exprim gratitudinea pentru corpul profesoral-didactic al Institutului Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”, care reprezintă nucleul în desfășurarea programelor de studii de formare profesională inițială, formare profesională continuă și în colaborarea SIS RM cu societatea în domeniul proiectelor de cercetare și a studiilor de securitate națională, în promovarea educației de securitate și a culturii de securitate în rândul cetățenilor.

Manifest încrederea că atât audienții INIS al SIS RM, cât și corpul profesoral didactic contribuie la elucidarea unui complex de probleme conexe segmentului modern de securitate, precum și la dezvoltarea științei de securitate, printr-o abordare multiaspectuală, complexă și sistemică.

Pe această cale adresez angajaților INIS al SIS RM sincere felicitări și înalta apreciere, urându-le tuturor sănătate, fericire, prosperitate și noi realizări profesionale.

EDITORIAL

CZU: 351.86(478)

DOI: 10.5281/zenodo.7030102

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE
"BOGDAN, ÎNTEMEIETORUL MOLDOVEI" – 20 DE ANI DE ACTIVITATE
ȘI ASCENSIUNE****Vitalie SÎLI**

Chișinău, Republica Moldova

redactor-șef, rector

Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”

doctor în drept, conferențiar universitar

ORCID: 0000-0002-1351-3417

e-mail: silivitalie@gmail.com

Institutul Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei" al SIS RM este unica instituție de învățământ din Republica Moldova specializată în instruirea specialiștilor în domeniul informațiilor, contrainformațiilor, analizei de securitate, activității speciale de investigații, protecției secretului de stat și pregătirii antiteroriste.

La 10 septembrie 2002 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1192, înființarea, în cadrul Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, în baza Centrului de instruire a cadrelor, a Institutului Național de Informații și Securitate, cu statut de instituție de învățământ superior (INIS al SIS RM).

În 2022 INIS al SIS RM împlinește 20 de ani de activitate și ascensiune pe diverse domenii, principalele fiind formarea profesională inițială, formarea profesională continuă și analize, cercetări în securitate națională.

Cuvinte-cheie: *Institutul Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei", Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, formare profesională inițială și continuă, securitate națională.*

**THE NATIONAL INTELLIGENCE AND SECURITY INSTITUTE "BOGDAN, THE FOUNDER OF MOLDOVA" –
20 YEARS OF ACTIVITY AND ASCENSION**

The National Intelligence and Security Institute "Bogdan, the Founder of Moldova" of SIS RM is the only educational institution in the Republic of Moldova specialized in training specialists in the field of intelligence, counter-intelligence, security analysis, special investigative activity, protection of state secrets and anti-terrorist training.

On September 10, 2002 by the Decision of the Government of the Republic of Moldova no. 1192, on the establishment, within the Intelligence and Security Service of the Republic of Moldova, based on the Personnel Training Center, of the National Intelligence and Security Institute, having status of a higher education institution.

In 2022, the National Intelligence and Security Institute celebrates the anniversary 20 years of activity and development in various fields, the main ones being initial professional training, continuing professional training and analysis, research in national security.

Keywords: *National Institute of Information and Security "Bogdan, the Founder of Moldova", Information and Security Service of the Republic of Moldova, initial and continuous professional training, national security.*

L' INSTITUT NATIONAL DE L'INFORMATION ET DE SÉCURITÉ "BOGDAN, LE FONDATEUR DE LA MOLDAVIE" - 20 ANS D'ACTIVITÉ ET D'ASCENSION

L'Institut National de l'Information et de Sécurité "Bogdan, le fondateur de la Moldavie" du SIS RM est le seul établissement d'enseignement de la République de Moldavie spécialisé dans la formation des spécialistes dans le domaine du renseignement, du contre-espionnage, de l'analyse de sécurité, des activités d'enquête spéciales, de la protection des secrets d'État et de la formation antiterroriste.

Le 10 septembre 2002, par la Décision du Gouvernement de la République de Moldova no. 1192, la création, au sein du Service de renseignement et de sécurité de la République de Moldova, sur la base du Centre de formation du personnel, de l'Institut National du Renseignement et de la Sécurité, avec le statut d'établissement d'enseignement supérieur.

En 2022, l'Institut National du Renseignement et de la Sécurité achève 20 ans d'activité et de promotion dans divers domaines dont les principaux sont la formation professionnelle initiale, la formation professionnelle continue et l'analyse, la recherche en sécurité nationale.

Mots-clés: *Institut national de l'information et de la sécurité « Bogdan, le fondateur de la Moldavie », Service de l'information et de la sécurité de la République de Moldavie, formation professionnelle initiale et continue, sécurité nationale.*

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ ИНФОРМАЦИИ И БЕЗОПАСНОСТИ "БОГДАН, ОСНОВАТЕЛЬ МОЛДОВЫ" – 20 ЛЕТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И СОЗИДАНИЯ

Национальный Институт Информации и Безопасности им. «Богдана Основателя Молдовы» СИБ РМ является единственным учебным заведением в Республике Молдова, готовящим специалистов в области разведки, контрразведки, анализа безопасности, специальной розыскной деятельности, защиты государственной тайны и анти-террористической деятельности.

Национальный Институт Информации и Безопасности образован 10 сентября 2002 года, Решением Правительства № 1192, на базе Центра подготовки кадров со статусом высшего учебного заведения (ИНИС СИБ РМ)

10 сентября 2022 года, ИНИС отметит свой юбилей – 20 лет со дня основания, деятельности и усовершенствования в сферах профессиональной подготовки, непрерывного профессионального обучения, анализа и исследований в области национальной безопасности.

Ключевые слова: *Национальный Институт Информации и Безопасности им. «Богдана Основателя Молдовы», Служба Информации и Безопасности Республики Молдова, начальная и непрерывная профессиональная подготовка, национальная безопасность.*

Secolul XXI a debutat cu provocări serioase asupra securității, acestea evoluând de la nivel statal la cel regional, afectând grav sistemul de securitate, pacea, liniștea și principiile de conviețuire a popoarelor. Amenințările exteriorizate prin actele teroriste de proporții, crearea unor organizații teroriste complexe, care au reușit să preia controlul asupra unor vaste teritorii, declarând formarea statului guvernat de ideolo-

gia și principiile teroriste, exportarea violenței pe teritoriile altor state, conflictele militare locale și regionale au pus în gardă și continuă să mențină în stare de alertă practic întreaga umanitate. Lumea contemporană, aflată în permanentă schimbare, încearcă identificarea unor soluții viabile și aplicabile pentru crearea unui sistem de securitate eficient, un rol important revenindu-le serviciilor speciale de securitate.

Atingerea obiectivelor enunțate, însă, poate avea loc doar în cazul instituirii în societate a unui nivel suficient de cultură generală, în special de cunoștințe în domeniul securității, a particularităților, etapelor, subiecților, competenței, obiectivelor, metodelor și procedurilor, precum și al finalității procesului de asigurare a securității. *Un rol deosebit în acest sens revine Institutului Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei", care este o instituție specializată în domeniul pregătirii cadrelor pentru Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și alte organe ale securității statului.*

Prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1192 din 10 septembrie 2002, în baza Centrului de instruire al SIS RM a fost creat Institutul Național de Informații și Securitate (INIS al SIS RM), cu statut de instituție superioară de învățământ. În 2009 INIS-ului i s-a conferit numele "Bogdan, Întemeietorul Moldovei", iar Comisia Națională de Heraldică a Republicii Moldova a aprobat drapelul și stema INIS cu deviza „Ad augusta per angusta” (“Pe poteci înguste spre fapte mărețe”).

Complexitatea sarcinilor soluționate de către serviciile speciale ale statului, importanța valorilor sociale protejate, gravitatea fenomenelor negative cu care se confruntă, în cumul, reprezintă factori directorii care indică asupra necesității pregătirii profesionale înalte a angajaților structurilor de securitate. Din acest motiv, considerăm evidentă necesitatea prezenței unui centru instituțional specializat în pregătirea, perfecționarea specialiștilor din cadrul organelor securității statului. În prezent, atingerea obiectivelor organelor de securitate ale statului pot avea loc doar prin implicarea unor specialiști bine pregătiți atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, care posedă un volum suficient de cunoștințe în domeniul de specialitate, al psihologiei, științelor comunicării, au un nivel înalt al culturii juridice și capacități analitice etc. Necesitatea respectivă rezultă din faptul că în prezent pentru a face față multiplelor provocări, riscuri, amenințări și

vulnerabilități la adresa securității naționale este necesar un volum destul de mare de cunoștințe specifice, caracteristice anume organelor implicate în depistarea, prevenirea și contracararea fenomenelor negative antisociale și antistatale. În context, Institutul Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei" al SIS RM este unica instituție de învățământ din Republica Moldova specializată în instruirea specialiștilor în domeniul informațiilor, contrainformațiilor, analizei de securitate, activității speciale de investigații, protecției secretului de stat și pregătirii antiteroriste. Astfel încât instruirea ofițerului de informații cu capacități funcționale și operaționale consolidate este decisivă în procesul asigurării securității naționale a Republicii Moldova. Modernizarea activităților de formare profesională constituie cheia succesului oricărui serviciu de inteligență în condițiile creării propriilor forme de pregătire a personalului. Având ca obiectiv prioritar pregătirea specialiștilor de înaltă calificare în domeniul securității naționale, INIS al SIS RM cooperează atât cu specialiști consacrați din cadrul Serviciului, cât și cu formatori notorii din țară. Astfel, personalul didactic se constituie din ofițeri SIS RM și personal civil titulari și profesori asociați invitați. Abordarea competențelor ofițerului de informații și securitate – absolvent al INIS al SIS RM presupune alinierea modului de organizare a procesului de formare profesională a ofițerilor SIS RM, cu etapele de formare profesională inițială, continuă și de mentorat, la cerințele și politicile de cadre înaintate de către Serviciu.

Institutul Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei" este o instituție ce tinde continuu spre performanță în domeniul educației, instruirii și al cercetării, orientându-se spre calitate, modernizare și conlucrare în limitele competenței cu mediul științific, societatea civilă și alți subiecți instituționali. Astfel, în 2020 INIS al SIS RM a lansat Platforma de comunicare dintre Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și

mediul academic, științific și societatea civilă, organizând în acest scop o serie de manifestări științifice naționale și internaționale, care au un rol pozitiv în promovarea imaginii SIS RM, printre care: Masa rotundă ”Combaterea știrilor false în condițiile provocărilor de securitate: COVID – 19”, cu participarea experților în domeniu din 5 state (2020); Conferința științifico-practică națională ”Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică” (2020); Conferința științifico-practică națională ”Securitatea națională a Republicii Moldova: provocări și tendințe” (2022) etc..

Domeniul de cercetare în securitate națională este dezvoltat de către INIS al SIS RM și prin editarea Revistei științifico-practice Studii Naționale de Securitate. Publicația este fondată de Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și apare sub egida Institutului Național de Informații și Securitate ”Bogdan, Întemeietorul Moldovei”.

Revista științifico-practică ”Studii Naționale de Securitate” este o publicație cu acces deschis și o frecvență de apariție bianuală. Revista are acces online gratuit, iar versiunea printată este în volum de 200 de exemplare. Limba de publicare – română, engleză franceză și rusă. Direcțiile editoriale tematice ale Publicației sunt: Informații și securitate națională; Securitate internațională; Securitate umană; Securitate juridică.

INIS al SIS RM este apreciat ca școală națională de bază în activitatea specială de investigații, stabilind și dezvoltând relații de colaborare cu instituții similare autohtone și internaționale. Cele mai recente parteneriate instituția le-a stabilit cu Universitatea de Stat din Moldova și Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul în vederea formării unui Consorțiu academic universitar în cadrul Școlii Doctorale de Științe Sociale și ale Educației, semnat la 17.03.2021; Acord de colaborare cu Universitatea de Stat din Moldova privind Programul de masterat „Studii de Securitate Națională”, semnat la 06.07.2021; Acord de colaborare cu Insti-

tutul Național de Justiție, semnat la 11.10.2021.

Institutul este un centru instituțional unic de pregătire profesională a ofițerilor de informații în domeniul securității naționale. Astfel INIS al SIS RM este subdiviziune a SIS RM, nu face parte din sistemul național de învățământ, fiind *unica instituție specială de formare profesională inițială și continuă a ofițerilor de informații și securitate*. Institutul activează în baza propriului Statut de organizare, aprobat de directorul SIS RM, Planurilor de Învățământ și instituționale, avizate pentru fiecare promoție în parte. Înscrierea la studii are loc în baza recomandărilor Comisiei de validare și ordinului directorului SIS RM.

Baza realizării obiectivelor de formare profesională inițială o prezintă planurile de studii aprobate anual de către directorul SIS RM, ce asigură durabilitatea procesului de pregătire și ajustarea la necesitățile subunităților Serviciului. Institutul se află într-un continuu proces de dezvoltare a potențialului său, adaptând programele de studii la cerințele actuale în domeniul asigurării securității naționale. Astfel, instituția este un participant activ în instruirea, perfecționarea și recalificarea angajaților SIS RM și contribuie major la sporirea capacităților acestora de a face față în exercitarea atribuțiilor profesionale. INIS al SIS RM are capacitatea de a dezvolta abilitățile individuale și de a forma deprinderile practice ale audiențelor, precum și de a promova calitatea în procesul de predare-învățare, flexibilitate și receptivitate la particularitățile activității instituției.

În procesul de formare profesională inițială și continuă INIS al SIS RM aplică cele mai diverse metode de instruire, printre care:

- Instruirea în *bază de problemă*, care permite învățarea prin descoperirea de noi cunoștințe în condițiile activării propriului proces de gândire. Se axează pe modelul „*cunoașterea ca proces*”, acordând atenție sporită motivării persoanei instruite.

- Înlocuirea prelegerilor informative cu *învățarea activă*, punându-se accent pe implicarea studenților în rezolvarea de probleme-situații.
- *Aplicarea în practică a cunoștințelor teoretice* prin acțiuni de laborator, paralel cu monitorizarea de către colegi a procesului practic și analiza lor.

Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei” își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 753/23.12.1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Legea nr. 170/19.07.2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate, Hotărârea Guvernului nr. 1192/10.09.2002 cu privire la crearea INIS al SIS RM, alte acte normative naționale și instituționale.

Precum a fost menționat supra, în 2021 INIS al SIS RM de comun cu USM au deschis Programul de masterat „Studii de Securitate Națională”. Masteratul a fost inițiat în cadrul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative și are ca obiectiv formarea de competențe în domeniul politic cu specializare în sfera studiilor de securitate, precum și constituirea unui nucleu de cercetare pe acest palier.

Obiectivul general al pregătirii specialiștilor în domeniul studiilor de securitate rezidă în necesitatea unor cadre calificate, capabile să evalueze în mod adecvat impactul riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților de securitate și să elaboreze propuneri privind eficientizarea asigurării securității naționale.

Formarea profesională în domeniul studiilor de securitate, printr-o colaborare duală între INIS al SIS RM și USM, presupune evoluția tehnologiilor educaționale și modernizarea, transparența autorităților naționale de securitate.

Astfel, masteranzii în cadrul studiilor își formează abilități și deprinderi de gestionare și analiză a problemelor de securi-

tate națională și politice. În același timp, cursul orientează studenții spre cultivarea unui set de capacități necesare la identificarea provocărilor și riscurilor de securitate, proiectarea modelelor de relații de securitate, asumarea rolurilor și responsabilităților specifice acestui domeniu. Programul se adresează *absolvenților ciclului de licență*, care doresc să-și completeze și diversifice cunoștințele și competențele în domeniul securității naționale, precum și *tinerilor specialiști*, care activează în cadrul instituțiilor cu atribuții în domeniul securității, ordinii publice și apărării.

Prin activitatea INIS al SIS RM putem deduce că cele mai importante valori instituționale, care-i sunt parte indispensabilă sunt asigurarea calității în predare, cercetare și educație; oferirea programelor inovative și interdisciplinare destinate să satisfacă un spectru cât mai larg de cerințe înaintate față de ofițerii SIS RM; pregătirea, perfecționarea și recalificarea specialiștilor de înaltă competență profesională, în corespundere cu necesitățile SIS RM; promovarea activității didactice și de cercetare în spiritul valorilor democrației, normelor morale și deschiderii spre implementarea celor mai performante metode de predare și de investigare științifică; asigurarea ofițerului de informații și securitate cu oportunități de a se dezvolta în plan intelectual, cultural și moral; promovarea integrității instituționale și a eticii corporative; prevenirea manifestărilor de intoleranță, promovarea culturii de securitate și educației de securitate, dezvoltarea spiritului de percepere a veritabilelor valori sociale și de asigurare a protecției acestora.

10.08.2022

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

MODERNIZAREA DOMENIULUI SECURITĂȚII CA OBIECT DE STUDIU ȘI DISCIPLINĂ DIDACTICĂ¹

Serghei SPRINCEAN

Republica Moldova, Chișinău

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar

ORCID: 0000-0002-7411-9958

e-mail: sprinceans@yahoo.com

Sub impactul globalizării, dimensiunea non-militară a securității a devenit mai importantă decât cea militară. Cel mai important motiv al acestei schimbări este analizat în studiile contemporane de securitate în strânsă legătură cu evoluția noilor perspective în relațiile internaționale. Securitatea umană ca concept nou, din perspectiva definirii componentelor sale de bază: libertatea necesităților, libertatea fricii și dreptul de a trăi cu demnitate, susține cu tărie îndeplinirea obiectivelor concepției dezvoltării durabile. Succesul pregătirii în domeniul securității naționale este, în multe privințe, strâns legat de eficacitatea procesului de adaptare a standardelor educaționale la obiectivele, cerințele și valorile promovate de teoria securității umane. Aceste principii sunt cu atât mai relevante, cu cât în societatea contemporană se subliniază importanța problemei securității ființei umane, ca domeniu central al vieții sociale.

Cuvinte-cheie: educație, securitate națională, securitate umană, modernizare, democratizare, securitate globală.

MODERNIZATION OF THE SECURITY FIELD AS AN OBJECT OF STUDY AND DIDACTIC DISCIPLINE

Under the impact of globalization, a non-military dimension of security became more important than the military one. The most important reason of this shift is analyzed in the contemporary security studies in tight connection with the evolution of new perspectives in international relations. Human security as a new concept, from the perspective of defining of its basic components: liberty of necessities, liberty of fear and right to live with dignity, strongly supports the fulfilling of the objectives of the sustainable development concept. The success of the training in the national security field is, in many respects, closely linked to the effectiveness of the process of adapting educational standards to the objectives, requirements and values promoted by human security theory. These principles are all the more relevant, as in the contemporary society the importance of the issue of security of the human being is emphasized, as a central field for the social life.

Keywords: education, national security, human security, modernization, democratization, global security.

---

¹ Articolul este elaborat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.05 *Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării Acordului de Asocieri Republica Moldova – Uniunea Europeană.*

MODERNISATION DU DOMAINE DE LA SÉCURITÉ COMME OBJET D'ÉTUDE ET DISCIPLINE DIDACTIQUE

Sous l'impact de la mondialisation, la dimension non militaire de la sécurité est devenue plus importante que la dimension militaire. La cause la plus importante de ce changement est analysée dans les études contemporaines sur la sécurité en lien étroit avec l'évolution des nouvelles perspectives dans les relations internationales. C'est là qu'intervient la sécurité humaine en tant que nouveau concept, du point de vue de la définition de ses composantes fondamentales : l'absence de besoins, l'absence de peur et le droit de vivre dans la dignité, soutient fortement la réalisation des objectifs du concept de développement durable.

Le succès de la formation dans le domaine de la sécurité nationale est, à bien des égards, étroitement lié à l'efficacité du processus d'adaptation des normes éducatives aux objectifs, aux exigences et aux valeurs promues par la théorie de la sécurité humaine. Ces principes sont d'autant plus pertinents que dans la société contemporaine l'importance de la question de la sécurité de l'être humain est soulignée, en tant que domaine central de la vie sociale.

Mots clés: *éducation, sécurité nationale, sécurité humaine, modernisation, démocratisation, sécurité mondiale.*

МОДЕРНИЗАЦИЯ ОТДЕЛЬНЫХ СФЕР БЕЗОПАСНОСТИ, КАК ДИДАКТИЧЕСКАЯ ДИСЦИПЛИНА И ОБЪЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ

Под влиянием глобализации, невоенные измерения безопасности стали гораздо важнее военных. Исследование основополагающих причин данного сдвига, должно происходить в тесной взаимосвязи по отношению к эволюционному развитию новых перспектив в международных отношениях. Безопасность личности — это новый поворот в понимании самой политики безопасности, с позиции определения ее основных компонентов: свободы от нужды, свободы от страха и права на достойную жизнь. Результат успешной подготовки в сфере национальной безопасности, тесно связан с эффективностью процесса адаптации образовательных стандартов к целям, требованиям и ценностям, продвигаемым теорией личностной безопасности. Эти принципы стали наиболее актуальны, так как в современном обществе отмечается важность вопроса личностной безопасности, как центрального поля общественной жизни.

Ключевые слова: *образование, национальная безопасность, безопасность личности, модернизация, демократизация, глобальная безопасность.*

Una dintre cele mai importante sarcini ale procesului de formare profesională practică și teoretică în domeniul securității naționale este de a acorda o atenție specială și deosebită valorilor naționale de bază, bunăstării naționale, priorităților și imperativelor de stat, precum și surselor prosperității naționale, care depinde direct de calitatea resurselor umane naționale¹.

Rezultatele bune ale pregătirii profesionale în domeniul securității naționale sunt, în multe privințe, strâns legate de eficacitatea procesului de adaptare a standardelor educaționale și de pregătire a specialiștilor cu înaltă calificare în domeniul securității naționale la obiectivele, cerințele și valorile promovate de teoria securității umane prin principiile sale inerente, în special în ceea ce privește problema ființei umane, cu întreaga complexitate a problematicii sale². Interesul crescut al societății

¹ SPRINCEAN, S. *Securitatea umană și bioetica. Monografie*. Chișinău: F.E.P. "Tipografia Centrală". 2017, 304 p., p. 163.

² SPRINCEAN, S. *Imperative bioetice și securitare ca reper în educație și cercetare*. În: *Educația din*

contemporane și al organelor sale de conducere în asigurarea securității naționale se reflectă din ce în ce mai mult în promovarea și susținerea dezvoltării procesului educațional, implicând personalul calificat în domeniul respectării și protecției securității naționale și al strategiei naționale, interesele și valorile neamului³. Metodele pedagogice utilizate în procesul de educare a unei noi generații de profesioniști în domeniul securității naționale de o înaltă calificare sunt, de asemenea, modernizate ireversibil și adaptate la noile cerințe și condiții de activitate în domeniul securității umane. Metodologia pedagogică inerentă învățământului specializat în domeniul securității naționale și de stat include cele mai avangardiste și interdisciplinare elaborări, permițând dezvoltarea nu numai ale calităților mintale și intelectuale, ci și ale celor emoționale și psiho-morale ale studenților în domeniul securității naționale⁴.

Un aport metodologic important la edificarea unui mediu durabil și sustenabil de dezvoltare a societății în ansamblu este elaborarea, fundamentarea și extinderea interdisciplinară a dezideratului integrității sistemice a societății. Potrivit acestui obiectiv, pe deplin aplicativ și în plan socio-politic, acțiunile și intervențiile întreprinse în cadrul unui domeniu sau subsistem distinct trebuie să fie coordonate într-o măsură suficientă, încât să nu genereze disfuncții sau scăderea eficienței și funcționalității altor subsisteme ale sistemului social în cel mai general sens al termenului⁵.

---

perspectiva valorilor. Tom. XIV. Summa Paedagogica. Cluj - Napoca, București: Eikon, p. 80-85, p. 82.

³ SPRINCEAN, S. *The Role of Human Security in Identifying New Perspectives of Development of the Education in the Field National Security*. În: *Current and Future Perspectives on Teaching and Learning*. Univ. „1 Decembrie 1918” Alba-Iulia. Nr. 1 (1), 2019, p. 36-43, p. 38.

⁴ SPRINCEAN, S. *Cultura securitară ca fundament al bunăstării societății*. În: *Revista Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* [Chișinău]. Nr. 2 (35), 2019, p. 148-153, p. 149.

⁵ SPRINCEAN, S. *Imperativele securitare ale societății contemporane*. În: *Perspectivile și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației /*

Procesul de reevaluare a amplitudinii amenințărilor militare în contextul asigurării securității internaționale a fost determinat de sfârșitul Războiului Rece. În acest context, percepția problematicii securității a fost generată de evaluarea generală a posibilelor amenințări și riscuri de securitate⁶. Pe baza acestui fapt, securitatea persoanei, a individului uman, a fost concepută ca un element fundamental al construcției sistemului securității, inclusiv subsistemul său de asigurare a securității naționale. Prin urmare, fenomenul securității a fost reinventat, reevaluat și conștientizat în contextul noilor realități, astfel încât importanța securității statului a scăzut, fiind înlocuită de preocupările pentru noile riscuri, pericole și amenințări, cum ar cele ce țin de schimbările climatice, de procesele sociale, degradarea ecologiei și stării mediului etc. Ca urmare, a fost generată o creștere a importanței dimensiunilor non-militare ale securității. Securitatea umană, ca o nouă concepție constructivistă în studiile de securitate, a dus la apariția de noi perspective asupra securității ca fenomen social global, fiind o concepție produsă de abordarea critică a neorealismului⁷. Securitatea umană implică asigurarea protecției persoanelor luate individual, dar și ca un

---

Prospects and problems of research and education integration into the European area. Conferință științifică internațională, ediția a VI-a, 6 iunie 2019. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Volumul VI. Partea 1, 2019, p. 29-33, p. 30.

⁶ SPRINCEAN, S., SOHOTCHI T.- S. *Human security and personal safety approaches to the contemporary East-European security challenges*. În: *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної XI науково-практичної конференції*, Чернівці, 27 травня 2021 року. Чернівці: Технодрук, 2021. с. 149-156, p. 150.

⁷ SPRINCEAN, S.; COZONAC, R. *Perspective asupra securității umane și modernizării sociopolitice*. În: *Conferința științifică internațională “Strategia securității Uniunii Europene în contextul metamorfozelor relațiilor internaționale” (II)*, 22 aprilie 2022. Culegere de articole științifice. Acad. de Administrare Publică din Republica Moldova. / comitetul științific: Oleg BALAN [et al.]; colegiul redacțional: ROȘCA, L. [et al.]. Vol. 2. Chișinău: Print-Caro, 2022, p. 126-132.

tot întreg social. Acest lucru este posibil prin asigurarea condițiilor de viață, a nevoilor fundamentale ale persoanei umane. Siguranța individuală se bazează pe repere strategice care evidențiază scopul educării, instruirii și dezvoltării calităților și virtuților fundamentale ale persoanei, pentru a o pregăti să facă față riscurilor și amenințărilor imediate ce țin de securitate⁸. Anume aceste repere reprezintă un fundament pentru fortificarea mecanismelor de asigurare a securității umane la începutul secolului XXI. În acest context e important să se analizeze procesul de asigurare a securității umane în condițiile globalizării, subliniind modalitățile de realizare a transformărilor globale în domeniul securității, investigațiile fiind direcționate, în principal, pentru a scoate la lumină procesele actuale de reconfigurare a pozițiilor și redimensionare a democratizării în contextul perfecționării mecanismelor care asigură securitatea persoanei umane și a umanității în ansamblu⁹. Optimizarea managementului sectorului securității umane are ca scop consolidarea bunăstării sociale prin creșterea nivelului de siguranță a persoanei și comunităților umane, fiind axat pe respectarea și promovarea intereselor și nevoilor individului uman și a intereselor de securitate ale statului, devenind subsidiar, derivat, dar și inferior ca prioritate față de securitatea cetățeanului, dar cu un grad de realizare mai mare decât în trecut.

Problematika securității umane a fost abordată prima dată de ONU în 1992 în

„Agenda pentru Pace: diplomație preventivă, pacificare și menținere a păcii” – un raport în care Secretarul General al ONU B. Boutros-Ghali marca necesitatea realizării unei „*abordări integrate asupra securității umane*” în contextul proceselor de pacificare în epoca de după finalizarea „Războiului Rece”, cu scopul de a elucida cauzele profunde ale conflictelor de diferit nivel din acea perioadă de pe mapamond și din Europa, cu impact determinant asupra domeniilor economic, social și politic¹⁰. În etapa actuală, securitatea prin această prismă nu mai e considerată simpla absență a războiului și a violenței într-o anumită regiune, ci constituie o abordare comprehensivă și complexă, bazându-se pe trei principii fundamentale: (1) Lipsa sau eliberarea de teamă, tratată și ca securitate contra violențelor; (2) Eliberarea de nevoi ce țin de asigurarea cu alimente și hrană a protecției personale, cu îngrijire medicală și securitatea sănătății sau de securitatea locuinței și mediului și (3) Libertatea de a trăi cu demnitate prin promovarea principiilor dezvoltării umane sustenabile și protecția drepturilor omului¹¹.

Această problematică a securității umane preocupă constant, pe parcursul a mai bine de două decenii, pe cei mai versați cercetători din diverse domenii ale științei, iar aportul acestora s-a dovedit de o importanță crucială în procesul de elaborare, dezvoltare și promovare a acestei noțiuni. În acest context, se remarcă un șir de precursori ai apariției teoriei date încă până la lansarea conceptului cu privire la securitatea umană în documentele ONU. Astfel, se remarcă aportul psihologului și pedagogului canadian W.E. Blatz, un impor-

⁸ SPRINCEAN, S. *Politici de asigurare a securității umane în condiții pandemice*. În: Top 10 probleme politice ale societății în contextul pandemiei de coronavirus de tip nou. / red. șt. V. Juc. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (F.E.P. "Tipografia Centrală"). Subcap. 2.5. 2022, p. 179-218, p. 185.

⁹ SPRINCEAN, S. *Noi riscuri și amenințări la adresa siguranței persoanei în epoca intensificării bioperecicolelor globale*. În: Știința în nordul Republicii Moldova: probleme, realizări, perspective. Conferința științifică națională cu participare internațională. Ediția a 4-a, 26-27 iunie 2020 / colegiul redacțional: Valeriu CAPCELEA (coordonator) [et al.]. Bălți: Tipogr. „Indigou Color”, 2020, p. 372-378, p. 374.

¹⁰ *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping* <http://graduateinstitute.ch/files/live/sites/iheid/files/shared/Winter/protected/Boutros%20Boutros%20Ghali%20Agenda%20for%20Peace.pdf> (accesat 14.07.2022).

¹¹ *Raportul de Dezvoltare Umană al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare 1994* <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994> (accesat 14.07.2022).

tant cercetător al necesităților și nevoilor umane, adept al dezvoltării domeniului asistenței sociale în Canada; în 1966 utilizează acest termen de „*securitate umană*” și îl introduce în circuitul academic. În viziunea sa, dimensiunea umană și preocuparea pentru securitatea persoanei, în toate etapele dezvoltării sale, trebuie să fie centrale în strategiile naționale ale statelor de educare a unor cetățeni sănătoși¹². Omul, în opinia lui W.E. Blatz, este factorul determinant al schimbării oricărei societăți, deci necesită o protecție deosebită din partea statului prin politici și strategii speciale. Cu tot meritul incontestabil, abordarea lui William Ernest Blatz referitor la securitatea umană comportă un caracter psihologic și psihosociologic mai mult decât politic, nefiind interesat de aspecte și implicații ale utilizării acestui termen în relațiile internaționale.

Un precursor de o importanță fundamentală al concepției securității umane, un important teoretician al fenomenului social – M. Foucault, și-a lăsat amprenta în elaborarea concepției postmoderne și structuraliste a securității centrate pe individ¹³. La fel, acest autor subliniază necesitatea conceptualizării securității exclusiv în concordanță cu factorul puterii politice și factorul biologic - uman, elaborând și teoria sa referitoare la bioputere¹⁴.

Securitatea umană, în calitate de concepție teoretică, a fost elaborată în strânsă legătură cu evoluția teoriei societății riscului, în cadrul căreia un rol deosebit se acordă securizării persoanei umane. În acest sens, sunt bine cunoscute contribuțiile unor astfel de cercetători ca Fr. Fukuyama, care a atenționat omenirea de nenumărate ori

privitor la pericolul pentru om a dezvoltării tehnologiilor, amplificând riscurile și amenințările de securitate¹⁵; un alt cercetător important din a doua jumătate a sec. XX, precursor al concepției securității umane, a fost D. Bell, care aborda această problemă prin prisma transformării societății umane contemporane în una post-industrială, cu multiple pericole pentru individul uman¹⁶.

În cohorta precursorilor concepției securității umane se înscrie și sociologul U. Beck, considerând că securitatea persoanei umane poate fi asigurată într-o societate a riscului numai prin diminuarea efectelor violente nocive ale amenințărilor civilizaționale și tehnologice¹⁷. A. Giddens s-a remarcat, de asemenea, ca un cercetător care a investigat la sfârșitul sec. XX aspectele importante referitoare la securitatea omului și a comunității umane în cadrul aprofundării riscurilor multiple, în contextul crizelor moderne identitare și confesionale, dar și a relațiilor dintre societate și individ¹⁸.

Securizarea interpersonală și autosecurizarea în plan cultural și al moștenirii istorice, în contextul concepției empirico-analitice a securității umane, printre alte elaborări valoroase, reprezintă noțiuni prin care profesorul T. Frunzeti contribuie la diversificarea conținutului acestei concepții, recurgând la metode sociologice și filosofice, considerând că securitatea umană la ora actuală necesită o regândire profundă, căci reprezintă acum nu mai mult decât o sintagmă prea vagă pentru a putea fi aplicată eficient și conform planurilor și așteptărilor societății, comunității științifice și

¹² BLATZ, W. E. *Human Security: Some Reflections*. Toronto: University of Toronto Press, 1966. 132 p., p. 18.

¹³ ФУКО, М. *Безопасность, территория, население. Курс лекций, прочитанный в Коллеж де Франс в 1977–1978 учебном году.* / Пер. с фр. В. Ю. Быстрова, Н. В. Сулова, А. В. Шестакова. СПб.: Наука. 2011. 544 p., p. 178.

¹⁴ FOUCAULT, M. *The Birth of Biopolitics. Lectures at the Collège de France, 1978-1979*. London: Palgrave Macmillan UK. 2008. 346 p., p. 209.

¹⁵ FUKUYAMA, Fr. *Viitorul nostru postuman: consecințele revoluției biotehnologice*. București: Editura Humanitas. 2004. 304 p., p. 104.

¹⁶ BELL, D. *The coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. 2nd ed. New York: Basic Books. 1976. 507 p., p. 318.

¹⁷ БЕК, У. *Общество риска. На пути к другому модерну* / Пер. с нем. В. Седелника и Н. Федоровой: Москва: Прогресс-Традиция, 2000. 384 p., p. 9

¹⁸ GIDDENS, A. *Fate, Risk and Security*. In: A. Giddens „Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age”. Cambridge: Stanford University Press. 1991. 264 p., p. 129.

organismelor internaționale specializate. În situația în care necesitatea valorificării moștenirii culturale este corelată cu nevoia de siguranță și securitate, mai cu seamă pentru persoana umană, în perspectiva realizării unei dezvoltări sustenabile pe viitor, se remarcă o serie de cercetători, printre care este E. Bădălan, care propune abordarea problematicii securității umane în contextul schimbării vectorilor în politicile și strategiile de securitate la sfârșitul sec. XX. Fiind militar de carieră, preocupat de fortificarea securității naționale, remarcă necesitatea adoptării unei abordări mai extinse asupra securității, în care preocupările pentru bunăstarea societății și persoanelor primează¹⁹. Cu toate că, în viziunea acestui autor, sectorul de securitate trebuie să fie dominat în continuare de structuri specializate militare și de informații, ceea ce deviază parțial de la concepția consacrată a securității umane, în care componenta militară este redusă semnificativ ca importanță. Din aceeași perspectivă, cercetătorul militar român T. Frunzeti, împreună cu E. Bădălan, s-au remarcat printr-un studiu deosebit de valoros, publicat în 2003, referitor la analiza diversității de tendințe și forțe din cadrul mediului de securitate european. Autorii lucrării cercetează cele mai importante tendințe în domeniul securității, subliniind specificul european al conceptului, ce vine să valorifice cu precădere patrimoniul uman, economic și cultural al societății²⁰. Însă tendințele și centrele de forță, în studiile europene de securitate aduse în discuție de către autori, au necesitat completări importante nu doar din perspectiva pericolelor terorismului (după atentatele de la New York din septembrie 2001), dar și a schimbărilor climaterice și amenințărilor tehnologice de ultimă oră. Lucrarea „*Globalizarea securității*”, editată în anul 2006 de către T. Frunzeti, vine

¹⁹ BĂDĂLAN, E. *Securitatea națională și unele structuri militare românești la cumpăna dintre milenii*. București: Editura Militară, 1999, p. 109

²⁰ BĂDĂLAN, E.; FRUNZETI, T. *Forțe și tendințe în mediul de securitate european*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, 2003.

să sublinieze specificul structurii agendei contemporane de securitate în contextul procesului contemporan al globalizării. Cu toate acestea, provocările securitare ale globalizării sunt cu atât mai ample cu cât afectează mai profund persoana umană, comunitățile sociale, cu toate că e important de ținut cont și de avantajele globalizării pentru promovarea securității intercivilizăționale și interconfesionale ca parte a securității umane.

Accelerarea procesului de modernizare a sectorului securității vine ca rezultat al succesului celor mai avansate state din lume în domeniul asigurării securității umane, precum SUA, Canada, Japonia, statele membre ale Uniunii Europene, și nu se poziționează pe un teren absolut nou, dar se mizează pe experiența altor state. Astfel, constatăm că în spațiul Uniunii Europene se regăsesc diverse opinii și abordări față de conceptul de securitate umană, fiind puternic influențate de cultura, etica și civilizația de sorginte creștină, spre exemplu, referitoare la interzicerea avorturilor în țările din UE, promovată cu regularitate și concertat nu doar prin efortul comunităților religioase, dar și cu participarea societăților bioetice, promoatoare ale valorilor și principiilor respectului față de viu²¹.

Bunăstarea socială poate fi asigurată numai atunci când sunt respectate, în primul rând, interesele primordiale ale individului uman în coraport cu interesele societății în general, ceea ce corespunde reconfigurării domeniilor de securitate și politicului, strâns legate de problematica personală în luarea deciziilor prin promovarea conceptului de autonomie individuală și colectivă²². Interesele individuale, protec-

²¹ SPRINCEAN, S. *Contribuții ale concepției securității umane la fortificarea spațiului european de securitate*. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”*. 11 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: Tipogr. "PrintCaro", 2019, p. 9-20.

²² SPRINCEAN, S. *Politica securității umane în Republica Moldova în contextul provocărilor și oportu-*

ția persoanei și interesul public pentru bunăstarea fiecărei ființe umane se încadrează perfect în cercul de preocupări, specific direcției umaniste în științele sociale și practica sociopolitică. Cu toate acestea, preocuparea pentru consolidarea unei bunăstări sociale, ca o tendință universală în societatea postmodernă, încearcă să extrapoleze specificul și calitățile umane, oferindu-le și înnobilând cu ele alte ființe din natură și univers, chiar și elemente de natură nonvie uneori, dar care sunt considerate a fi de o importanță vitală pentru om, pentru mediul său de viață. În concordanță cu aceste tendințe universale, interesele înguste ale individului, prioritatea lor față de cele colective, care vin să susțină bunăstarea individuală, dobândesc noi valențe, în care individul, deși continuă să reprezinte un interes sporit din perspectiva modelelor morale în societate, este încă văzut ca parte componentă de neînlocuit, ca fiind cel mai valoros element al biosferei, interesele sale fiind complementare în acest fel cu cele ale vieții în general și cu cele ale ființelor vii din mediu. În acest context, valoarea individului uman, prioritatea intereselor sale față de cele sociale, poate fi, fără îndoială, perpetuată, dar nu poate fi menținută la același nivel de exclusivitate și prioritate atunci când ne referim la viața altor ființe, la viață în general în ceea ce privește biosfera și natura, în sensul cel mai larg. Numai în relație cu societatea umană, dependentă de bunăstarea fiecărui individ uman, persoana poate avea prioritate și trebuie stimulată, astfel încât, în cele din urmă, societatea de mâine să reprezinte o comuniune de indivizi respectați și respectuoși. Numai în corelație cu natura, cu ființele din natură și biosfera, individul uman capătă noi responsabilități, interesele sale fiind subordonate altor vectori decât cei personali și strict individuali. În aceste cazuri, individul uman obține

---

nităților mediului regional de securitate. În: Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european. / red. șt. Valeriu CUȘNIR. Chișinău: Tipografia Centrală. Subcap. 5.2. 2019, p. 477-497.p. 482

dreptul și înalta onoare de a se poziționa față de natură și viață în cele mai largi sensuri, ca protector și apărător, ca factor de securitate, care nu poate ignora multiplele posibilități menite să maximizeze diverse calități, cum ar fi capacitatea sa intelectuală, înțelepciunea și simțul responsabilității. Înzestrarea omului de mâine cu aceste calități, cum ar fi simțul responsabilității și înțelepciunea, poate și trebuie să transforme radical individul uman, sortit să-și schimbe fundamental modul de viață, sistemul său de valori, viziunile sale despre sensul vieții.

Interesele individului uman, precum și ale comunității nu pot fi apărate altfel decât prin implicarea statului. Aceasta este o opinie generată de conceptul de securitate umană cu referire nu numai la nivelul instituțiilor statului, ci și la diferite mecanisme locale și comunitare, precum și la organisme specializate la nivel internațional. Din abordarea structurală și sinergică, fenomenul securității este analizat ca un element capabil să genereze stabilitate pentru sistemul social. Cu toate acestea, securitatea devine un sistem social compus din relații sociale, oameni, instituții etc. Orice abatere, dintr-o perspectivă sinergică, conferă multă plasticitate acestui sistem de securitate și o mai mare adaptabilitate la nevoile societății. În studiile contemporane de securitate, problema securității informațiilor este cercetată din perspectiva naturii sale sociale, care afirmă că principalele riscuri pentru cetățeni în era tehnologiilor înalte se referă la posibilitățile extinse de manipulare prin intermediul rețelelor sociale, prin exploatarea necesității permanente de informare a naturii umane. Securitatea umană, în epoca tehnologiilor de comunicare de vârf, poate și trebuie să ia în considerare aceste pericole și vulnerabilități extrem de reale; în același timp, trebuie luate în considerare avantajele și oportunitățile speciale care apar în acest context, în special, legate de transparență și democratizarea spațiului public, atunci când se utilizează tehnologiile moderne. De fapt, securitatea umană a ajuns

să completeze concepția despre progresul civilizației umane contemporane, bazată pe bunăstare, toleranță și libertăți individuale, judecând după cele trei elemente legate organic: securitatea umană, drepturile omului și dezvoltarea umană, primul dintre care apare cel mai recent în circuitul social și academic, cronologic vorbind. În general, securitatea umană tinde să cuprindă celelalte noțiuni, transformându-le decisiv, în conformitate cu prioritatea securității și sustenabilitatea eforturilor de a face progrese. Astfel, toate cele trei elemente - securitatea umană, drepturile omului și dezvoltarea umană - devin părți ale unei concepții unice a dezvoltării sigure și libere.

Se impune necesitatea de a introduce în circuitul academic propunerea de a redirecționa cercetările ce țin de securitatea umană către protecția comunităților, și nu a persoanelor, pe motiv că anume comunitățile umane sunt structurile cele mai vulnerabile, purtătoare de cultură și modele civilizaționale și, în mai puțină măsură, indivizii. Astfel, factorul etic devine unul firesc pentru natura umană, fără de care nu poate fi concepută apropierea constructivă, neconflictuală și nonviolentă dintre culturi și civilizații în epoca globalizării. Prin urmare, componenta pedagogică, educațională și cea socio-culturologică își face tot mai vizibilă prezența în cadrul concepției securității umane pe parcursul evoluției ei, mai cu seamă în contextul diversificării conceptuale și elaborării metodologiei de implementare a principiilor dezvoltării sustenabile a societății.

Globalizarea eforturilor comunității internaționale de asigurare a securității reprezintă un proces complex și neunivoc, iar concepția securității umane poate induce un element de constanță și constitui un reper în acest proces, prin prioritizarea valorilor și dezideratelor în activitatea de securizare, prin centrarea pe persoana umană în comparație cu interesele naționale ale statelor sau cu nevoia lor de promovare și dominație internațională.

Accesul cetățeanului la educație, alfabetizarea, obținerea unui nivel minim de

cultură generală, asistență socială și medicală; producția și accesul echitabil al oamenilor la alimente și mărfuri de primă necesitate; participarea democratică efectivă a cetățenilor în diverse procese sociopolitice; integrarea migrantilor în comunitățile de destinație etc., sunt provocări capitale și cele mai vulnerabile aspecte ale vieții sociale contemporane, ce pot amenința societatea cu destabilizarea prin pericole securitare. Ieșirea de sub controlul autorităților a fenomenelor globale antroposociale, inclusiv degradarea nivelului culturii generale în societate, amplificarea analfabetismului, discordanța funcțională dintre oferta sistemului educațional și necesitățile reale ale omului contemporan, vor genera inevitabil conflicte violente intersociale.

Promovarea unei noi generații de specialiști în domeniul securității naționale este imposibilă fără a sublinia caracterul universal al cunoașterii despre stat, precum și totalitatea metodelor de protejare a intereselor statului. Printre acestea, securitatea umană are prioritate.

BIBLIOGRAFIE

1. SPRINCEAN, S. *Securitatea umană și bioetica. Monografie*. Chișinău: F.E.P. "Tipografia Centrală". 2017, 304 p.
2. SPRINCEAN, S. *Imperative bioetice și securitare ca repere în educație și cercetare*. În: *Educația din perspectiva valorilor*. Tom. XIV. Summa Paedagogica. Cluj - Napoca, București: Eikon, p. 80-85.
3. SPRINCEAN, S. *The Role of Human Security in Identifying New Perspectives of Development of the Education in the Field National Security*. În: *Current and Future Perspectives on Teaching and Learning*. Univ. „1 Decembrie 1918” Alba-Iulia. Nr. 1 (1), 2019, p. 36-43.
4. SPRINCEAN, S. *Cultura securitară ca fundament al bunăstării societății*. În: *Revista Studiul artelor și culturo-*

- logie: istorie, teorie, practică [Chișinău]. Nr. 2 (35), 2019, p. 148-153.
5. SPRINCEAN, S. *Imperativele securitare ale societății contemporane*. În: *Perspectivile și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației / Prospects and problems of research and education integration into the European area*. Conferință științifică internațională, ediția a VI-a, 6 iunie 2019. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Volumul VI. Partea 1, 2019, p. 29-33.
  6. SPRINCEAN, S., Sohoțchi T.-S. *Human security and personal safety approaches to the contemporary East-European security challenges*. În: *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної XI науково-практичної конференції, Чернівці, 27 травня 2021 року*. Чернівці: Технодрук, 2021. с. 149-156.
  7. SPRINCEAN, S.; COZONAC, R. *Perspective asupra securității umane și modernizării sociopolitice*. În: *Conferința științifică internațională “Strategia securității Uniunii Europene în contextul metamorfozelor relațiilor internaționale” (II)*, 22 aprilie 2022. Culegere de articole științifice. Acad. de Administrare Publică din Republica Moldova. / comitetul științific: Oleg Balan [et al.]; colegiul redacțional: ROȘCA, L. [et al.]. Vol. 2. Chișinău: Print-Caro, 2022, p. 126-132.
  8. SPRINCEAN, S. *Politici de asigurare a securității umane în condiții pandemice*. În: *Top 10 probleme politice ale societății în contextul pandemiei de coronavirus de tip nou*. / red. șt. V. JUC. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (F.E.P. "Tipografia Centrală"). Subcap. 2.5. 2022, p. 179-218.
  9. SPRINCEAN, S. *Noi riscuri și amenințări la adresa siguranței persoanei în epoca intensificării biopericolelor globale*. În: *Știința în nordul Republicii Moldova: probleme, realizări, perspective*. Conferința științifică națională cu participare internațională. Ediția a 4-a, 26-27 iunie 2020 / colegiul redacțional: Valeriu CAPCELEA (coordonator) [et al.]. Bălți: Tipogr. „Indigou Color”, 2020, p. 372-378.
  10. *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping* <http://graduateinstitute.ch/files/live/sites/iheid/files/shared/Winter/protected/Boutros%20Boutros%20Ghali%20Agenda%20for%20Peace.pdf> (accesat 14.07.2022).
  11. *Raportul de Dezvoltare Umană al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare 1994* <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994> (accesat 14.07.2022).
  12. BLATZ, W. E. *Human Security: Some Reflections*. Toronto: University of Toronto Press, 1966. 132 p.
  13. ФУКО, М. *Безопасность, территория, население. Курс лекций, прочитанный в Коллеж де Франс в 1977–1978 учебном году*. / Пер. с фр. В. Ю. БЫСТРОВА, Н. В. СУСЛОВА, А. В. ШЕСТАКОВА. СПб.: Наука. 2011. 544 p.
  14. FOUCAULT, M. *The Birth of Biopolitics. Lectures at the Collège de France, 1978-1979*. London: Palgrave Macmillan UK. 2008. 346 p.
  15. FUKUYAMA, Fr. *Viitorul nostru postuman: consecințele revoluției biotehnologice*. București: Editura Humanitas. 2004. 304 p.
  16. BELL, D. *The coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. 2nd ed. New York: Basic Books. 1976. 507 p.
  17. БЕК, У. *Общество риска. На пути к другому модерну* / Пер. с нем. В. Седельника и Н. Федоровой: Москва: Прогресс-Традиция, 2000. 384 p.
  18. GIDDENS, A. *Fate, Risk and Secu-*

19. BĂDĂLAN, E. *Securitatea națională și unele structuri militare românești la cumpăna dintre milenii*. București: Editura Militară. 1999.
20. BĂDĂLAN, E.; FRUNZETI, T. *Forțe și tendințe în mediul de securitate european*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, 2003.
21. FRUNZETI, T. *Globalizarea securității*. București: Editura Militară. 2006.
22. SPRINCEAN, S. *Contribuții ale concepției securității umane la fortificarea spațiului european de securitate*. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”*. 11 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: Tipogr. "PrintCaro", 2019, p. 9-20.
23. SPRINCEAN, S. *Politica securității umane în Republica Moldova în contextul provocărilor și oportunităților mediului regional de securitate*. În: *Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european*. / red. șt. Valeriu CUȘNIR. Chișinău: Tipografia Centrală. Subcap. 5.2. 2019, p. 477-497.

15.05.2022

POLITICA DE CADRE A URSS ÎN FORMAREA EFECTIVULUI NKGB-MGB AL RSS MOLDOVENEȘTI ÎN PRIMII ANI POSTBELICI

Alexandru MALACENCO

Republica Moldova, Chișinău

Universitatea de Stat din Moldova

doctor în istorie, cercetător științific

ORCID: 0000-0002-2782-4849

e-mail: malacencoalexandru@yahoo.com

Studiul prezent este concentrat asupra elucidării specificului politicii de cadre a URSS în formarea efectivului organelor sovietice NKGB-MGB în RSS Moldovenească în primii ani postbelici, ceea ce va nuanța cunoașterea unor resorturi ascunse ale politicii de sovietizare promovată de Moscova în spațiul nostru. Totodată, acest demers științific a fost elaborat, în mare parte, în baza materialelor documentare declassificate din fosta arhivă KGB al RSS Moldovenești, actuala Arhivă a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova. Cu toate că studierea politicii de cadre a URSS în formarea efectivului NKGB-MGB în RSS Moldovenească în primii ani postbelici este de actualitate și suscită interes științific în mediul academic, nu doar din Republica Moldova, a rămas un subiect de cercetare fără atenție din partea istoricilor până în prezent.

Cuvinte-cheie: organe sovietice de securitate, efectivul NKGB-MGB, structura etnică, RSS Moldovenească, URSS.

THE PERSONNEL POLICY OF THE USSR IN THE FORMATION OF THE NKGB-MGB STAFF OF MOLDAVIAN RSS IN THE FIRST POST-WAR YEARS

The present study is focused on elucidating the peculiarities of the USSR personnel policy in building the staff of the Moldavian SSR NKGB-MGB sovietic bodies in the first post-war years, which will broaden the understanding of the Moscow sovietization policy hidden resorts implemented on our territory. Also, the research was made mostly based on declassified materials from the former archive of the KGB of the Moldavian SSR, currently the Archive of the Security and Intelligence Service of the Republic of Moldova (ASISRM). Despite the fact that the USSR personnel policy in building the staff of the Moldavian SSR rises scientific interest in the academic environment and not only in the Republic of Moldova, it remains a subject that was not in the research scope of the historians up to this moment.

Keywords: sovietic security bodies, NKGB-MGB staff, ethnic structure, Moldavian SSR, USSR.

LA POLITIQUE DU PERSONNEL DE L'URSS CONCERNANT LA FORMATION DE L'EFFECTIF DE NKGB-MGB DE LA RSS DE MOLDAVIE DANS LES PREMIÈRES ANNÉES D'APRÈS-GUERRE

La présente étude se concentre sur l'élucidation du spécifique de la politique du personnel de l'URSS concernant la formation des organes soviétiques du NKGB-MGB en RSS de Moldavie dans les premières années d'après-guerre, fait qui nuancera les connaissances sur certains ressorts cachés de la politique de soviétisation de Moscou sur l'espace moldave. Dans le même temps, l'approche scientifique a été élaborée, en grande partie, sur la base des matériels documentaires déclassifiés de l'ancienne archive du KGB de la RSS de Moldavie,

l'actuelle Archive du Service de Renseignements et de Sécurité de la République de Moldova (ASIS RM). Bien que l'étude de la politique des cadres de l'URSS dans la formation du NKGB-MGB en RSS de Moldavie dans les premières années d'après-guerre soit d'actualité et suscite l'intérêt scientifique dans le milieu universitaire, pas seulement en République de Moldova, elle est restée un sujet de recherche sans attention de la part des historiens jusqu'à nos jours.

Mots-clés: *organes soviétiques de sécurité, personnel du NKGB-MGB, structure ethnique, RSS de Moldavie, URSS.*

КАДРОВАЯ ПОЛИТИКА СССР ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОГО СОСТАВА НКГБ-МГБ МОЛДАВСКОЙ ССР В ПЕРВЫЕ ПОСЛЕВОЕННЫЕ ГОДЫ

Данная статья представляет собой анализ специфики кадровой стратегии СССР, при формировании личного состава НКГБ-МГБ МССР в первый послевоенный период, раскрывающий нюансы особенности политики Москвы, проводимой на территории бывшей МССР. Настоящее научное исследование, в большей степени, основывается на уникальных материалах из бывшего архива КГБ МССР, рассекреченных уже в настоящее время Службой Информации и Безопасности РМ (СИБ РМ) - преемницы КГБ МССР. Несмотря на всю глубину и интерес научного сообщества, до настоящего периода данный вопрос находился вне поля зрения историков.

Ключевые слова: *советские органы безопасности, НКГБ-МГБ, этническая структура, Молдавская ССР, СССР.*

Războiul pe frontul invizibil are o natură specifică, este permanent și nu cunoaște pacea, comparativ cu războaiele clasice, care presupun implicarea confruntării forțelor militare între tabere (state) inamice. Dar personalul implicat în această confruntare perpetuă cu elemente adverse regimului, în funcție de prioritățile trasate de conducerea politică, utilizează diverse mijloace și metode specifice pentru a îndeplini scopul. Despre aceste categorii de persoane și activitatea lor „nevăzută” se vorbește și se scrie rar.

În această cheie, cercetătorul american Michael Parrish, în una din lucrările sale, menționează cu relevanță că „serviciile de informații și securitate, chiar și cele din statele democratice, sunt extrem de timide când vine vorba despre dezvăluirea operațiunilor și personalului acestora”¹,

însă sunt și anumite excepții, în speță, atunci când aducem în discuții trecutul unui regim totalitar, așa cum a fost cel sovietic. De cele mai multe ori, umbra anonimului domină activitatea desfășurată de cadrele organelor de securitate și informații, a căror muncă fie a rămas păstrată în arhive, fie nu.

Astfel, politica de cadre aplicată de URSS în procesul constituirii efectivului NKGB-MGB² al RSS Moldovenești reprezintă o componentă inerentă a restabilirii și

¹ PARRISH, M.. *Soviet security and intelligence organizations, 1917-1990: a biographical dictionary and review of literature in English*. 88 Post Road West, Westport: Greenwood Publishing Group, 1992, p. 12.

² NKGB (НКГБ – Народный Комиссариат Государственной Безопасности СССР) – Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al URSS. Acronimul provine de la denumirea oficială a poliției politice secrete a URSS între anii 1941 (februarie – iulie), 1943–1946. Ulterior, din martie 1946, NKGB a fost transformat în Ministerul Securității Statului, cunoscut cu abrevierea MGB, care se tălmăcește în rusă ca Министерство Государственной Безопасности СССР (МГБ СССР). Pentru detalii a se vedea: ПЕТРОВ, Н. В., КОКУРИН, А. И. ЛУБЯНКА. *Органы ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917– 1991*. Справочник. Москва: Издание МФД, 2003, с. 7, 634.

consolidării puterii sovietice în teritoriul încorporat, în cazul de față, al Basarabiei / RSS Moldovenești³ în primii ani postbelici. Prin urmare, în acest demers științific ne vom concentra asupra analizării specificului politicii de cadre a URSS în formarea efectivului NKGB-MGB al RSS Moldovenești, în vederea descifrării unor tendințe ale acestei politici. De asemenea, pentru a explica tendințele urmărite de Moscova în politica completării cu personal a organelor securității sovietice ale RSS Moldovenești, ne vom focaliza și pe analiza componenței etnice a efectivului NKGB-MGB al RSS Moldovenești din primii ani postbelici.

Totodată, vom examina cine anume, din perspectiva regimului sovietic, erau cadrele cele mai capabile delegate de URSS să realizeze, din culise, în cel mai eficient și loial mod, sarcinile aferente îndigenizării și consolidării puterii sovietice în RSS Moldovenească în perioada de referință. Elucidarea acestor aspecte inedite ne va permite să înțelegem cine erau ostășii invizibili din prima linie a „frontului din umbră”, precum și rolul lor în procesul restabilirii, înrădăcinării și consolidării regimului sovietic în RSS Moldovenească, începând cu anul 1944.

În acest sens, în cercetarea materialelor de arhivă au fost identificate un șir de

documente relevante⁴ pentru studierea politicii de cadre a URSS în procesul formării efectivului NKGB-MGB al RSS Moldovenești. Astfel, în contextul restabilirii NKGB al RSS Moldovenești pe teritoriul Basarabiei reocupate de sovietici, începând cu primăvara anului 1944, în data de 25 mai, comisarul securității Mordoveț Iosif a semnat Ordinul cu nr. 002 privind statele de personal, parafat cu „strict secret”⁵. Conform documentului, se anunța „repartizarea cadrelor conform statelor de funcții ale Comisariatului Poporului pentru Securitatea Statului al RSS Moldovenești, ordinul urmând să fie implementat începând cu 1 mai 1944”⁶. Documentul structurează într-un tabel denumirea funcției, numărul de poziții, numele și prenumele securiștilor, gradul și funcția ocupată anterior⁷. Analizând datele prezentate în documentul menționat, observăm că, la etapa reinstalării NKGB-ului sovietic în nordul Basarabiei, în primăvara anului 1944, multiple funcții nu erau acoperite cu cadre.

Este important de menționat că numărul statelor de funcții aprobat în etapa inițială de restabilire a securității sovietice în RSS Moldovenească avea loc atunci când doar partea de nord a Basarabiei era sub controlul sovietic, stare de fapt valabilă până la 24 august 1944, după care întreg spațiul basarabeian a fost (re)ocupat de Armata Roșie.

De asemenea, apreciem că, odată cu restabilirea RSS Moldovenești și transferul autorităților sovietice din reședința temporară – Soroca - la Chișinău, la sfârșitul lunii august 1944, statele de funcții ale comisariatului securității republicii au fost mărite pe parcurs. În acest sens, istoricul Valeriu Pasat, în baza documentelor de arhivă cercetate, menționează că, la 1 ianuarie 1945, schema de state a aparatului NKGB

³ Atât la 28 iunie 1940, cât și în perioada martie – august 1944, Uniunea Sovietică a (re)anexat Basarabia, din teritoriul căreia a format abuziv, contrar drepturilor suverane ale populației băștinașe, RSS Moldovenească în componența Uniunii Sovietice la 2 august 1940. Astfel, conform hotărârilor de la Moscova, care a luat în considerație și punctele de vedere ale conducerii sovietice de la Kiev, Bucovina de Nord, ținutul Herța, părțile de nord și de sud ale Basarabiei au fost încorporate în RSS Ucraineană (RSSU), iar restul teritoriului Basarabiei a fost comasat cu o parte a Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești (RASSM) (republică autonomă din componența RSSU între anii 1924 - 1940). Drept urmare, la 2 august 1940 a fost proclamată RSS Moldovenească, fără ieșirea la Marea Neagră, care reprezenta doar ¼ din Basarabia. *Седьмая сессия Верховного Совета СССР [1-го созыва] (1 августа – 7 августа 1940 г.): стенографический отчет, Издание Верховного Совета СССР. 1940, сс. 38-61, 183-185.*

⁴ Arhiva SIS al RM, F. a. inv. 8, d. 27, 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10.

⁵ Ibidem, f. 2.

⁶ Ibidem, f. 2.

⁷ Ibidem, f. 3.

al RSS Moldovenești prevedea 1 127 de funcții, dintre care doar 912 erau ocupate⁸.

Confruntarea datelor prezentate de academicianul Valeriu Pasat în una dintre lucrările sale⁹ cu informațiile noi identificate în materialele de arhivă, care vizează starea de fapt a efectivului NKGB al RSS Moldovenești, chiar din prima etapă a restabilirii securității sovietice în republică, ne permite să deducem că statele de personal ale securității sovietice au fost mărite considerabil după ce teritoriul basarabean a fost „eliberat” în totalitate de trupele Armatei Roșii și aparatul central al NKGB al RSS Moldovenești a fost mutat cu sediul de la Soroca, la Chișinău. Dacă, în mai 1944, organele sovietice de securitate aflate în proces de restabilire în RSS Moldovenească aveau circa 288 de funcții, dintre care doar 164 erau ocupate¹⁰, atunci, în urma unor calcule, deducem că la începutul anului 1945 statele de personal ale NKGB al RSS Moldovenești s-au mărit cu 25,6% după numărul de funcții și cu circa 18% după numărul cadrelor angajate *de facto*, față de mai 1944, când puterea sovietică deținea controlul doar asupra nordului Basarabiei și raioanelor din stânga Nistrului. Creșterea numărului de cadre ale NKGB al RSS Moldovenești în acest interval relativ scurt relevă că în ianuarie 1945 organele securității sovietice erau deja bine ancorate structural în teritoriul RSS Moldovenești, având cu circa 18% mai multe cadre decât în anul 1944, care lucrau pentru instituționalizarea și consolidarea regimului sovietic în republică.

De asemenea, din tabelul din Ordinul nr. 002 din 25 mai 1944, menționat anterior, desprindem informații valoroase despre componența etnică a efectivului organelor securității sovietice ale RSS Moldovenești. Astfel, analizând numele de familie ale cekiștilor aparatului central al NKGB al

RSS Moldovenești, incluse în tabelul la care ne referim, constatăm că majoritatea cadrelor securității sovietice recent reînstaurate în nordul Basarabiei erau de origine slavă, precum și unele de origine evreiască¹¹. Prin urmare, caracterul alogen al efectivului NKGB al RSS Moldovenești desprins din sursele de arhivă studiate ne conturează tendința metropolei sovietice de a completa statele de personal ale aparatului comisariatului securității al republicii cu cadre străine aduse din interiorul URSS.

Tot la subiectul dat, istoricul Valeriu Pasat, în una din lucrările sale¹², prezintă un șir de date factologice despre componența etnică a aparatului NKGB-MGB al RSS Moldovenești, însă fără a accentua accesul vădit limitat al moldovenilor – exponenți ai populației majoritare a republicii, în calitate de angajați ai aparatului de securitate al RSS Moldovenești. Cu toate acestea, istoricul Valeriu Pasat menționează în lucrarea sa că majoritatea cadrelor NKGB al RSS Moldovenești erau venite din alte regiuni ale URSS, dintre care „695 de angajați (76%) erau ruși, 92 de persoane (10%) erau ucraineni, 47 (5%) erau evrei și doar 40 (4,4%) erau moldoveni”¹³.

Deci, în baza informațiilor prezentate de istoricul Valeriu Pasat¹⁴, coroborate cu noile materiale de arhivă, desprindem tendința clară a puterii sovietice de a angaja în NKGB al RSS Moldovenești preponderent cadre străine aduse din interiorul Uniunii Sovietice, limitând la maxim prezența angajaților din rândul moldovenilor în această instituție. Politica de cadre de aducere a personalului pentru completarea statelor de funcții ale organelor securității sovietice ale RSS Moldovenești a rămas neschimbată de-a lungul anilor, dovadă a acestui fapt fiind raportul cu privire la munca cu cadrele MGB al RSS Moldovenești din primul semestrul al anului 1947,

⁸ PASAT, V. *RSS Moldovenească în epoca stalinistă, 1940 – 1953*, Chișinău: Cartier, 2011, p. 185.

⁹ Ibidem, p. 185, 186.

¹⁰ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 27, f. 2, ff. 2-19.

¹¹ Ibidem, f. 2, ff. 3-19.

¹² PASAT, V. *RSS Moldovenească în epoca*, op. cit., p. 186, 187.

¹³ Ibidem, p. 186.

¹⁴ Ibidem, p. 186.

menționat de istoricul Valeriu Pasat în lucrarea sa, în care se constată că de selectarea și pregătirea „cadrelor naționale de cekiști” în perioada de referință secția cadre nu s-a ocupat deloc¹⁵.

Totodată, puținele cadre ale organelor securității sovietice ale RSS Moldovenești, cu nume de familie de origine basarabească identificate în sursele de arhivă, desprindem că au fost, totuși, angajate, dar în funcții inferioare din punct de vedere ierarhic în cadrul comisariatului securității republicii. Astfel, conform Ordinului nr. 16 din 13 iunie 1944, semnat de către comisarul adjunct al NKGB al RSS Moldovenești, V. Ivanov, responsabil de cadre, în pozițiile de personal auxiliar de deservire a Direcției administrative, logistică, finanțe a NKGB al RSS Moldovenești, sunt numite persoane ale căror nume de familie sunt vădit de origine basarabească: Știrbu Ana Pantelei, Bordeian Vera Ivan, Răilean Valentin Feodor¹⁶. De asemenea, în documentele de arhivă studiate pentru primii ani postbelici (1945 – 1947), au fost identificate mai multe cadre NKGB-MGB al RSS Moldovenești cu numele familie de origine basarabească, dar care ocupau diverse funcții de ierarhie inferioară în aparatul comisariatului securității republicii, cum ar fi: gardieni ai penitenciarului al NKGB al RSS Moldovenești¹⁷, traducători¹⁸, șoferi, dactilografi și portari¹⁹, personal auxiliar²⁰.

Astfel, deducem că materialele de arhivă²¹ și sursele istoriografice²² analizate

nu au oferit date absolut complete despre efectivul NKGB-MGB al RSS Moldovenești. Cu toate acestea, informațiile identificate în sursele documentare inedite și editate ne permit să descifrăm tendințele dominante referitoare la politica de cadre a URSS în formarea statelor de personal ale NKGB-MGB al RSS Moldovenești, în primii ani postbelici²³. Deși numărul de cadre stabilite nu este exhaustiv, faptul că majoritatea erau de origine slavă ne evidențiază conturarea unei tendințe clare privind formarea efectivului securității sovietice din RSS Moldovenească, în primii ani postbelici, preponderent din cadre alogene, aduse din Uniunea Sovietică, precum și limitarea la maximum a numărului de cadre din rândul populației autohtone – români-moldoveni²⁴.

Putem prezuma că acest fapt se explică prin necesitatea regimului sovietic de a avea în cadrul aparatului său de securitate din RSS Moldovenească persoane loiale, libere de afinități național-culturale cu populația autohtonă a republicii, pentru a putea realiza fără constrângeri morale sarcinile NKGB-MGB al RSS Moldovenești în vederea indigenizării și consolidării puterii sovietice în acest ținut.

Complementar, în susținerea concluziei formulate și în lumina noilor surse identificate, în continuare ne propunem să analizăm structura etnică a efectivului, în primii ani postbelici, a uneia dintre cele mai conspirate subunități a Comisariatului Poporului Securității Statului al RSS Moldovenești – Direcția 1 – Direcția de informații externe (spionaj). Astfel, la 2 martie 1945 a fost emis Ordinul nr. 108, denumit „Completarea statelor de personal titular al

¹⁵ PASAT, V. *RSS Moldovenească în epoca, op. cit.*, p. 187.

¹⁶ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 27, f. 132.

¹⁷ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 2, f. 102; d. 1, f. 192; d. 3, ff. 131, 156, 180, 247; d. 8, ff. 20, 79, 173; d. 4, ff. 65, 117, 120; d. 9, ff. 41, 144.

¹⁸ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 1, f. 161; d. 27, f. 141.

¹⁹ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 2, ff. 19, 20, 40; d. 3, ff. 96, 179v; d. 8, f. 108; d. 4, ff. 2, 5, 46, 64, 172, 192; d. 9, ff. 28, 35, 97; d. nr. 10, ff. 64, 88, 162.

²⁰ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 3, f. 223; inv. nr. 8, d. 8, f. 79; d. 10, f. 220.

²¹ ASISRM, F. a. inv. 6, d. 1, 3, 4, 9, 10, vol. 18; 15, vol. 30; inv. 8, d. 27, 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10.

²² ПЕТРОВ, Н. В., КОКУРИН, А. И. *Лубянка. 1917 – 1991*, op. cit., ss. 249-300; ПЕТРОВ, Н. В. *Справочник, Кто руководил органами госбезопасности 1941–1954*. Москва: Звенья, 2010, ss. 133-960.

²³ MALACENCO, A. *Poliția secretă a RSS Moldovenești – efectiv și sarcini în primii ani postbelici*. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Revistă științifică, seria științe umanistice*, 2019, nr. 10 (130), p. 177.

²⁴ Ibidem, p. 180, 181.

Direcției 1 a NKGB al RSS Moldovenești”, care prezintă datele de identitate ale cadrelor care ocupau funcțiile respective²⁵.

Analiza numelor de familie din puncte de vedere ale specificului onomastic ale celor 17 cadre ale structurii de spionaj a RSS Moldovenești ne permite să conchidem că aceștia erau de origine străină, adică aduși din URSS. Evidențiem următoarele naționalități: ruși – Breanțev, Colesnicova, Petrov etc., ucraineni – Mordoveț etc., evreu – Vainberg, armean – Madakian²⁶. Astfel, desprindem că numele de familie ale cadrelor cekiste ale direcției 1 a NKGB al RSS Moldovenești, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, erau de origine specifică rusă, ucraineană, evreiască, caucaziană etc., deci, cu onomastică evident străină spațiului basarabean²⁷.

Remarcăm o singură posibilă excepție, mai exact, Muntean Andrei Efimovici, împuternicit operativ superior al secției 3²⁸, care, după nume, ar putea fi băștinaș. Dar, având în vedere că toate celelalte cadre ale Direcției 1 erau de origine străină, admitem cu un grad înalt de probabilitate că Muntean A. era fie originar din stânga Nistrului din fosta RASSM, fie din RSS Ucraineană.

Având în vedere faptul că în perioada 1944-1953 tendința politicii de cadre a URSS era de a completa efectivul NKGB-MGB al RSS Moldovenești cu personal loial adus din interiorul Uniunii Sovietice²⁹, nu este surprinzător faptul că și efectivul uneia dintre cele mai secrete subunități - Direcția 1 a NKGB al RSS Moldovenești era formată din alogeni.

În același context, atestăm că statele de personal ale secretariatului Direcției 1 includea și funcția de traducător. Deși nu este stipulat expres, este logic să admitem că

rolul traducătorului în direcție era de a intermedia comunicarea dintre ceilalți 16 „spioni moldoveni” și populația băștinașă a RSS Moldovenești.

Un alt document care prezintă interes vizând subiectul componenței etnice a efectivului securității sovietice în Basarabia este directiva nr. 24 din 21 noiembrie 1944 a comisarului Mordoveț Iosif, care stipula că tot efectivul operativ al NKGB al RSS Moldovenești era obligat să studieze „limba moldovenească” conform graficului săptămânal prestabilit³⁰. Conform documentului, erau formate șase grupe pentru studierea „limbii moldovenești”, dintre care primele includeau efectivul subdiviziunilor operative, iar ultimele două grupe erau formate din personalul secretariatului NKGB-ului „moldovenesc”, direcția cadre, secția „A” etc. Totodată, frecventarea orelor de studiu era obligatorie, fiind la control la comisarul Mordoveț Iosif³¹.

Prin extensie, având în vedere că, conform indicației din 21 noiembrie 1944 a lui Mordoveț Iosif, tot efectivul operativ era obligat să frecventeze cursurile de studiere a „limbii moldovenești”, putem deduce că personalul operativ al NKGB al RSS Moldovenești *in corpore* era adus din interiorul Uniunii Sovietice, cel puțin pentru anii 1944 – 1945. În același timp, bazându-ne pe sursele documentare cercetate, considerăm că pentru perioada primilor ani postbelici, din rândurile personalului operativ al NKGB-MGB al RSS Moldovenești nu făcea parte nici un moldovean, iar categoria acestor cadre era formată exclusiv din alogeni veniți din Uniunea Sovietică.

Totodată, în baza documentelor de arhivă studiate, observăm că și în anul 1946 politica de cadre a NKGB al URSS, de a completa efectivul securității sovietice din RSS Moldovenească cu personal străin, adus din interiorul Uniunii Sovietice, a rămas neschimbată. În acest sens, sunt relevante un șir de ordine de numire în funcție, semnate de Mordoveț Iosif, prin care cadrele din

²⁵ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 1, f. 141, 140, 139.

²⁶ Ibidem, f. 140, 139.

²⁷ ZAGAEVSCHIL, V. *Nume de familie românești arhaice și derivatele lor în zone periferice și insulare*. În: Revista „Limba Română”, Nr. 4(226), 2014, pp. 135-142.

²⁸ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 1, f. 139.

²⁹ MALACENCO, A. *Poliția Secretă a RSS Moldovenești*, op. cit., p. 180, 181.

³⁰ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 7, f. 25.

³¹ Ibidem, f. 25, 25v.

diverse subdiviziuni ale organelor securității sovietice și din structurile de contra-informații ale SMERȘ erau desemnate să suplinească diverse poziții în MGB al RSS Moldovenești³². Menționăm următoarele exemple de astfel de transferuri:

- „Căpitanul Buligak Iosif Karpovici – împuternicit operativ superior al Direcției raionale Braviceni a MGB, al Direcției județene Orhei, venit din Direcția Contrainformații (abreviată în limba rusă: УКР)³³ SMERȘ a Districtului Militar Moscova, din 30 martie 1946.
- Locotenent-major Smirnov Pavel Ivanovici – împuternicit operativ al Direcției județene Soroca, venit din Direcția Generală Contrainformații SMERȘ, din 4 aprilie 1946.
- Venit din Direcția Contrainformații SMERȘ a Districtului Militar Moscova, căpitanul Klimenko David Israelovici – șef adjunct al secției 1 a Direcției 2 a MGB al RSS Moldovenești, din 20 martie 1946³⁴.
- „Venit din Direcția Cadre a MGB al URSS, maior Nagornii Trofim Ivanovici, numit împuternicit operativ superior al secției 1 a Direcției 2 a MGB al RSS Moldovenești pe orașul Chișinău, din 30 iulie 1946.
- Venit din Direcția Contrainformații a MGB al Districtului Militar din Dalniy Vostok, locotenent-major Kariukina Alexandra Semenovna, numită împuternicit operativ superior al secției 1 a Direcției 2 a MGB al RSS Moldovenești pe orașul Chișinău, din 20 iulie 1946.
- Sergentul Bales – Kogan Sofia Iosifvna, în rezerva de cadre după funcția de supraveghetor superior în penitenciarul intern al Direcției Cahul,

venită din Direcția cadre a MGB al URSS, din 2 decembrie 1946³⁵.

Așadar, conchidem că, la doi ani de la „eliberarea” Basarabiei și reinstaurarea puterii sovietice și a aparatului NKGB-MGB în RSS Moldovenească, securitatea regimului în acest ținut continua să fie pusă pe seama cadrelor aduse din exteriorul republicii – din URSS, care erau considerate ca fiind cele mai de încredere și mai loiale regimului sovietic.

Referitor la calitatea și profesionalismul cadrelor aduse din URSS pentru completarea statelor de personal ale NKGB-MGB al RSS Moldovenești în primii ani postbelici, din sursele de arhivă extragem un șir de ordine și directive prin care șeful securității republicii Iosif Mordoveț remarcă lipsa de disciplină și nemulțumirea sa față de executarea sarcinilor, indicațiilor și respectarea cadrului legal din partea cekiștilor. Prin urmare, pe lângă multiple nemulțumiri exprimate de comisarul Mordoveț Iosif față de conducătorii subdiviziunilor instituției privind modul incompetent prin care erau executate indicațiile sale și directivele NKGB al URSS și RSS Moldovenești, șeful NKGB semnaleză un nivel modest al activității de investigații a organelor periferice, abuzurile și încălcările comise. Documentul cu nr. 2/0117 din 10 iunie 1944, semnat de Mordoveț Iosif, demonstrează că „inspectarea stării activității de investigație și analiza dosarelor de investigație, transmise către NKGB al RSSM din direcțiile județene și secțiile raionale, relevă că organele periferice ale NKGB încă nu au atins nivelul convenit în activitatea investigativă. Direcțiile județene ale NKGB al RSSM gestionează ineficient activitatea investigativă în raioane, nu oferă suficient suport practic și, prin urmare, continuă să existe persoane arestate fără temeii, în baza materialelor neverificate, anumiți lucrători operativi ai subdiviziunilor județene și raionale ale NKGB nu respectă regulile elementare în activitatea de investigații, admit încălcări ale

³² ASISRM, F. a. inv. 8, d. 3, f. 112, 120, 126, 133, 139, 141, 148, 154, 179, 186, 204, 214, 243; inv. 8, d. 8, f. 1, 3, 6, 13, 19, 91, 238.

³³ Abreviată „УКР” se descifrează în limba rusă – Управление Контрразведки – în limba română – Direcția de Contrainformații.

³⁴ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 3, f. 112, 120, 126.

³⁵ ASISRM, F. a. inv. 8, d. 8, f. 3, 13, 238.

prevederilor Codului procesual-penal. De regulă, activitatea de investigații pentru multe cazuri se realizează superficial și nesistematic, protocoalele de chestionare se întocmesc incompetent și fără acuratețe, în protocoale nu sunt indicate corectările, lipsește timpul începerii și încheierii interogării; traducătorii nu sunt informați despre responsabilitatea privind corectitudinea traducerii, conform art. 89 al Codului penal al RSS Ucrainene³⁶.

Ținem să menționăm că în RSS Moldovenească se aplicau, cu titlu provizoriu, codurile RSS Ucrainene, inclusiv Codul penal și Codul de procedură penală, începând cu 14 decembrie 1940, urmare a Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS³⁷. Deci, aplicarea bazei legislației penale a RSS Ucrainene pe teritoriul RSS Moldovenești s-a prelungit până 1961, după care la Chișinău a fost finalizat și a intrat în vigoare Codul penal și de procedură penală al republicii unionale³⁸.

Revenind la șeful securității RSS Moldovenești – Mordoveț Iosif și efectivul NKGB, desprindem din sursele consultate pentru anul 1944 o multitudine de ordine și directive prin care comisarul reiterează necesitatea și importanța îndeplinirii acestora, exprimându-și, totodată, nemulțumiri repetate, și avertizează subalternii cu sancțiuni, inclusiv pentru abuzurile comise³⁹. Spre exemplu, prin directiva nr. 2/049 din 26 mai 1944, menționează că „raportarea operațională de către structurile periferice ale NKGB față de comisariatul central se află exclusiv la un nivel foarte scăzut. Rapoartele de activitate, mesajele speciale despre cele întâmplare, investigațiile de interes sporit și alte date,

care neîntârziat trebuie să fie anunțate către NKGB, de organele periferice nu sunt prezentate, sau sunt prezentate cu mare întârziere, motiv din care NKGB nu poate transmite la timp indicațiile corespunzătoare pe dosarele de investigații, să informeze NKGB al URSS și CC al PCM (b). Prezentarea cu întârziere a documentelor indicate organele NKGB le explică prin faptul prezenței deficiențelor la comunicații, în timp ce comunicațiile speciale ale Comisariatului Poporului pentru Comunicații deserveșc neîntrerupt toate raioanele eliberate regulat, peste o zi⁴⁰. În contextul aceleiași directive, Mordoveț Iosif, în mod imperativ, intervine cu indicații către șefii secțiilor județene și ai grupurilor operative ale NKGB al RSS Moldovenești, care sunt atenționați ca „raportările operaționale să fie prezentate exact în termenele indicate [...], iar pentru tergiversarea acestora cei vinovați vor primi sancțiuni⁴¹”.

Pentru anii 1945 și 1946, din materialele de arhivă, autorul a analizat numeroase rapoarte și note, în care sunt reflectate abuzurile, fărădelegile în activitate față de populația locală, „încălcarea legislației revoluționare”, „pierderea documentelor de serviciu”, „încălcarea conspirației în lucrul cu documentele”, „falsificarea actelor” „încălcarea disciplinei de muncă”, prezentarea „în stare de ebrietate la serviciu”, „șantajarea deținuților și luarea de mită”, „confiscarea ilegală a bunurilor”, „arestări fără teme”, „încălcările legilor sovietice în raport cu poporul moldovenesc”, „calitatea nesatisfăcătoare a investigațiilor” etc.- toate comise de către ofițerii NKGB-MGB al RSS Moldovenești⁴².

Spre exemplu, Mordoveț Iosif, comisarul NKGB al RSS Moldovenești, printr-o circulară 1/2/0061 din 7 decembrie 1945, adresată conducătorilor organelor periferice, menționează că „într-un șir de raioane și județe au fost înregistrate fapte în legătură cu

³⁶ ASISRM, F. a. inv. 6, d. 1, f. 38.

³⁷ СУРІЛЮВ, А. В. *История государства и права Молдавской ССР (1917 – 1959)*. Кишинев: Картеа Молдовенеаскэ, 1963, с. 193.

³⁸ GUCEAC, I. *Legislația în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească*. În: Liliana Corobca, eds. *Panorama Comunismului în Moldova sovietică: context, surse, interpretări*. Iași: Polirom, 2019, p. 293.

³⁹ ASISRM, F. a. inv. 6, d. 1, f. 11, 38, 45, 51, 56, 60, 61, 75, 102.

⁴⁰ Ibidem, f. 11.

⁴¹ Ibidem, f. 11.

⁴² ASISRM, F. a. inv. 6, d. 3, ff. 31-33, 36, 73, 77, 86, 95, 105, 137; inv. 8, d.1, f. 176; inv. 8., d. 8. f. 14, 21, 23, 24, 30, 35, 193, 198, 205, 218; inv. 8. d. 3, f. 117.

încălări grave ale legislației sovietice față de populația moldovenească. Sunt admise insultări dure adresate cetățenilor, aplicarea constrângerilor fizice, sustragerea ilegală a bunurilor, iar în cazuri particulare sunt reținuți și arestați țărani pentru un termen scurt, fără a avea vreun temei și drept pentru aceasta”⁴³.

De asemenea, desprindem date concludente dintr-o circulară semnată de Mordoveț Iosif, datată cu 29 ianuarie 1945, adresată întregului efectiv de conducere al NKGB, al RSS Moldovenești, precum și șefilor subunităților teritoriale, informează despre mai multe cazuri privitor la degradarea morală și profesională din partea mai multor ofițeri NKGB, prin abuzurile și nelegiuirile admise în activitate⁴⁴. Spre exemplu, ofițerul Ivanov P. P. al Secției raionale NKGB Răspopeni: „în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, pierzând vigilența politică și fiind în stare de ebrietate în compania unor persoane necunoscute, a pierdut cazul de anchetă”⁴⁵. Un alt exemplu de lipsă a disciplinei de muncă și abuz în activitate se referă la șeful Secției raionale NKGB Rezina, locotenent-major al Securității Statului, Matveev, care a deturnat munca operativă, inducându-i în eroare pe superiorii săi⁴⁶. Ofițerul NKGB Matveev „în adresarea către persoanele din mediul intelectualității, se comporta netacticos, se exprima indecent, fără vreun temei amenința cu arestarea și efectua trageri cu foc de armă în gol”⁴⁷. Ulterior, ofițerul Matveev a fost sancționat cu eliberarea din serviciu și retrogradare în funcție⁴⁸.

Așadar, în concluzie menționăm că politica de cadre implementată de URSS, prin aducerea de personal străin (ruși, ucraineni, evrei, armeni etc.), în detrimentul promovării moldovenilor, în formarea efectivului NKGB-MGB al RSS Moldovenești în primii ani postbelici, a avut un rol semnifica-

tiv în procesul sovietizării forțate și deznaționalizării agresive a populației majoritare a republicii, aspecte care merită a fi elucidate mai aprofundat într-un studiu separat. Informațiile decupate din sursele documentare inedite și edite ne-au permis să identificăm multiple cadre ale NKGB-MGB al RSS Moldovenești, al căror număr nu pretinde a fi unul exhaustiv. Totuși, faptul că majoritatea celor identificați erau de origine etnică slavă, ne conturează tendința de formare a efectivului securității sovietice din RSS Moldovenească, în primii ani postbelici, preponderent din cadre alogene (ruși, ucraineni, bieloruși, evrei etc.), aduse din Uniunea Sovietică, precum și limitarea la maximum a numărului de cadre din rândul populației autohtone – români-moldoveni. Documentele recent declassificate din arhiva SIS ne demonstrează clar că dintre puținele persoane din rândul populației băștinașe din RSS Moldovenească, care erau angajate în NKGB-MGB al republicii, ocupau exclusiv funcții ierarhic inferioare: gardieni în penitenciarul securității, portari, șoferi, personal auxiliar, dactilografi și traducători.

Totodată, în lumina noilor materiale de arhivă cercetate, am stabilit că întreg efectivul uneia dintre cele mai conspirate subunități ale NKGB al RSS Moldovenești – Direcția 1, responsabilă de activitatea de spionaj peste hotarele unionale, care între anii 1944 – 1945 avea 17 state de funcții, era formată doar din alogeni: ruși, evrei, ucraineni etc. Așadar, dovada faptului că structura etnică a efectivului operativ, atât al Direcției 1, cât și al celorlalte subunități operaționale ale NKGB-MGB republican, formate din cadre aduse din URSS, ne permite să afirmăm, fără echivoc, că rolul organelor sovietice de securitate nu era de a proteja drepturile suverane ale populației majoritare din acest spațiu, ci doar de a înrădăcina, de a consolida și de a menține regimul sovietic de ocupație în RSS Moldovenească în interesul expansionist al Moscovei.

⁴³ ASISRM, F. a. inv. 6, d. 3, f. 137.

⁴⁴ Ibidem, ff. 31-33.

⁴⁵ Ibidem, f. 32.

⁴⁶ Ibidem, f. 31.

⁴⁷ Ibidem, f. 31.

⁴⁸ Ibidem, f. 31.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova (ASISRM), Fond administrativ, inv. 8, d. 27, 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10; inv. 6, d. 1, 3, 4, 9, 10, vol. 18; 15, vol. 30;
2. ПЕТРОВ, Н. В., КОКУРИН, А. И. *Лубянка. Органы ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917 – 1991*. Справочник. Москва: Издание МВД, 2003, 768 с.
3. ПЕТРОВ, Никита В. *Справочник, Кто руководил органами госбезопасности 1941–1954*. Москва: Звенья, 2010, 1008 с.
4. *Седьмая сессия Верховного Совета СССР [1-го созыва] (1 августа – 7 августа 1940 г.): стенографический отчет, Издание Верховного Совета СССР*. 1940. 207 с.
5. СУРИЛОВ, Алексей В. *История государства и права Молдавской ССР (1917-1959)*. Кишинев: Картеа Молдовенеаскэ, 1963, 336 р.
6. PARRISH, Michael. *Soviet security and intelligence organizations, 1917-1990: a biographical dictionary and review of literature in English*. 88 Post Road West, Westport: Greenwood Publishing Group, 1992, 704 p.
7. PASAT, Valeriu. *RSS Moldovenească în epoca stalinistă, 1940 – 1953*, Chișinău: Cartier, 2011, 684 p.
8. GUCEAC, Ion. *Legislația în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească*. În: Liliana Corobca, eds. *Panorama Comunismului în Moldova sovietică: context, surse, interpretări*. Iași: Polirom, 2019, pp. 287-303.
9. ZAGAEVSCHI, Vladimir. *Nume de familie românești arhaice și derivatele lor în zone periferice și insulare*. În: Revista „Limba Română”, nr. 4(226), 2014, pp. 135-142.
10. MALACENCO, Alexandru. *Poliția secretă a RSS Moldovenești – efectiv și sarcini în primii ani postbelici*. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice)*, 2019, nr. 10 (130), pp. pp. 176-182.

11.05.2022

ACTORII ȘI AGENȚII INTERESULUI NAȚIONAL ȘI AI SECURITĂȚII NAȚIONALE

Victor SACA

Republica Moldova, Chisinau
Universitatea de Stat din Moldova
doctor habilitat în științe politice, profesor universitar
ORCID: 0000-0002-7765-3208
e-mail: vtsaca@hotmail.com

Diana HÎRBU

Republica Moldova, Chișinău
Institutul Național de Informații și Securitate "Bogdan, Întemeietorul Moldovei" (1)
Universitatea de Stat din Moldova (2)
doctor în științe politice, conferențiar universitar
ORCID: 0000-0002-7867-1731
e-mail: benchecidiana@gmail.com

În articolul propus spre publicare sunt examinate noțiunile de bază ale tandemului interes național - securitate națională, și anume cele de actor și agent ale acestui tandem. Atare noțiuni alcătuiesc ceea ce numim osatura interesului și securității, fiindcă anume actorul și agentul sunt considerați pe drept principalii purtători, dar și promotori ai tandemului interes național - securitate națională. În acest context, în articol, sunt analizate și evaluate calitățile actorului și agentului în câmpul complex al interesului și securității și, desigur, rolurile interpretate de ei pe scena politică actuală, inclusiv cea a Republicii Moldova. O atenție aparte acordăm personalității ca actor primar al interesului și securității, de care depind în ultima instanță capacitățile tuturor celorlalte tipuri de actori în aria interesului național și securității naționale. Totodată, este specificată activitatea comunității sociale ca actor colectiv al interesului și securității, dar și ale instituției politice ca agent decizional de interes și securitate. În cele din urmă, drept factor sintetic de analiză sunt evidențiate statul-națiune și societatea civilă ca unicii exponenți ai interesului național și securității naționale.

Cuvinte-cheie: actor și agent - purtători de interes național și securitate națională, calități ale actorului și agentului, roluri ale actorului și agentului, personalitate-actor primar, comunitate socială-actor colectiv, instituție politică-agent decizional, stat-națiune și societate civilă – exponenți de interes și securitate.

ACTORS AND AGENTS OF NATIONAL INTEREST AND NATIONAL SECURITY

The article proposed for publication examines the basic notions of the tandem national interest-national security, namely that of actor and agent of this tandem. Such notions make up what we call the bone of interest and security, because the actor and the agent are rightly considered the main carriers, but also promoters of the tandem national interest-national security. In this context, the article analyzes and evaluates the qualities of the actor and the agent in the complex field of interest and security and, of course, the roles they play on the current political scene, including that of the Republic of Moldova. We pay special attention to the personality as a primary actor of interest and security, on which ultimately depends the

capabilities of all other types of actors in the area of national interest and national security. At the same time, the activity of the social community as a collective actor of interest and security is specified, but also of the political institution as a decision-making agent of interest and security. Finally, as a synthetic factor of analysis, the nation-state and civil society are highlighted as the only exponents of the national interest and national security.

Key terms: actor and agent - national interest and national security, qualities of actor and agent, roles of actor and agent, personality-primary actor, social community-collective actor, political institution-decision-maker, state-nation and society civil - exponents of interest and security.

ACTEURS ET AGENTS D'INTÉRÊT NATIONAL ET VOUS AVEZ LA SÉCURITÉ NATIONALE

L'article proposé traite les notions de base du tandem intérêt national-sécurité nationale, y compris celle d'acteur et d'agent de ce tandem. De telles notions constituent ce que nous appelons l'os de l'intérêt et de la sécurité, car l'acteur et l'agent sont considérés à juste titre comme les principaux porteurs, mais aussi les promoteurs du tandem intérêt national-sécurité nationale. Dans ce contexte, l'article analyse et évalue les qualités de l'acteur et de l'agent dans le domaine complexe de l'intérêt et de la sécurité et, bien sûr, les rôles qu'ils jouent sur la scène politique actuelle, y compris celle de la République de Moldavie. Nous accordons une attention particulière à la personnalité en tant qu'acteur principal d'intérêt et de sécurité, dont dépendent en définitive les capacités de tous les autres types d'acteurs dans le domaine de l'intérêt national et de la sécurité nationale. En même temps, l'activité de la communauté sociale en tant qu'acteur collectif d'intérêt et de sécurité est précisée, mais aussi celle de l'institution politique en tant qu'agent décisionnel d'intérêt et de sécurité. Enfin, en tant que facteur synthétique d'analyse, l'État-nation et la société civile sont mis en évidence comme les seuls représentants de l'intérêt national et de la sécurité nationale.

Mots-clés : acteur et agent - intérêt national et sécurité nationale, qualités d'acteur et d'agent, rôles d'acteur et d'agent, personnalité-acteur principal, acteur social communautaire-collectif, institution politique-décideur, état-nation et société civile - exposants d'intérêt et de sécurité.

УЧАСТНИКИ И ПРЕДСТАВИТЕЛИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ И НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В данной публикации раскрывается сущность и взаимосвязь таких категорий, как «национальный интерес - национальная безопасность», а также эксплицируются дефиниции терминов - «актор» и «агент». Именно они - актор и агент являются движущей силой и стержневой основой для национального интереса и национальной безопасности. Далее, в данной статье проводится оценка и анализ качеств актора и агента, в сложной системе сфер интересов и безопасности, определяется их роль, как в современной мировой политике, так и в Республике Молдова. Уделяется особое внимание личности, как первичному субъекту интересов и безопасности, от которого, в конечном счёте зависят возможности всех других типов субъектов в области национальных интересов и национальной безопасности. Также, определяется деятельность социальной общности, как коллективного актора интересов и безопасности, и политического института как субъекта, принимающего решение о безопасности и интересах. В качестве же синтетического фактора, выделяются феномены - национальное государство и гражданское общество, как единые субъекты национальных интересов и национальной безопасности.

Ключевые термины: актор и агент - акторы национального интереса и

национальной безопасности, качества актора и агента, роли актора и агента, личность - первичный актер, социальное сообщество - коллективный актер, политический институт-лицо, принимающее решения, нация - государство и общество, гражданские представители интереса и безопасности.

Introducere

Fenomenele interes național și securitate națională, prin exprimările lor de natură socială *lato sensu*, dar și politică, economică, socială în sens propriu, culturală, sunt puse în valoare de anumiți subiecți, mai bine zis, de anumiți actori sau agenți. Însăși noțiunea de actor politic a fost introdusă pentru prima dată în circuitul științific american de către reprezentanții curentului behaviorist (care pune accent pe comportament), considerată de ei drept o noțiune mai adecvată în raporturile dintre actorul și obiectul relațiilor sociale sau politice. Și, desigur, mai adecvată, în viziunea noastră, în raport cu procesele de exprimare a necesităților interesului național și securității naționale. În comparație cu abordarea marxistă a subiecților politici, axată doar pe relații de opunere a acestora față de obiectul sociopolitic, adică axată pe contradicția de tip subiect - obiect, behaviorismul vine cu noțiunea de actor ce reflectă raporturile acestuia de interdependență și colaborare cu obiectul respectiv.

Desigur, actorul și obiectul sunt două entități diferite și, totodată, interdependente în câmpul de manifestare a interesului național și securității naționale. Practica socială demonstrează că actorul după natura și capacitățile sale se impune primul ca exponent și purtător al interesului (inclusiv național) sau al acțiunii și relațiilor sociale, iar de aici ca izvor activ de influență asupra obiectului. Însă aceeași practică cunoaște și condiții când în relațiile de interdependență actorul și obiectul se schimbă cu locurile. De exemplu, actorii puterii devin concomitent, în funcție de factorii democratizării societății, consolidării democrației, și obiect, deoarece cei de jos, adică guvernarea pot căpăta real anumite pârghii de actor (îndeosebi în timpul alegerilor, dar și după alegeri) ce le permit să influențeze pe cei ce guvernează să controleze

activitatea lor și, respectiv, să vizeze pe cât e posibil aria interesului național și securității naționale.

Noțiunile de actor și agent ca exponent și purtător de interes național și securitate națională

În literatura de specialitate urmăm diferite abordări ale noțiunii de actor politic. Astfel, în „Dicționarul american de analiză politică”, actorul politic este definit drept un individ sau un grup social care afectează procesul deciziei dintr-un sistem politic¹. Tot aici se menționează că conceptul de actor descrie cel mai adesea rolul statelor și indivizilor dintr-un sistem politic internațional. Alte abordări se concentrează asupra întregului stat ca actor aflat în interacțiune cu alte state în cadrul sistemului internațional. În acest context, cercetătorii ruși Ф. Бурлацкий și А. Галкин definesc actorul politic drept participant al interacțiunilor pe arena internațională². La rândul lor, savanții francezi Ph. Braillard și M.-R. Djalili consideră actorul relațiilor internaționale „orice organizație, orice grup și chiar orice individ capabili să joace un anumit rol, să manifeste influență”³. Iar în viziunea cercetătorului român S. Tămaș, actorul politic reprezintă persoane, grupuri sociale, categorii socio-profesionale, organizații ce îndeplinesc un rol politic relevant în cadrul structurilor unei societăți într-un moment istoric. În viața internațională, principalul actor politic sunt statele și organizațiile regionale, continentale sau globale⁴.

¹ PLANO, J. C.; RIGGS, R. E.; ROBIN, H. S. *Dicționarul american de analiză politică*. București: Ed. ESSE HOMO, 1993, p. 7

² БУРЛАЦКИЙ, Ф., ГАЛКИН, А. *Социология. Политика. Международные отношения*. Москва, 1974, p. 24

³ BRAILLARD, PH.; DJALILI, M.-R. *Les relations internationales*. Paris, 1990, p. 31

⁴ Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică. București, 1996, p.15

Deci, actorul politic întruchipează în sine nu numai rolul sau rolurile individului, grupului social, îndeosebi al elitelor, ci și al instituției (statului în general și organelor sale în particular, partidului, mișcării, organizațiilor internaționale etc.) politice. El este acela care inițiază, organizează și desfășoară procesul deciziei în sistemul politic. Adică, manifestându-se în diferite dimensiuni sociale – individuală, socială de grup, instituțională – actorul participă conștient, activ și direct la elaborarea, adoptarea și realizarea acestei decizii⁵.

Desigur, aceste și alte definiții ale actorului au astăzi specificul lor de raportare la interesul național și securitatea națională a diferitor state, inclusiv a celor aflate în tranziție spre democrație sau în procesul de consolidare a democrației. Aici argumentele depind de locul și rolul actorului politic în relațiile sociale de natură internă și externă, de capacitățile sale de îmbinare a acestor două câmpuri ale politicii în diverse condiții.

În viziunea noastră, așa cum interesul național și securitatea națională au o arie largă de impunere în societatea politică și societatea civilă, tot așa și actorul politic, ca exponent, purtător și promotor de interes și securitate, are un caracter complex de acțiune și relații. În sens că paleta comportamentală și de joc a actorului pe scena interesului și securității, întruchipată atât în ființe umane (individ, personalitate) sau în actori colectivi (elite, diverse categorii sociale), cât și în instituții ca actori sau agenți decizionali (stat, partide, mișcări), este multivalentă, cu implicări specifice în raport cu interesul național și securitatea națională. Doar că în această arie complexă de manifestare exponenții interesului respectiv și securității respective sunt doar doi – statul-națiune și societatea civilă, pe când purtătorii lor devin deja toți ceilalți actori. În acest context, statul-națiune, prin caracterul său, prin repercu-

siunile sale ne face să credem că reprezintă latura definitivă a ceea ce înseamnă „interes național”, adică acest stat este actor de primă importanță în conceperea interesului național⁶.

Însă, indiferent de nivelul de manifestare – instituțional-statal, social, individual –, actorul politic are, în ultima instanță, o poziție decisivă în relațiile sociale *lato sensu*. El vizează nu doar întregul proces decizional dintr-un sistem politic, ci și toate influențele acestuia asupra altor sisteme, adică participă activ și direct la elaborarea și realizarea deciziilor sociopolitice, politico-economice, politico-culturale, dar și la controlul asupra implementării acestora. În acest context, actorul politic, prin pârghiile sale decizionale, coordonează și reglementează procesul de formare și exprimare a interesului național, îl promovează în limitele politicii interne și externe și, în caz de oportunități, îl transformă conform nevoilor, utilităților și avantajelor conștientizate privind securitatea națională, locul și rolul purtătorilor de interes în societate și în relațiile internaționale.

Astfel, privită în plan teoretic, dar și practic, noțiunea de actor politic în raport cu interesul național și securitatea națională are o semnificație largă, întruchipată în următoarele trăsături:

Unu, această noțiune reflectă manifestarea unui spectru larg de comunități sociale, politice etc., o arie extinsă de cuprindere și ghidare a interesului național și securității naționale. În acest context, aria de cuprindere a interesului național și securității naționale de către diverși actori sau agenți este examinată în literatura de specialitate, inclusiv autohtonă⁷, atât în plan istoric, cât și actual;

⁵ SACA V. *Interese politice și relații politice: dimensiuni tranzitorii*. Chișinău: CE USM, 2001, p. 158

⁶ SACA, V. *Constituirea statului-națiune și a interesului național în contextul proceselor tranzitorii (reper moldovenești)*. În: *Provocări ale globalizării la începutul mileniului al III-lea*. Sesiune internațională de comunicări științifice. Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”, 2009, p. 121

⁷ ред. БЕНЮК, В. А., КВИЛИНKOBA E. H. *Национальные интересы Республики Молдова в*

Doi, folosind această noțiune, cercetătorul pune accentul pe comportamentul comunităților respective, apropiindu-se astfel de esența acestora ca exponenți și purtători de interes și securitate. În acest context, actorul, ca exponent sau purtător de interes național, e chemat să asigure necesitățile continuității acestuia în anumite limite de timp și spațiu⁸, îmbinării reușite a inovației și tradiției pentru o mai bună realizare a obiectivelor strategice de interes național și securitate națională;

Trei, conștientizarea esenței actorilor e necesară pentru a percepe și a interpreta adecvat gradul de importanță a lui în câmpul interesului național și securității naționale, a înțelege și evalua la justa valoare capacitățile lui funcționale în câmpul respectiv – relativ înalte sau relativ reduse;

Patru, conform unei exprimări tipice, *unii actori ocupă avanscena (în opinia noastră, și avanscena interesului și securității – V.S., D.H.) și se impun în calitate de „stele”, iar alți actori rămân să se manifeste nu mai mult decât în calitate de „statiști” sau „membri” ai corului*. Cu toate acestea, consideră pe drept cercetătorii B. Rasset și H. Starr, toți actorii, și primii și cei de ai doilea, participă la crearea unui spectacol finit⁹.

În contextul celor enunțate apar unele întrebări: *Cum înțelegem avanscena interesului național și securității naționale a Republicii Moldova din punctul de vedere al rolului actorilor din cadrul ei? Cine sunt așa - numitele „stele” și așa - numiții „statiști” ai câmpului de interes național și securitate națională în condițiile Republicii Moldova? Răspunsul la aceste între-*

bări nu poate fi unul univoc. Rolul actorilor de la o guvernare la alta, dar și de la o opoziție la alta, în Republica Moldova se schimbă, poate fi în ascensiune, dar și în declin, îndeosebi în perioada frecventelor crize, îndeosebi sistemice.

Aceste și alte semnificații ale noțiunii de actor, ca exponent și purtător de interes național, întrunesc comportamente diferite ale actorilor, care, în fond, urmăresc necesități, avantaje, utilități, preferințe maxime, dar care în ultima instanță formează relațiile lor comune întru evoluția interesului respectiv și a securității naționale. Relațiile dintre actori formează așa - numita piață politică de mărfuri și servicii, unde există cerere și ofertă de interese, prestigiu, valori, resurse, capitaluri, poziții, statute, platforme politice¹⁰. Atare piață este pe drept considerată astăzi de unii cercetători drept paradigmă a științei politice¹¹. Ea trebuie supusă unor cercetări complexe, cu eforturi comune, ale politologilor, sociologilor, filosofilor, culturologilor, psihologilor și altor cercetători din domeniul științelor socioumane.

Raportată la interesul național și securitatea națională, piața politică cuprinde orientări, activități și relații ale diferiților actori: unii din ei fiind producători, cei de ai doilea – vânzători, cei de ai treilea – cumpărători de mărfuri întru binele comun, urmărit de acest interes. În condițiile unui regim democratic stabil, acești actori, fiecare în felul său, simt necesitatea și manifestă voință de a conlucra și de a întreține un anumit echilibru sociopolitic. În acest context, politica de exprimare și promovare a interesului național și securității naționale necesită de la actori a se conduce, pe cât e de posibil, de acea lege economică despre balanța dintre cerere și ofertă, cu o oarecare variație a prețului de

дискурсе исторических и современных вызовов (к 70-летнему юбилею В.А. САКОВИЧА – дипломата, ученого, профессора). Кишинев, 2019.

⁸ SACA, V. *Manifestări ale purtătorilor de interes național în contextul relației valorice continuitate/discontinuitate (exemplu Republicii Moldova)*. În: Conferința științifică națională cu participare internațională. Integrare prin cercetare și inovare 7-8 noiembrie 2019. Științe Sociale, vol. II. Chișinău: CEP USM, 2019 p. 63-69.

⁹ RASSET B., STARR H. *World politics. Menu for Choice*. San Francisco, 1981, p. 72.

¹⁰ SACA, V. *Interese politice și relații politice: dimensiuni tranzitorii*. Chișinău: CE USM, 2001. p. 158.

¹¹ SOLCAN A. *Piața politică – o paradigmă actuală a științei politice*. În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (LXXIV), 2016. Chișinău: USM, USPÉE, AMSP, 2016, p. 117-125.

producere sau de cumpărare, care să asigure eficiența activității lor. Încălcarea acestei balanțe în relațiile dintre actori poate duce, în cele din urmă, la abateri de tipul supraproducerii valorice sau deficitului de producere valorică în câmpul interesului național și al securității naționale.

Dacă e să ne întrebăm și să răspundem cum se manifestă această balanță dintre cerere și ofertă în activitatea actorilor din Republica Moldova, putem remarca, atât la general, cât și la particular, că practica pieței politice a țării noastre de mai bine de trei decenii de independență a înregistrat prioritar elemente de încălcare a balanței respective. Acest fapt e demonstrat de un șir de abateri în guvernare, determinate de mai multe paradoxuri mintale și comportamentale ale purtătorilor de interes național¹², dintre care principalele sunt:

- dezbinarea elitei politice vizavi de perceperea, formularea, motivarea și promovarea interesului național;
- activitatea purtătorilor de interes național, în special a celor ce guvernează, e axată mai mult pe factorul conjunctural, ceea ce deseori deusolează orientarea maselor, diferitelor categorii sociale în sensibilizarea interesului național, a vectorilor săi prioritari de promovare;
- prejudicierea interesului național al țării, deja de mai mult timp, drept urmare a relațiilor tensionate între guvernare și opoziție, fapt confirmat de mentalitatea paradoxală și comportamentul paradoxal al tuturor guvernărilor și întregii opoziții, indiferent de coloratura politică;
- cel mai influent paradox care a afectat până nu demult interesul național al țării a fost deficitul de coeziune între actorii- componenți ai tuturor guvernărilor de coaliție. Niciuna din astfel de guvernări – ADR, AIE-1,2,3, Coaliția Pro-

Europeană, PSRM-ACUM, PSRM-PDM - nu și-a realizat până la sfârșit mandatul, ele fiind dominate în ultima instanță de interesul partitocrației, care, în viziunea noastră, eroda interesul național al țării, îl devaloriza.

La paradoxurile menționate e necesar a puncta, de asemenea, nivelul relativ scăzut de conștientizare și evaluare de către actori a mai multor factori, luați ca un tot în anumite corelații, care influențează interesul național al țării. Printre aceștia, în literatura de specialitate¹³, se evidențiază factorii geografici și istorici, demografici și sociologici, politici și geopolitici, economici și informaționali.

Desigur, aceste și alte paradoxuri pun în mare măsură sub semnul întrebării însăși calitatea guvernării, inclusiv de coaliție, a actorilor politici de la noi, capacitățile lor reale de exponent și purtător al interesului național și securității naționale. Credem că problema problemelor aici e legată îndeosebi de deficitul de cultură a guvernării, inclusiv îndeosebi de coaliție.

Unii cercetători contemporani, în special adepții paradigmei poststructuraliste și postmoderniste, au introdus în circuitul științific și noțiunea de agent politic, ca ceva deosebit față de actorul behaviorismului și cu atât mai mult opusă dihotomiei clasice marxiste de tip subiect-obiect al relațiilor sociale. De exemplu, sociologul și politologul francez Pierre Bourdieu, în locul noțiunilor de subiect și obiect, dar și de actor, folosește noțiunile de „agent”, „grupuri de agenți”, „poziția agentului”, „dispoziția agentului”¹⁴. El raportează aceste noțiuni la noțiunile de „câmp social”, „câmp politic”, „capital”,

¹² SACA V. *Paradoxurile manifestării purtătorilor de interes național în condițiile Republicii Moldova*. În: Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională, 25-26 septembrie 2012. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 232-234.

¹³ PINTEA Iu. *Identificarea pericolelor existente și probabile pentru interesele naționale de bază ale Moldovei*. În: BARBĂROȘIE A., CIUBOTARU V. (red.) *Securitatea și apărarea națională a Republicii Moldova*. Chișinău: Arc, 2002, p. 56-58; BENCHECI M. *Etapile elaborării politicii de securitate și apărare a Republicii Moldova: provocări și soluții*. În: *Moldoscopia* (Probleme de analiză politică). Chișinău: USM, USPEE, AMSP, 2012, n. 2 (LVII), p. 60-62.

¹⁴ БУРДЬЕ, П. *Социология политики*. Москва: Socio-Logos, 1993, p. 11-17.

considerând agentul drept exponent al relațiilor din cadrul acestor câmpuri. Atare considerent poate fi, în opinia noastră, pe deplin ajustat și la câmpul interesului național și securității naționale, fiindcă acolo unde sunt relații neapărat sunt și interese, inclusiv cel național, și, desigur, necesități ale securității.

Totuși, interpretarea poststructuralistă a noțiunii de agent politic, cu toată originalitatea ei în studiul interesului național și securității naționale, nu se deosebește radical de noțiunea de actor. Atât agentul, cât și actorul politic se manifestă în aceleași câmpuri sociale și politice de interes și securitate, în aceeași piață politică de producere, vânzare și cumpărare de mărfuri și servicii, dispun de tipuri atât comune, cât și distincte de resurse și capitaluri pentru a asigura buna funcționare a mecanismelor acestui interes întru asigurarea securității. Nu întâmplător, unii cercetători din țările spațiului postcomunist folosesc noțiunile de actor și agent ca identice¹⁵. Alți cercetători din acest spațiu atribuie această noțiune individului, elitei, clasei sociale, rasei, națiunii¹⁶. Cei de ai treilea direcționează noțiunea de agent către personalitatea politică, clasa politică, partidul politic, grupul de presiune¹⁷. A patra opinie abordează această noțiune în plan instituțional, raportând-o la organele puterii de stat, la partide, opoziție parlamentară, la instituțiile societății civile¹⁸. Sunt și opinii care folosesc această noțiune în politicile sociale, evidențind drept agenți statul protector și statul bunăstării generale, partidele politice, mișcările sociale, grupurile de interese¹⁹.

¹⁵ ГУКАСОВА Н. Ю. *Агенты политической модернизации: происхождение и трансформация*. În: Вестник МГУ. Сер. 12. Социально-политические науки, №5, 1995; Дегтярев А.А. *Основы политической теории*. Москва, 1998.

¹⁶ ZĂPÎRȚAN, L. *Repere în știința politicii*. Iași, 1992.

¹⁷ MAGUREANU, V. *Studii de sociologie politică*. București, 1997.

¹⁸ *Actorii politici și televiziunea*. În: Arena politicii, nr. 3, 1997.

¹⁹ *Agenți ai politicilor sociale*.

<https://www.rasfoiesc.com> sau care o axează pe fenomenul socializării politice a tineretului. БУЧКОВА А. И. *Основные агенты политической социализа-*

Desigur, noțiunile de actor și agent politic în mare parte coincid, se suprapun. Or, comunitatea lor de conținut nu înseamnă că ele sunt identice, inclusiv în raport cu interesul național și securitatea națională. În opinia noastră, aceste două noțiuni pot fi interpretate în raporturi dialectice de general și particular, care în anumite condiții se schimbă cu locurile: agentul devine actor și, invers, actorul se transformă în agent. Însă, în linii mari, actorul poartă un caracter general, deoarece are o arie de impunere mai largă: individuală, socială, instituțională, întruchipând în sine dimensiunea integrală a liderului ca personalitate, a elitei ca grup social, a partidului sau statului ca instituție.

La rândul său, agentul, ca factor particular, este mesager al actorului, al organizației (partidului, mișcării), al statului (de exemplu, parlamentul) etc., asumându-și funcții ce țin de elaborarea deciziilor politice, de organizarea, coordonarea și reglementarea interacțiunilor politice, relațiilor de putere, inclusiv față de problemele securității naționale. În acest sens, agentul este partea cea mai activă a entităților sociopolitice, are destinația de a exprima și promova interesele acestora, în primul rând interesul național, și respectiv de a reflecta necesitățile securității naționale. Totodată, agentul colectiv, ca parte a actorului comunității, de grup, instituțional, se impune drept actor general în raport cu actorul individual (liderul, conducătorul), care capătă trăsături de agent. Deci, noțiunile de actor și agent se află într-un raport ierarhic complex, de interdependență. De exemplu, partidul politic de guvernământ, clasa politică ca actori determină poziția unor subiecți – liderilor, conducătorilor, organelor de conducere – delegându-le împuterniciri de a exprima interesul național și necesitățile securității și, totodată, subordonându-i vo-

ции российской молодежи. В: Научно-практическая конференция «Прикладные научные исследования и экспериментальные разработки, основанные на результатах фундаментальных и поисковых исследований», 6 - 7 декабря 2016 года. Москва: ФГБОУВО «РЭУ им. Г. В. Плеханова», 2017, с. 14-18.

inței de formare a integrității sociopolitice de ansamblu în cadrul societății.

Calitățile și rolurile actorilor și agenților interesului național și securității naționale

Procesul de formare, constituire și devenire a actorului și agentului politic, ca exponenți, purtători și promotori de interes național și securitate națională, presupune însușirea și dezvoltarea unor calități-cheie, care în ultima instanță determină starea și perspectivele de manifestare a acestui interes/acestei securități în anumite limite geocronometrice de politică internă și externă. Atare proces este unul anevoios, cu multiple trepte și impedimente în valorificarea spirituală și materială a diferit lor calități. Din astfel de calități fac parte:

a) Competența actorului (agentului) de a-și exercita atribuțiile, adică capacitatea lui reală de a-și interpreta rolurile în câmpul interesului național și securității naționale. Aceasta necesită mai întâi a acumula și a pune în valoare un nivel adecvat de cunoștințe, deprinderi și experiență sociopolitică la capitolul exprimare și promovare de interes național, pentru a asigura în ultima instanță și necesitățile securității naționale.

Desigur, calitatea actorului sau agentului la capitolul competență are un caracter contradictoriu, în special dacă o dimensionăm în aria interesului național și securității naționale a țărilor de tipul Republicii Moldova, aflate într-o tranziție târăgănată spre democrație. Aici, în etapele inițiale ale tranziției, purtătorii de interes național și securitate națională cunosc mai mult ceea ce trebuie de organizat în procesul de promovare a acestui interes/acestei securități și mai puțin cum trebuie să le promovăm eficient pentru a realiza rolurile politice în condițiile complexe, neordinare, atât interne, cât și externe.

Dar și în etapele ulterioare pentru toate orientările actorilor, fie comuniști, liberali, democrați, socialiști ș. a., le sunt caracteristice disproporții evidente între gradul cunoștințelor și deprinderilor, pe de o parte, și cerințele proprii ale rolului poli-

tic de a exprima și promova interesul și securitatea, pe de altă parte. S-a creat un paradox când majoritatea actorilor și agenților politici (atât din cadrul puterii, cât și al opoziției) își interpretează rolul de purtător al interesului și securității nu atât în baza cunoștințelor, profesionalismului, cât a *posibilității* de manipulare a electoratului pentru a se bucura de legitimitate. În acest context, în câmpul interesului național și securității naționale, relația de tip „posibilitate – rol (influență, putere)” predomină evident asupra relației „cunoștințe – rol (influență, putere)”. Dar dacă pe parcurs competența actorului (agentului), totuși, se modifică prin acumulări de noi cunoștințe și deprinderi, noi experiențe, acest proces este adesea însoțit și de noi paradoxuri. De exemplu, odată cu apariția noului proces democratic de profesionalizare a organelor de stat, dar și a opoziției, a grupurilor de presiune și altor organisme civile, apar și elemente de deficit al clarviziunii în implementarea reformelor. Sau aceeași schimbare a conducerii de vârf (șefului statului) este însoțită de schimbarea întregii sale administrații (în baza devotamentului personal) și venirea unor politicieni noi, adesea, mai puțin experimentați. Însă, cel mai influent paradox ce vizează interesul național și securitatea națională este determinat, după cum s-a menționat mai sus, de manifestările purtătorilor acestuia în contextul relației continuitate - discontinuitate. Acest paradox în țările spațiului ex-sovietic (excepție statele Baltice) are o evidentă manifestare din partea actorilor în raport cu așa - zisele transformări democratice de aici²⁰. În această ordine de idei, actorii (agenții) puterii de la noi, pe parcursul celor trei decenii de independență, au mers mai mult pe calea discontinuității valorice în raport cu actorii care au fost până la ei la cârma statului. De aici și apar

²⁰ SACA, V. *Relația transformări democratice - continuitate valorică în țările spațiului ex-sovietic*. În: POLIS. Revistă de Științe Politice. Volum V, nr. 1 (15), Serie nouă, decembrie 2016-februarie 2017. Iași: Institutul European, Universitatea „Petre Andrei”, 2017, p. 45-60

cazuri de comitere de către structurile decizionale a unor erori de concepție, dar și de tactică în implementarea în termene practice a reformelor, fapt ce se regăsește și în deficitul de rol adecvat privind promovarea interesului național și securității naționale.

b) Raționalitatea politică a actorului/agentului drept calitate vitală a purtătorului și promotorului de interes național și securitate națională. Aspectul-cheie al acestei calități ține de evoluția conștiinței actorului, de gradul de percepere de către acesta a interesului național/securității naționale în general și a Eu-lui său în particular, a auto-conștiinței sale ca exponent sau purtător de interes și securitate. În acest context, raționalul în conștiința actorului (agentului) reflectă perceperea logică a necesității, utilității, avantajului pentru interesul național/securitatea națională ca un bine comun, pentru exprimarea adecvată a acestora în cadrul politicii interne și politicii externe. Deci, raționalul este orientat spre a susține interesul național, dar și există prin acest interes, prin necesitățile și orientările lui și ale securității. Pornind de aici, actorul (agentul) politic trebuie să perceapă factorul rațional drept model de luare a deciziilor ca deziderat-cheie în exprimarea și promovarea interesului național și securității naționale.

Totuși, manifestarea actorului (agentului) politic ca exponent sau purtător de interes și securitate depinde nu numai de gradul raționalității, de potențialul său logic, ci și de contrastul acestuia – starea emotivității (afectivității) sale, adică de un anumit set de sentimente, impresii față de necesități, utilități, pasiuni, avantaje și alte variabile indispensabile procesului de realizare a interesului național și asigurare a securității. În acest sens, raționalitatea și emotivitatea actorului reprezintă o dihotomie firească de manifestare a sa în câmpul interesului național și securității naționale. Raționalitatea și emotivitatea coexistă una în alta și una prin alta ca unitate organică. Aceleași sentimente în promovarea interesului și securității nu pot să fie ab-

stracte, la fel și înțelegerea logică a mașinării, mecanismelor de funcționare a interesului/securității nu poate să nu fie însoțită de sentiment. Pentru actor (agent) e important a găsi în albia interesului național și securității naționale o proporție relativ optimă între rațional și emoțional, fapt ce devine posibil în condițiile stabile de dezvoltare a societății. Noi considerăm că în Republica Moldova, după cum demonstrează practica politică, e destul de problematic a identifica un raport optim dintre rațional și emoțional în activitatea purtătorilor de interes național și securitate națională.

c) Realismul politic, ca valoare și calitate fundamentală a actorului (agentului) de a întreține și asigura funcționarea normală a mecanismelor interesului național și securității naționale. Calitate, care să facă față cerințelor de exprimare și promovare a interesului național/securității naționale preponderent în baza unor scopuri pragmatice (eficacitate, utilitate, avantaj practic) și nu a unor valori, norme și idealuri abstracte. În acest context, actorul (agentul) politic trebuie să însușească adecvat principiile de bază ale pragmatismului:

- 1) valoarea ideii politice se epuizează odată cu manifestările sale vizibile;
- 2) realitatea se schimbă în funcție de gradul influenței unei puternice voințe politice a actorului;
- 3) actorul trebuie să facă ce este justificat din punctul de vedere al necesităților (intereselor) conștientizate.

Privită prin prisma pragmatismului politic, valoarea ideilor despre interesul național și securitatea națională se află nu în interiorul acestora, ci în contribuția pe care ele o au în realizarea obiectivelor practice ale interesului și securității respective. În acest sens, principalul reper pentru actor (agent) este satisfacerea interesului național/securității naționale, transformarea lor în acțiuni și relații. De aici e important a cunoaște nu *ce sau cine este actorul* (statul, partidul etc.) ca formă, ci *acțiunea, comportamentul lui*. Adică, în abordarea

actorului/agentului ca purtător de interes național și securitate națională, centrul de greutate se deplasează de la întrebarea „ce sau cine sunt actorii/agenții?” la întrebarea „cum se manifestă actorii/agenții?”.

Realismul politic, fiind calitate a actorului, evoluează într-o legătură dihotomică, mână în mână cu partea sa opusă – mitul politic. Deși politicul în general, inclusiv acela ce-i axat pe interesul național și securitatea națională, este privit ca o artă a posibilului bazată pe realități, manifestarea lui în diverse domenii își găsește exprimare și prin dimensiuni mitologice. În acest context, aria interesului național și securității naționale conține în sine două tipuri de mituri, cu un impact respectiv asupra societății:

- mituri pozitive, întruchipate în platforme, declarații, programe și alte documente, care mobilizează actorii/agenții la eforturi și activități pro interes național/pro securitate națională;
- mituri negative, complet rupte de realitățile de promovare a interesului național/securității naționale.

În acest context, este necesar de a ne întreba cum apreciem calitatea de mitizare a realității interesului național și securității naționale de către actorii din Republica Moldova aflați în:

- dreapta eșichierului politic;
- stânga eșichierului politic;
- centrul eșichierului politic.

A răspunde la această întrebare în contextul manifestării majorității guvernărilor de până acum din țara noastră e destul de problematic, întrucât ele adesea apelau la metode neordinare. Adică, cei de dreapta nu o dată făceau politică de stânga și cei de stânga – politică de dreapta, iar cei de centru, la alegere, balansau între politici - de dreapta și de stânga. În acest sens, miturile erau împărțite nu atât propriilor orientări valorice, cât unor orientări de conjunctură.

d) Perceperea dialectică și/sau sinergetică de către actori (agenți) a dimensiunilor de interes național/securitate națională. Deși sunt două moduri opuse de gândi-

re – cea dialectică și cea sinergetică – ele, luate împreună, permit a înțelege mai bine, ca un întreg, capacitățile actorilor (agenților) de promovare a interesului național și securității naționale. Pe de o parte, purtătorul de interes național pune în valoare raționamentele dialecticii despre cauzele și efectele interesului național, securității naționale, iar pe de altă parte - pe cele ale sinergeticii despre caz, întâmplare în calea de manifestare a acestui interes, despre posibilitatea auto-manifestării, auto-realizării lui. În această situație e important ca actorul (agentul) să fie înarmat adecvat cu ambele metode de gândire și analiză pentru a le adapta la procesul complex și contradictoriu de exprimare și promovare a interesului național și securității naționale.

Este oare actorul (agentul) politic din Republica Moldova pregătit pentru a face față acestor două moduri de gândire vizavi de interpretarea și exprimarea interesului național și securității naționale? Răspunsul ar fi că actorii și agenții politici de la noi se disting printr-un deficit evident de gândire sinergetică, ei fiind dominați de cea dialectică în perceperea și interpretarea proceselor sociale *lato sensu*. Mai mult, sunt dominați de un stil dialectic simplist de a gândi și a interpreta necesitățile interesului și securității.

Drept calități ale actorului (agentului) ca exponent, purtător și promotor de interes național și securitate națională, de asemenea, pot fi considerate:

- responsabilitatea politică, care reflectă tendințele actorilor (agenților) puterii, dar și opoziției, de a-și asuma răspundere de posibilele abateri ale politicii interne și externe de promovare a interesului național și securității naționale, de consecințele acțiunilor politice proprii ce nu fac față așteptărilor. În acest context, credem că pe parcursul celor treizeci de ani de independență a Republicii Moldova aproape că nu întâlnim cazuri când actorii (agenții) politici să-și recunoască public greșelile comise în timpul guvernării, dar și după guvernarea

- re, la capitolul interes național și securitate națională;
- răbdare, perseverență politică, adică toți actorii (agenții) promotori de interes național și securitate națională trebuie să recunoască dreptul altui mod de gândire, dreptul la critică a oponentului, modelul unanim acceptat în câmpul politicii interne și externe de interacțiune și colaborare reciprocă, să recunoască înfrângerea politică. Astfel de situații în politica actorilor (agenților) de la noi la fel sunt rar întâlnite;
  - flexibilitate politică, în sens de iscusință, capacitate a actorului (agentului) de a promova interesul național și securitatea națională chiar și în cele mai complicate condiții ale tranziției spre democrație, de a se acomoda la ele, de a alege cele mai eficiente mijloace tactice, de a le îmbina sau a le schimba la timp. La acest capitol avem în practica noastră relațional-politică diferite manifestări de flexibilitate, iscusință și abilitate. Adesea, în relațiile dintre forțele de guvernământ și de opoziție, dar și dintre componentele guvernării, unele dintre ele recurg la un „șmecherism” politic care în ultima instanță devalorizează obiectivele interesului național și securității naționale;
  - creativitate politică, ce presupune căutarea și identificarea modelului de dezvoltare a țării, a interesului național și securității naționale, în baza îmbinării valorilor naționale cu bunele practici din exterior. În cazul Republicii Moldova, actorii (agenții) politici deseori au apelat la experiența avansată de reformare socială din alte state, inclusiv state ex-comuniste. Însă, de cele mai multe ori, noile experiențe se aplică arbitrar, cu abateri de la specificul nostru național;
  - umanism politic, ceea ce înseamnă că vocația și manifestarea actorului (agentului) în câmpul politic trebuie să fie supuse prioritar interesului general uman în consonanță cu interesul național, să slujească omul cu necesitățile sale, transformarea acestuia din mijloc în

scop al politicii, al interesului național și securității naționale.

Calitățile enunțate ale actorului (agentului) politic au interacțiunile lor, se intercalează, atribuind rolurilor interpretate de ei în câmpul interesului național și securității naționale integritate valorică în stare să reflecte tendința purtătorilor acestui interes de a-l exprima și promova cât mai bine posibil, dar și de a adapta în mod rațional interesele specifice la cel național. Privite sintetic, aceste calități exprimă formula de bază a actorului (agentului) politic „*a cunoaște, a fi iscusit, a acționa*”, care, în viziunea noastră, se înscrie plener în câmpul interesului național și securității naționale, în procesul de promovare a acestora.

Formula respectivă a actorului (agentului) purtător de interes național și securitate națională, adaptată la condițiile Republicii Moldova, deocamdată nu are destulă substanță sistemică. Majoritatea actorilor (agenților) doar parțial fac față acestei formule.

O problemă importantă ce vizează starea actorilor (agenților) de interes național/securitate națională ține de capacitățile și posibilitățile lor reale de a-și interpreta rolurile. Aici distingem patru grupe specifice de actori (agenți):

1. Personalitatea ca actor primar atât al practicii politice, cât și al practicii interesului național și securității naționale. Personalitatea întreprinde acțiuni nemijlocite, acestea fiind coordonate și integrate cu acțiunile altor indivizi în procesul de colaborare privind realizarea interesului respectiv. În acest context, personalitatea se impune drept criteriu, unitate de măsură a tuturor lucrurilor, inclusiv a politicii interne și externe, de care depinde interesul național și securitatea națională. Personalitatea posedă anumite trăsături intelectuale, emoționale, are anumite scopuri, orientări valorice, deprinderi, stiluri de comportament, care la fel influențează interesul național și securitatea națională. Prin asemenea trăsături se evidențiază îndeosebi personalitatea liderului politic, ale cărui potențial, capacitate, grad de individualitate,

de regulă, determină soarta politicii mari, iar odată cu ea și a interesului național și securității naționale.

Rolul personalității ca actor primar al interesului național constă și în faptul că ea este un factor îndrumător, o întrupare a activității politice a grupurilor, națiunilor, partidelor etc. Adică, cât n-ar fi de importante alte entități sociale (pături, grupuri de interese, de presiune) și politice (instituții de stat, partide, mișcări), activitatea lor este personificată în ultima instanță prin individ, personalitate²¹. Pornind de aici, personalitatea își îndeplinește misiunea de actor, fiind, în primul rând, reprezentant al grupului, națiunii, colectivului, organizației, partidului, reflectând necesitățile și interesele specifice ale acestora și, totodată, ajustându-le la interesul național și necesitățile securității naționale. În al doilea rând, personalitatea este participant relativ independent al vieții sociopolitice, deoarece are statutul său social și politic aparte de cetățean al statului, care întru-chipează în sine nu numai calități și trăsături general umane sau tipice de grup, ci și individuale, chiar unice. În acest caz, individul interacționează cu factorul de putere, are interese particulare, care la fel le confruntă cu interesul statal și interesul general național. Personalitatea îndeplinește anumite roluri politice ce vizează interesul național și securitatea națională – votează ca alegător, participă la referendum, la miting etc., fapt ce-l evidențiază ca actor specific purtător de interes național, deopotrivă cu actorii de tip colectiv.

Dacă e să medităm despre rolul personalității din Republica Moldova în promovarea interesului național și securității naționale, putem menționa caracterul ei deocamdată în acumulare, în devenire. Tranziția spre democrație vizează atare caracter, fiindcă astăzi sunt necesare eforturi susținute pentru o personalitate cu tot

necesarul de sens și de rol în câmpul interesului național și securității naționale.

2. Comunitatea socială ca actor colectiv al interesului național și securității naționale. În cadrul acesteia se disting diverse tipuri sociale de grup, ce variază ca mărime și complexitate, cuprinzând colectivități de indivizi – straturi, pături, grupuri etnice, demografice, profesionale, teritoriale etc., care se deosebesc printr-un atribut comun sau prin legături comune. Acestea și alte comunități sociale au sentimentul unei identități, unei conștiințe, unor interese, inclusiv naționale, și scopuri comune privind securitatea națională. Ele se caracterizează printr-un nivel determinat de coeziune a membrilor săi, de conștientizare a rolului ce-l joacă în câmpul interesului național/securității naționale, prin utilizarea unui volum de tranzacții sociale suficient de mare pentru a crea conștiința intereselor comune.

Totodată, diferite grupuri sociale au un potențial diferit de manifestare și de realizare a rolului de actor colectiv al interesului național și securității naționale. Ele se deosebesc după statutul lor de participare politică, după țeluri și structuri organizaționale, gradul de organizare etc. Din aceste considerente, G. Almond în comun cu alți cercetători din Occident²² evidențiază patru tipuri de grup:

- grupul anomic, în cea mai mare măsură spontan, temporar, ce exprimă nemulțumiri, tensiuni sociale, exprimate prin diverse demonstrații, acțiuni de protest (de ex., în susținerea democrației, transformărilor sociale etc.). Un astfel de grup în Republica Moldova era frecvent, îndeosebi în etapele inițiale ale tranziției spre democrație;
- grupul nonasociațional, de obicei cu un nivel redus de organizare, continuitate în structură și de mijloace și posibilități pentru articularea intereselor;

²¹ САКА В. *Личностное измерение политики*. В: Политология. Учебник по специальности «Международные отношения». Том 1. /Коорд.: В. МОШНЯГА, Г. РУСНАК, В. САКОВИЧ, В. САКА. Кишинэу: СЕР USM, 2008.

²² АЛМОНД, Г., ПАУЭЛ, ДЖ., СТРОМ, К., ДАЛТОН, Р. *Сравнительная политология сегодня. Мировой обзор: Учебное пособие*. Под ред. М. В. ИЛЬИНА, А. Ю. МЕЛЬВИЛЯ. Москва Аспект Пресс, 2002, с. 129-135

- grupul instituțional, manifest în instituții mari, cu funcții sociale (în partide, mișcări, legislaturi);
- grupul asociațional, adică organizat, cu capacități reale de articulare a intereselor.

Desigur, din aceste grupuri, un rol prim revine celor instituționale și asociaționale, deoarece ele se impun ca actori participanți, dispunând de posibilități reale de a elabora și realiza cadrul decizional și, respectiv, de a exprima interesul național și a promova și realiza obiectivele securității naționale. Din rândul grupurilor instituționale se formează pătura dominantă a societății, ce deține pozițiile-cheie în sfera puterii și în promovarea interesului național și securității naționale – elita ca actor colectiv. Aceasta nemijlocit și sistematic elaborează decizii legate de folosirea puterii de stat, inclusiv față de interesul național și securitatea națională.

3. Instituția politică ca agent decizional și promotor de interes național și securitate națională. Aceasta este o varietate a instituțiilor sociale ce-și realizează funcția de actor sau agent printr-un gen de activitate specializată în luarea deciziilor cu privire la reglementarea relațiilor de putere în interiorul său și cu alte instituții, dar și între instituțiile politice și nonpolitice.

Instituția politică apare în procesul diferențierii muncii politice, întruchipând diverse organizații – statale, de partid, ideologico-politice etc., cu structuri bine determinate, desemnate să atingă scopuri colective, inclusiv ce țin de interesul național și securitatea națională. Instituția stabilește limitele în care se exercită puterea executivă, limitele de manifestare a interesului național. Instituția funcționează la nivel local, național, regional, internațional, reflectând interacțiuni sociale bazate pe constituție, norme de drept statal, internațional, pe acte administrative, documente de program etc. Rolul de actor sau agent politic activ poate fi îndeplinit din plin atunci când instituția politică asigură reproducerea și stabilitatea activității politice, când menține identitatea comunității politice în cadrul instituției respective, când intensifi-

că relațiile sociale între diferite grupuri, raționalizează controlul asupra comportamentului politic individual și colectiv și, desigur, când asigură condiții adecvate de promovare a interesului național și securității naționale.

Sunt diferite instituții politice, cu un anumit specific de influență asupra interesului național și securității naționale. Instituțiile politice se clasifică după următoarele criterii:

- după caracterul scopurilor (instituții ale puterii legislative, executive, judecătorești, care la rândul lor sunt polifuncționale);
- după gradul de influență și importanță a activității politice – instituții politice în sens propriu, orientate spre organizarea și realizarea puterii politice (de ex., partidele) și instituții social-politice ce exprimă atât interese politice, cât și sociale, spiritual-culturale și, desigur, interesul național, necesitățile diverse ale securității naționale;
- după caracterul organizării acțiunilor politice – instituții politice formale și neformale. Activitatea celor formale e personificată de organele de stat, de partide politice etc., ele fiind strict reglementate de normele de drept în promovarea intereselor sociale, politice, interesului național. Cât privește instituțiile neformale (formațiuni ce dispun de putere, fără a avea bază juridică – de ex., cluburile politice), ele se bazează pe norme morale, obiceiuri, tradiții.

Între formele instituțiilor politice nominalizate, cele mai dezvoltate, mai influente, cu capacități mai mari de promovare a interesului național și securității naționale, sunt acelea ce dețin puterea de stat, ce au un grad mai înalt de legitimitate, de organizare, stabilitate și eficiență a structurilor. Acestea sunt instituțiile politice propriu-zise, cele formale, al căror statut de actor sau agent le disting ca exponent permanent al puterii și, desigur, al interesului național.

În această ordine de idei e semnificativ gradul de legătură, interacțiune și inter-

dependență între instituțiile politice formale și neformale în procesul de promovare a interesului național și de realizare a obiectivelor securității naționale. Doar într-o colaborare reciprocă, aceste instituții pot asigura diversele necesități ale interesului și securității.

4. Statul-națiune și societatea civilă ca exponenți unici ai interesului național și securității naționale. Aceste două entități au un caracter general național în raport cu diverșii purtători de interes național – instituționali, sociali, individuali. Statul-națiune și societatea civilă sunt actorii de bază ai tandemului interes național - securitate națională.

Statul-națiune reprezintă interesul național și securitatea națională în numele întregii națiuni, tuturor comunităților și cetățenilor. El deține pârghiile necesare de a apăra acest interes, de a-l transforma și moderniza în funcție de necesitățile interne și externe de securitate ale țării.

La rândul său, societatea civilă cuprinde diverse instituții sociale, economice, culturale, diverse grupuri, pături, inclusiv cele mai active (pături mijlocii, proprietari), cu un potențial economic, social și politic relativ înalt de reprezentare și promovare a interesului național. Într-un regim democratic, de obicei, cele mai frecvente inițiative de dezvoltare și modernizare a interesului național, de consolidare a securității naționale vin, de obicei, din partea societății civile.

Însă, mai binevenite pentru interesul național și securitatea națională sunt tendințele de conlucrare a statului și societății civile, de creare a unui parteneriat permanent real între aceste două entități de bază ale țării. Doar prin eforturi comune ale statului și societății civile, atare interes poate face față provocărilor de securitate – atât interne, cât și externe. Adică, doar printr-un parteneriat real e posibilă astăzi o apreciere adecvată a relației dintre stat și societatea civilă din Republica Moldova ca exponenți ai interesului național și securității naționale.

În *concluzie*, menționăm că actorul și agentul politic sunt purtători, transformatori, dar și promotori-cheie ai interesului național și securității naționale. Ei se completează reciproc ca acțiune și activitate în câmpul interesului și securității atât la capitolul organizării și instituționalizării acestora, cât și punerii lor în valoare prin anumite mecanisme instituționale, normative, relaționale, decizionale etc. Acest fapt este demonstrat de capacitățile actorilor și agenților la nivel de mentalitate și comportament, îndeosebi de gradul lor de competență, raționalism și realism în orientări și activitate, de gradul de responsabilitate și creativitate în realizarea obiectivelor interesului național și securității naționale. În pofida unor probleme interne cu care se confruntă statul Republica Moldova (resurse reduse de consolidare și modernizare a relației interes național - securitate națională, nivel relativ înalt de dezbinare a forțelor sociopolitice, deficit de coeziune socială în sens larg, grad înalt al corupției, târăgănări în sancționarea celor implicați în furtul miliardului ș. a.), dar și probleme de ordin extern (îndeosebi impactul războiului din țara vecină Ucraina, început și desfășurat de Federația Rusă pentru anexa noi teritorii), actorii și agenții puterii de la noi au reușit totuși să demonstreze o deschidere reală a statului pentru țările lumii. Ei au reușit să-și creeze, iar în cazuri extreme (de primire și monitorizare a unui număr imens de refugiați ai războiului din Ucraina), să reconstruiască pe cât e de posibil imaginea pozitivă a țării și să înregistreze o creștere a credibilității din partea structurilor Uniunii Europene și, desigur, să ocupe un loc aparte pe agenda UE. Atare realități sunt confirmate de acțiunile actuale complexe de implementare a Acordului de Asociere și Acordului de Liber Schimb Republica Moldova – Uniunea Europeană, dar și de cererea depusă la 3 martie 2022 de conducerea țării noastre (alături de cea a conducerii Ucrainei și a Georgiei) privind aderarea la UE.

BIBLIOGRAFIE

1. PLANO, J. C.; RIGGS, R. E.; ROBIN, H. S. *Dicționar de analiză politică*. București: Ed. ECCE HOMO, 1993.
2. BENCHECI, M., MUNTEANU, A. *Manifestarea sistemului organelor de securitate în unele state de interes pentru Republica Moldova (România, Ucraina și Federația Rusă)*. În: Conferința științifico-practică națională „Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică”, 8 septembrie 2020 /coord. SILI, V ; HIRBU, D. Chișinău: S. n., 2020.
3. BEVZIUC, V., COZONAC, R. *Contribuția organizațiilor internaționale de securitate și a statelor în asigurarea securității umane*. În: Conferința științifico-practică națională „Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică”, 8 septembrie 2020 /coord. SÎLI, V., HIRBU, D. Chișinău: S. n., 2020.
4. BUSUNCEAN, T. *Parametrii instituționali ai securității informaționale*. În: Conferința științifico-practică națională „Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică”, 8 septembrie 2020 / coord. Vitalie Sili, Diana Hirbu. Chișinău: S. N., 2020.
5. SACA, V. *Interese politice și relații politice: dimensiuni tranzitorii*. Chișinău: CE USM, 2001.
6. SACA, V. *Manifestări ale purtătorilor de interes național în contextul relației valorice continuitate - discontinuitate (exemplul Republicii Moldova)*. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 7-8 noiembrie 2019. Vol. 2. Chișinău: CEP USM, 2019.
7. SACA, V. *Fenomenul statului-națiune în condițiile Republicii Moldova: realități și perspective*. În: Două decenii pe calea democrației și independenței. Iași: PAN EUROPE, 2009.
8. SACA, V. *Paradoxurile manifestării purtătorilor de interes național în condițiile Republicii Moldova*. În: Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională, 25-26 septembrie 2012. Chișinău: CEP USM, 2012.
9. БЕНЮК, В. А., КВИЛИНKOVA, Е. Н. (ред.). *Национальные интересы Республики Молдова в дискурсе исторических и современных вызовов (к 70-летию юбилею В. А. САКОВИЧА – дипломата, ученого, профессора)*. Коллективная монография. Кишинев, Институт Международных Отношений Молдовы, 2019.
10. БУРДЬЕ, П. *Социология политики*. Москва, 1993.
11. ГУКАСОВА, Н. Ю. *Агенты политической модернизации: происхождение и трансформация*. В: Вестник МГУ, серия 12 «Социально-политические науки», №5, 1995.
12. ДЕГТЯРЕВ, А. А. *Основы политической теории*. Москва: Высшая школа, 1998.
13. ЛЕБЕДЕВА, М. М. *Акторы современной мировой политики: тренды развития*. https://mgimo.ru/files/236036/lebedeva_mirpolit.pdf
14. САКА, В. *Национальный интерес Республики Молдова в контексте политических процессов Восточного Партнерства*. În: Восточное Партнерство. Цели — Опыт - Вызовы (под научной редакцией П. БАЙОРА). Краков, 2013.

22.05.2022

IDENTIFICĂRI CONCEPTUAL – TEORETICE ALE CORELAȚIEI „MIGRAȚIE ILEGALĂ-AMENINȚARE-SECURITATE”

Svetlana CEBOTARI

Republica Moldova, Chișinău

Universitatea de Stat din Moldova

Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

doctor habilitat, conferențiar universitar

ORCID: 0000-0001-9073-104X

email: svetlana.cebotari@mail.ru

Anatoli BUZEV

Republica Moldova, Chișinău

Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”

doctorand

ORCID: 0000-0003-4373-3645

email: buzev_a@gmail.com

Fenomenul migrației a devenit una din trăsăturile de bază ale globalizării, una din oportunitățile majore ale dezvoltării și coeziunii sociale. Actualmente, fenomenul migrației ilegale devine un subiect prezent tot mai mult în discursurile politicienilor, dar devine și un subiect prezent pe masa de lucru a reprezentanților comunității academice. Migrația, în special migrația ilegală a populației devine o amenințare la adresa securității statelor, dar și la adresa securității internaționale.

Prezentul articol are drept obiectiv reliefa corelației existente între conceptele de „migrație ilegală-amenințare-securitate”. De asemenea, în articol sunt scoase în relevanță unele abordări cu referire la aceste fenomene, argumentația fiind axată pe încercarea de a evidenția principalele caracteristici de manifestare ale acestora. Deși acești termeni au conotații diferite, între aceștia există o relație de complementaritate. Migrația ilegală este considerată a fi drept o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității internaționale. Astfel, putem menționa faptul că migrația ilegală are un impact direct asupra securității statului/lor. Migrația ilegală este o amenințare directă la adresa securității fiecărui stat, cât și la adresa securității internaționale.

Cuvinte-cheie: *concept, migrație ilegală, amenințare, securitate internațională, stat.*

CONCEPTUAL-THEORETICAL IDENTIFICATIONS OF THE “ILLEGAL MIGRATION-THREAT-SECURITY” CORRELATION

The phenomenon of migration has become one of the basic features of globalization, one of the major opportunities for development and social cohesion. Currently, the phenomenon of illegal migration is becoming a topic more and more present in the discourses of politicians, but it is also becoming a topic on the table of representatives of the academic community. Migration, especially illegal migration of the population, is becoming a threat to state security, but also to international security.

This article aims to highlight the correlation between the concepts of "illegal migration-threat-security". Also, the article highlights some approaches with reference to these phenomena, the argument being focused on trying to highlight the main characteristics of their manifestation. Although these terms have different connotations, there is a complementary relationship between them. Illegal migration is considered to be a direct threat to state security, including international security. Thus, we can mention that illegal migration has a direct impact on the security of the state. This is a direct threat to the security of each state, as well as to international security.

Keywords: *concept, illegal migration, threat, international security, state.*

IDENTIFICATIONS CONCEPTUELLE - THÉORIQUES DE LA CORRÉLATION « MIGRATION ILLÉGALE- MENACE-SÉCURITÉ »

Le phénomène migratoire est devenu l'une des caractéristiques fondamentales de la mondialisation, l'une des opportunités majeures de développement et de cohésion sociale. Actuellement, le phénomène de la migration illégale devient un sujet de plus en plus présent dans les discours des politiciens, mais il devient également un sujet sur la table des représentants de la communauté universitaire. La migration, en particulier la migration illégale de la population, devient une menace pour la sécurité de l'État, mais aussi pour la sécurité internationale.

Cet article vise à mettre en évidence la corrélation entre les concepts de « migration illégale-menace-sécurité ». En outre, l'article met en évidence certaines approches en référence à ces phénomènes, l'argument étant axé sur la tentative de mettre en évidence les principales caractéristiques de leur manifestation. Bien que ces termes aient des connotations différentes, il existe une relation de complémentarité entre eux. La migration illégale est considérée comme une menace directe pour la sécurité de l'État, y compris la sécurité internationale. Ainsi, nous pouvons mentionner que la migration illégale a un impact direct sur la sécurité de l'État / eux. La migration illégale est une menace directe pour la sécurité de chaque État, ainsi que pour la sécurité internationale.

Mots clés : *concept, migration illégale, menace, sécurité internationale, état*

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ ИДЕНТИФИКАЦИЯ СООТНОШЕНИЯ «НЕЗАКОННАЯ МИГРАЦИЯ-УГРОЗА-БЕЗОПАСНОСТЬ»

Феномен миграции стал одной из основных черт глобализации, одной из основных возможностей для развития и социальной сплоченности. В настоящее время феномен нелегальной миграции становится темой, все более присутствующей в выступлениях политиков, но становится и темой на столе представителей академического сообщества. Миграция, особенно нелегальная миграция населения, становится угрозой не только государственной, но и международной безопасности.

В данной статье ставится задача осветить взаимосвязь понятий «нелегальная миграция-угроза-безопасность». Также в статье освещаются некоторые подходы применительно к этим явлениям, причем аргументация направлена на попытку выделить основные характеристики их проявления. Хотя эти термины имеют разные коннотации, между ними существует взаимодополняемость. Незаконная миграция рассматривается как прямая угроза безопасности государства, в том числе международной безопасности. Таким образом, можно отметить, что незаконная миграция оказывает непосредственное влияние на безопасность государства/их. Нелегальная

миграция представляет прямую угрозу безопасности каждого государства, а также международной безопасности.

Ключевые слова: понятие, незаконная миграция, угроза, международная безопасность, государство.

Introducere

Fenomenul migrației a devenit una din trăsăturile de bază ale globalizării, una din oportunitățile majore ale dezvoltării și coeziunii sociale. Actualmente, fenomenul migrației ilegale devine un subiect prezent tot mai mult în discursurile politicienilor, dar devine și un subiect prezent pe masa de lucru a reprezentanților comunității academice. Deși nu există cifre exacte cu referire la numărul migranților, se estimează că la nivel global, numărul acestora atinge cifra de aproximativ 272 de milioane. Această cifră rămâne a fi un procent mic din numărul total al populației lumii aproximativ 3,5%. Acest lucru ne denotă faptul că, marea majoritate a locuitorilor planetei (96,5%) locuiesc în țara de origine. Cu toate acestea, numărul estimat și proporția de migranți internaționali depășesc deja unele proiecții făcute pentru anul 2050, ceea ce constituie 2,6 la sută sau 230 milioane din numărul populației¹. Migrația populației la nivel global, a fost generată, la scară largă, de Războaiele Mondiale, criza economică globală și mai nou, din 2014, fluxurile de migranți spre Europa Occidentală, rezultat a evenimentelor din Estul Europei, Orientul Apropiat și Africa de Nord.

Actualmente, migrația, în special migrația ilegală a populației devine o amenințare la adresa securității statelor, dar și la adresa securității internaționale. Pentru o mai bună comprehensiune a corelației „migrație ilegală-amenințare-securitate”, apare necesitatea de a scoate în reliefanță unele abordări cu referire la aceste fenomene, argumentația fiind axată pe încercarea de a evidenția principalele caracteristici de manifestare ale acestora. Astfel, un prim concept care trebuie să fie supus

analizei este cel ce se referă la termenul de „migrație ilegală”.

Studierea fenomenului „migrației ilegale” a început în anii 70 ai secolului trecut, în SUA. De atunci, interesul academic a crescut și s-a răspândit continuu, mai întâi în Europa și, în ultimii ani, în alte regiuni ale mapamondului. Acest interes este condiționat impactul pe care îl are migrația ilegală asupra relațiilor interstatale, în special asupra securității statelor, dar și asupra securității internaționale în general. De asemenea, interesul față de cercetarea fenomenului „migrației” mai este condiționat și de către tendința schimbărilor sociale și economice, care adesea au un caracter complex, prezente la nivel global. Concentrarea specifică pe migrația ilegală, deși a luat avânt pe parcursul anilor 1980, a atras atenția cercetătorilor asupra examinării acestui fenomen în anii 1990. Pe ambele părți ale Atlanticului, explozia așanumitei „crize migraționale” și apariția migrației ilegale ca fenomen social, a atras atenția comunității internaționale, inclusiv și a comunității academice. Mai mult, în ultimii ani, ceea ce părea la început o problemă specifică doar regiunilor cu economii dezvoltate ale planetei, implică actualmente și țările cu economii medii și mici, transformând migrația ilegală într-un fenomen structural, prezent la nivel global².

Chiar dacă interesul în jurul migrației ilegale a fost prezent abia în anii 1970, fenomenul este prezent pe arena internațională din timpuri cu mult mai îndepărtate.

¹ *World Migration Report 2022, International Organization for Migration, Geneva, P. 2.*
<https://worldmigrationreport.iom.int/> (accesat la 21.03.2022).

² CVAJNER, M., & SCIORTINO, G. *A tale of networks and policies: Prolegomena to an analysis of irregular migration careers and their developmental paths. Population, Space and Place.*

<https://www.researchgate.net/publication/22771160> (accesat la 21.03.2022).

⁹ *A Tale of Networks and Policies Prolegomena to an Analysis of Irregular Migration Careers and Their Developmental Paths* (accesat la 21.03.2022).

O linie importantă de cercetare a investigat originile istorice și evoluția migrației ilegale. Această sarcină a produs două tipuri principale de cercetare. Pe de o parte, au existat relatări mai generale cu privire la originea, evoluția și tendințele migrației ilegale. Pe de altă parte, au existat studii mai specifice, centrate pe cazuri, care au investigat motivele, modalitățile și circumstanțele în care migrația ilegală a apărut în diferite regiuni sau țări din întreaga lume. Aceste eforturi au condus la dezvoltarea unor studii specifice și într-o măsură mai mică, în ultimii ani, la o serie de studii comparative internaționale.

Corelația „migrație ilegală-amenințare-securitate”

Dicționarul de Relații Internaționale a lui G. Evans și J. Newnham analizează migrația din punct de vedere al efectului pe care-l are asupra relațiilor internaționale: „Migrația. Mișcarea în masă a populației a avut întotdeauna un anumit efect asupra relațiilor internaționale, uneori imprevizibil. Impactul Lumii Noi asupra restului lumii în sec.XX-lea, de exemplu, a fost o consecință directă a „Marii Migrări peste Atlantic” din secolele anterioare. Deși au existat întotdeauna mișcări transfrontaliere și intercontinentale ale migranților, numai în anii din urmă acest domeniu a început să fie perceput ca o problemă de prim ordin, în sensul că începe să afecteze direct conceptele fundamentale de suveranitate, securitate națională, ordine și stabilitate”³.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române termenul de migrație provine din franceză (migration) și latină (migratio, -onis) și reprezintă fenomenul de deplasare în masă a unor populații de pe un teritoriu pe altul, deplasare determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali⁴.

În literatura de specialitate, există o multitudine de abordări cu referire la con-

ceptul de „migrație ilegală”. Astfel, o primă încercare de a defini conceptul de „migrație” este atribuită englezului E. Ravenstein. Conform opiniei lui Ravenstein, „migrația” reprezintă „schimbarea permanentă sau temporară a locului de reședință a unui individ” sau „proces continuu” condiționat de interacțiunea dintre patru factori principali, (1) cei care acționează la locul inițial (țara) de origine a migratului, (2) la etapa deplasării migratului, (3) care acționează în locul de destinație a migrantului, (4) factorii de natură personală, manifestate prin preferințe de ordin personal, totalitatea caracteristicilor demografice etc⁵.

Dacă migrația ilegală este rezultatul interacțiunii dintre migrații și prevederile controalelor aplicarea de către stat asupra migranților, istoria migrației ilegale „coincide cu istoria încercărilor statelor de a obține controlul asupra structurii populației sale”⁶. Încercarea statelor de a „monopoliza mijloacele legitime de mișcare” a făcut ca migrația ilegală să apară ca un produs secundar corelat. Totuși, dacă este adevărat că, așa cum a subliniat G. Sciortino „acolo unde nu există lege, nu există încălcare” este de asemenea adevărat că existența unei legi nu implică în mod automat încălcare. În acest sens, istoria migrației ilegale nu este pur și simplu prezența controlului asupra migrației și implementarea lor, dar reprezintă interacțiunii acestora din urmă cu migrații reali. Din această perspectivă, deși conflictul dintre controale și migrații a avut loc într-o manieră diferențiată de-a lungul istoriei și geografiei, chiar și astăzi nu există un tablou integrat cu referire la fenomenul migrației ilegale.

⁵ RAVENSTEIN, E. G. *The Laws of Migration*. In: *Journal of the Royal Statistical Society*. 1885, Vol. 48, p. 167-227.

⁶ SCIORTINO, G. *The regulation of undocumented migration*. In M. Martiniello & J. Rath, (Eds.), *An introduction to international migration studies*. 2013. pp. 349-375. https://www.academia.edu/2471535/The_Regulation_of_Undocumented_Migration (accesat la 21.03.2022).

³ EVANS, G., NEWNHAM, J. *Dicționar de relații internaționale*. Editura Universal Dalsi, București, 2001, p. 335.

⁴ *Dicționarul explicativ al limbii române*. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”. București: Ed. „Univers Enciclopedic”, 1998. pp. 632.

În literatura de specialitate, pe lângă termenul de „migrație ilegală”, mai sunt utilizați și termenii de migrație iregulară, clandestină, migrație nedocumentată. De obicei acești termeni sunt folosiți ca sinonime pentru a exprima aceeași stare de fapt: persoane care au ajuns pe teritoriul altei țări, decât cea de rezidență, fără a utiliza căile legale sau fără a îndeplini condițiile de intrare. Noțiunea poate avea conotații diferite, în funcție de politicile naționale și de legislația în materia migrației specifică fiecărei țări. În general, termenul de migrație iregulară este termenul întâlnit mai des în practica și în legislația europeană, în timp ce termenul de migrație ilegală este folosit pe continentul american⁷. La nivel european nu există însă o normă comună clară referitoare la distincția dintre migranți „ilegali” și migranți „iregulari” („*illegal*” or „*irregular*”), termenul fiind folosit concomitent atât la nivel de acte normative (regulamente, recomandări, decizii, directive), cât și la nivel de rapoarte ale agențiilor care se ocupă de problema migrației ilegale: FRONTEX, EASO, EUROPOL.

În Glossary on Migration⁸, Organizația Internațională pentru Migranți (OIM) definește *migrația neregulată* ca „mișcare care are loc în afara normelor de reglementare ale țărilor de origine, de tranzit și de primire”. Astfel, vedem că în literatura de specialitate nu există o definiție clară sau universal acceptată a migrației neregulate. Din perspectiva țărilor de destinație, se are în vedere intrarea, șederea sau muncă într-o țară fără autorizația necesară sau documentele cerute de reglementările privind migrația. Din perspectiva țării expeditoare,

neregularitatea se observă, de exemplu, în cazurile în care o persoană trece o graniță internațională fără pașaport sau document de călătorie valabil sau nu îndeplinește cerințele administrative pentru a părăsi țara. Există, totuși, o tendință de a restricționa utilizarea termenului „migrație ilegală” la cazurile de contrabandă cu migranți și trafic de persoane. Iar, *migrant neregulat*, este persoana care, din cauza intrării neautorizate, a încălcării unei condiții de intrare sau a expirării vizei sale, nu are statut juridic într-o țară de tranzit sau gazdă. Din definiția dată rezultă că migrantul ilegal este persoana care a intrat legal într-o țară de tranzit sau gazdă, dar a rămas pentru o perioadă mai lungă decât cea autorizată sau ulterior s-a angajat neautorizat (numit și migrant clandestin / nedocumentat sau migrant într-o situație neregulată). Actualmente, devine tot mai vădită tendința de a utiliza termenul „neregulat” în locul celui de „ilegal”. Uzul termenului de „neregulat” în locul celui de „ilegal” este condiționat de faptul că acesta din urmă are o conotație criminală și este văzut ca negând umanitatea migranților.

În definirea migrației ilegale, Republica Moldova nu face o excepție, însă acceptată și utilizată pretutindeni de autoritățile publice, în actele normative și în diferite discuții publice. *Migrația ilegală* (clandestină/iregulară) reprezintă permutarea teritorială a persoanelor, determinată de factori economici, sociali, politici, de securitate, care are loc în afara normelor de reglementare a țărilor de origine, tranzit și de destinație, deci o alternativă utilizată de către persoanele care nu pot folosi calea legală pentru a emigra.

În general, migrația ilegală se referă la un act de migrație care se desfășoară împotriva prevederilor legale de intrare și / sau reședință în țara de destinație. Există multe căi posibile prin care o persoană ar putea deveni un migrant ilegal. Cetățenii din țări care nu au acorduri privind regimul de viză sau care nu s-ar reglementa altfel de circulații, intră adesea în țara de destinație trecând frontiera fără autorizare. În

⁷ CHIRA, D. A. „*Migrația iregulară la nivelul Uniunii Europene*”, Rezumatul tezei de doctorat, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” București, 2015. 36 p. https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2015/08/rezumat_chira.pdf (accesat la 21.03.2022).

⁸ *Glossary on Migration. International Organization for Migration*, 102 p. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (accesat la 21.03.2022).

context, persoanele ar putea deveni migranți ilegali prin simpla depășire a perioadei de ședere legală în țară. În mod similar, migranții neautorizați cărora li s-a refuzat azilul sau statutul protejat temporar și continuă să se afle în țara de destinație sunt considerați migranți ilegali. Migrația ilegală are loc deoarece majoritatea țărilor au adoptat măsuri pentru a limita fluxul de cetățeni străini. Presiunile în creștere a migrației în prezența politicilor restrictive au contribuit la extinderea fenomenului, iar migrația ilegală apare în mod evident în discursurile publice. Cu toate acestea, cercetătorii A. Casarico, G. Facchini și T. Frattini consideră că există diferențe importante atât în ceea ce privește stocurile și fluxurile cetățenilor străini nedocumentați, cât și politicile care sunt adoptate pentru a le gestiona odată ce se află în țara gazdă⁹.

Migrația ilegală este o realitate cu mai multe laturi, care este adesea prezentată în dezbaterile publice și discursurile politice ca un fenomen contemporan și coerent. Interpretarea este diferită, începând de la sursele mass-media, politicieni și cercetători, cu combinații variate: neregulată, ilegală, nedocumentată, neautorizată sau clandestină. Unii cercetători precum este F. Duvell, A. Triandafyllidou și B. Vollmer au propus termenul „migrație neregulată” ca fiind mai potrivit pentru a denota atât faptul că migranții neregulați nu sunt criminali, cât și natura dublă a neregulilor în care poate fi implicat un migrant, în special intrarea neregulată sau șederea neregulamentară. Termenul „neregulat” cuprinde toate tipurile de încălcare a legii, indiferent dacă este minoră sau majoră, legate de migrație și include atât problemele de trecere a frontierei, șederea neautorizată sau încălcarea condițiilor de viză. Aproape sinonim cu termenul neregulat este noțiunea de „migranți nedocumentați” care indică „un migrant care nu este în

posesia actelor de călătorie sau de ședere necesare și adecvate”. Un termen similar este acela al migrantului „neautorizat” care se referă la persoanele care intră sau locuiesc într-o țară fără autorizație legală (pentru a intra sau a rămâne)¹⁰.

Din punct de vedere al securității, migrația ilegală în Republica Moldova se manifestă prin prisma mai multor aspecte, cum ar fi:

Primul aspect este caracteristic vectorului de deplasare:

- a) externă – din Republica Moldova;
- b) internă – în Republica Moldova;
- c) tranzitarea teritoriului Republicii Moldova.

Al doilea este caracteristic compo-nentei etnice (profilul migrantului):

- a) cetățenii Republicii Moldova;
- b) cetățenii statelor limitrofe;
- c) cetățenii statelor terțe.

Al treilea aspect este caracteristic modului de operare:

- a) trecerea ilegală a frontierei de stat pe sectorul „verde”, prin ocolirea punctelor de trecere a frontierei;
- b) prin punctele de trecere a frontierei cu folosirea pașapoartelor sau vizelor falsificate/false, străine;
- c) folosirea a două acte de identitate, un pașaport valabil la intrare și altul fals pentru ieșire;
- d) ascunderea în compartimentele mijloacelor de transport;
- e) intrarea legală pe teritoriul național, ulterior, depășirea termenului de ședere legală.

Al patrulea este caracteristic fluxului (numărului) de migranți ilegali:

- a) individual;
- b) în grupuri mici de 3-10 persoane;
- c) cu valul.

Multitudinea cercetărilor cu referire la „migrația ilegală”, ne demonstrează că

⁹ CASARICO, A., G., FRATTINI, T. „*Illegal immigration: policy perspectives and challenges*”, Oxford University Press . 2015, 2 p. https://nottingham-repository.worktribe.com/744337/1/Casarico_Facchini_Frattini_CES-Ifo_Econ_Studies_2015.pdf (accesat la 21.03.2022).

¹⁰ DUVELL, F., TRIANDAFYLLIDOU, A., VOLLMER, B. *Ethical issues in irregular migration research*, October 2008, pp. 36 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/psp.590> (accesat la 21.03.2022).

acest fenomen este o amenințare la adresa securității statelor, regiunilor, dar și o amenințare la adresa securității internaționale. În acest context, pentru a reliefa corelația dintre „migrație ilegală-securitate internațională”, apare necesitatea de a examina identificările conceptuale ale termenului de „amenințare”.

În literatura de specialitate, termenul de „amenințare”, are indicatori mult mai concreți. Astfel, „amenințarea” poate să reprezinte o declarație a unei intenții de a pedepsi sau a răni o persoană, în special în cazul în care aceasta nu dorește un semn sau o avertizare asupra unui posibil necaz, pericol etc. Din punct de vedere militar, analiza amenințării poate avea în vedere procesul continuu de compilare și examinare a tuturor informațiilor disponibile referitoare la, de exemplu, potențiale activități teroriste. O astfel de analiză va evidenția atât factorii existenței grupărilor teroriste capacitățile, intențiile, istoria și țintele acestora, cât și mediul de securitate în care operează forțele proprii. Cu cât amenințarea este mai specifică, cu atât țintele și sursele sale sunt mai clare. Viața umană variază în funcție de cadrul în care se desfășoară și, din acest motiv, pe baza aceluiași criteriu, se poate vorbi și despre domenii diferite în care trebuie studiate tipurile de amenințări: politic, economic, social, militar, de mediu ș.a.

În domeniul politic, amenințările sunt definite, în mod tradițional, în termeni de suveranitate, independență și integritate teritorială. Obiectele de referință pot fi entități politice atât naționale, cât și supra-naționale. De exemplu, suveranitatea este amenințată de punerea la îndoială a recunoașterii, legitimității sau autorității guvernării, iar la nivel supranațional, structurile internaționale sunt amenințate de situații ce subminează regulile, normele și instituțiile ce le constituie.

Amenințările la adresa domeniului economic sunt dificil de identificat, fiind constituite de factori ce subminează regulile, normele și instituțiile sale componente, iar obiectele lor de referință sunt reprezen-

tate, ca și în cazul anterior, de o gamă largă de entități: de la regimurile economice specifice la piața globală. Amenințările de natură economică sunt cu atât mai greu de identificat, cu cât multe din manifestările lor aparțin competiției economice acceptate, realităților economiei de piață, disproporțiilor economice firești și nu sunt îndreptate în mod direct împotriva instituției-stat. În același timp, economiile naționale fac parte, într-un anumit fel, din structura statului și constituie fundamentul acestuia. Obiectul de referință, în cazul domeniului social, este format din identități colective la scară largă, ce pot funcționa independent de stat (ex.: națiunile, religiile). Ele includ elemente ce se identifică, de obicei, cu componenta sociopsihică a puterii. Întrucât natura acestui obiect de referință este complexă și specială, ierarhizarea amenințărilor în funcție de importanță și intensitate reprezintă o sarcină dificilă. Oricum, ele se întind de la gradul de acceptare socială a obiectivelor politice, până la conștiința de sine a unui popor. Societatea și identitățile sociale se află în permanentă schimbare, ca răspuns la dezvoltările interne și externe, astfel că unele dintre schimbări pot fi reprezentate de subiecți diferiți, cu interese diferite, ca amenințări sau ca evoluții pozitive. În domeniul militar, obiectul de referință este, de obicei, puterea militară a statului, deși se poate vorbi și despre alte entități politice. Pentru multe dintre democrațiile avansate, apărarea statului a devenit funcția unică a forțelor armate, iar studiile tradiționale de securitate tind să considere toate problemele de natură militară ca fiind amenințări la adresa securității.

De asemenea, se poate vorbi și despre amenințări în domeniul mediului înconjurător, unde gama obiectelor de referință variază de la entități relativ concrete (supraviețuirea anumitor specii sau menținerea anumitor tipuri de habitat) la probleme generale ale planetei și ale omenirii. Trebuie subliniat faptul că majoritatea acestor obiecte de referință au la bază preocuparea referitoare la relația dintre

specia umană și restul biosferei în contextul atingerii unui nivel înalt de dezvoltare civilizațională. Este tot mai evident, de asemenea, că marile amenințări de natură ecologică nu mai pot fi rezolvate de un singur actor, ele impunând o colaborare internațională tot mai pregnantă (de exemplu, Tratatul de la Kyoto). Amenințările, conform anumitor autori, pot fi definite și în raport cu riscurile, reprezentând factori de risc ce evoluează către concret, către existența reală, iar într-un anumit context sau mediu favorabil capătă și direcție și intenție¹¹.

Strategia de securitate națională a SUA, în compartimentul întâi, subcompartimentul „Identificarea amenințărilor până la sursă” se menționează interdependența dintre rețelele internaționale de crimă organizată și terorism, și anume că acestea, având scopuri diferite, ambele exploatează societatea deschisă, acționează adesea din țări cu guverne ineficiente, utilizându-le pentru a crea un paradis infracțional și pentru a-și legaliza activitățile. Modul de operare este caracterizat prin utilizarea tehnologiilor performante și nedetectabile. În același compartiment, în subcompartimentul „Înglobarea dominanței energetice”, SUA se vede ca un lider furnizor și producător global de energie și are menirea să asigure diversificarea și eficiența resurselor energetice pe plan global. În capitolul trei al strategiei, subcapitolul „Renovarea avantajelor competitive ale Americii”, este menționat faptul că țara se confruntă permanent cu amenințări de natură integrată pe planuri multiple, toate accelerate de tehnologiile moderne. În același capitol, în subcapitolul „Renovarea capacităților”, SUA recunoaște că puterea militară a țării rămâne o componentă vitală în competiția pentru influență pe plan internațional, demonstrând astfel că anvergura potențialului militar al unui stat își menține

¹¹ DOLGHIN, N, SARCINSCHI, A, DINU, M-D. *Riscuri și amenințări la adresa securității României. actualitate și perspectivă*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2004, p. 6-10.

rolul de impact psihologic pe arena internațională. Tot aici, regăsim menționarea conflictelor militare neconvenționale (hibride, asimetrice, iregulare), și anume posibilitatea de dezvoltare a noilor capacități și concepte operaționale în scopul contracarării acestor tipuri de amenințări. Anume aici se utilizează formularea „amenințare iregulară”, care este adesea întâlnită și sub formă de amenințare hibridă sau asimetrică. În același capitol, în subcapitolul „Diplomația și arta guvernării”, SUA consideră eficientă conducerea campaniilor menite să anihileze orice formă de amenințare ideologică, propagandă sau dezinformare¹².

Concepția securității naționale a Republicii Moldova din 2008, pe lângă narcomanie, alcoolism, răspândirea virusului HIV/SIDA precum și a altor boli contagioase cu pericol sporit pentru societate, alături de rata scăzută a natalității, migrația externă a forței de muncă constituie o amenințare la adresa bunăstării, stabilității sociale și politice, inclusiv și a supra securității statului¹³. De asemenea, conform capitolului I „Context strategic”, subcapitolul „Amenințări și riscuri”, punctul 18 „Migrația ilegală”, al Hotărârei nr. 134, din 19.07.2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022, Republica Moldova este și, după toate probabilitățile, va rămâne o platformă de tranzit pentru fluxurile migraționiste în drumul lor spre țările dezvoltate din Europa de Vest și, în ultimă instanță, chiar o destinație finală pentru imigranți. Acest fapt amplifică probabilitatea de infiltrare

¹² STERPU, V. *Politica națională de securitate a Republicii Moldova în contextul amenințărilor și războaielor hibride Studiu de politică publică*. p. 11. https://www.soros.md/files/publications/documents/9_Studiu%20de%20politici%20publ%20Am%20si%20Razb_final_compressed.pdf (accesat la 21.03.2022).

¹³ *Lege Nr. 112 din 22-05-2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova*. Monitorul Oficial Nr. 97-98, 2008.

pe teritoriul național a elementelor ostile și/sau teroriste¹⁴.

Pentru o mai bună comprehensiune a corelației existente între conceptul de „securitate” și „migrație ilegală”, apare necesitatea de a scoate în reliefanță unele abordări cu referire la termenul de „securitate”, argumentația fiind axată pe încercarea de a evidenția principalele caracteristici de manifestare ale acestora. În literatura de specialitate s-a impus o multitudine de abordări cu referire la termenul dat. Conceptul „securitate” reprezintă un termen multidimensional, care se referă nu doar la aspectele politice și militare, ci și la cele economice, sociale, culturale, ecologice, și chiar demografice. Specialiștii au încercat să găsească o formulare clară, precisă și cuprinzătoare a conceptului de securitate, majoritatea definițiilor acceptate la nivel internațional evidențiind diferite aspecte ale securității, precum valorile naționale, durata și intensitatea amenințărilor, lipsa războiului, modul de viață acceptabil etc. Conform definiției date în Dicționarul Explicativ al limbii române, securitatea reprezintă starea de a fi la adăpost de orice pericol. De asemenea, conform definiției, securitatea reprezintă sentimentul de încredere și liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol¹⁵. Una dintre definițiile securității este cea înaintată de către J. Balazj conform căreia securitatea internațională este determinată în fond de securitatea internă și externă a diferitelor sisteme sociale, de măsura în care, în general, identitatea sistemului depinde de circumstanțele externe. O nouă definiție cu referire la conceptul de „securitate” este introdusă în circuitul științific în anul 1952 de către A. Wolfers, potrivit căreia

„securitatea măsoară absența amenințărilor la adresa valorilor dobândite, iar în sens subiectiv, absența temerii că asemenea valori vor fi atacate”¹⁶. O încadrare a preocupărilor Studiilor de Securitate în aria relațiilor militare internaționale este efectuată în 1988 de către J.Nye și S.Lynn-Jones conform cărora acestea sunt probleme generale (cauzele războiului și ale alianțelor, orientările politice, prezența amenințărilor militare sau de altă natură, cu care se confruntă anumite țări). Domeniul include cercetarea teoretică fundamentală asupra cauzelor conflictului și războiului în sistemul internațional, dinamicele și rezultatele conflictului, natura și perceperea amenințărilor, precum și eforturile de a ameliora și rezolva conflictele cauzate de asemenea amenințări¹⁷. În literatura de specialitate termenul de pace și securitate sunt folosiți de multe ori într-o manieră puțin diferențiată. Astfel, în textul Cartei Națiunilor Unite, ambii termeni sunt tratați împreună. Cu toate acestea sensurile acestora diferă. Starea de pace desemnează lipsa unui conflict armat, pe când securitatea se referă la lipsa amenințărilor¹⁸. Securitatea devine o preocupare a tuturor statelor, iar tensiunile sunt un fenomen universal al vieții sociale care apar atât în sfera afacerilor interne, cât și în sfera afacerilor externe¹⁹. Astfel, securitatea este o noțiune complexă și controversată. Securitatea apare ca trăsătură centrală a unei dispute politice atunci când actorii amenință sau utilizează forța pentru a obține ceea ce doresc unii de la alții²⁰. De asemenea, securitatea este un fenomen care continuă să fie creat de intenția sau acțiunea umană. Ea include toate acele schimbări dintre oameni și

¹⁴ Hotărârea Nr. 134, din 19-07-2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018 –2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110013&lang=ro (accesat la 21.03.2022).

¹⁵ DEX – Dicționarul explicativ al limbii române, Ediția a II-a, București: Editura Univers Enciclopedic 1998., p.969/

¹⁶ TĂMAȘ, S. *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*. București: Ed. Academiei Române, 1993. pp. 326.

¹⁷ MIROIU, A., UNGUREANU, R.-S. *Manual de relații internaționale*. Iași: Polirom, 2006, p.17.

¹⁸ Ibidem, p.180.

¹⁹ MORGHENTHAU, H.J. *Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace*. Iași: Polirom, 2007. MOLDOSCOPIE, 2019, nr. 2 (LXXXV) 89, p.470.

²⁰ Ibidem, p.36.

agenților - state, organizații internaționale, corporații, asociații - în cadrul cărora actorii nu numai că urmăresc anumite rezultate, ci sunt dispuși să folosească violența și intimidarea coercitivă pentru a obține ceea ce doresc²¹. La nivel teoretic conceptualizarea ideii de securitate a cunoscut o profundă transformare în perioada de după 1989, când noțiunea a fost extinsă conform schimbărilor existente pe arena internațională. Noțiunea de securitate nu poate fi analizată fără a lua în considerare schimbările de perspectivă și apariția unor idei noi în disciplina relațiilor internaționale și în practica acestora. Securitatea este condiția sau starea în care o entitate este sigură de supraviețuirea sa. Securitatea poate fi definită ca studiul amenințărilor, utilizării și controlului forței militare. În înțelesul fundamental al termenului de „securitate” aceasta desemnează o stare în care un stat nu se confruntă cu amenințări (sau nu le percepe). Astfel, noțiunea de securitate a fost extinsă la nivel sistemic, aceasta indicând prezența unei situații neconflictuale între state, în special între marile puteri²². Adepții lărgirii sferei de definire a securității sunt reprezentanții Școlii de la Copenhaga: B. Buzan, O. Waever și J. de Wilde. Aceștia definesc securitatea în funcție de perceperea amenințării la adresa existenței unui obiect de referință. Acesta poate face parte dintr-o mulțime care include actori nonstatali, principii abstracte și chiar natura. Sursa amenințării poate fi identificată în statele agresive, tendințele sociale negative sau diversitatea culturală. În concepția Școlii de la Copenhaga, amenințările se pot manifesta în diferite domenii: politic, militar, economic, demografic, cultural, ecologic etc. Astfel, problema securității devine aria de cercetare pentru B. Buzan care observă ambiguitatea termenului de securitate. În opinia sa securitatea poate fi localizată la nivel individual, statal și sistemic și identifică atât un motiv de

comportament, cât și o posibilă condiție universală. Odată extins în acest cadru mai larg, ambiguitatea, care-i afectează utilizarea la nivel național, devine mai degrabă o calitate decât un dezavantaj. Ideea de securitate cuprinde atât dinamica conflictului, cât și armonia, sau mai exact lărgimea sferei acoperite il face necesar când este aplicat sistemului internațional ca întreg. Potrivit lui B. Buzan, securitatea internațională este definită în funcție de trei elemente principale. Astfel, Buzan postulează mai întâi că statele trebuie să fie considerate obiecte de referință, dat fiind faptul că ele constituie cadrul ordinii și cea mai înaltă formă de guvernare. În al doilea rând, condițiile sistemică în care evoluează statele ce influențează, cât de sigur sunt / se simt acestea unele în raport cu altele, și care este gradul de implicare cu referire la asigurarea securității internaționale. Securitatea fiecărui stat, în opinia lui Buzan, va fi o problemă care nu poate fi luată în considerare decât în raport cu ale celorlalte state. În al treilea rând, securitatea este nu doar o problemă de relaționare, ci și una care nu poate cunoaște decât rezolvări temporare. Însăși natura anarhică a mediului în care evoluează statele definește o natură competitivă a relațiilor dintre acestea²³. Războiul Rece a privilegiat abordarea realistă a problematicii securității. Din această perspectivă, statele, obiectele de referință luate în considerație trebuie să-și asigure păstrarea valorilor cardinale, dintre care prima este supraviețuirea, iar instrumentul militar este cel chemat să îndeplinească această sarcină. Până în prezent nu a fost publicată o metodologie de analiză a conceptului de securitate, însă definirea acestuia este un subiect important care se regăsește și în documentele oficiale ale unor organizații internaționale. În literatura de specialitate termenul de pace și securitate sunt folosiți de multe ori într-o manieră puțin diferențiată. Astfel, în textul Cartei Națiunilor Unite, ambii termeni sunt tratați împreună. Cu toate acestea sensurile acestora diferă. Sta-

²¹ KOŁODZIEJ, E. A. *Securitatea și relațiile internaționale*. Iași, Polirom, 2007, p.37.

²² MIROIU, A., UNGUREANU, R.-S. *Op. cit.* p.183.

²³ MIROIU, A., UNGUREANU, R.-S. *Op. cit.*, p.16.

rea de pace desemnează lipsa unui conflict armat, pe când securitatea se referă la lipsa amenințărilor²⁴. Securitatea devine o preocupare a tuturor statelor, iar tensiunile sunt un fenomen universal al vieții sociale care apar atât în sfera afacerilor interne, cât și în sfera afacerilor externe²⁵. Astfel, securitatea este o noțiune complexă și controversată. Securitatea apare ca trăsătură centrală a unei dispute politice atunci când actorii amenință sau utilizează forța pentru a obține ceea ce doresc unii de la alții²⁶. De asemenea, securitatea este un fenomen care continuă să fie creat de intenția sau acțiunea umană. Ea include toate acele schimbări dintre oameni și agenții lor – state, organizații internaționale, corporații, asociații - în cadrul cărora actorii nu numai că urmăresc anumite rezultate, ci sunt dispuși să folosească violența și intimidarea coercitivă pentru a obține ceea ce doresc²⁷. Astfel, în conformitate cu textul Cartei Organizației Națiunilor Unite (ONU)²⁸, în special conform prevederilor art.2 al Capitolului I, toți membrii trebuie să își rezolve disputele internaționale prin mijloace pașnice, într-o manieră în care pacea, securitatea și justiția internaționale nu sunt puse în pericol. Toți membrii trebuie să se abțină, în relațiile lor internaționale, de la amenințarea cu forța sau folosirea forței împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat sau în orice altă manieră care contravine scopurilor ONU. Nimic din prezenta Cartă nu trebuie să autorizeze ONU să intervină în probleme ce țin în esență de jurisdicția internă a oricărui stat, nici nu trebuie să inițieze asemenea pretenții de acord întemeiate pe prezenta Cartă; acest principiu nu trebuie să prejudicieze aplicarea măsurilor de impunere din Capitolul VII. De asemenea, conform prevederilor art.51 al Capitolului

VII, nimic din conținutul Cartei nu trebuie să prejudicieze dreptul inalienabil la autoapărarea individuală sau colectivă în condițiile în care un atac armat are loc împotriva unuia dintre membrii ONU, până când Consiliul de Securitate ia măsurile necesare pentru menținerea păcii și securității internaționale. În anul 2003, Secretarul General al ONU, K. Annan, a organizat o întâlnire cu 16 specialiști din diverse țări pentru a analiza viitoarele amenințări la adresa păcii și securității internaționale²⁹. Dezbaterile au vizat și definirea conceptului de securitate. Experții ONU au propus o definiție a securității ce include două categorii de riscuri la adresa sa: de tip „hard”, precum terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele intra și interstatale și de tip „soft” cum ar fi de exemplu, sărăcia extremă, incultura, șomajul, bolile contagioase, degradarea mediului, extremismul religios, violarea drepturilor omului etc. Delimitarea conceptuală a termenului de securitate este prezentă și în statutul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Astfel, în conformitate cu prevederile art.2 al Statutului, Părțile vor contribui la dezvoltarea continuă a relațiilor internaționale de pace și prietenie prin consolidarea instituțiilor libere, prin facilitarea unei mai bune înțelegeri a principiilor pe baza cărora sunt fondate aceste instituții și prin promovarea condițiilor de asigurare a stabilității și bunăstării. Ele vor căuta să elimine conflictele din politicile lor economice internaționale și vor încuraja colaborarea economică bilaterală sau multilaterală”. În acest context se înscriu și prevederile art.3 conform cărora, în scopul îndeplinirii mai eficiente a obiectivelor Tratatului, Părțile, separat sau împreună, prin intermediul auto-ajutorării și al sprijinului reciproc continue, își vor menține și își vor dezvolta capacitatea individuală și cea co-

²⁴ MIROIU, A., UNGUREANU, R.-S. *Op. cit.*, p.180.

²⁵ MORGHENTHAU, H.J. *Op. cit.*, p.470.

²⁶ *Ibidem*, p.16.

²⁷ KOLODZIEJ E. A. *Op. cit.*, p.37.

²⁸ *Carta Națiunilor Unite*.

<http://www.un.org/aboutun/charter/index.html> (accesat 21.03.2022).

²⁹ NISTOR, E. *Teorii despre crize și comunicare și comunicarea de criză*.

<https://www.ropdf.info/c%4%83utare/managementul-situatiilor-de-criza>(accesat 21.03.2022).

lectivă de rezistență în fața unui atac armat. Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord ca, dacă are loc un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă recunoscut prin Articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice. Orice astfel de atac armat și toate măsurile adoptate ca rezultat al acestuia vor trebui raportate imediat Consiliului de Securitate. Aceste măsuri vor înceta după ce Consiliul de Securitate va adopta măsurile necesare pentru restabilirea și menținerea păcii și securității internaționale”. De asemenea, conform art.8 fiecare Parte declară că nici una din obligațiile internaționale, aflate în vigoare la un moment dat între ea și oricare din celelalte Părți sau un al treilea stat, nu este în contradicție cu prevederile prezentului Tratat și se angajează să nu își asume nici o obligație internațională aflată în conflict cu acest Tratat³⁰. Încercări de a defini conceptul de securitate au fost făcute și în cadrul summit-ului de la Istanbul, din iunie 2004, NATO. Astfel, în cadrul Summitului de la Istanbul conceptul de securitate este analizat prin prisma următoarelor obiective ale organizației: crearea unui „pod multilateral” peste Atlantic, apărarea colectivă, aplicarea indivizibilității securității aliate, contracararea amenințărilor la adresa teritoriului aliaților, oricare ar fi sursa acestora³¹. În calitate de important partener strategic al NATO, Uniunea Europeană (UE) a încercat să completeze obiectivele Tratatului de la Maastricht printr-o

strategie de securitate proprie. Astfel, conform prevederilor Strategiei de Securitate Europeană, lansată la sfârșitul anului 2003, UE are ca punct de plecare premisa care susține că răspunsul la riscurile, pericolele și amenințările la adresa securității europene trebuie adaptat fiecărui tip al acestora, printr-o strategie multiplă și o abordare comprehensivă. Strategia Solana, așa cum mai este denumit acest document, identifică unele amenințări și vulnerabilități care derivă din dezvoltările politice, economice, demografice, ecologice, științifice și tehnologice.

Amenințările identificate de Strategie sunt: terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, statele eșuate, crima organizată etc. Printre vulnerabilitățile punctate de Strategie se numără: dependența energetică a Europei, încălzirea globală, dar și riscuri și pericole precum sărăcia. Declarația Comună pentru Integrarea Apărării Europene (2004) întărește concepția europeană asupra securității, de asemenea, subliniază și rolul cooperării și consensului în realizarea și conservarea securității (strategia securității UE)³². Conceptualizarea termenului de securitate este prezentă și în statutul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). Astfel, în domeniul asigurării securității, OSCE are drept obiective prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor; controlul armamentelor și dezarmarea; sporirea încrederii și a securității; cooperarea în plan economic, cultural, umanitar și ecologic, conceptualizarea unui model de securitate în zona sa de responsabilitate. Concepția de securitate a OSCE este prezentată în Carta pentru Securitate Europeană conform căreia fiecare stat participant are drept egal la securitate³³. De

³⁰ *Manualul NATO*, Biroul de Informații și Presă al NATO, Bruxelles, 2001 <https://infocenter.md/wp-content/uploads/2015/02/manualul-nato.pdf>. (accesat la 21.03.22).

³¹ NISTOR, E. *Op. cit.*

³² *European security strategie. A secure Europe in a better world.* <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> (accesat 21.03.2022).

³³ CEBOTARI, SV., PLOP, S., RUSNAC, GH. *Identificări conceptual-teoretice ale relației „securitate internațională - criză”* MOLDOSCOPIE, 2019, nr.2 (LXXXV), pp.65-71.

asemenea, Concepția de Securitate a OSCE, reafirmă dreptul inalienabil al fiecărui stat participant și al tuturor statelor participante la libertatea de alegere a propriilor aranjamente de securitate, incluzând tratatele de alianță, așa cum sunt emise. Conform prevederilor Concepției, fiecare stat are dreptul la neutralitate. Fiecare stat participant va respecta drepturile tuturor celorlalte în aceste privințe. Ele nu își vor întări securitatea în detrimentul securității altor state. Statele își vor construi relațiile în conformitate cu conceptul de securitate comună și comprehensivă, ghidat de parteneriat egal, solidaritate și transparență. Securitatea fiecărui stat participant este inseparabil legată de securitatea celorlalte state. Ne vom adresa dimensiunilor umană, economică, politică și militară ale securității ca la un întreg. Pentru menținerea păcii nu mai este suficientă intervenția militară a statelor-națiune puternice, ci este nevoie de o rețea de aranjamente regionale de securitate colectivă precum ONU, NATO, UE și OSCE. Problemele de securitate pe care statele și le-au propus să le rezolve au determinat creșterea numărului și volumului organismelor internaționale. În urma activității acestor organisme inter

naționale s-au diminuat pericolele și amenințările, însă, conflictele armate nu au fost eradicate. Principalele zone de instabilitate au fost incluse în procesele de stabilizare, dar rezultatele nu au fost întotdeauna cele prevăzute. Extinderea sistemului de apărare și securitate al NATO a fost evidentă, prin primirea de noi membrii, de asemenea și eforturile Uniunii Europene de a dezvolta un model de gestionare a dinamicii de securitate în Europa³⁴.

Concluzii

Revenind la problema corelației „migrațiune ilegală-amenințare-securitate internațională”, este de menționat faptul că, deși acești termeni au conotații diferite, totodată, între acestea există o relație de complementaritate. Migrația ilegală este considerată a fi drept o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității internaționale. Așa cum migrația ilegală constituie una din principalele amenințări la adresa statului, putem menționa că între aceste concepte există un raport direct. Astfel, plecând de la cele mai larg acceptate definiții ale fenomenului migrației ilegale în comunitățile academice, astăzi, migrația ilegală ca componentă a dimensiunii sociale, reprezintă o amenințare directă la adresa securității statului, inclusiv și la adresa securității internaționale.

BIBLIOGRAFIE

1. CASARICO, A., G., FRATTINI, T. *Illegal immigration: policy perspectives and challenge*, 'Oxford University Press'. 2015. 2p. [https://nottingham-repository.worktribe.com/744337/1/Casarico Facchini Frattini CES-Ifo Econ. Studies 2015.pdf](https://nottingham-repository.worktribe.com/744337/1/Casarico%20Facchini%20Frattini%20CES-Ifo%20Econ.%20Studies%202015.pdf) (accesat la 21.03.2022).
2. *Carta Națiunilor Unite*. <http://www.un.org/aboutun/charter/index.html> (accesat 21.03.2022).
3. CEBOTARI, Sv., PLOP, S., RUSNAC, Gh. *Identificări conceptuale-teoretice ale relației „securitate internațională - criză”* MOLDOSCOPIE, 2019, nr. 2 (LXXXV), pp.65-71. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/64-89.pdf. (accesat 21.03.2022).
4. CHIRA, D. A. *Migrația iregulară la nivelul Uniunii Europene*, Rezumatul tezei de doctorat, Academia de

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/64-89.pdf. (accesat 21.03.2022).

³⁴ MOȘTOFLEI, C., DUȚU, P., SARCINSCHI, A. *Studii de Securitate și Apărare*, vol.2. - București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005. pp.15-16.

- Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2015, 36 p.
https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2015/08/rezumat_chira.pdf
5. CVAJNER, M., & SCIORTINO, G. *A tale of networks and policies: Prolegomena to an analysis of irregular migration careers and their developmental paths. Population, Space and Place.* https://www.researchgate.net/publication/227711609_A_Tale_of_Networks_and_Policies_Prolegomena_to_an_Analysis_of_Irregular_Migration_Careers_and_Their_Developmental_Paths (accesat la 21.03.2022).
  6. *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, București: Editura Univers Enciclopedic 1998.
  7. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”. București: Ed. „Univers Enciclopedic”, 1998. p. 632.
  8. DOLGHIN, N, SARCINSCHI, A, DINU, M-D. *Riscuri și amenințări la adresa securității României: actualitate și perspectivă*. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2004. p. 46. ISBN 973-663-143-5
  9. DUVELL, F., TRIANDAFYLLIDOU, A., VOLLMER, B. *Ethical issues in irregular migration research*. October 2008, p. 36
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/psp.590> (accesat la 21.03.2022).
  10. *European security strategie. A secure Europe in a better world.* <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> (accesat 21.03.2022).
  11. EVANS, G., NEWNHAM, J. *Dicționar de relații internaționale*. București: Editura Universal Dalsi, 2001, p. 335.
  12. *Glossary on Migration. International Organization for Migration*. 102 p. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (accesat la 21.03.2022).
  13. *Hotărârea Nr. 134, din 19-07-2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022.* https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110013&lang=ro (accesat la 21.03.2022).
  14. KOLODZIEJ E. A. *Securitatea și relațiile internaționale*. Iași: Polirom, 2007. p. 432.
  15. *LEGE Nr. 112 din 22-05-2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova*. Monitorul Oficial, Nr. 97-98, 2008.
  16. *Manualul NATO*, Biroul de Informații și Presă al NATO, Bruxelles, 2001 <https://infocenter.md/wp-content/uploads/2015/02/manualul-nato.pdf>
  17. MIROIU, A., UNGUREANU, R.-S. *Manual de relații internaționale*. Iași: Polirom, 2006, p. 350.
  18. MORGHENTHAU, H.J. *Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace*. Iași: Polirom, 2007. MOLDOSCOPIE, 2019, nr.2 (LXXXV) 89.
  19. MOȘTOFLEI, C., DUȚU, P., SARCINSCHI, A. *Studii de Securitate și Apărare*, Vol.2. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2005. p.15-16.
  20. NISTOR, E. *Teorii despre crize și comunicare și comunicarea de criză*. (accesat 21.03.2022).
  21. RAVENSTEIN, E. G. *The Laws of Migration*. În: Journal of the Royal Statistical Society, 1985, Vol. 48, p. 167-227.
  22. SCIORTINO, G.. *The regulation of undocumented migration*. In M. MARTINIELLO & J. RATH, (Eds.), *An introduction to international migration studies*, 2013, p. 349–375. https://www.academia.edu/2471535/The_Regulation_of_Undocumented_Migration (accesat la 21.03.2022).

23. STERPU, V. *Politica națională de securitate a Republicii Moldova în contextul amenințărilor și războaielor hibride* *Studiu de politică publică*, p. 40. https://www.soros.md/files/publications/documents/9_Studiu%20de%20politici%20publ%20Am%20si%20Razb_final_compressed.pdf (accesat la 21.03.2022).
24. TĂMAȘ, S. *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*. București: Ed. Academiei Române, 1993, p. 326.
25. *World Migration Report 2022, International Organization for Migration*, Geneva. p. 540 <https://worldmigrationreport.iom.int/> (accesat la 21.03.2022).

UTILIZAREA ANALIZELOR OPERAȚIONALE DE INFORMAȚII ÎN INVESTIGAREA CORUPȚIEI

Francisco TALMACI

Republica Moldova, Chișinău

Școala Doctorală în Drept, Științe Politice

și Administrative a Consorțiului instituțiilor de învățământ ASEM și USPEE

doctorand, director adjunct al IP “Agenția Servicii Publice”

ORCID: 0000-0001-9030-9092

e-mail: franciscotalmaci@gmail.com

În articol sunt cercetate aspecte teoretice și practice privind utilizarea analizelor operaționale în procesul de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție. Se constată că diversificarea formelor analizelor operaționale contribuie la investigarea complexă și eficientă a infracțiunilor de corupție, identificarea noilor tendințe infracționale, elementelor noi ale modului de operare și evaluare a amenințărilor activităților corupționale. Totodată, este necesară și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a rapoartelor analitice operaționale în procesul penal.

Cuvinte-cheie: activitate analitică, analiza operațională, combatere, infracțiune, corupție.

THE USE OF OPERATIONAL INTELLIGENCE ANALYSIS IN THE INVESTIGATION OF CORRUPTION

This article investigates theoretical and practical aspects of the use of operational analysis in the process of preventing and combating corruption offenses. It is found that the diversification of forms of operational analysis contributes to the complex and efficient investigation of corruption offenses, the identification of new criminal trends, new elements of the mode of operation and the assessment of threats of corrupt activities. At the same time, a distinct approach is needed regarding the probative value of operational analytical reports in criminal proceedings.

Keywords: analytical activity, operational analysis, combating, crime, corruption

UTILISATION DES ANALYSES DU RENSEIGNEMENT OPÉRATIONNEL DANS LES ENQUÊTES SUR LA CORRUPTION

Dans cet article, les aspects théoriques et pratiques concernant l'utilisation de l'analyse opérationnelle dans le processus de prévention et de lutte contre les crimes de corruption sont étudiés. On constate que la diversification des formes d'analyse opérationnelle contribue à l'investigation complexe et efficace des crimes de corruption, à l'identification de nouvelles tendances criminelles, de nouveaux éléments de mode de fonctionnement et à l'évaluation des menaces d'activités de corruption. Dans le même temps, une approche distincte concernant la valeur probante des rapports d'analyse opérationnelle dans le processus pénal est également nécessaire.

Mots-clés: activité analytique, analyse opérationnelle, lutte, crime, corruption

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЕРАТИВНОГО АНАЛИЗА В РАССЛЕДОВАНИИ КОРРУПЦИИ

В данной статье исследуются теоретические и практические аспекты использования оперативного анализа в процессе предупреждения и пресечения коррупционных преступлений. Установлено, что диверсификация форм оперативного анализа способствует комплексному и эффективному расследованию коррупционных правонарушений, выявлению современных криминальных тенденций, новых элементов и оценке угроз коррупционной деятельности. Наряду с этим, необходим особый подход к доказательственной ценности к заключениям оперативного анализа в уголовном процессе.

Ключевые слова: аналитическая деятельность, оперативный анализ, борьба, преступность, коррупция.

În ultimii ani, se constată o tendință de integrare a activității de intelligence în sistemul de aplicare a legii, în domeniul asigurării ordinii publice, în activitatea organelor de urmărire penală și investigare a infracțiunilor. Aceasta se datorează dezvoltării componentei aplicative a acestui domeniu, oferind beneficiarilor din sectorul de aplicare a legii și din alte sectoare publice și private, un instrument eficient de identificare, capabil să recunoască amenințările, dar și oportunitățile de atingere a intereselor.

Tendința de integrare a activității analitice în domeniul de investigare a infracțiunilor se atestă și în activitatea organelor specializate anticorupție din Republica Moldova, astfel Centrul Național Anticorupție (CNA), cu suportul partenerilor de dezvoltare, aplică cu succes în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție tehnici și metode ale analizei de intelligence.

Analiza operațională este o componentă a activității de analiză a informațiilor, direcționată spre fundamentarea și realizarea deciziilor pe termen scurt, cu impact imediat, prin exploatarea datelor și informațiilor. Aceasta vizează detecția, identificarea și combaterea activităților infracționale. Principala menire a acestui tip de analiză a informațiilor este sprijinirea echipei de investigație cu ipoteze, deducții și recomandări de acțiune referitoare la indivizi sau rețele, cu preocupări și activități de natură corupțională, fiind orientată în vederea atingerii unor obiective pe

termen scurt și cu impact imediat. În cadrul analizei operaționale se utilizează preponderent date calitative, cu nivel scăzut de agregare, aceasta fiind focalizată pe cazuri individuale.

Rapoartele de analiză operațională sunt elaborate pentru realizarea obiectivelor pe termen scurt, cu impact imediat în organizarea activităților operative ale forțelor de ordine. Se realizează în cazuri concrete aflate în investigarea structurilor polițienești, subdiviziunilor responsabile de prevenirea și combaterea criminalității și se adresează ofițerilor de investigații, ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și, în unele situații, judecătorilor de instrucție cu atribuții de autorizare a anumitor măsuri procesuale. Asemenea examinări sunt solicitate unităților de analiză a informațiilor în anchete complexe, aflate în investigarea forțelor de ordine, pentru a căror soluționare este nevoie de coroborarea unui număr mare de informații.

În opinia experților Organizației Internaționale a Poliției Criminale „Interpol”: „...analizele de informații privind criminalitatea se clasifică în *analize operaționale (sau tactice)* și *strategice*”¹, prin urmare aceștia, la modul practic, nu fac o diferență esențială între analizele operaționale și tactice, de asemenea menționând că „...analizele operaționale și strategice dife-

¹ Site-ul INTERPOL, *Criminal Intelligence Analysis*. Disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>: (accesat la 08.07.2022).

ră în ceea ce privește nivelul și tipul de clienți pentru care sunt destinate produsele analitice”². Conform modelului analizei de informații la nivel de Interpol, analizele operaționale și strategice se împart în trei subcategorii, în funcție de scopul și obiectul analizei: *analiza actului infracțional, analiza personalității infractorului și a victimei, cercetarea metodelor de combatere a criminalității*.

În rapoartele de analiză operațională sunt utilizate cel mai des informații clasificate, date cu caracter personal și informații sensibile, din care motiv aceste rapoarte au, deseori, nivel de clasificare ridicat și sunt accesibile unui public foarte restrâns, de obicei, doar echipei de investigatori care instrumentează anumite cazuri concrete.

Formele de analize operaționale, cele mai des întâlnite în activitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, sunt:

- **Analiza de caz**, care încearcă reconstituirea cursului unei fapte de corupție de la momentul comiterii acesteia până la final, pentru a identifica evoluția evenimentelor și a modelelor de activitate, pentru a obține indicii privind continuarea investigațiilor și a identifica anomaliile în informațiile obținute din diverse surse.

Analiza de caz este o reprezentare în timp a modului în care s-au desfășurat evenimentele care au culminat cu realizarea actului de corupție. Toate entitățile importante sunt reprezentate ca linii tematice în timp, arătând evenimentele la care au luat parte și activitățile pe care le-au desfășurat. Obiectivul acestei forme de analiză operațională este de a elucida modul în care s-a desfășurat tot procesul infracțional, iar această abordare permite analistului să înțeleagă implicarea persoanelor, companiilor sau finanțelor în acele evenimente.

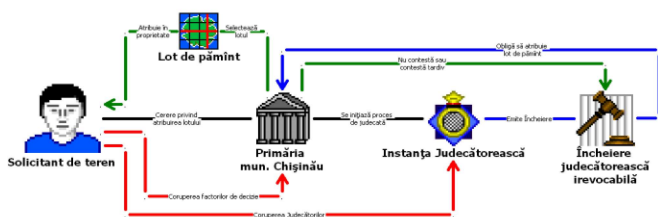
- **Analiza comparativă de caz** este o modalitate analitică de abordare a informațiilor din două sau mai multe cazuri, în scopul identificării existenței unor legături între persoane, sau între persoane și bunuri, aducând legăturile identificate în prim-planul investigațiilor și dirijându-le în funcție de aspectele relevate de comparație dintre cazuri.

- **Analiza grupurilor de autori** se referă la analiza informațiilor existente despre un anumit grup de infractori, pentru a înțelege structura grupului și rolul fiecărui individ, parte componentă a grupului.

- **Analiza activităților** este destinată pentru a ne prezenta o privire generală asupra acțiunilor infracționale și a modului de operare. Această formă de analiză privește procesul unei activități și apoi assemblează componentele actului infracțional, pentru a explica acțiunile complexe.

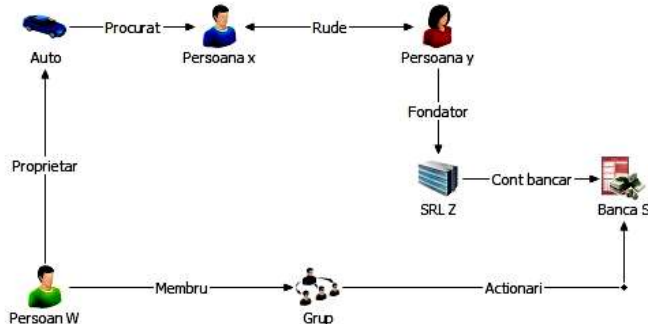
Un exemplu de aplicare în practică a modelului de analiză a activităților infracționale este prezentat în figura de mai jos (*fig. nr.1*), care reprezintă rezultatul unei analize efectuate de către Direcția Analitică a CNA cu privire la relevarea fenomenului corupției în activitatea administrației publice locale. În cadrul analizei activităților infracționale au fost colectate date referitoare la procesul de obținere a loturilor pentru construcții de către persoane fizice în raza unei autorități publice locale, fiind stabilită o vedere generică asupra acțiunilor funcționarilor primăriei și modului de operare al acestora, ca rezultat fiind constatată o schemă ilegală de obținere a terenurilor, cu implicarea funcționarilor organului public local, acoperite de deciziile instanțelor judecătorești.

² Site-ul INTERPOL, *Criminal Intelligence Analysis*. Disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis>: (accesat la 08.07.2022).

Figura nr. 1. Schema analizei activităților infracționale privind obținerea ilegală a terenurilor municipale

- **Analiza legăturilor** se referă la relațiile dintre subiecții infracțiunilor de corupție și terțe persoane, afaceri, locații, grupuri și alte entități implicate în comiterea unui act de corupție și modul în care aceste relații influențează activitatea infracțională. Produsele unei analize relaționale pot include hărți, profiluri biografice, sumare ale hărților, concluzii și recomandări privind acțiunile ulterioare (fig. nr.2).

Figura nr.2. Schema analizei legăturilor

Această formă de analiză este utilizată frecvent de CNA în activitatea de investigare a infracțiunilor de corupție și celor conexe corupției, de exemplu: „...În anul 2019 au fost supuse analizelor legăturile a 17 persoane cu funcție de demnitate publică, a 232 de funcționari/agenți publici, precum și a 1964 de persoane fizice/juridice, iar în cadrul a 131 de analize operaționale au fost stabilite 929 de relații de rudenie, de serviciu, de afaceri dintre subiecții vizați”³.

³ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019. Disponibil pe: www.cna.md (accesat la 18.03.2022).

Un exemplu practic de analiză a legăturilor este prezentat, în speța: *Analiza operațională a relațiilor în cadrul cauzei penale 2014018041*. Astfel, urmare a efectuării analizei operaționale privind activitatea economico-financiară a unei întreprinderi de stat și relațiilor economice cu un agent economic, în perioada anilor 2010 - 2018, s-au stabilit relații de rudenie și afaceri dintre factorii de decizie ai companiei și întreprinderii de stat. Factorii de decizie ai întreprinderii de stat au oferit abuziv două imobile în gestiune economică unei companii administrate de persoane apropiate. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. B.M. în comiterea infracțiunii de trafic de influență, prevăzută de art. 326 alin. 2 Cod penal.

- **Analiza fluxului de bunuri** reflectă fluxul bunurilor și serviciilor între persoane fizice și juridice, afaceri și locații, pentru a identifica o activitate infracțională. Totodată, analiza fluxului de bunuri poate stabili beneficiarul final al acțiunii infracționale sau locația finală a bunurilor achiziționate în numele acestuia, care, în cazul infracțiunilor de corupție și conexe corupției, este deseori camuflată.

Un alt exemplu privind analiza fluxului de bunuri este prezentat, în speța: „Analiza operațională privind stabilirea bunurilor obținute în urma comiterii unei infracțiuni de corupție, în cadrul cauzei penale 2015978033”.

Astfel, în cadrul analizei activității unor companii și persoane fizice, s-au stabilit următoarele aspecte. În perioada anilor 2015-2018, SRL ”IJ”, fondată și administrată de cet. C.A., a obținut un venit total de 6 000 892 lei și un profit total de 5 654 000 lei. Întreprinderea nu are niciun angajat, cu excepția administratorului, iar în perioada anilor 2015-2018, a efectuat livrări de mărfuri/bunuri/servicii în bază de factură fiscală doar către BC ”X” S. A., în sumă totală de 7 443 000 lei, și procurări în sumă totală de 679 123 lei.

Relațiile stabilite între subiecții analizei sunt relații de rudenie, de muncă, de afa-

ceri, de prietenie și colegialitate. Astfel, s-au stabilit relații de rudenie între executorul judecătoresc C.B. și administratorul autorizat V.B. (care activa la BC "X" S.A.), care sunt frați, având viza de reședință la aceeași adresă în mun. Chișinău. Totodată, la o adresă învecinată acestora se află viza de reședință a cet. C.A., acesta din urmă fiind la fel administrator autorizat. Relațiile de afaceri dintre cet. C.A. și V.B. vizează inclusiv întreprinderea vizată în raport - SRL "IJ", unde cet. V.B. a deținut calitatea de co-fondator în perioada anilor 2011-2014.

Mijloacele financiare obținute ca profit de către SRL "IJ" 5 654 000 lei au rezultat din acțiunile ilegale comise de persoanele figurante, fiind găsite vinovate de luare de mită - art. 333 alin. 2 Cod penal, și trafic de influență - art. 326 alin. 1 Cod penal.

- **Analiza evenimentelor** stabilește consecutivitatea și timpul de desfășurare a evenimentelor; poate să se refere la activitățile infracționale ale figuranților investigațiilor și să reflecte anumite întâlniri, transmiterea de bunuri, mesaje și apeluri telefonice pe parcursul pregătirii și comiterii actului infracțional (fig. nr. 3).

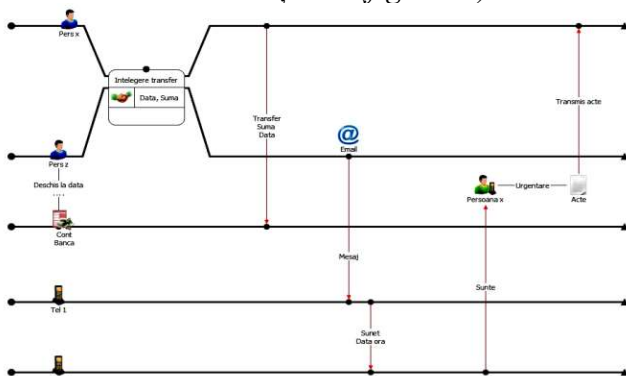

Figura nr. 3. Schema analizei derulării Evenimentelor

- **Analiza înregistrărilor convorbirilor telefonice** se referă la date privind convorbirile telefonice ale anumitor abonați într-o oarecare perioadă de timp, pentru a stabili asocierile și cercul de suspecți cu care se comunică (fig. nr.4).

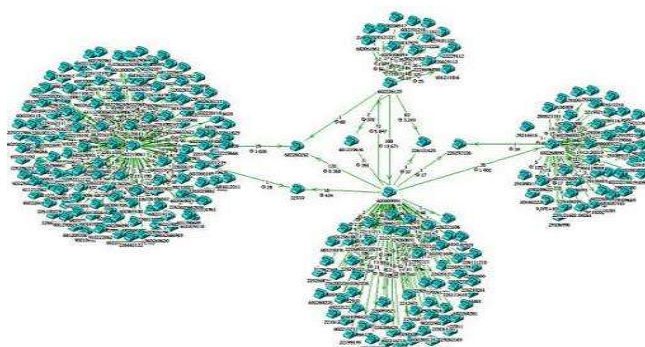

Figura nr. 4. Schema analizei convorbirilor telefonice

Un exemplu elocvent de analiză a datelor cu privire la urmele electronice ale infracțiunii este prezentat, în speța: *Analiza operațională a conexiunilor telefonice în cadrul cauzei penale 2020970214. Urmare a analizei descifrării convorbirilor telefonice dintre cartela SIM cu numărul x utilizată de cet. S.V., cartela SIM cu numărul y utilizată de cet. S.P. și cartela SIM cu numărul z utilizată de cet. M.G., pentru perioada de timp vizată, au fost identificate convorbirile telefonice comune dintre abonații cartelelor SIM cu numerele x, y și z, dintre care 33 apeluri cu durata totală de 618 secunde și 18 SMS - ri.*

Rezultatele analizei au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și a vinovăției cet. M.G. în comiterea infracțiunii de trafic de influență, - infracțiune prevăzută de art.326 alin.1 Cod penal.

Analiza convorbirilor telefonice poate indica, de asemenea, având la bază locația antenelor operatorilor de telefonie mobilă, aria geografică în care acționează suspectul și persoanele din anturajul său, poate arăta participanți colaterali în activitatea corupțională (fig. nr. 5).

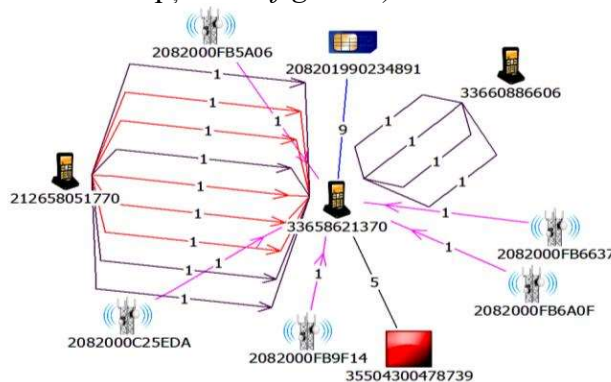

Figura nr. 5. Schema analizei convorbirilor telefonice cu indicarea locului aflării abonatului

Un exemplu de astfel de analiză operațională este prezentat în speța: *Analiza operațională a conexiunilor telefonice și stabilirii locației în cadrul cauzei penale 2018978341*. Astfel, ca rezultat al analizei informației conform descifrărilor convorbirilor telefonice, ridicate de pe numerele de IMEI, a cartelelor SIM utilizate de figuranți, au fost constatate conexiuni directe, la data de 24.04.2019, între cartelele SIM cu numerele x (utilizator M.O.) și y (C.L.). Rezultatele date au contribuit la stabilirea prezenței relațiilor dintre figuranți și a locației acestora în momentul comiterii infracțiunii. Ulterior a fost demonstrată vinovăția cet. M.G. în comiterea infracțiunii de trafic de influență (fig. nr. 6).

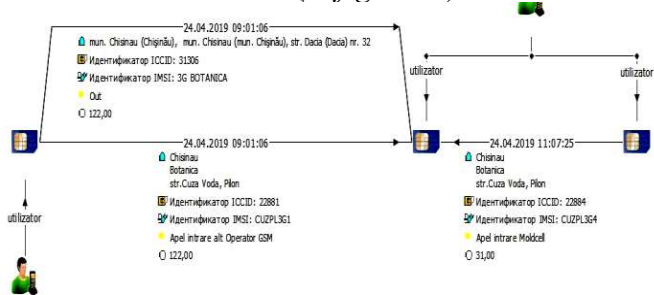

Figura nr. 6. Diagrama conexiunilor de apeluri și a locațiilor figuranților

Analizele operaționale, efectuate de CNA în anul 2019, care au vizat relațiile între figuranți au inclus „...25 de cazuri în care au fost analizate 2,74 milioane de conexiuni telefonice, în urma cărora au fost stabilite 15 407 conexiuni comune între figuranți”⁴.

În unele lucrări de specialitate, sunt menționate și alte forme ale analizei operaționale, cum ar fi:

- **Analiza datelor financiare**, care se referă la sintetizarea și interpretarea informațiilor de natură economico-financiară privitor la persoane fizice și juridice, cu scopul de a stabili tipare de activități financiare și tranzacții în grup închis, fluxul banilor, volumul sumelor tranzacționate, profitul

din activitatea infracțională, bunurile achiziționate din aceste sume etc.

Un exemplu elocvent de analiză a datelor financiare îl găsim în studiul de caz *Analiza operațională privind activitatea Î S “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015*⁵, efectuat de CNA, ca rezultat al căreia „...au fost identificate elemente de abuz în serviciu și conflicte de interese la transmiterea a 84% din bunurile imobile, de pe teritoriul aeroportului, firmelor fondate și gestionate de rudele factorilor de decizie ai acestei entități publice. Astfel, odată cu darea în locațiune a imobilului, s-a stabilit diminuarea bruscă a profitului aeroportului și, respectiv, sporirea veniturilor firmelor private menționate”⁶. De altfel, *analiza datelor financiare* a relevat faptul că „...în anul 2012, aeroportul a înregistrat cu 62,2% mai puțin profit, comparativ cu perioada anului 2009, când bunurile se aflau în folosința întreprinderii, iar în următorii doi ani 2013-2014, activitatea acestuia s-a soldat și cu pierderi financiare”⁷.

- **Analiza indicatorilor de alertă**, care se referă la evaluarea și interpretarea datelor în vederea identificării elementelor de alertă privind desfășurarea unor activități economico-financiare, suspectate a fi de natură ilegală.
- **Analiza datelor privind instrumentele de economisire și investiții**, ce este axată pe analiza informațiilor privind comportamentul și eventualele tipare de acțiuni ale persoanelor care deschid conturi de depozit sau celor care achiziționează titluri de valoare emise de stat sau de către instituții bancare.

⁵ Studiul privind activitatea Î.S. “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015. Disponibil pe:

https://cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf (accesat la: 04.11.2020).

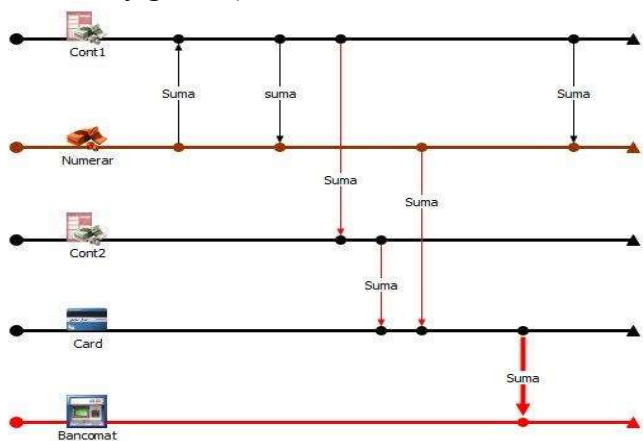
⁶ Studiul privind activitatea Î.S. “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015. Disponibil pe:

https://cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf (accesat la: 04.11.2020).

⁷ *Ibidem*.

⁴ Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019. Disponibil pe www.cna.md. (accesat la 18.03.2020).

- **Analiza tranzacțiilor financiare**, ce constă în interpretarea datelor privind fluxurile de bani între conturile asociate persoanelor fizice, persoanelor juridice, relații aferente, dinamica retragerilor de numerar pe aceste conturi, justificarea acestora, având în vedere ca obiectiv identificarea unor elemente ce pot constitui indicii de manipulare financiară (conturi pereche, conturi tandem, conturi în așteptare, conturi de grupare și centralizare, conturi evantai, conturi paravan, conturi bumerang, conturi tranzit, cluster) (fig. nr. 7).

Figura nr. 7. Schema analizei tranzacțiilor financiare

Un exemplu de analiză a datelor privind tranzacțiile financiare este prezentat în speța: *Analiza operațională privind tranzacțiile financiare efectuate de persoane fizice străine cu utilizarea ilegală a conturilor bancare de card care aparțin persoanelor fizice din Republica Moldova*, prin care a fost identificată o schemă de spălare a banilor. *Ca urmare a analizei datelor privind tranzacțiile financiare de pe conturile bancare, s-a stabilit că 67 de persoane fizice originare din Republica Moldova au primit în conturile de card 2 500 000 euro, în urma a 360 de transferuri bănești, de la 54 de persoane fizice străine de pe teritoriul României.*

Urmare a analizei cronologice a transferurilor, în conturile de card deținute de cet. Republicii Moldova, s-a stabilit că majoritatea acestora au fost efectuate

în anumite perioade scurte (o lună) cu utilizarea aceluiași card bancar (1-10 transferuri per card bancar); ulterior transferurile erau efectuate pe alt cont de card. Majoritatea eliberărilor numerice din conturile de card (în special, cele efectuate în statele UE) au fost efectuate la scurt timp de la primirea acestora în cont.

Un alt exemplu de analiză a tranzacțiilor financiare este prezentat în speța: *Analiza operațională privind tranzacțiile financiare. Conform acestei spețe, au fost analizate tranzacțiile financiar-bancare de pe conturile deținute de doi executori judecătorești, care au influențat intenționat netransferarea la timp a 30 milioane de lei, încasate pe conturile bancare speciale în beneficiul unei societăți pe acțiuni din domeniul energetic, în baza titlului executoriu.*

Astfel, s-a stabilit că, în perioada 06.04.2016 - 15.04.2017, mijloacele bănești, încasate de la SA 1 din domeniul energetic în beneficiul SA 2 din domeniul energetic, în sumă de 30 milioane de lei, au fost depuse repetat de către executorul judecătorec cet. Republicii Moldova, în complicitate cu executorul judecătorec cet. C.A., în trei conturi de depozit deschise la băncile comerciale. Ca rezultat, au fost obținute mijloace bănești, sub formă de dobânzi bancare, iar ulterior sub formă de dividende, în sumă totală de 1 457 500 lei.

- **Analiza activității economice desfășurată de persoana juridică**, ce reprezintă o îmbinare a analizei legăturilor cu analiza datelor financiare vizând structura organizației, fluxurile aferente și datele extrase din evidențe economico-financiare. Această formă de analiză operațională este utilizată cu succes de CNA: „...în anul 2019, fiind analizate 660 de persoane juridice privind activitatea economică și relațiile acestora cu persoanele publice, au fost stabilite 7 cazuri de risc în fraudarea a circa 151 milioane

lei de la instituții publice și întreprinderi de stat”⁸.

- **Analiza veniturilor ascunse:** „...reprezintă tehnica analitică menită să stabilească existența unor venituri nejustificate, provenite din activități ilegale, desfășurate de persoane și organizații, pe baza dezvoltării unui profil financiar al acestora”⁹. Pentru realizarea analizei veniturilor, se utilizează următoarele metode: evaluarea valorii nete, evaluarea veniturilor și cheltuielilor, analiza declarațiilor financiare, analiza declarațiilor pe venit și interese (în cazul funcționarilor publici) (fig.nr.8).

Examinând 425 de analize operaționale efectuate de CNA în perioada anului 2019, constatăm că *analiza veniturilor ascunse* a fost utilizată în 55% de cazuri¹⁰ și, respectiv, fiind analizate 357 din analize operaționale efectuate în anul 2018, constatăm că această tehnică a fost utilizată în 45% de astfel de cazuri¹¹. Prin urmare, *analiza veniturilor ascunse*, în care sunt vizate proprietățile persoanelor publice în coraport cu veniturile acestora, este utilizată, practic, în fiecare a doua analiză operațională efectuată de CNA în perioada de activitate a anilor 2018-2019¹².

Venituri (2017-2019)		Proprietăți achiziționate (2017-2019)	
Sursa	Suma, lei	Tipul	Valoarea, lei
Salariu funcționar	510000	Bunuri imobile	990000
Salariu soț	195457	Bunuri mobile	200000
Total	705457		1190000
Venit nejustificat			484543

Figura nr. 8 Model de reflectare a veniturilor și proprietăților unui funcționar public

În activitatea Centrului Național Anticorupție, în calitate de produse ale analizei operaționale, se întocmesc *rapoarte analitice sau analize operaționale și note analitice*, care includ: *titlul, solicitantul, scopul analizei, sursele datelor utilizate, materialele analizei, recomandări, autorul (nume, funcție, subdiviziune și semnătura), parafa de aprobare de către șeful nemijlocit al autorului, data completării*.

Raportul analitic operațional se bazează pe informații documentate, iar calitatea acestora depinde în mod direct de acuratețea și cantitatea datelor puse la dispoziție. Produsele analitice se înregistrează conform normelor stabilite. Ori de câte ori apar îmbunătățiri ale produsului analitic sau dacă au fost făcute modificări în acesta, documentului i se atribuie un nou număr de înregistrare. Astfel, în activitatea practică, *raportul de analiză operațională* reprezintă o formă de prezentare textuală, mai amănunțită, a rezultatului analizei și trebuie să corespundă următoarei structuri de principiu: *introducere; sumarul analitic al raportului; precizări privind diseminarea materialului; anexe (constând în materiale grafice de suport)*. Deși structura unui produs analitic, efectuat în scop de prevenire și combatere a corupției, poate să difere în funcție de necesitățile instituționale, stilul analistului de informații, alți factori obiectivi și subiectivi, elementele cheie ale unui astfel de produs sunt: *introducerea, partea descriptivă, concluziile și recomandările*.

⁸ *Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019*. Disponibil pe pagina web www.cna.md (accesat la: 18.03.2020).

⁹ BĂRBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence. Craiova: Editura Sitech, 2013, p.82-93.

¹⁰ *Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019*, p. 22. Disponibil pe: www.cna.md (accesat la: 18.03.2020).

¹¹ *Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2018*, p. 45. Disponibil pe: www.cna.md (accesat la: 18.03.2020).

¹² TALMACI, F. *Analiza operațională în investigarea infracțiunilor de corupție*. În: Cercetări științifice actuale în lumea modernă, Conferință științifică internațională din 26-27 februarie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), Revista de culegeri ale conferinței, ediția 2 (70), partea 9, p.92, februarie 2021. Disponibil pe: www.iscence.in.ua (accesat la 10.03.2021).

Într-o altă opinie, cu privire la produsele analitice, autorul Nițu I. menționează: „...nu poate fi fezabilă doar îmbunătățirea procesului de analiză, în absența profesionalizării analiștilor. Îmbunătățirea procesului de analiză nu poate fi un obiectiv în sine, dacă nu se traduce în sporirea dimensiunii predictive și creșterea calității produselor de analiză”¹³. Ne raliem și noi la această opinie și considerăm că sporirea calității produselor analitice trebuie examinată în complex cu dezvoltarea tehnicilor și algoritmilor de analiză a informațiilor și profesionalizarea resursei umane.

Un alt aspect foarte important ce urmează a fi abordat în cercetare ține de faptul dacă rapoartele de analiză operațională pot fi considerate mijloace de probă sau nu în cadrul procesului penal. Menționăm, în acest sens, că, în conformitate cu datele statistice prezentate de CNA, în perioada 2016 – 2020, Direcția Analitică din cadrul Centrului a realizat în total 1 702 rapoarte de analiză operațională, dintre care 1 043 în cadrul cauzelor penale la solicitarea Direcției Generale Urmărire Penală a CNA și a Procuraturii Anticorupție (fig. nr.9).

Anul	Nr. total de analize operaționale realizate	Nr. de analize operaționale realizate în cadrul cauzelor penale
2016	187	112
2017	317	189
2018	357	242
2019	425	274
2020	416	226
Total	1702	1043

Figura nr. 9. Date statistice ale CNA pe anii 2016 - 2020 privind realizarea analizelor operaționale în cadrul cauzelor penale

Astfel, constatăm că circa 60% din analizele operaționale efectuate de CNA se

regăsesc în materialele dosarelor penale, iar în unele cazuri procurorii și judecătorii fac referire la rapoartele analitice în calitate de mijloace de probă pe dosar.

În speță, conform Sentinței Judecătorei Chișinău sediul Buiucani din 21.09.2020 de condamnare a cet. B.M. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (1) Cod penal, pe dosarul nr. 1-2112/2020/1-20096512-12-1-11082020, se menționează: „...fapta reținută în sarcina inculpatului este confirmată și prin materialul probator administrat în cauza penală, și anume: Raportul de analiză operațională nr. ***** din *****, realizat de către Secția Analiză Operațională a Direcției Analitice, cu privire la tranzacțiile și rulajele bancare în conturile curente ale persoanei fizice B.M. pentru operațiuni cu carduri cu plată, fiind identificat că acesta a deținut conturi bancare care erau alimentate cu sume fixe 1000-500 lei, ceea ce confirmă realizarea înregistrării cet. C.C. în mod de urgență la Agenție (Agenția Servicii Publice)”¹⁴. Astfel, constatăm că judecătorul, pe acest caz, a recunoscut Raportul de analiză operațională a CNA ca mijloc de probă pe dosar, menținând necesitatea păstrării acestuia la materialele cauzei penale pe toată durata păstrării dosarului.

Într-o altă speță, conform Sentinței Judecătorei Chișinău sediul Buiucani din 18.12.2020 de condamnare a cet. C.V. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2), lit. b) Cod penal, pe dosarul nr. 12-1-9208-18022019(1-1044/2019), se menționează: „...în ședința de judecată au fost cercetate următoarele mijloace de probă: Răspuns nr. 15/6286 din 02.11.2018, primit de la Direcția analitică a CNA, la solicitarea nr. 03/28-4325 din 29.10.2018, cu Raportul de analiză operațională a informației privind convorbirile telefonice. Potrivit acestuia, cele mai

¹³ NIȚU, I. *Ghidul analistului de intelligence*, București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, 2011, p. 86.

¹⁴ Sentința Judecătorei Chișinău s. Buiucani din 21.09.2020. Disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20096512-12-1-11082020&type=Any&apply_filter=1

*frecvente convorbiri dintre C.V. și T.A. erau urmate de apeluri către P.N. (f.d.226-238, Vol.I)*¹⁵.

Un alt exemplu de recunoaștere ca mijloc de probă a raportului analitic în cadrul procesului penal, este prezentat în următoarea speță. Conform *Sentinței Judecătorei Drochia sediul Central din 09.10.2020 de condamnare a cet. B.C. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 329 alin.(1) Cod penal, pe Dosarul nr. 26-1-2273-21042018, nr. 1-85/18, se menționează în calitate de probe: „Analiza operațională privind conexiunile telefonice între abonații figuranți pe cauza penală nr. 2016978095; Anexa 1, Diagrama generală privind conexiunile telefonice ale figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-27.05.2016; Anexa 1.1, Diagrama în detaliu privind conexiunile telefonice ale figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-25.07.2016; Anexa 2, Diagrama cronologică privind conexiunile telefonice a figuranților pe cauza penală nr. 2016978095 pentru perioada 01.05.2016-25.07.2016*¹⁶.

Într-o altă speță, conform *Sentinței Judecătorei Strășeni sediul central din 27.11.2020 de condamnare a cet. C.P. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 335 alin.(1¹) Cod penal, și a lui V.P., C.M. și P.L. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin.3 lit. d) Cod penal pe Dosarul nr. 1-4/2020 „Raportul de analiză operațională nr. 20180362 din 10.12.2018 (f.d. (148-150))”, este menționat ca document, care ar avea o valoare*

*probantă în dosar în coroborare cu alte probe*¹⁷.

În următoarea speță, conform *Sentinței Judecătorei Soroca din 02.12.2020 de condamnare a cet. G.M. pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin.(1) Cod penal, pe Dosarul nr. 1-210/20, se menționează: „...vina inculpatului se demonstrează prin probele administrate în cadrul urmăririi penale, și anume: conținutul raportului de analiză operațională nr. 20200236 din 07 august 2020, prin care s-au analizat descifrările convorbirilor telefonice purtate între G.M., V.S. și P.S. (vol. I f. d. 111-120)”*¹⁸. Prin urmare, și în această sentință, regăsim raportul de analiză operațională în calitate de probă pe dosar.

Analizând sentințele mai sus prezentate, constatăm că rapoartele de analiză operațională sunt recunoscute de unii procurori și judecători în mod direct în calitate de mijloace de probă pe dosarele examinate. În ceea ce ne privește, nu împărtășim o asemenea viziune și considerăm că aceste rapoarte nu pot fi considerate mijloace de probă, având în vedere că în legislația procesual - penală sunt prevăzute în mod exhaustiv mijloace prin intermediul cărora se admit elementele de probă¹⁹. În opinia noastră, rapoartele analitice operaționale constituie suportul informațional, tactic și metodic în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor, iar în calitate de mijloace de probă și corpuri delictive, în dosarele penale pot figura documentele, înscrisurile, suporturile electronice de infor-

¹⁵ Sentința Judecătorei Chișinău s. Buiucani din 18.12.2020. Disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=12-1-9208-18022019&type=Any&apply_filter=1

¹⁶ Sentința Judecătorei Drochia s. Central din 09.10.2020. Disponibilă pe: https://jdr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=26-1-2273-21042018&type=Any&apply_filter=1

¹⁷ Sentința Judecătorei Strășeni s. Central din 27.11.2020. Disponibilă pe: https://jst.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=48-1-5756-27112017&type=Any&apply_filter=1

¹⁸ Sentința Judecătorei Soroca din 02.12.2020. Disponibilă pe: https://jsr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20101060-46-1-20082020&type=Any&apply_filter=1

¹⁹ Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122 din 14.03.2003, art.93 alin.2). În: Monitorul Oficial, nr. 248-251, art. 699 din 15.11.2013. Disponibil pe: www.legis.md (accesat la: 13.03.2021).

mație etc., care au servit la elaborarea produselor de analiză.

În concluzie, constatăm că analizele operaționale constituie un suport informațional, tactic și metodic valoros în procesul de prevenire și investigare a infracțiunilor de corupție, iar concluziile formulate în baza acestor analize au caracter de recomandare. Elaborarea analizelor și studiilor analitice calitative în scop de prevenire și

combatere a infracțiunilor de corupție poate fi realizată eficient, având la bază standarde unice la nivelul organelor de drept, fiind necesară și o abordare distinctă cu privire la valoarea probatorie a produselor analitice în procesul penal.

BIBLIOGRAFIE

1. Site-ul INTERPOL, Criminal Intelligence Analysis. Disponibil pe: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Criminal-intelligence-analysis> (accesat la 08.07.2020).
2. Raportul de activitate al CNA pentru perioada anului 2019. Disponibil pe: www.cna.md (accesat la 18.03.2020).
3. Studiul privind activitatea Î S “Aeroportul Internațional Liber Mărculești” în perioada anilor 2009-2015. Disponibil pe: https://cna.md/public/files/studiu_ailm.pdf (accesat la: 04.11.2020)
4. BĂRBUȚA, C.-G., MARIN, F.-L. De la informație la intelligence, Editura Sitech, Craiova, 2013, p. 82-93
5. TALMACI, F. Analiza operațională în investigarea infracțiunilor de corupție. În: „Cercetări științifice actuale în lumea modernă”, Conferința științifică internațională din 26-27 februarie 2021, or. Pereiaslav (Ucraina), *Revista de culegeri ale conferinței, ediția 2 (70), partea 9, p.92, februarie 2021*. Disponibil pe: www.iscence.in.ua accesat la 10.03.2021).
6. NIȚU, I. Ghidul analistului de intelligence, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”, București, 2011, p. 86.
7. Sentința Judecătorei Chișinău s. Bu-iucani din 21.09.2020. Disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20096512-12-1-11082020&type=Any&apply_filter=1
8. Sentința Judecătorei Chișinău, s. Bu-iucani din 18.12.2020. Disponibilă pe: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=12-1-9208-18022019&type=Any&apply_filter=1
9. Sentința Judecătorei Drochia, s. Central din 09.10.2020. Disponibilă pe: https://jdr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=26-1-2273-21042018&type=Any&apply_filter=1
10. Sentința Judecătorei Strășeni, s. Central din 27.11.2020. Disponibilă pe: https://jst.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=48-1-5756-27112017&type=Any&apply_filter=1
11. Sentința Judecătorei Soroca din 02.12.2020. Disponibilă pe: https://jsr.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=1-20101060-46-1-20082020&type=Any&apply_filter=1
12. Codul de procedură penală al RM, nr. 122 din 14.03.2003, *art.93 alin.2*). În: Monitorul Oficial, nr. 248-251 art. 699 din 15.11.2013. Disponibil pe: www.legis.md

SECURITATE INTERNAȚIONALĂ

RUSSIA'S "SMART POWER" IN ACTION – MILITARY IMPLICATIONS AND GEOECONOMIC CONSEQUENCES IN POST-SOVIET SPACE

Vakhtang MAISAIA

Georgia, Tbilisi

Ph.D. in politics and military science,

Professor of Caucasus International University (TSU);

Adjunct Professor at Cardinal Stefan Wyszyński University (UKSW)
and Warsaw University;

Member of Political Science Association (Republic of Poland)

ORCID: 0000-0003-3674-3570

e-mail: vakhtang.maisaia@ciu.edu.ge

The recent international politics remains very unstable and after switching again world order structure and percussion occurred in stability of the ongoing international security system. As it is perceived main missions of the international security as structural element of the global politics remain in avoiding wars and military conflicts and perceives of examining power capability. The definition "International Security" is being affiliated with the UN Charter¹. It means that the great powers are at time being determined the transitional international order relicts are tailored with namely power theory articulation, including the Russian Federation that is considering as one of the global power in the order formulation². Hence, the article focuses on "Russia's new power" capability reflection at a time when it was still conventional to speak of a more general "transition to democracy". This focuses of this new and very different course is the "Putinist" system that came into existence in the early years of the new century, amid a widespread acceptance that early and more optimistic forecasts of Russia's political direction had been mistaken or at least premature. Therefore the Kremlin is seeking to promote its national interests and foreign policy goals exercises for itself new type of power capability – "smart power".

Key Words: "Smart power", international security, military strategy, operational-strategic command HQ, geoeconomics, "soft power", energy security doctrine, case-study.

„PUTEREA INTELIGENTĂ” A FEDERAȚIEI RUSE ÎN ACȚIUNE – IMPLICAȚII MILITARE ȘI CONSECINȚE GEOECONOMICE ÎN SPAȚIUL POST-SOVIETIC

Actuala politică internațională rămâne foarte instabilă, iar după schimbarea repetată a structurii ordinii mondiale au avut loc modificări și în stabilitatea sistemului de securitate internațional în curs. Așa precum sunt percepute, misiunile principale ale securității internaționale sunt elemente structurale ale politicii globale, importante în evitarea războaielor și conflictelor militare și în examinarea capacității de putere. Definiția „securitate internațională” este asociată la Carta ONU. Aceasta semnifică că marile puteri determină la moment direcțiile ordinii internaționale de tranziție și se adaptează, inclusiv la articulațiile teoriei puterii, incluzând și Federația Rusă care este considerată una dintre puterile globale în formularea ordinii. Prin urmare, articolul se concentrează pe reflecția capacității „noii puteri a

---

¹ The UN Charter, Chapter One: Purposes and Principles, see in detail: <https://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-i/index.html>

² "Munich Security Report 2018" – Munich Security Conference, Munich, 2018, pp.28-29

Rusiei” într-un moment în care era încă convențional să se vorbească despre o „tranziție la democrație” mai generală. Acest punct central al acestui curs nou și foarte diferit este sistemul politic „putinist” care a apărut în primii ani ai noului secol, pe fondul acceptării larg răspândite că previziunile timpurii și mai optimiste ale direcției politice a Rusiei au fost greșite sau cel puțin premature. Prin urmare, Kremlinul caută să-și promoveze interesele naționale și obiectivele de politică externă exercitând pentru sine un nou tip de capacitate de putere – „putere inteligentă”.

Cuvinte-cheie: „putere inteligentă”, securitate internațională, strategie militară, comandament operațional-strategic, geoeconomie, „putere moale”, doctrină de securitate energetică, studiu de caz.

LA « PUISSANCE INTELLIGENTE » DE LA RUSSIE EN ACTION – IMPLICATIONS MILITAIRES ET CONSÉQUENCES GÉOÉCONOMIQUES DANS L'ESPACE POST-SOVIETIQUE

La politique internationale récente reste très instable et après avoir changé à nouveau la structure de l'ordre mondial et la percussion s'est produite dans la stabilité du système de sécurité internationale en cours. Comme il est perçu, les principales missions de la sécurité internationale comme élément structurel de la politique mondiale consistent à éviter les guerres et les conflits militaires et perçoivent l'examen des capacités de puissance. La définition de « sécurité internationale » est affiliée à la Charte des Nations Unies. Cela signifie que les grandes puissances sont en train d'être déterminées, les reliques de l'ordre international de transition sont adaptées avec notamment l'articulation de la théorie du pouvoir, y compris la Fédération de Russie qui est considérée comme l'une des puissances mondiales dans la formulation de l'ordre. Ainsi, la recherche s'intéresse à la réflexion capacitaire sur la « nouvelle puissance de la Russie » à une époque où il était encore conventionnel de parler d'une « transition vers la démocratie » plus générale. Le point central de ce nouveau cours très différent est le système "poutiniste" qui a vu le jour dans les premières années du nouveau siècle, au milieu d'une large acceptation que les premières prévisions plus optimistes de la direction politique de la Russie avaient été erronées ou du moins prématurées. Par conséquent, le Kremlin cherche à promouvoir ses intérêts nationaux et ses objectifs de politique étrangère en exerçant pour lui-même un nouveau type de capacité de puissance - la "puissance intelligente".

Mots clés : „Smart power”, securitate internațională, strategie militară, QG de comandament operațional-strategic, geoeconomie, „soft power”, doctrină de securitate energetică, studiu de caz.

«УМНАЯ СИЛА» РОССИИ В ДЕЙСТВИИ – ВОЕННЫЕ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Вследствие нового изменения структуры мирового порядка и очередного удара по стабильности действующей системе международной безопасности, международная политика событий последних дней остаётся неустойчивой. Основной задачей международной безопасности, как структурного элемента глобальной политики, является недопущение войн, военных конфликтов и анализ силовых возможностей. Термин «международная безопасность» аффилирован с Уставом ООН. Это означает, что в настоящее время, великие державы, определяемые реликтами переходного международного порядка, адаптируются с выстраиванием акцента на силовую теорию, включая в том числе и Российскую Федерацию, рассматриваемую в качестве одной из мировых держав и формулирующих порядок. Таким образом, в статье, основ-

ное внимание уделяется отражению возможностей «новой российской власти» в те времена, когда ещё было принято говорить о более полном «переходе к демократии». Она фокусируется на новом и совершенно другом курсе, которым является «путинская» система, возникшая в первые годы нового века на фоне широко распространённого признания того, что ранние и более оптимистичные прогнозы политического курса России были ошибочными или, по крайней мере, преждевременными. Следовательно, Кремль стремится продвигать свои национальные интересы и внешнеполитические цели, реализуя для себя новый вид силового потенциала – «умную силу».

Ключевые слова: «Умная сила», международная безопасность, военная стратегия, оперативно-стратегический штаб, геоэкономика, «мягкая сила», доктрина энергетической безопасности, кейс-стади.

Introduction

As for the concept of security, there is no consensus in opinion on it or its explanation. The international environment is changing, the states that were not exposed to specific types of threats become more vulnerable, becomes safer through the elimination of threats. Hence, security is not only perceived from a singular point of view – the state, but from several basic views: individual security, security of internal groups, security of the state, security of regional groupings and security of international environment. Namely, international security and related to its environment threats (or problems). Since the election of the USA President Donald Trump in 2016, it has become commonplace to bemoan the fate of the U.S. led liberal international order – the collection of institutions, rules, and norms that has governed world politics since the end of World War II¹. The statement absolutely fit those reality emerged since endorsement of “New Cold War” era since 2014. In that case, the concept of power is becoming pervasive as a means to describe international relations

of these days. That is why currently efforts to measure power have remained largely elusive². In conjunction with two

projections of power (soft vs. hard) has emerged more one – smart power enacting most important elements of the various aspects of capabilities promoting national interests of the actors. In 2006, the American think-tank “Center for Strategic and International Studies” (CSIS) launched a bipartisan Commission on “Smart Power” to develop a vision to guide America’s global engagement³. Backed on the criteria composed up and set up by the Commission later in 2010, then the U.S. Barak Obama endorsed “Smart Power” strategy in order to pursue the national interests at any world place. However it is interesting to underpin on what criteria are founded the power implications and what additional one has been attached by the Russian Federation incumbent political leadership in pursuing its own interests how their jargon implies in “World Ocean”⁴:

- *Alliances, partnerships and institutions*
- *Technology and innovation*
- *Global development*
- *Public diplomacy*
- *Economic integration*

These indications specially were prepared for the USA global dominance preservation in aegis of the “Smart Power”

¹ RAPP-HOOPER, M.; FRIEDMAN LISSNER, R. *The Open World – What America Can Achieve After Trump*. In: Foreign Affairs. Volume 98, Number 3, May/June 2019.

² SNOW, D. M. *National Security For A New Era: Globalization and Geopolitics*, Pearson Longman, London, 2004, p. 57.

³ Co-Chairs: RICHARD L. ARMITAGE AND JOSEPH S. NYE *CSIS Commission on Smart Power executive Summary Report: A Smarter, More Secure America*, CSIS, New York, 2007, pp.1-2.

⁴ *Военная доктрина Российской Федерации в «россиской газете» от 30 декабря 2014 года*. See in detail: <https://rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html>.

strategy⁵. However this strategy was successfully taken by the Russian Federation and the same model could be reflected to cast the “Russian” realities. Having considered the American pattern it is real to consider, the Russian Federation should focus on which critical areas in aegis of its national “Smart Power” instruments:

- ❖ Energy security
- ❖ Information warfare
- ❖ Public diplomacy
- ❖ Economic dominance
- ❖ Asymmetric warfare
- ❖ Technology and innovation but in military-industrial field direction
- ❖ Psychological and propaganda campaign

Alike this could be modelled the Russia’s “Smart Power” theory and its implications are vividly seen in those areas that the Kremlin considering as the most influential zone of interests to be operating and pursuing important national interests of the country⁶.

**Russia’s Expansion to the East:
From Military to Geoeconomic
Perspectives – New Policy
Instrument “Energy Security
Doctrine”**

Russia’s ongoing authority moves forward not only toward military expansion but also toward geoeconomic expansion and concretely implements “liberal imperialism” doctrine exposed in 2002 by Anatoly Chubais, the most liberal politician in the Russian politics. By 2015 that Russia will copy with new energy vast market – Pacific-Asian region on exporting Russian gas to the customers of the area. The Kremlin geopolitical mission – conquer not only the West space but also goes to the Oriental

direction is very precisely correspond its foreign policy ambitious and national heraldic (double headed eagle, looking to two directions to East and to West). The Russian government is unsatisfied with European market energy potency that tended toward decline accord to 2012 figures (notable gas market consumption has decreased into 1.5%).

This tendency is opposite for the Pacific-Asian region where, at the same time, the local consumers demand for gas consumption rises up to 5%. Having considered the fact that Russia’s industrial gas reserves are reached to 32.9 trillion cubic meters and the Russian mega-corporation “Gazprom” can provide to cover the Pacific-Asian region demand need, at first stage, at least 62 billion cubic meters. Certainly, new market realization perspectives are increased the country’s economic data and foster to promote not only national economic interests but also foreign policy goals. Due to the specific of the area, the Russia is pursuing several important goals at the regional level which include the following:

- ✓ To counter-balance so-called “European” foreign policy failure that causing to the Kremlin many political grievances, including promoting “anti-Russian” energy project “NABUCCO” aiming of delivering gas from Azerbaijani Shah-Deniz deposit to the European markets (the project envisages to deliver 31 billion cubic meters gas to the customers, length of the gas pipeline is 1300 km and the project includes of the national interests of the countries, like, Turkey, Georgia, Bulgaria, Romania, Hungary and Austria as an energy hub) as well as fierce opposition stemmed from the Kremlin to decrease gas retail prices for the European customers from \$500 to \$300 per 1000 cubic meters. The revelation of new market certainly degrades Russia’s dependence to the Western “custody” amid of the total monopolization of the market per se (Algerian gas volume consists of only 10% of the European gas delivery and Norway

⁵ Co-Chairs ARMITAGE, R. L.; NYE, J. S. *CSIS Commission on Smart Power executive Summary Report: A Smarter, More Secure America*, CSIS, New York, 2007, pp.1-2.

⁶ ВОРОБЬЕВ, А. *Зона особого влияния – Москва укрепляет военное сотрудничество в Центральной Азии*. «Независимая Газета» приложение «Дипкурьер» от 25.04.2019 года, see in detail: http://www.ng.ru/courier/2016-04-25/9_zone.html.

- input is still very low about 5%). Despite of the fact that the “Gazprom” with the proper political leverages provided by the Russian government has managed to torpedo implementation of the “NABUCOCO” project recently and achieved concrete results with abandoning the project of the key actors, like Austria and Bulgaria, the geoeconomic rivalry between the Russia and EU still in the agenda;
- ✓ Russia in aegis of the geoeconomic expansion strategy will “encompass” Turkmenistan with its gas extraction potency in 60 billion cubic meters per year in order to become supreme monopolist for the Pacific-Asian region. In doing so, the Kremlin makes monopoly not only Oriental directions but also European markets and decreasing transit status quo for the Caucasus and Balkans areas. The same strategy will be extending for Kazakhstan and Uzbekistan who are also sought to be important competitors to the Russia’s geoeconomic interests;
  - ✓ New “Oriental” geopolitical strategy tends to wide-scope not only military but also economic and political implications and the Kremlin is seeing toward East to reinforce its “muscles” and seriously opposing the USA ambiguous geopolitics at the Pacific-Asian region. New confrontation of world power centers is very dangerous for the world politics.

Even recently, just 13 May of 2019 the President Vladimir Putin signed up and endorsed new important strategic document, labeled: “Energy Security Doctrine of the Russian Federation”. The document at first time perceived the Kremlin approach to protect its energy security provisions with endorsement of military capabilities and identifies concrete risks and challenges from the perspective of energy security. The document is clear subversion of two other strategic ones – Military Doctrine and Foreign Policy Strategy and therefore could be considered as premature to exploit its own “Smart Power” capability. The document created in the most secret manner concretely outlines (*Chapter Second:*

“Threats and Challenges for Energy Security, Risks to Field of Energy Security”, paragraph 13) the following military threats exposed from energy security perspectives at all political levels (national, regional and international):

- *Drastic aggravation politico-military situation at any levels (interstate relations) and creation conditions of primarily usage of military power;*
- *Occurrence and escalation in nearby areas or in world level to the Russian Federation and its allies military conflicts threaten to extract, transport or consume Russia’s energy resources or impose limitation to capability to explore Russian technology and provide service in field of energy security⁷.*

The identification to perceive in new form foreign policy implications with regard to geostrategic ambiguities subjugated with energy security perspectives are seen in another field – battle for the Arctic.

Russian Reinforcement toward Arctic Direction: “NORTH” Operational-Strategic Command and Nuclear Confrontation Scenario

In 2014 the Kremlin authority set up new Strategic-Operational Command “NORTH” in aegis of the Northern Fleet HQ that is absolutely novelty in fomenting military goals and missions at strategic level. With the decision, the Russian military-operational Commands number reaches five entities together with the same Commands of “South”, “Central”, “East” and “West” HQs. At large, the Russian Federation tries to identify new Geostrategic Areas – as for, the Caucasus Geostrategic Area (North Caucasus Military District and South Caucasus Russian Military Army Group HG, plus operated in autonomous regime 4th and 7th Bases) to create so-called “Strategic-Operational Triangle” Line Modality. In

⁷ Указ Президента Российской Федерации об утверждении Доктрины энергетической безопасности Российской Федерации №216, 13 Мая 2019 года, Москва, Кремль, стр. 6.

order to draw up a common strife line between 4th and 7th Military bases in the South Caucasus – in conjunction to 102nd Military Base “linkage” with creation of independently acted Army-Operational HQ to operate very independently and its usage against concrete military foes (for example, against 9th Army Corp HQ of 2nd Field Army of Turkish Armed Forces, or against NATO South-Eastern Army Command, USA European Strategic Command, etc.), Russia will set up proper strategic defense space to promote “forward defense” strategy to cope with threats and challenges, how the Kremlin authority perceives, from the NATO and the USA analogies strategy implementation. Regarding the Arctic direction underscored in new version of the military doctrine of Russia in 2015⁸ and reinforcement of the Russian Armed Forces in that one, in aegis of the “North” Command HQ were set up special Air-Defense and Air Force units with armament of most modern type weaponry systems – air jets MIG-31 and anti-craft missile system “C-400”. The territorial-geographical area of the “NORTH” HQ is to be included lands stretched from Murmansk till Petropavlovsk-Kamchatsky and till Chukotka region, the territory contains more than 8 thousand kilometers and includes four different time zones. Additionally into operational command of the “NORTH” HQ entered a division of anti-aircraft defense and the mixed aviation regiment with various types of combat jets.

At time being, the military infrastructure construction implementation plan has been fulfilled in 70% and remained 30% will be completed in 2017. It is very interesting to note that the Arctic zone could be a spot where the USA and Russia will be engaging into arms race process with nuclear stalemate provisions. What does it mean? According to some sources, notable

---

⁸ Новая военная доктрина Российской Федерации, 13 января 2015 года. See in detail: <https://topwar.ru/66527-novaya-voennaya-doktrina-rossiyskoy-federacii.html>

Germany’s ZDF public television network headlines on Tuesday September 22nd, “New U.S. Atomic Weapons to Be Stationed in Germany,” and reports that the U.S. will bring into Germany 20 new nuclear bombs, each being four times the destructive power of the one that was used on Hiroshima. Hans Kristensen, the Director of the Nuclear Information Project at the Federation of American Scientists, says, “With the new bombs the boundaries blur between tactical and strategic nuclear weapons. Based on other sources, the base in Rhineland-Palatinate in western Germany hosts German Panavia Tornado multipurpose aircraft that are capable to deploy the USAF nuclear bombs stored there under a nuclear sharing deal. The base is the only location in Germany that has nuclear weapons since 2007 and has 20 of them, according to the Royal United Services Institute. The US is currently working on a new variant of the B61, Mod 12, which would be more accurate and have smaller yield than modifications 3 and 4 currently deployed in Europe⁹. ZDF cites budget documents indicating that in third quarter this year the base would receive funding for the future storage and deployment of the new B61-12s¹⁰. That includes the upgrade of the Tornado aircraft. Russia has become very furious due to the plan implementation and via its Ministry of Foreign Affairs representative conveys its threat: “*The so-called practice of ‘joint use of nuclear weapons’ within NATO also gives as concerns. Training (exercises) associated with the preparation and use of nuclear weapons of the armed forces of states that do not possess such weapons, are a direct violation of Articles 1 and 2 of the NPT. This abnormal situation has persisted for more than forty years, but that does not make it*

---

⁹ DURDEN, T. U.S. Will Station New Nuclear Weapons in Germany Against Russia, Tuesday, 09/22/2015, 17:53 – see in detail:

<https://www.zerohedge.com/news/2015-09-22/us-will-station-new-nuclear-weapons-germany-against-russia>

¹⁰ ibid

more acceptable. Moreover, the action harms the regional stability and threatens Russia's national security"¹¹. Russia exposes that it will be retaliating on its own turn.

It means that "New Cold War" steadily has been transforming into "nuclear arms muscle" game where Russia and USA are competing and threaten to demonstrate how strong they are in this time. According to analytical magazine "Value Walk" - Even though there is a mutual nuclear disarmament since the end of the Cold War, Moscow and Washington still own about a thousand ready-to-go nuclear warheads each. It was reported in 2014 that the entire stockpile of U.S. intercontinental ballistic missiles (ICBMs) – about 448 active warheads – are aimed mainly against Russia. The U.S. possesses 1,597 strategic nuclear warheads deployed on 785 ICBMs, SLBMs, and strategic bombers, according to the March 2015 New START numbers. The U.S. possessed as many as 4,717 active nuclear warheads as of September 30, 2014, according to the U.S. State Department. Other warheads are retired and are awaiting dismantlement. Russia, for its part, has 1,582 strategic warheads deployed on 515 ICBMs, SLBMs, and strategic bombers, according to the March 2015 New START numbers¹². On top of that, Russia has additional 3,200 that are awaiting dismantlement.

How the Russian could response on that concrete plan from the Arctic deployed "NORTH" Command HQ. Namely, the Russian are planning to restore ex-Soviet nuclear secret polygon and base with code name "Object-700" and strategic airfield "Rogachovo" in Novaya Zemlia where is

possible to deploy the strategic combat air jets with nuclear warhead and rocket armed, like modernized jets MIG-31BM with "air-air" long range missile P-33᠙. In the «NORTH" HQ command supervision could be handed over strategic ballistic missile system "TOPOL-M" that directly aimed to strike down the NATO conventional and nuclear capabilities in the Europe theater of warfare activities. Russia even created Arctic special force destination to promote its military missions here¹³.

Russia's "Soft Power" in Action with Full-Pledge Operational Scope – Georgia's Case-Study

Georgia is ahead to forthcoming Parliamentary elections which are very critical to further development of the whole nation. These elections are dominated by the foreign policy factors and indications as due to the political system of Georgia contemporary established, namely the Parliament of Georgia is a leading political institution among other branches of power responsible for formulating decisions on foreign and defense policy issues. Hence, "battle for the Parliament" is most decisive logo for those political parties and movements seeking to get power into their hands and decide where the country could move to. Unfortunately, even tragic events of August 2008 war between Russia and Georgia did not preclude a scenario upon to which Russia's authoritarian regime foreign policy goal "shadow" and its geopolitical narrative became still powerful enough even to dominate even among 20-25% of the population (in accordance to recent NDI research poll survey). What is occurring and why so slightly the Kremlin geopolitical agenda slowly affected to still minority part of the society. Besides of the geopolitical shifts at global and regional levels, the Russian incumbent policy-makers are picking up new methods and skills in

¹¹ Russian Foreign Ministry Spokesperson Maria Zakharova's interview with the German ZDF TV Company regarding the modernization of US nuclear weapons in Europe, Moscow, September 22, 2015, The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, more in detail see http://www.mid.ru/en/foreign_policy/international_safety/regprla/-/asset_publisher/YCxLFJnKuDIW/content/id/1760991

¹² REIF, KINGSTON *New Start Glance*, updated March 2018. See in detail: <https://www.armscontrol.org/factsheets/NewSTART>

¹³ Миссия невыполнима – это не об арктическом спецназе, 15 Мая 2019 года, 04.13. See in detail: [://topwar.ru/157840-missija-nevypolnima-jeto-ne-ob-arkticheskom-specnazze.html](http://topwar.ru/157840-missija-nevypolnima-jeto-ne-ob-arkticheskom-specnazze.html)

promoting their information warfare strategy missions at those areas counted as the most geostrategic spaces for hegemony. Certainly, Georgia is sought to be one of the areas from the current Kremlin rulers. When we are talking about the information warfare or more precisely about “network-centric warfare”, which one of the important parts consisted its political background i.e., “soft power”, is to be outlined that the warfare is linked to new generation of battle field strategy – called “fourth warfare generation dimension”. Final goal of the strategy is to destroy enemy’s or foe’s cultural values and subvert its political will for resistance. Certainly, jargon “Soft Power” was introduced by the American well-known scholar and political analyst Dr. Joseph Nye and this is pure American political innovation. This is a unique part of power that is, getting others to want what you want¹⁴. “Soft Power” can rest on such resources as the attraction of one’s ideas or on the ability to set the political agenda in a way that shapes the preferences others express. Since 2008 after the Georgia-Russia August war, the Russian incumbent policy-makers reconsidered their adherence only toward “Hard Power” capabilities and reoriented to tailor and introduce its own version of “Soft Power” strategy based on several unique leverages and components: *information leadership, aggressive propaganda campaign, “historic memory” implication or political mythology, modern communication technologies (cyberwarfare), network-centric dominance (social network and social media), ideological imperatives, development and adoption of new national technologies in telecommunication-information sphere, cultural warfare and targeted network-centric dominance geopolitical ideological confrontation* (like, aggressive anti-American rhetoric). There are only several implications based on what is possible to identify how

works “Soft Power” strategy in real life and what are real leverages of the one. The Kremlin’s “Soft Power” strategy has been starting to elaborate since 2010 and it concludes of tress-passing and systematic realization of each element of the strategy. What have included these elements?

- ✓ *Setting up and further promulgation geopolitical media project: “Russia Today” to dominate and compete with American CNN at global level;*
- ✓ *Setting up and further promotion military TV channel: “ZVEZDA” – reaches domination at regional level in aegis of post-Soviet space;*
- ✓ *Introduction of Russian origin social media projects: ODNOKLASNIKI, VKontakte, etc.;*
- ✓ *Creation and run similar to American style – “SKOLKOVO” new technology development center project;*
- ✓ *Setting up and running in aegis of FSB (Russian analogy of Soviet KGB) special hacker-team “YASTREB” to strike down and decipher Western communication systems (mainly USA military structures).*

Russia’s incumbent authority has prepared a solid basis for such activities. Even in February 2008, the Russian President Vladimir Putin signed up a special conceptual document: “Strategy on Development of Information Society of Russian Federation” and later adopted new: “Foreign Policy Conception of Russian Federation” (revised three times in 2009, 2012, 2013 – where in aegis of special part of the document – “Information Implication of Foreign Policy Activities” is outlined as one of the key goals as – “increasing of Russia’s mass-media means positions at global level”). Moreover, on January 1st 2016 a new doctrine on national security was subsequently adopted. The document identifies the domestic threats to Russia’s state sovereignty, society, information space, economy, transport and energy infrastructure, natural environment as well as foreign-born risks. In the document, at first time was mentioned information war as one of the

¹⁴ JOSEPH S. NYE, Jr. *Understanding Conflicts – An Introduction to Theory and History*, Pearson Longman, New York, 2007, pp.62-63.

keys “soft security threat” component. Based on the documents attached with several new ones – the latest document introduction of new draft of “Information Security Doctrine of Russian Federation” will be adopted in 2017 and “Main State Policy of Russian Federation for International Information Security till 2020”, key priorities of the Russia’s “Soft Power” strategy imply to dominate on information-telecommunication sphere at least in post-Soviet space and last in Global political level¹⁵. Hence, the Kremlin truly perceives importance of “Soft Power” strategy implementation and already has been launching the project in real life. As for Georgia, the Kremlin and its adepts have launched the realization of the strategy with manipulation of several above-mentioned components of the one. For instance, the contemporary Russian “Soft Power” politics toward Georgian politics in prior to the Parliamentary elections are grounded on several concrete directions and components:

- *Very open and aggressive “pro-Russian” narrative: legitimize of Russian military bases in Georgian occupied territories (and beyond where it becomes possible), granted dual citizenship status to Georgians residing abroad, main target group is in Russian Federation and introduction Russian pensions to the country – these are proposals stemming from very pro-Russian oriented political party “Centrists” (Temur Khachishvili-Vladimir Bedukadze) – this group picked up from the strategy namely those components: aggressive propaganda campaign+network-centric dominance;*
- *Non-alignment and Neutrality Foreign Policy declaration supporters are keen to opt for the following compo-*

nents: information leadership+ cultural warfare;

- *Lately emerged on screen so-called “Socialist Georgia” public-political movement (Grisha Oniani and Temur Pipia) are using the following components: political mythology+aggressive propaganda campaign*

However, all three directions of the strategy are linked with most effective component agenda: aggressive Anti-American rhetoric and propaganda that is domain goal of the Russia’s “Soft Power” strategy encroachment to Georgia.

Russia’s New Military Strategy and Capability for 2015-2020

Since 1 December 2014 in Moscow, it has been starting to operate new strategic operational center for managing the Armed Forces – National Center for Operations. The Center was built in 333 days and is ready to work for 24 hours regime. The Center was paid official visit the President of Russian Federation Vladimir Putin who was chairing the session of the National Security Council hold in the new building of the one. Whilst meeting with high-level military officials at the Center HQ he has outlined and presented new defense priorities for 2015-2020 periods of time as well as he revealed novelties endorsed into the Military Doctrine of Russia in conjunction with ongoing new Cold War against the USA and its European allies. It makes clear that the balance of Russian military policy in the Post-Soviet space is mixed¹⁶.

In his speech was mentioned and identified two main threats from military perspective: deployment of NATO military infrastructures and installations close to the Russia borders and its enlargement to the East and development of the Anti-Ballistic Defense capabilities in aegis of the USA national program. The Crimean Special Operation was declared as the most “suc-

¹⁵ Доктрина информационной безопасности Российской Федерации утверждена указом Президента Российской Федерации от 5 декабря 2016 года №646. See in detail: <https://rg.ru/2016/12/06/doktrina-infobezobasnost-site-dok.html>

¹⁶ KLEIN, M. *Russia’s Military Policy in the Post-Soviet Space*, German Institute for International and Security Studies, SWP Research Paper 2019/RP 01, Berlin, January 2019, p.3

successful story” and considered as preemptive measure to cast the above-mentioned threats. In accordance to statements by the Head of the Center – Lt.General Mikhail Mizintsev in 2014 the Russian Armed Forces have obtained 4 thousand new types of armament and 4 entities of the submarines that have reinforced steadily national military capabilities. In accordance to Defense Minister Army General Sergey Shoigu’s words the national arsenal of the Armed Forces has been increased in 7% with new weaponry systems. Shoigu vows that Ministry of Defense will fully begin to utilize the home-made technologies for defense industry might. The Russian political leadership set forth concrete geostrategic missions to the Armed Forces Command to readiness to be engaged into two low and medium intensity conflicts simultaneously and reiterated to get reversed to preemptive nuclear strike principle operated by the Soviet military leadership in Cold War period. The General Staff has submitted to the supreme commander-in-chief a list of measures, which he has approved. In 2019-2020, we need to develop the ground-based version of the sea-launched Kalibr system with the long-range cruise missile, which has proven its worth in Syria,” the defense minister said¹⁷.

Here is important to stress that in December of 2014 new nuclear submarine named “Vladimir Monomakh” (“Borei” class) joined the Naval Forces armed with 16 ballistic “sea-to-land” cruise missiles “BULAVA-M” from Severodvinsk sea-port. Namely from the submarine successfully was launched as experimental version the “BULAVA-M” from Barents Sea to Kamchatka peninsula. After the project, in 2015 it will be starting to build another nuclear submarine named “Knyaz Suvorov” (“Borei” class) with the same ballistic cruise missiles on board. The new arms race was

running since 2010 had already brought its benefits as the arms sale of the national weapon systems increased up to 20% and reached level to \$402 billion from where about 30% was aimed for national defense purposes. The defense expenses have increased in 30% and in 2015 the national defense budget is figured in \$90 billion without consideration several federal level special programs for Research and Development and Armament Technologies. That is why the President Putin’s speech delivered at the Center HQ was very important and considerable from modernization and updating principles of the national military strategy. Having considered the features, it became interesting to declare new priorities of the Russia’s military strategy that implies the following:

- *By 2021 completely transfer on modern armament all nuclear land-based forces and modernize strategic nuclear airlift capabilities with introduction fifth generation Air Force jets A-50 and tactical-operation jets SU-37 and MiG-35;*
- *Completion of creation of new strategic command HQ – Air-Space Forces ready to operate at global levels against any foes;*
- *Increase and reinforce Russia’s military presence at strategic geopolitical areas, notable in Arctic zone (in that regard, the Ministry of Defense plans to deploy in the area operational Air Defense system “PANTSIR-C”) and in the Caspian-Caucasus region with Black Sea maritime area. Namely for that purposes, it is envisaged to set up new regional Army Command HQ – 48th Army HQ in Derbent and creation of special Naval grouping in the Caspian Sea area. Moreover, for purposes of the operational-strategic regional Command “South” 30 entities of combat helicopters Mi-28M “Night Hunter” have been modernized and updated;*

¹⁷ *Defense Chief: Russia needs to develop ground-based cruise and hypersonic missiles by 2020*, February 05, 2019. See in detail: <http://tass.com/defense/1043280>

- *Development and modernize all capabilities of the national nuclear “Triads” (Air-Land-Sea);*
- *Russia will continue practice to launch and run in massive scope drills and trains and “sudden inspection” modalities to reinforce Armed Forces readiness level;*
- *In modern version of Military Doctrine draft emerged new definition “territorial defense” in sake for total mobilization purposes. The missions are dispatched to Governors and local regional authorities. It means that Russia is seeking to militarize its society and nation but for what purpose – it is a puzzle.*

All these factors are indicating that Russia will be reinforcing its pressure toward Georgia and by doing so, military aggressive measures are to be foreseen in nearest future.

BIBLIOGRAPHY

1. WHITE, S. *Understanding Russian Politics*, Cambridge University Press, 2012.
2. LUCAS, E. *The New Cold War – Putin’s Threat to Russia and the West*. Bloomsbury, Great Britain, 2014.
3. ANDREW, JACK. *Inside Putin’s Russia*, Granta Books, London, 2005.
4. *Georgia 2014 – Anticipating Europeanisation – Frederich Ebert Stiftung Foundation and Independent Expert’s Club of Georgia*, Publishing House “Universal”, Tbilisi, 2014.
5. ERNST, M. *Felberbauer and Frederic Labarre “From Self-Defence to Regional Disarmament – Reduction Tensions and Stabilizing the South Caucasus” – 9th Workshop of the Study Group Regional Stability in the South Caucasus, Vienna, December 2014 – Band 23.*

Conclusion

The Russian Federation authority is actively promoting its national interests in any level of politics and by doing so tailoring all efforts and instruments, including power capabilities. Mainly recently, the Kremlin began examining novelty in sphere of national security – “Smart Power” strategy and diversifying its efforts to be successful mission achievement. On case of Georgia and of Ukraine, the Russian government with assistance special services is persecuting intensive measures to gain back its positions in “zone of privileged interests”¹⁸ as to restore status of Great Power in global affairs and dovetailing in field of international security system emerged as new institution. Russia’s engagement into post-Soviet space is very aggressive and punitive and with elements of “Smart Power” strategy endorsement to be more sophisticated and encroached.

6. ERNST, M.; LABARRE, F.; LABARRE, F. *From Self-Defence to Regional Disarmament – Reduction Tensions and Stabilizing the South Caucasus – 9th Workshop of the Study Group Regional Stability in the South Caucasus, Vienna, October 2014 – Band 18.*

¹⁸ In the National Security Strategy from 2015, Russia is referred to as “one of the world’s leading powers”. According to Russia’s Foreign Policy Concept from 2016, the task of foreign policy is to consolidate the country’s status as “a centre of influence in the world today”. “Strategija nacional’noj bezopasnosti Rossijskoj Federacii” [The National Security Strategy of the Russian Federation], *Sovet Bezopasnosti Rossijskoj Federacii* [The Security Council of the Russian Federation] (official website), 31 December 2015, <http://www.scrf.gov.ru/security/docs/document133/>; “Foreign Policy Concept of the Russian Federation”, *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation* (official website), 1 December 2016, http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCk6BZ29/content/id/2542248.

7. KAPLAN, R. D. *The Revenge of Geography*, Random House Trade Paperbacks, New York, 2013
8. DOUGLAS F.; BRAUN, S. *Merchant of Death*. London: John Wiley and Sons, Inc., 2007.
9. BAKER, P.; GLASSER, S. *Kremlin Rising*. New York: A Lisa Drew Book, 2005.
10. O'LOUGHLIN J.; TALBOT, P. F. *Where in the World is Russia? Geopolitical Perceptions and Preferences of Ordinary Russians*, electronic version, 2004.
11. ONDREJCSAK, R. *Introduction to Security Studies*, Centre for European and North Atlantic Affairs (CENAA), Bratislava, 2014.
12. BAYLIS, J.; GRAY, C. *Strategy in the Contemporary World*, second edition, Oxford University Press, 2007.

**СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ:
ВЗГЛЯД СКВОЗЬ ПРИЗМУ СТРУКТУРНОЙ ТЕОРИИ
НАСТУПАТЕЛЬНОГО РЕАЛИЗМА ДЖ. МИРШАЙМЕРА**

Наталья НЕЧАЕВА-ЮРИЙЧУК

Украина, Черновцы

кафедра политологии и государственного управления, Черновицкого национального университета им. Ю. Федьковича

к.и.н., доцент

ORCID: 0000-0001-5882-7121

эл. почта: nynataliya@ukr.net

Сергей ТРОЯН

Украина, Черновцы

кафедра международных отношений информации и региональных студий

Национального авиационного университета

д.и.н., профессор, профессор

ORCID: 0000-0002-3053-6530

эл. почта: s.troian@ukr.net

---

*Дж. Миршаймер – американский политолог, исследователь, преподаватель, профессор Чикагского университета, представитель неореализма в международных отношениях. Свои взгляды исследователь представил в книгах *The Tragedy of Great Power Politics* (2001) и *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities* (2018). Наступательный реализм Дж. Миршаймера расширяет сферу неореалистической теории, теоретически обосновывает поведение ревизионистских государств, к которым относится и современная Российская Федерация. Наступательный реализм Дж. Миршаймера моделирует пессимистическую картину международной политики. По мнению Дж. Миршаймера, конфликт между великими державами извечен. Именно поэтому, в рамках теории наступательного реализма, основным предметом научного интереса исследователя являются действия великих государств, формирующие международную политику.*

Характерной чертой картины международной политики, смоделированной Дж. Миршаймером, является конкуренция межгосударственной безопасности, что может привести к конфликту и войне. Недавно опубликованная статья, «Запад несёт основную ответственность за украинский кризис», раскрывает взгляд исследователя на современность. Он считает, что безрассудное расширение НАТО спровоцировало Россию. Собственно, исследователь рассматривает развязанную Россией войну сквозь призму военно-политического опыта недавнего прошлого, считая её одним из самых опасных международных конфликтов со времён Карибского кризиса 1962 года.

Понимание истоков и первопричин современной российско-украинской войны, чрезвычайно важно в условиях необходимости предотвращения ухудшения ситуации, и поиска способа преодоления вооружённого противостояния. Для Украины, по моему мнению, важным является утверждение Дж. Миршаймера о том, что уровень безопасности государства зависит от того, насколько оно способно убедить потенциальных противников в своей силе.

Ключевые слова: *международные отношения, международная безопасность, Джон Миршаймер, наступательный реализм, сдерживание, российско-украинская война.*

**PROBLEME MODERNE ALE SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE:
O VIZIUNE PRIN PRISMA TEORIEI STRUCTURALE
A REALISMULUI OFENSIV AL LUI J. MEERSHEIMER**

*J. Mearsheimer este un politolog american, cercetător, profesor la Universitatea din Chicago, un reprezentant al neorealismului în relațiile internaționale. Cercetătorul și-a prezentat punctele de vedere în cărțile *The Tragedy of Great Power Politics* (2001) și *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities* (2018). Realismul ofensiv al lui J. Mearsheimer extinde sfera teoriei neorealiste, fundamentează teoretic comportamentul statelor revizioniste, care includ Federația Rusă modernă. Realismul ofensiv al lui J. Mearsheimer modelează o imagine pesimistă a politicii internaționale. În opinia lui J. Mearsheimer, conflictul dintre marile puteri este etern. De aceea, în cadrul teoriei realismului ofensiv, subiectul principal de interes științific al cercetătorului îl constituie acțiunile marilor state care modelează politica internațională.*

O trăsătură caracteristică a tabloului politicii internaționale modelată de J. Mearsheimer este competiția securității interstatale, care poate duce la conflict și război. Un articol publicat recent, „Occidentul poartă principala responsabilitate pentru criza ucraineană”, dezvăluie viziunea cercetătorului asupra modernității. El consideră că expansiunea nesăbuită a NATO a provocat Rusia. De fapt, cercetătorul consideră războiul declanșat de Rusia prin prisma experienței militaro-politice din trecutul recent, considerându-l unul dintre cele mai periculoase conflicte internaționale de la criza din Caraibe din 1962.

Înțelegerea originilor și cauzelor fundamentale ale războiului modern ruso-ucrainean este extrem de importantă în contextul necesității de a preveni înrăutățirea situației și de a găsi o modalitate de a depăși confruntarea armată. Pentru Ucraina, în opinia noastră, este importantă afirmația lui J. Mirgaimer că nivelul de securitate al unui stat depinde de modul în care este capabil să-i convingă pe potențialii adversari de puterea sa.

Cuvinte-cheie: *relații internaționale, securitate internațională, John Mearsheimer, realism ofensiv, descurajare, război ruso-ucrainean.*

**THE MODERN PROBLEMS OF INTERNATIONAL SECURITY:
A LOOK FROM THE J. MEARSHEIMER'S STRUCTURAL
THEORY OF OFFENSIVE REALISM POINT OF VIEW**

*J. Mearsheimer is an American political scientist, researcher, teacher, professor at the University of Chicago, and a representative of neo-realism in international relations. The researcher presented his views in the books *The Tragedy of Great Power Politics* (2001) and *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities* (2018). The offensive realism of J. Mearsheimer expands the scope of neorealist theory, theoretically substantiates the behavior of revisionist states, which include the modern Russian Federation. The offensive realism of J. Mearsheimer models a pessimistic picture of international politics. According to J. Mearsheimer, the conflict between the great powers is eternal. That is why, within the framework of the theory of offensive realism, the main subject of the researcher's scientific interest is the actions of great states that shape international politics.*

A characteristic feature of the international politics picture, modeled by J. Mearsheimer is the competition of interstate security, which can lead to conflict and war. The recently published article “The West bears the main responsibility for the Ukrainian crisis” reveals the researcher's view of modernity. He believes that the reckless expansion of NATO pro-

voked Russia. Actually, the researcher considers the war unleashed by Russia through the prism of the military-political experience of the recent past, as one of the most dangerous international conflicts since the Caribbean crisis of 1962.

Understanding the origins and root causes of the modern Russian-Ukrainian war is extremely important, considering the need to prevent the deterioration of the situation and find a way to overcome the armed confrontation. In our opinion, for Ukraine is important, J. Mearsheimer's statement that the level of security of a state depends on how it is able to convince potential opponents of its strength.

Key words: international relations, international security, John Mearsheimer, offensive realism, deterrence, Russian-Ukrainian war.

PROBLEMES MODERNES DE SECURITE INTERNATIONALE: UNE VUE A TRAVERS LE PRISME DE LA THEORIE STRUCTURELLE DU RÉALISME OFFENSIF DE J. MEERSHEIMER

*J. Mearsheimer est un politologue américain, chercheur, enseignant, professeur à l'Université de Chicago, représentant du néo-réalisme dans les relations internationales. Le chercheur a présenté son point de vue dans les livres *The Tragedy of Great Power Politics* (2001) et *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities* (2018). Le réalisme offensif de J. Mearsheimer élargit la portée de la théorie néoréaliste, justifie théoriquement le comportement des États révisionnistes, dont fait partie la Fédération de Russie moderne. Le réalisme offensif de J. Mearsheimer modélise une image pessimiste de la politique internationale. Selon J. Mearsheimer, le conflit entre les grandes puissances est éternel. C'est pourquoi, dans le cadre de la théorie du réalisme offensif, le principal sujet d'intérêt scientifique du chercheur est l'action des grands États qui façonne la politique internationale.*

Un trait caractéristique de l'image de la politique internationale modélisée par J. Mearsheimer est la concurrence de la sécurité interétatique, qui peut conduire à des conflits et à des guerres. Un article récemment publié, « L'Occident porte la principale responsabilité de la crise ukrainienne », révèle la vision de la chercheuse sur la modernité. Il pense que l'expansion imprudente de l'OTAN a provoqué la Russie. En fait, le chercheur considère la guerre déclenchée par la Russie à travers le prisme de l'expérience militaro-politique du passé récent, la considérant comme l'un des conflits internationaux les plus dangereux depuis la crise des Caraïbes de 1962.

Comprendre les origines et les causes profondes de la guerre russo-ukrainienne moderne est extrêmement important dans le contexte de la nécessité d'empêcher la détérioration de la situation et de trouver un moyen de surmonter la confrontation armée. Pour l'Ukraine, à notre avis, la déclaration de J. Mearsheimer selon laquelle le niveau de sécurité d'un État dépend de sa capacité à convaincre les opposants potentiels de sa force est importante.

Mots clés: relations internationales, sécurité internationale, John Mearsheimer, réalisme offensif, dissuasion, guerre russo-ukrainienne.

Актуальность исследования.

Современный период в истории стал временем испытаний и вызовов для мирового сообщества. Начиная от террористических актов 11 сентября 2001 года и до сегодня международный терроризм приобрёл новые формы и стал откровенным вызовом международной стабильности и безопасности. Военная агрессия РФ в Украину началась в 2014 году. А 24

февраля 2022 года Российская Федерация начала широкомасштабное нападение на Украину. Активно используя терроризм как инструмент внешней политики, государство-агрессор сегодня, по мнению авторов, стало государством-террористом. И вот тут можем вести речь о грядущих изменениях не только в системе международных отношений, но и в правовых определениях терроризма, международ-

ного терроризма, государства – спонсора терроризма, государственного терроризма, а также вхождению в правовой обиход термина «государство-террорист». И сегодня мы наблюдаем, как терроризм используется отдельными государствами в качестве инструмента для достижения региональной гегемонии под прикрытием решения вопроса о безопасности государства.

Военные преступления российской армии в Украине свидетельствуют об абсолютно циничном пренебрежении нормами Международного гуманитарного права, а принятие закона, согласно которому РФ вышла из Женевской конвенции по защите гражданского населения во время международных вооруженных конфликтов 22 ноября 2019 года¹, является дополнительным подтверждением осознанности выбора политики военной агрессии по отношению к Украине, проводимой сегодня РФ. Все это создает большие риски для нормального функционирования современного миропорядка и, прежде всего, его международно-безопасностной составляющей.

Научно-исследовательское поле проблемы. Российско-украинская война, в первую очередь в контексте общей проблемы эволюции современной системы международных отношений, вызвала серьезные политические дебаты и научные дискуссии представителей разных направлений практически во всех уголках мира. Вопросы истоков, причин и возможных последствий войны – гибридной и полномасштабной – волнуют как политиков-практиков, так и теоретиков. В плане предлагаемой научной статьи важное значение имеют фундаментальные исследования западных ученых (А. Ачарьи, Б. Бадье, Б. Бузана, Ф.

Закарии, Дж. Розенберга, Ю. Фельштинского и других)², посвященные международным отношениям и особенностям их изменений, в том числе в темпоральном пространстве XX – XXI вв., то есть в условиях становления и эволюционной трансформации современной системы международных отношений глобального постВестфальского миропорядка. В теоретико-концептуальном разрезе отмеченных наработок и расширении их исследовательского поля находятся монографии и статьи украинских ученых (В. Горбулина, Е. Магды, А. Киридон, Н. Нечаевой-Юрийчук, Б. Парахонского, М. Станчева, С. Трояна и других)³. Одно-

²ZAKARIA F. *The post-American World*. N.Y.-L.: W.W.Norton, 2008. 292 p.; BRAUMOELLER B., *The Great Powers and the International System: Systemic Theory in Empirical Perspective*, Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2012. 276 p.; BUZAN B., LAWSON G., *The Global Transformation: History, Modernity and the Making of International Relations (Cambridge studies in international relations)*; 135, Cambridge, Cambridge University Press, 2015, 396 p.; ХЕРПЕН М. ВАН. *Войны Путина. Чечня. Грузия. Украина. Неусвоенные уроки прошлого*. Киев: Vivat, 2015. 320 с.; GOERTZ G., DIEHL P., BALAS A., *The Puzzle of Peace. The Evolution of Peace in the International System*. New York, Oxford University Press, 2016. 247 p.; ROSENBERG J., *International Relations in the Prison of Political Science*. International Relations. 2016. Vol. 30. Nr. 2, p. 127– 153; ACHARYA A., *Constructing Global Order: Agency and Change in World Politics*, Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2018. 215 p.; ACHARYA A., BUZAN B., *The Making of Global International Relations. Origins and Evolution of IR at its Centenary*, Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2019. 383 p.; BADIE B., *New Perspectives on the International Order. No Longer Alone in This World*, London, Palgrave Macmillan, 2019. 140 p.; FELSHTINSKY Y., STANCZEK M. *Blowing Up Ukraine: The Return of Russian Terror and the Threat of World War III*. London: Gibson Square, 2022. 304 p.; ZAKARIA F. *Ten Lessons for a Post-Pandemic World*. F. ZAKARIA. Dublin: Penguin Books, 2021. 324 p.

³МАГДА С. В. *Гібридна війна: вижити і перемогти*. Харків: Віват, 2015. 320 с.; ФЕЛЬШТИНСЬКИЙ Ю., СТАНЧЕВ М. *Третя світова: битва за Україну* / Пер. з рос.: В. ЄШКІЄВ. Київ: Наш Формат, 2015. 456 с.; ХЕРПЕН МАРСЕЛЬ Х ВАН. *Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: неза-*

¹ ТРОЯНОВ, И. Россия вышла из "военной" Женевской конвенции: что в ней говорится и какими будут последствия.

URL:<https://apostrophe.ua/news/politics/foreign-policy/2019-11-22/rossiya-vyshla-iz-voennoj-zhenevskoj-konvencii-cto-v-nej-govoritsya-i-kakimi-budut-posledstviya/180857>.

временно обращаем внимание на дальнейшую исследовательскую перспективу проблемы, в том числе в разрезе изучения подходов представителей различных научных школ и направлений к состоянию и перспективам современных международных отношений и систем безопасности национального, регионального и глобального уровня.

Методология исследования базируется на двух концептуально-теоретических положениях изучения мира международной политики. Первое – о причинно-следственной обусловленности эволюции современного постВестфальского периода международных отношений и его перехода к неопостбиполярному этапу, характеризующемуся возвратом к новой Холодной войне и вспышкой большой войны в Европе, что угрожает опасным хаосом всей современной международной системе. Второе – о социальном конструировании мировой политики под влиянием прежде всего активной деятельности влиятельных международных игроков в лице больших держав и межгосударственных коалиций. Эти идеи позволяют комплексно изучить актуальные проблемы международной безопасности с точки зрения современного реализма как фундаментального подхода в оценке явлений и процессов международной по-

литики. В частности, неореалистическая парадигма (К. Волц, Дж. Миршаймер) играет важную роль не только в контексте анализа современных событий сквозь призму взаимоотношений между национальными государствами, но и в формировании нового концепта мира, где сегодняшние действия ведущих политических акторов анализируются во взаимосвязи первопричина – событие – последствие.

Цель научной статьи состоит в анализе основных положений структурной теории неореалиста Дж. Миршаймера в контексте современной международной ситуации, связанной с угрозами международной безопасности в связи с широкомасштабной российско-украинской войной.

Изложение основного материала.

Современный реализм – это комплексное явление, включающее реализм классический (Г. Моргантау), неореализм (К. Волц, К. Елман), неоклассический реализм (Р. Швеллер, Ф. Закария, В. Волфорт). Две основные тенденции в развитии неореализма – реализм оборонный и реализм наступательный. При этом все представители современной реалистической парадигмы уделяют первоочередное внимание причинам и природе войны, в отличие от сторонников либерально-идеалистической перспективы (Р. Коэн, Дж. Най, Дж. Галтунг), делающих главный упор на изучение условий и возможностей мира⁴.

Наступательный реализм – структурная теория, относящаяся к неореализму. Основателем теории наступательного реализма (англ. OffensiveRealism), а также теории «обычного сдерживания» (англ. ConventionalDeterrence) является Дж. Миршаймер – американский политолог, исследователь, преподаватель, профессор

своєні уроки минулого. Харків : Віват, 2016. 303 с.; МАГДА Є. *Гібридна агресія Росії: уроки для Європи*. Київ : КАЛАМАР, 2017. 268 с.; *Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. ГОРБУЛІНА*. Київ : НІСД, 2017. 496 с.; ПАРАХОНСЬКИЙ Б. О., ЯВОРСЬКА Г. М. *Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл*. Київ : НІСД, 2019. 560 с.; TROYAN S., KYRYDON A. *Conceptual Fundamentals of Post-Westphalian International Relations // RocznikiNaukSpołecznych*. Т. 12 (48). No 4. 2020. P. 69–85; TROYAN S., NECHAIEVA-YURICHUK N. *Evolution of the West phalian Order under the Influence of the World Wars: Historical and International Relations Aspects // Codrul Cosminului*. Vol. 26, No. 1, July 2020. P. 187-206; TROYAN S., KYRYDON A. *International relations as a system and a discipline: From the westphalian to the post-westphalian worldorder // Studia Analizy Nauk Polityce*. No 1. 2021. P. 107–121.

⁴ТЕМІРОВ, Ю. Т. *Сучасні дослідження війни та миру: концептуалізація викладання предмету*. URL: <file:///C:/Users/user1/Downloads/10252-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20394-1-10-20210623.pdf>

Чикагского университета, представитель неореализма в международных отношениях. Свои взгляды исследователь представил в работах *The Tragedy of Great Power Politics* (2001)⁵, *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities* (2018)⁶.

Согласно теории наступательного реализма, государства редко удовлетворяются уровнем влияния на мировой арене. Основной их международной активности является перманентная попытка усилить влияние и получить преимущество перед другими для достижения полной безопасности. Соответственно, великие державы признают, что наилучший способ обеспечения безопасности – достижение гегемонии «сейчас», «в данный момент», тем самым исключая любую возможность вызова со стороны иного государства. Тем самым, оптимальная стратегия государства в направлении утверждения мировой гегемонии – наступательная тактика.

Теория наступательного реализма открывает для исследователя картину мира, где международная система – анархична. Здесь отсутствует центральный орган, имеющий полномочия и действующие механизмы привлечения агрессора к ответственности. Анархическая природа международной системы ответственна за продвижение агрессивного поведения государства в политике, ибо именно анархическая международная система предоставляет великим державам сильные стимулы для использования наступательных действий с целью повышения их безопасности и обеспечения их выживания. Великие государства – основные субъекты мировой политики.

Теория наступательного реализма акцентирует на том, что все государства потенциально владеют определённой наступательной военной мощью, соот-

ветственно, имеют потенциал для военного наступления, что открывает возможности для их стремления уничтожить других. Поскольку государства никогда не могут быть уверены в намерениях других государств, они стремятся увеличить собственную военную мощь и военный потенциал.

Выживание как основной мотив движущего состояния государства предполагает, что государства стремятся расширить свою власть как в военном измерении, так и географическом, и экономическом для повышения собственной безопасности.

Таким образом, государства – рациональные субъекты, в первую очередь беспокоящиеся максимизацией собственной безопасности и выстраивающие наиболее перспективные стратегии выживания в международной системе, последовательно движущиеся к цели – доминирования в международной системе. Данное неумолимое рвение к власти, по сути, порождает состояние «постоянной конкуренции за безопасность», не исключая при этом войны.

Российская военная агрессия с артикулированными её президентом причинами не могла не вызвать интерес со стороны поборников теории «наступательного реализма». Что определённым образом подтверждается публикацией известного американского политолога-международника Джона Миршаймера статьи о том, почему «Запад несёт основную ответственность за украинский кризис»⁷. Американский исследователь считает, что безрассудное расширение НАТО спровоцировало Россию. Согласно Дж. Миршаймеру, определяющим является то, что Россия воспринимает НАТО как угрозу. И неважно, имеет ли это восприятие какую-то основу. Именно поэтому США ошибались, поддерживая расширение НАТО на восток – следова-

⁵MEARSHEIMER, J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Co., 2001. 506 p.

⁶MEARSHEIMER, J. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2018. 328 p.

⁷MEARSHEIMER, J. *John Mearsheimer on why the West is principally responsible for the Ukrainian crisis*. B: The Economist. March 19th 2022.

тельно, они и виноваты в войне и ее страшных последствиях⁸.

«Безусловно, – пишет Дж. Миршаймер, – что Владимир Путин начал войну и несёт ответственность за то, как она ведётся. Но почему он так поступил – другое дело. Основная точка зрения на Западе состоит в том, что он – иррациональный, откровенный агрессор, желающий создать великую Россию по подобию бывшего Советского Союза. Таким образом он один несёт полную ответственность за украинский кризис»⁹. Американский исследователь считает, что данная точка зрения примитивизирует существующее состояние вещей, которое требует глубокого анализа как относительно понимания причин войны, так и способов её прекращения и недопущения в будущем. Такой подход Дж. Миршаймера привлекает внимание с точки зрения понимания современной международной безопасности в контексте структурной теории наступательного реализма и возможных выводов для Украины.

Интересно, что статья маститого американского ученого практически сразу же вызвала реакцию в научных и политических кругах, в том числе в Украине, где резонно увидели очевидную угрозу своему стремлению уйти из-под диктаторского влияния России в сферу европейского и евроатлантического интеграционных векторов. Так, в частности, 10 мая 2022 г. на электронном ресурсе «Украинская правда» был опубликован материал «Война в Украине и «реализм» Миршаймера»¹⁰ с критикой этого влиятельного представителя западной структурной теории наступательного реализма. В частности, в публикации отмечено, что в реализме Дж. Миршаймера нет ме-

ста желанию огромного количества украинцев вырваться из-под давления России. То, что многие политики в США и Европе предпочитают поддерживать демократические изменения в Украине, исходя из своих собственных моральных принципов, а не только ради усиления Америки в противостоянии с Россией, также важно. Автор отмечает: «Украина и НАТО действительно представляют собой экзистенциальные угрозы для России, но далеко не для всей. Они угрожают Путину с его клептократическим режимом, который, как и когда-то Советский Союз, держится на лжи, коррупции и отрицании верховенства права»¹¹. Все это дополнительно побуждает нас привлечь внимание научной общественности к видению международных отношений представителями структурной теории наступательного реализма.

По мнению Дж. Миршаймера, именно анархический характер международных отношений, ставящий перед государствами выживание как основную задачу внешней политики, не оставляет государственным деятелям иного выбора кроме как использование силы. При этом выживание государства может гарантировать только достижение им глобальной гегемонии. И тут важным ключом для понимания современных событий, в первую очередь российской военной агрессии в Украину и развёртывание практически глобальной войны, являются военные возможности того или иного государства. Дж. Миршаймер отдаёт предпочтение государствам суши, считая их власть доминирующей в милитарном отношении в современную эпоху¹². В то же время исследователь обращает внимание на тот факт, что возможности сухопутных армий ограничены морскими и океаническими просторами. И именно

⁸*Op. cit.*

⁹MEARSHEIMER, J. *John Mearsheimer on why the West is principally responsible for the Ukrainian crisis*. В: The Economist. March 19th 2022.

¹⁰ МАРШ, Г. *Война в Украине и "реализм" Миршаймера*. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2022/05/10/7345275/>

¹¹МАРШ, Г. *Война в Украине и "реализм" Миршаймера*. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2022/05/10/7345275/>

¹²MEARSHEIMER, J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Co., 2001. p. 83

наличие океанов как тормозящей силы препятствует любому государству достичь мировой гегемонии. Анализируя военную активность и передвижения российской армии в Украине, начиная с 2014 года, считаем необходимым обратить внимание на тезис исследователя о возможностях достижения мировой гегемонии в современном мире. Дж. Миршаймер считает, что достижение глобальной гегемонии усложняется природными препятствиями (такими, как мировой океан). Соответственно, оптимальным является достижение гегемонии великой державы в масштабах собственного региона и предупреждение достижения гегемонии другими. Исходя из этого, можем вести речь о нарастающей мощи Украины в международном измерении и, соответственно, нарастающей, с позиции РФ, угрозе её гегемонии в регионе. Что и стало одной из важнейших причин военной агрессии РФ в Украину, согласно теории наступательного реализма.

Основным предметом научного интереса Дж. Миршаймера являются действия великих государств как государств, формирующих мировую политику¹³. Исследователь считает, что судьба все стран в значительной степени зависит именно от действий игроков с наибольшим, в первую очередь, военным потенциалом. Государство может быть отнесено к супердержавам в случае наличия значительных вооружённых сил, способных успешно противостоять наисильнейшей державе мира в полномасштабной традиционной войне. Кандидат не обязательно должен быть способным победить доминирующее государство, но должен иметь шанс превратить конфликт на изнуряющую войну, которая ослабит оппонента. В ядерную эпоху каждое государство должно иметь ядерный сдерживающий потенциал, чтобы противостоять ядерной атаке, а также мощным вооружённым силам. Дж. Миршаймер считает, что в случае достижения какой-либо страной

ядерного доминирования над своими конкурентами, она считалась бы единственной [супер]державой в мире. Соотношение обычных сил было бы по сути несущественным для появления ядерного гегемона. Сегодня такого государства нет, как и не предполагается претендента на подобную роль, по нашему мнению.

Обосновывая основные аспекты теории наступательного реализма Дж. Миршаймер обращается к трём основным историческим примерам: Великая Британия, США и Китай. Хотя в его трудах речь идёт и о других государствах, в т. ч., Японии, Германской империи, СССР¹⁴.

Анализируя военно-политический опыт предыдущих эпох, исследователь приводит пример изоляции Великой Британии Ла-Маншем, что позволило последней выступать в качестве офшорного балансировки в континентальной Европе. По мнению Дж. Миршаймера, Великобритания никогда не имела амбиций получения контроля или доминирования в континентальной Европе. Вместо этого, её целью была поддержка баланса сил и обеспечение таких условий, при которых ни одно государство не могло бы стать настолько сильным, чтобы достичь региональной гегемонии на континенте. В то же время в XIX веке Британия имела в своём распоряжении промышленные возможности, позволяющие ей легко войти на рынок и доминировать в большей части Европы. Тем не менее, Великобритания приняла решение не делать попытки достижения континентального доминирования частично из-за расчёта, что роль наблюдателя за игрой европейских государств друг против друга открывает большие возможности достижения целей безопасности.

Рассматривая США как пример стремления утверждения региональной гегемонии, Дж. Миршаймер утверждает, что Соединённые Штаты занимаются офшорной балансировкой, преследуя стратегическую цель – доминирование

¹³*Op. cit.*, pp. 360–361.

¹⁴*Op. cit.*, pp. 168–233.

над Западным полушарием. Исследователь считает, что проведение подобной политики предотвращает рост равных США конкурентов в Европе и Северо-Восточной Азии. Таким образом США пытаются сохранить баланс между властью в регионах и действовать с целью обеспечения существования нескольких сил для удержания других государств, занятых распрями между собой, от вызова интересам региональных гегемонов. Иллюстрируя свой подход, Дж. Миршаймер приводит пример США, которым удалось достичь региональной гегемонии в конце 1800-х годов. Для этого они попробовали вмешаться там, где другое государство могло достичь гегемонии в регионе:

- Кайзеровская Германия во время Первой мировой войны;
- Нацистская Германия во время Второй мировой войны;
- Императорская Япония во время Второй мировой войны;
- СССР во время «холодной войны».

Таким образом, США удалось достичь региональной гегемонии там, где региональные игроки потерпели поражение в предыдущем веке. Считаем, что современная политика США является логическим продолжением политики утверждения региональной гегемонии как составляющей мировой гегемонии. И в данном отношении особый интерес представляют действия Соединённых Штатов в Европе в условиях российско-украинской войны, ведь от них зависит как позиция самих США в мировой политике, так и региональная стабильность, и баланс сил в Европе и мире.

В тоже время, Дж. Миршаймер обращает внимание на серьёзные угрозы со стороны авторитарно-националистических режимов, считая шансы национализма на победу в исторической перспективе довольно большими¹⁵. В этом отно-

шении привлекает особое внимание Китай, который в условиях российской агрессии в Украину занял выжидательную позицию (предположительно, имея собственные стратегические интересы как глобального характера, так и в достижении региональной гегемонии путем подчинения своему влиянию Тайваня, в том числе). Дж. Миршаймер рассматривает Китай не только в качестве регионального гегемона, но и как державу, способную победить США в военном противостоянии. Учёный считает, что угроза со стороны Китая для США большая, чем со стороны России. По мнению исследователя, Китай будет пытаться доминировать в Азиатско-Тихоокеанском регионе (по примеру США в Западном полушарии). Основной мотив – обретение позиции преобладающей безопасности и преимущества перед своими соседями (которые Китай рассматривает как конкурентов). Дж. Миршаймер уверен, что подъём Китая не будет мирным и что США будут пытаться сдерживать Китай и предупредить достижение им региональной гегемонии. В том числе и через формирование коалиции как в Азиатско-Тихоокеанском регионе, так и в других регионах мира.

По нашему мнению, и в этом отношении мы солидаризируемся с точкой зрения известного западного политолога-международника профессора Барри Бузана, что тотальная война между великими державами в нынешних условиях маловероятна. «Я думаю, что ядерное оружие и другие дорогостоящие виды оружия массового уничтожения делают вероятность войны между великими державами иррациональной, если не сказать глупой. Это не значит, что она невозможна. Всегда остается вероятность, что такая война может случиться, но она очень мала»¹⁶, – сказал заслуженный

¹⁵Mearsheimer J. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2018. p. 82.

¹⁶Британский политолог считает маловероятной войну между сверхдержавами. URL: <https://point.md/ru/novosti/article/britanskii-politolog-schitaet-maloveroiatnoi-voinu-mezhdu-sverkhderzhavami/>

профессор политических наук Лондонской школы экономики и политических наук Б. Бузан в ходе онлайн-семинара «Расширение международных отношений: ключевые даты в глобальной военной перспективе» в ответ на вопрос о возможности войны между сверхдержавами. Более того, по его мнению, мы находимся в весьма парадоксальной для современных международных отношений ситуации, когда ни одна из великих держав не хочет управлять миром: «США, кажется, сдаются, китайцы не хотят работать, заявляя, что они – все еще развивающаяся страна и не могут себе позволить взять такую ответственность, у Индии примерно такой же посыл, как у Китая, ЕС озабочен исключительно своими внутренними делами, а у России недостаточно денег... Никто не хочет управлять миром и никто не хочет конкурировать, чтобы управлять миром. А это именно то, из-за чего и происходят войны. Так что это также снижает риск развязывания войны»¹⁷. Очевидно, что такой более оптимистический международный прогноз с упором на достижение и сохранение мира контрастирует с неореалистической парадигмой «наступательных реалистов» в контексте их перспективного видения эволюции современных международных отношений.

В целом, наступательный реализм Дж. Миршаймера расширяет сферу неореалистической теории, предоставляя теоретическое обоснование поведения как государств либеральной демократии (прежде всего на примере США), так и ревизионистских государств (к которым относится и современная Россия) в условиях трансформации и дальнейшей эволюции современного миропорядка. При этом американский ученый считает, что США, вопреки стремлению распростра-

нять либеральную демократию в глобальном масштабе, защищать права человека, способствовать миру и безопасности, превратились в чрезвычайно милитаризованное государство, ведущее войны, которые подрывают мир, наносят ущерб правам человека и угрожают либеральным ценностям внутри страны. Он считает, что официальному Вашингтону было бы гораздо разумнее проводить более сдержанную рациональную внешнюю политику, а не провоцировать международные конфликты. Тем самым, наступательный реализм Дж. Миршаймера моделирует пессимистическую картину международной политики, характеризующуюся опасной конкуренцией межгосударственной безопасности, которая может привести к конфликту и войне. Подход американского ученого к анализу истории мировой цивилизации базируется на тезисе о том, что конфликт между великими державами извечен.

Выводы.

Таким образом, исследования представителей неоклассического направления структурной теории наступательного реализма, в частности известного американского ученого Дж. Миршаймера, в области международных отношений прежде всего исходят из отдания предпочтения государственно-центричному подходу к пониманию и объяснению современной международной политики. В границах такого видения государственная внешняя политика должна руководствоваться в первую очередь соображениями силы и стремлением к безопасности в системе международных отношений, в которой доминируют великие державы. Безусловно, эта перспектива способствует определенной маргинализации не западного политического опыта в международной системе и ограничивает возможности сделать выводы из этого опыта.

Однако, что очень важно в научно-теоретическом ключе, теория как конструкт мира должна быть использована исследователем для прогноза будущего,

¹⁷ *Британский политолог считает маловероятной войну между сверхдержавами.*
URL: <https://point.md/ru/novosti/article/britanskiipolitolog-schitaet-maloveroiatnoi-voinu-mezhdusverkhderzhavami/>

считает Дж. Миршаймер. Прогнозы способствуют повышению уровня политической дискуссии, облегчая понимание событий и явлений, окружающих нас. И именно в данной, новаторской и полемической роли, мы видим значение теории наступательного реализма американского учёного как инструмента понимания и познания сложной и противоречивой сути современных международных отношений.

Экстраполируя тезис Дж. Миршаймера о том, что уровень безопасности государства зависит от того, насколько оно способно убедить своих потенциальных противников в собственной силе, на Украину, считаем необходимым отметить:

1. Украина как рациональный субъект современного мира должна в первую очередь заниматься вопросами собственной безопасности, её максимальным усилением, задействуя при этом в первую очередь внутренние силы и ресурсы.
2. Украина должна выстраивать / создавать / конструировать самые перспективные модели выживания

и укрепления своих позиций в международной системе.

3. Украина должна войти в мощную коллективную систему безопасности, желательно при обязательном участии США (например, НАТО или треугольник / многоугольник, включающий США, Великую Британию, Польшу, Литву и, возможно, другие заинтересованные государства).

В современном мире вопросы безопасности наполнились новыми смыслами и приобрели новые формы. Государственная безопасность сегодня – это и энергетическая, и финансовая, и экологическая, и социальная, и политическая составляющие. В то же время одним из нерушимых столбов обеспечения безопасности остаётся военная мощь, которая, как видим из уроков российско-украинской войны 2014–2022 гг. – на первом месте в контексте достижения государством региональной гегемонии как проявления высокого уровня безопасности государства, общества и каждого отдельного человека.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. ACHARYA, A.; BUZAN, B. *The Making of Global International Relations. Origins and Evolution of IR at its Centenary*, Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2019. 383 p.
2. ACHARYA, A. *Constructing Global Order: Agency and Change in World Politics*. Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2018. 215 p.
3. BADIE, B. *New Perspectives on the International Order. No Longer Alone in This World*. London, Palgrave Macmillan, 2019. 140 p.
4. BRAUMOELLER, B. *The Great Powers and the International System: Systemic Theory in Empirical Perspective*. Cambridge and New York, Cambridge University Press, 2012. 276 p.
5. BUZAN, B.; LAWSON G. *The Global Transformation: History, Modernity and the Making of International Relations*. Cambridge, Cambridge University Press, 2015. 396 p.
6. FELSHTINSKY Y.; STANCZEWSKI M. *Blowing Up Ukraine: The Return of Russian Terror and the Threat of World War III*. London: Gibson Square, 2022. 304 p.
7. GOERTZ G.; DIEHL P.; BALAS A. *The Puzzle of Peace. The Evolution of Peace in the International System*. New York: Oxford University Press, 2016. 247 p.
8. MEARSHEIMER J. *JOHN Mearsheimer on why the West is principally*

- responsible for the Ukrainian crisis.* B: The Economist. Mar 19th 2022.
9. MEARSHEIMER, J. *The Great De-lusion: Liberal Dreams and International Realities.* NewHaven, Conn.: YaleUniversityPress, 2018. 328 p.
  10. MEARSHEIMER, J. *The Tragedy of Great Power Politics.* New York: W. W. Norton & Co., 2001. 506 p.
  11. ROSENBERG, J. *International Relations in the Prison of Political Science.* B: International Relations. 2016. Vol. 30. Nr. 2. Pp. 127– 153.
  12. TROYAN S., KYRYDON A. *Conceptual Fundamentals of Post-Westphalian International Relations.* B: RocznikiNaukSpołecznych. T. 12 (48). No 4. 2020, p. 69–85.
  13. TROYAN S., KYRYDON A. *International relations as a system and a discipline: From the westphalian to the post-westphalian world order.* B: Studii i Analizy Nauk Polityce. No 1. 2021, p. 107–121;
  14. TROYAN S., NECHAIEVA-YURIICHUK N. *Evolution of the Westphalian Order under the Influence of the World Wars: Historical and International Relations Aspects.* B: Codrul Cosminului. Vol. 26, No. 1, July 2020, p. 187-206.
  15. ZAKARIA F. *The post-American World.* N.Y.-L.: W.W. Norton, 2008. 292 p.
  16. ZAKARIA F. *Ten Lessons for a Post-Pandemic World* Dublin: Penguin Books, 2021. 324 p.
  17. *Британский политолог считает маловероятной войну между сверхдержавами.* URL: <https://point.md/ru/novosti/article/britanskii-politolog-schitaet-maloveroiatnoi-voinu-mezhdu-sverkhderzhavami/>
  18. МАГДА Є. *Гібридна агресія Росії: уроки для Європи.* Київ : КАЛАМАР, 2017. 268 с.
  19. МАГДА Є. В. *Гібридна війна: вижити і перемогти.* Харків: Віват, 2015. 320 с.
  20. МАРИШ Г. *Война в Украине и "реализм" Мирушаймера.* URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2022/05/10/7345275/>
  21. ПАРАХОНСЬКИЙ Б. О., ЯВОРСЬКА Г. М. *Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл.* Київ : НІСД, 2019. 560 с.
  22. *Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. ГОРБУЛІНА.* Київ : НІСД, 2017. 496 с.
  23. ТЕМІРОВ Ю. Т. *Сучасні дослідження війни та миру: концептуалізація викладання предмету.* URL: <file:///C:/Users/user1/Downloads/10252-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20394-1-10-20210623.pdf>
  24. ТРОЯНОВ И. *Россия вышла из "военной" Женевской конвенции: что в ней говорится и какими будут последствия.* URL: <https://apostrophe.ua/news/politics/foreign-policy/2019-11-22/rossiya-vyshla-iz-voennoj-zhenevskoj-konvencii-cto-v-nej-govoritsya-i-kakimi-budut-posledstviya/180857>
  25. ФЕЛЬШТИНСЬКИЙ Ю., СТАНЧЕВ М. *Третя світова: битва за Україну / Пер. з рос.: В. Єшкілев.* Київ: Наш Формат, 2015. 456 с.
  26. ХЕРПЕН МАРСЕЛЬ Х ВАН. *Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: незасвоєні уроки минулого.* Харків : Віват, 2016. 303 с.
  27. ХЕРПЕН М. ВАН. *Войны Путина. Чечня. Грузия. Украина. Неусвоенные уроки прошлого.* Киев: Vivat, 2015. 320 с.

CZU: 342.511(44)
DOI: 10.5281/zenodo.7030765

VICTORIA LUI EMMANUEL MACRON - 2022: IMAGINE ȘI POZIȚIONARE. EȘECUL DIN ALEGERILE PENTRU ADUNAREA NAȚIONALĂ

Aurelia PERU-BALAN

Republica Moldova, Chișinău
Academia de Administrare Publică
doctor habilitat în științe politice, conf. univ.
ORCID: 0000-0001-5199-0540
e-mail: peruaurelia@gmail.com

Vitalina BAHNEANU

Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova
doctor în filologie, conf. univ.
ORCID: 0000-0002-2314-3851
e-mail: vitalina.bahneanu@gmail.com

În acest articol ne propunem să facem o analiză a tehnicilor de relații publice folosite de personalul lui Emmanuel Macron la alegerile prezidențiale din aprilie 2022. Ne referim la tehnicile de poziționare, distincte de ceilalți concurenți și mai ales de concurentul din turul doi, Marine le Pen. Elucidăm contextul în care s-a desfășurat campania – războiul din Ucraina și președinția franceză a Consiliului European. De asemenea, am reflectat asupra vizitei de lucru a președintelui Macron în România și Republica Moldova și asupra percepției oportunității acesteia, inclusiv pentru consolidarea imaginii personale.

***Cuvinte-cheie:** Macron, alegeri prezidențiale, Adunarea Națională, Le Pen, imagine, poziționare.*

EMMANUEL MACRON'S 2022 VICTORY: IMAGE AND POSITIONING. FAILURE IN THE ELECTIONS FOR THE NATIONAL ASSEMBLY

In this article we aim to make an analysis of the public relations techniques used by Emmanuel Macron's staff in the presidential election of April 2022. We refer to the positioning techniques, distinct from the other competitors and especially from the competitor in the second round, Marine le Pen. We elucidate the context in which the campaign took place - the war in Ukraine and the French presidency of the European Council. We also reflected on President Macron's working visit to Romania and Moldova and the perception of its opportunity, including for personal image consolidation.

***Keywords:** Macron, presidential election, National Assembly, Le Pen, image, positioning.*

LA VICTOIRE D'EMMANUEL MACRON 2022: IMAGE ET POSITIONNEMENT. ECHEC AUX ELECTIONS DE L'ASSEMBLEE NATIONALE

Dans cet article nous visons à faire une analyse des techniques de relations publiques utilisées par le personnel d'Emmanuel Macron à l'élection présidentielle d'avril 2024. Nous évoquons les techniques de positionnement distinctes des autres concurrents et notamment du concurrent au second tour, Marine le Pen. Nous élucidons le contexte dans lequel s'est déroulé

ulée la campagne - la guerre en Ukraine et la présidence française du Conseil européen. Nous avons également réfléchi à la visite de travail du président Macron en Roumanie et en Moldavie et à la perception de son opportunité, y compris pour la consolidation de l'image personnelle.

Mots-clés : *Macron, élection présidentielle, Assemblée nationale, Le Pen, image, positionnement.*

ПОБЕДА ЭММАНУЭЛЯ МАКРОНА 2022: ИМИДЖ И ПОЗИЦИОНИРОВАНИЕ. ПРОВАЛ НА ВЫБОРАХ В НАЦИОНАЛЬНОЕ СОБРАНИЕ

В этой статье мы хотим провести анализ методов связей с общественностью, использованных штабом Эммануэля Макрона на президентских выборах в апреле 2022 года. Мы имеем в виду приёмы позиционирования, отличные от других конкурентов и особенно, от конкурента во втором туре, Марин Ле Пен. Определим контекст, в котором происходила кампания — война на Украине и председательство Франции в Совете Европы. Также выскажем свою точку зрения о рабочем визите президента Макрона в Румынию и Молдову, о вытекающих перспективах и объективных возможностях, в том числе для укрепления личного имиджа.

Ключевые слова: *Макрон, президентские выборы, Национальное собрание, Ле Пен, имидж, позиционирование.*

Introducere

Alegerile prezidențiale din Franța din aprilie 2022 au avut o rezonanță și mize mari atât la nivel național, cât și pentru întregul bloc comunitar. Emmanuel Macron a încercat să se impună ca un lider al UE, după plecarea din politica mare a cancelarului german Angela Merkel – intenție care i-a reușit. O sursă suplimentară de PR politic pentru Macron a fost și președinția franceză la Consiliul European. Campania prezidențială a coincis și cu războiul din Ucraina. Pe această dimensiune, Macron a încercat se medieze dialogul dintre Moscova și Kiev, dar nu i-a reușit. În studiul propus, vom elucida și rezultatele alegerilor pentru Adunarea Națională, care vor determina potențialul politic al președintelui reales și posibilitatea implementării programului electoral.

Macron a ales să aplice o strategie de comunicare pozitivă, fiind stăpân pe „contextul preelectoral”. A încercat să se distanțeze de imaginea de președinte elitist, iar la nivel european a reușit să demonstreze că Franța are un cuvânt de spus în politicile UE și aceasta i-a adus rezultatul scontat.

Pentru studiul efectuat au fost aplicate metode adiacente științei comunicării politice

– metoda sistemică, comparativă, analiza de conținut.

Context

Alegerile prezidențiale din Franța s-au desfășurat într-un context internațional extrem de tensionat pe fundalul războiului din Ucraina, care a generat mai multe crize: energetică, de securitate, criza refugiaților, criza umanitară. Sondajele de opinie arătau că principala îngrijorare a francezilor o reprezintă scăderea puterii de cumpărare din cauza creșterii prețurilor la energie și a inflației. Totuși, chiar dacă sondajele arătau că, în general, alegătorii sunt nemulțumiți de politicile economice ale lui Macron, în timpul mandatului său șomajul a ajuns la cel mai scăzut nivel de după izbucnirea crizei economice globale din 2007-2009.

În cursa prezidențială din Franța -2022 s-au înregistrat 12 candidați. După primul tur de scrutin, președintele în exercițiu Emmanuel Macron a obținut 27,84% din voturi, lidera „Rassemblement National”, Marine Le Pen - 23,15%. Ca și în scrutinul din 2017, favoriții primului tur se vor confrunta în turul doi, care a avut loc pe 24 aprilie. În 2017, Macron, promovat de La République En Marche! (LREM), a învins-o pe Marine Le Pen la o diferență uriașă, obținând 66,1% din

voturi față de doar 33,9% exprimate pentru lidera „Rassemblement National”.

Electoratul francez constituie aproximativ 48,7 milioane. Francezii au avut o prezență masivă la urnele de vot. În primul tur a fost de 73,69%, în turul II – 71,99.

În primul tur, unul din subiectele de campanie, pe lângă puterea de cumpărare a francezilor, preferat de Le Pen, a fost războiul din Ucraina. În turul doi – dominant a devenit subiectul legat de UE, care a fost mai puțin omniprezent în primul tur. *Poziționarea finaliștor – Macron vs Le Pen* – s-a făcut din nou, la fel ca și în 2017, pe clivajele stânga/dreapta.

Președintele Republicii Franceze: prerogative constituționale

Misiunea președintelui Franței se concentrează pe trei mari direcții: garantul Constituției; arbitru neutru; garantul independenței naționale. Totuși, cel mai important rol îl are în cele două domenii rezervate președintelui: apărarea și politica externă.

Conform art. 6 din Constituția franceză, președintele este ales prin vot universal direct pentru un mandat de 5 ani. Nicio persoană nu poate exercita mai mult de două mandate consecutive. El îl numește pe prim-ministru și, la propunerea acestuia, pe miniștri; prezidează Consiliul de Miniștri; promulgă legile; poate supune referendumului unele proiecte de lege; poate dizolva Adunarea Națională; semnează ordonanțele și decretele Consiliului de Miniștri; este șeful armatei. Conform art. 7, președintele republicii este ales cu o majoritate absolută a voturilor exprimate. Dacă aceasta nu se obține la primul vot, se organizează un al doilea vot. Alegerea noului președinte se organizează cu cel puțin douăzeci și cel mult treizeci și cinci de zile înainte de expirarea mandatului președintelui în exercițiu. Conform art. 12, după consultarea prim-ministrului și a președinților camerelor parlamentare, președintele republicii poate pronunța dizolvarea Adunării Naționale. Alegerile

generale sunt organizate cu cel puțin 20 și cel mult 40 de zile de la dizolvare. Art. 13 stipulează că președintele republicii semnează ordonanțele și decretele cu privire la care s-a deliberat în cadrul Consiliului de Miniștri¹.

Macron: imagine și poziționare

Sociologul german Ulrich Beck² este cel care a teoretizat faptul că societățile moderne au ajuns să promoveze obsesiv imaginea și aparența, în detrimentul substanței; el transferă acest concept în zona politică unde individualizarea duce la o sub-politică, iar felul în care un politician se îmbracă sau atenția acordată aparițiilor, imaginii și modului de prezentare sunt la fel de importante pentru audiență, în procesarea unui mesaj politic, ca ceea ce este în mod efectiv spus sau făcut.

Pels Dick³ consideră că politicienii sunt interesați în aceeași măsură de aspectul fizic ([en] *look*), ca și de esteticul comunicării, și chiar în mai mare măsură sunt interesați de aparențe în detrimentul substanței celor enunțate, aceste aspecte fiind consecințe ale unui proces de „*vedetizare*” a politiciii.

De altfel, estetizarea comunicării politice poate fi corelată și cu fenomenul de *emoționare*, concept privit de unii teoreticieni și ca feminizarea sau reducerea stilului *macho* al comunicării, având caracteristicile comune unei promovări de marketing⁴.

„Politica a preluat în ultima perioadă interesele de cercetare ale PR-ului și ale marketingului, pentru a afla ce își doresc alegătorii, prin intermediul focus-gru-

¹ *Constituția Republicii Franceze*.

<https://constitutii.files.wordpress.com/2013/02/franta.pdf> (accesat la 02.06.22).

² BECK, ULRICH; WILLMS, JOHNNAS *Conversations with Ulrich Beck*, Cambridge, Polity Press, 2004.

³ PELS, DICK. *Aesthetic representation and Political Style: Rebalancing identity difference in media democracy*. În: CORNER JOHN; PELS, DICK, *Media and the Styling of Politics*. Londra, Sage, 2003, pp.41-46.

⁴ LILLIKER, DARRENG, *Key Concepts in political Communication*, Londra, Sage, 2006, p. 25 Apud. ARABELA BRICIU, *Comunicarea și discursul politic. Între teorie și practică*. Presa Universitară Clujeană, 2017.

purilor, managementul evenimentelor, al sponsorizărilor, crearea pseudo - evenimentelor și construirea noilor identități de tip corporativ. Se observă un transfer conștient, vizibil al deprinderilor din spațiul pieței de masă și al afacerilor spre politică. PR-ul politic este o formă importantă și în continuă dezvoltare a relațiilor publice, într-un context de pluralism accelerat, având caracteristicile politicii moderne⁵”.

Există opinii care situează termenul de americanizare ca sinonim pentru *profesionalizarea* comunicării politice. Această profesionalizare poate fi înțeleasă și ca ceea ce Norris⁶ definește prin termenul de *campanie postmodernă*, ce presupune utilizarea diversificată a comunicării personalizate de marketing (*narrowcasting*), a advertisingului și a campaniei permanente. În opinia noastră, social media devine un instrument de importanță și eficiență majoră în implementarea acestei paradigme comunicaționale.

În această ordine de idei, președintele Emmanuel Macron - în context electoral - își va face apariția într-un stil vestimentar cum nu a mai fost văzut vreodată de francezi. Emmanuel Macron a purtat un hanorac de la comandoul Air Parachutist nr.10 (CPA 10), duminica aceasta, la Salonul de Aur, Élisée⁷. În campania de imagine începe etapa de „vedetizare”, care mai poate fi considerată și americanizarea comunicării politice.

Americanizarea comunicării politice mai presupune adaptarea politică a unor strategii de comunicare specifice pieței, gestionarea complexității sociale, ca indicatorcheie al modernizării. Strategiile de proiectare importate din marketing structurează proiectul actorului politic ca ofertă politică construită în conformitate cu profilul pieței electorale. Aceasta înseamnă apariția consumerismului, creșterea orientării pieței media

dinspre furnizarea informațiilor spre divertisment. În aceeași ordine de idei, Philippe Maarek⁸ vorbește despre noua comunicare politică, care se deosebește semnificativ de vechea comunicare politică, axată pe ideologiile politice și concurența dintre ele, și care acceptă ca tehnologie de PR „umanizarea” candidatului la președinție, lucru neverosimil în perioada mandatului lui Charles de Gaulle.

Noua comunicare politică se axa, în principal, pe strategia de personalizare a candidatului, de crearea mărcii politice. Philippe Maarek este cel care a formulat principiul de creare a *mărcii* liderului politic și de *poziționare* a ei în perioada campaniei prezidențiale. *Marca liderului politic*, constată Maarek, trebuie să fie într-o perfectă armonie cu personalitatea acestuia, să nu vină în contradicție cu ea. Autorul exemplifică teza expusă printr-un caz elocvent: în timpul campaniei prezidențiale, Valéry Giscard d’Estaing (președinte în anii 1974-1981) a comis o greșală fatală. Fiind aristocrat de firea sa, acesta a încercat să cucerească simpatiile alegătorilor simpli cu un statut social modest. Anume în acest scop a decis, într-o emisiune televizată, să interpreteze ceva la acordeon, cunoscând pasiunea față de acest instrument anume a acestei categorii sociale. Se părea că „apropierea” s-a produs, însă rezultatul a devenit nul imediat ce într-o emisiune realizată în direct s-a dovedit că „săracul” candidat nu cunoștea prețul unui tichet la metroul din Paris.

Un caz similar s-a produs în timpul campaniei prezidențiale din România (1992). Sloganul candidatului PSD-ist la președinție, Ion Iliescu, era „*Sărac, dar cinstit!*”, în timp ce pe billboard -urile electorale Iliescu purta pe mână un ceas marca „Rolex”, care valora, potrivit presei, „cât o garsonieră în centrul Bucureștiului”⁹.

⁵ MOLONEY, KEVIN *Rethinking Public Relation: The Spin and the Substance*, Londra, Routledge, 2006, p.117.

⁶ NORRIS, PIPPA. *A virtuous circle: Political Communications in Postindustrial Societies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2004.

⁷https://mobile.twitter.com/1_thinktank/status/1503364280095236099 (accesat la 02.06.22).

⁸ MAAREK, PHILIPPE. *Communication et marketing de l'homme politique*, LexisNexis, 2014.

⁹ PERU-BALAN, A. *Imagine, Comunicare, PR în campaniile electorale*. Chișinău, CEP USM, 2022.

Macron și-a creat imaginea de președinte liberal-tehnocrat, dar s-a poziționat, totuși, ca un elitist. În contextul scrutinului prezidențial, dar și al președinției franceze la Consiliul European (din 1 ianuarie 2022), a încercat să-și creeze o imagine de lider pe timp de război, inclusiv prin convorbirile telefonice cu V. Putin și vizita de lucru la Moscova, dar i-a reușit mai puțin. Din retorica președintelui Macron, opinia publică internațională a reținut următoarele declarații, percepute neunivoc: „*Rusia nu trebuie umilită*”. De asemenea, Emmanuel Macron a refuzat să catalogheze crimele comise de ruși în Bucha ca fiind *genocid*, așa cum declarase pentru opinia publică președintele SUA, Biden.

„Vreau să încerc în continuare, pe cât pot, să opresc acest război și să readuc pacea. Nu sunt sigur că o escaladare a retoricii servește acestei cauze”, a declarat acesta. Președintele francez în exercițiu Emmanuel Macron anunță că „nu va folosi” epitele folosite de către omologul său american Joe Biden împotriva lui Vladimir Putin, pe care l-a catalogat drept un „măcelar”, respingând o escaladare atât „în vorbe”, cât și „în fapte.”

Macron: startul campaniei

Președintele Franței a așteptat ultimul moment pentru a-și oficializa candidatura pentru un al doilea mandat. În spiritul tradițiilor comunicării electorale franceze, a făcut-o prin intermediul unei scrisori adresate francezilor. Pentru rima dată, această modalitate de adresare către francezi a fost utilizată de către François Mitterrand, în 1988 (Anexa 1).

În scrisoare, candidatul Macron amintește că de cinci ani a traversat, împreună cu francezii, o serie de încercări - terorism, pandemia de Covid, războiul în Europa, și declară că „*acum, miza este de a construi Franța copiilor noștri, nu să o retrăim pe cea a copilăriei noastre* :

“*Sunt candidat pentru a inventa cu voi, pentru a face față provocărilor acestui secol, pentru a avea un singur răspuns francez și european. Sunt candidat pentru a apăra valorile noastre, pentru a putea decide, în prezent și în viitor, pentru noi*”. /, „*Je suis*

candidat pour inventer avec vous, face aux défis du siècle, une réponse française et européenne singulière. Je suis candidat pour défendre nos valeurs que les dérèglements du monde menacent”¹⁰.

Emmanuel Macron recunoaște că, din cauza contextului actual, a războiului din Ucraina, campania sa nu va fi așa cum și-o dorea. Dar, împreună „*se poate transforma acest moment de criză într-un punct de plecare a unei noi epoci, franceze și europene*”:

“*Ensemble, nous pouvons faire de ces temps de crises le point de départ d'une nouvelle époque française et européenne. Avec vous. Pour vous. Pour nous tous. Vive la République ! Vive la France !*”, își încheie liderul de la Elysée scrisoarea adresată francezilor cu ocazia oficializării candidaturii sale pentru un nou mandat prezidențial.

Președinția franceză la UE: impact imagologic pentru prezidențiabil

O coincidență cu impact de imagine a fost și faptul că scrutinul prezidențial a coincis cu președinția franceză la UE – 1 ianuarie - 30 iunie. Macron a dorit să pună unele accente pe agenda de lucru a instituției. Prioritățile președinției franceze: „*Europa mai suverană, mai digitală, mai socială, mai umanistă*”. Prioritățile președinției franceze se reflectă în sloganul: „*Relansare, putere, apartenență*”:

- **relansare**, pentru a permite Europei să sprijine tranziția ecologică și cea digitală;
- **putere**, pentru a apăra și promova valorile și interesele noastre;
- **apartenență**, pentru a construi și dezvolta o viziune europeană comună, prin cultură, prin valorile noastre și prin istoria noastră comună.¹¹

Din discursul președintelui Franței, Emmanuel Macron, rostit la 9 decembrie 2021, în care a prezentat prioritățile preșe-

¹⁰ <https://www.lavoixdunord.fr/1147895/article/2022-03-03/emmanuel-macron-candidat-sa-lettre-aux-francais-dans-son-integralite> (accesat la 03.03.2020).

¹¹ <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/> (accesat la 22.06.22).

dinții franceze, activitățile președinției s-au axat pe trei domenii principale:

- urmărirea unei agende pentru suveranitatea europeană, prin care se înțelege capacitatea Europei de a exista în lumea de astăzi și de a-și apăra valorile și interesele;
- construirea unui nou model european de creștere;
- crearea unei Europe mai „umane”.
- Macron afirma că, dacă ar trebui să rezume într-o singură propoziție obiectivul acestei președinții, ar spune că „trebuie să trecem de la o Europă a cooperării în interiorul frontierelor noastre la o Europă puternică la nivel mondial, pe deplin suverană, liberă să facă alegeri proprii și stăpână pe soarta sa”¹².

Retorica sa în calitate de lider al unui stat ce deține președinția UE a avut impact și asupra dispoziției preelectorale a francezilor, Macron reprezentând tabăra politicianilor proeuropenei.

„Da, Europa se trezește! Independența ei trebuie să fie acum în centrul proiectului nostru. Proiectul unei Europe stăpân pe destinul său, liber de alegerile sale, puternic și deschis lumii. O Europă care își alege partenerii și nu mai depinde de ei. Dar, pentru o mai bună eficiență a Europei noastre, trebuie să ne reformăm textele. Una dintre modalitățile acestei reforme este să solicite revizuirea tratatelor. Este o propunere a Parlamentului European și o susțin!”¹³

Spre final de președinție la Consiliul European, precum și între cele două tururi de scrutin pentru Adunarea Națională a Franței, Macron efectuează o vizită de lucru în Europa de Est – România și Republica Moldova.

Vizita în estul Europei, în viziunea noastră, a avut mai multe conotații și mai multe obiective. Desigur, transmiterea unui mesaj de susținere R. Moldova în contextul

depunerii cererii de obținere a statutului de stat – candidat la aderarea la UE. Dar, principalul, credem a fost consolidarea flancului estic al UE și al NATO în contextul războiului din Ucraina. Mai cu seamă că anume Macron declara în 2019 despre „moartea cerebrală” a Blocului Nord-Atlantic, președintele francez optând pentru reconfigurarea ordinii europene în materie de securitate¹⁴.

Franța începe să-și fortifice prezenta în Blocul Militar Nord-Atlantic. Macron vine în România pentru a avea o întâlnire cu Grupul de luptă NATO, dislocat din martie 2022 la Baza Militară Kogălniceanu, din care fac parte 500 de militari francezi și 300 belgieni, dar care urmează să ajungă până la 1000 de militari.

Macron la București și Chișinău: tehnici de PR

Președintele francez Emmanuel Macron, sosit în România, nu a vrut să meargă la un hotel din Constanța, ci a preferat să doarmă într-un cort la Baza Militară Mihail Kogălniceanu. Decizie mai puțin obișnuită pentru un șef de stat.

La Chișinău, președintele francez, Emmanuel Macron, și președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, s-au plimbat pe jos prin parcul din centrul Chișinăului, au depus flori la bustul lui Mihai Eminescu de pe Aleea Clasicilor, apoi au făcut o plimbare pe strada pietonală E. Doga, până la o patiserie cu nume francez „Creme de la creme”, unde au servit prăjituri și au făcut fotografii cu reprezentanți ai societății civile, jurnaliști și cu soprana Valentina Naforniță, aflată și ea la Chișinău în acea perioadă.

Este o tehnică de PR, cunoscută ca „vedetizare” sau *americanizare*, și la care ne-am referit mai sus, care a avut un enorm impact mediatic – atât în presa clasică, cât și în social media.

¹² <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/> (accesat la 22.06.22).

¹³ <https://www.facebook.com/EmmanuelMacron> (accesat la 21.06.22).

¹⁴ <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/macron-nu-regreta-afirmatia-privind-moartea-cerebrala-a-nato-vrea-reconfigurarea-apararii-europene-1875327> (accesat la 22.06.22).

Macron – turneul în Europa de Est

După Chișinău, Macron ajunge la Kiev, alături de alți doi lideri europeni - cancelarul german și președintele României, Iohannis Klaus. Acest turneu a fost, de fapt, ca un semnal că UE va accepta cererile celor două state de a deveni candidate la aderare la UE. Iar sub aspectul actului comunicațional, trebuie remarcat faptul că Emmanuel Macron (mai exact, stafful său PR) a preferat să plaseze pe pagina sa de Facebook mesaje în limba oficială a statelor pe care le-a vizitat:

Emmanuel Macron

Ще не вмерла Україна. Ви можете розрахувати на братство Європи, аби Україна залишалася вільною. До повернення миру в вільну і незалежну Україну, доки буде потрібно, ми продовжимо мобілізувати свої зусилля. Гуманітарна, економічна та військова підтримка, щоб дозволити українським солдатам змінити на краще ситуацію на місцях в умовах нападів російської армії.¹⁵/8k 581 distribuirii/

Emmanuel Macron

Poporului Republicii Moldova, locuitorilor Chișinăului: vă mulțumesc pentru primirea călduroasă. Vom acționa pentru a consolida și mai mult relația dintre Franța și Uniunea Europeană cu Republica Moldova. Avem multe lucruri în comun și multe de făcut împreună! Pe curând!¹⁶

Programul electoral al lui Emmanuel Macron.

Macron și-a prezentat programul electoral într-o conferință de presă. Acesta s-a axat pe 9 domenii prioritare, iar punctul 10 a fost rezervat pentru biografia candidatului: Suveranitate franceză și europeană; Sectorul energetic; Munca, angajare; Fiscalitate; Educație, cercetare; Măsuri Sociale; Sănătate; Securitate, migrație; Instituții; Biografie.¹⁷

¹⁵ <https://www.facebook.com/EmmanuelMacron>

¹⁶ <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303> (accesat la 19.06.22).

¹⁷ <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303#le-programme-d-emmanuel-macron-pour-l-election-presidentielle-2022>

Mandats d'Emmanuel Macron

Président de la République Française	mai 2017- aujourd'hui
Ministre de l'Economie, de l'Industrie et du Numérique	août 2014- août 2016
Secrétaire général adjoint du cabinet du président de la République	mai 2012- juillet 2014

Suveranitate

Macron promite investiții într-un „model de armată completă” cu dublarea numărului de rezerviști; Consolidarea independenței agricole: susținerea tinerilor fermieri, revizuirea strategiei agricole europene „De la fermă la furculiță” (*De la ferme à la fourchette*).

Energie

Macron promite renovarea termică a 700000 de locuințe pe an; dezvoltarea energiei nucleare, eoliene și solare; Instituirea unui mecanism de închiriere a mașinilor electrice pentru gospodăriile cu venituri mici.

Muncă și angajare

Creștere graduală planificată a vârstei minime de pensionare de la 62 la 65 de ani.

Educație și cercetare

O remunerare mai bună a profesorilor; Mai multă „libertate” pentru școli; Consolidarea autonomiei universităților.

Securitate, migrație

Crearea a 200 de brigăzi de jandarmi; dublarea prezenței forțelor de securitate internă; tripla amendă antihărțuire; recrutarea a 1500 de patrulieri cibernetici; reducerea procedurilor greoaie pentru cererile de azil; refuzul azilului va obliga părăsirea teritoriului francez.¹⁸

Politica economică promovată de Macron are un caracter liberal-tehnocrat. Din acest motiv, mai este numit „liberal-etatist.” Politica economică a președintelui E. Macron în mandatul 2017–2022 s-a axat pe modernizarea și transformarea întregului

¹⁸ <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303#le-programme-d-emmanuel-macron-pour-l-election-presidentielle-2022>

¹⁸ <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303#le-programme-d-emmanuel-macron-pour-l-election-presidentielle-2022>

model economic al Franței. Principalele obiective - reducerea prezenței statului în economie și stimularea inovației¹⁹. Ca parte a politicii de inovare a fost instituită Fundația pentru Dezvoltarea Industriei și Inovării (Fonds pour l'industrie et l'innovation, FII) ; se preconizau resurse în valoare de 10 miliarde de euro, obținute de la privatizare, prin concesionarea acțiunilor minoritare ale statului din capitalul unor companii²⁰.

Primul mandat al lui Macron a fost marcat de mai multe evenimente - pozitive și negative. Cel mai tânăr președinte din istoria Franței a avut de înfruntat cele mai multe crize. *Le Figaro*, de exemplu, recapitulează principalele imagini - cheie care au marcat acești cinci ani desfășurați într-un ritm alert: de la primirea lui Vladimir Putin și Donald Trump în 2017, până la președinția franceză a Consiliului Uniunii Europene în 2022, inclusiv protestele cu „vestele galbene” (2018), incendiul de la Notre-Dame-de-Paris (2019) și decapitarea lui Samuel Paty (2020)²¹.

Poziționare prin strategii de imagine diferite

Poziționarea este un concept lansat, în 1969, de cercetătorii americani Al Ries și Jack Trout, făcând carieră în lumea businessului, ca mai apoi să ajungă și în sfera politică. Poziționarea nu este ceea ce faci cu un produs, ci ceea ce creează în mintea beneficiarului produsul respectiv. „Prin urmare, când poziționezi, bătălia se duce la nivelul minții consumatorului, și nu la nivelul produsului”, argumentează Ries și Trout.²²

¹⁹ *Statistiques de finances publiques*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database> (acesat la 19.06.202).

²⁰ *Le programme d'Emmanuel Macron "En Marche!"*, 2017. 30 p. Available at: <https://storage.googleapis.com/enmarche-fr/COMMUNICATION/Programme-Emmanuel-Macron.pdf> (accesat la 19.03.2018).

²¹ <https://www.lefigaro.fr/photos/presidentielle-2022-les-images-cles-du-quinquennat-macron-20220303> (accesat la 16.06.2022).

²² RIES, AL.; TRAUT, J. *Poziționarea: Lupta pentru un loc în mintea ta*. București: Editura Curier Marketing, 267 p.67.

Claudiu Săftoiu²³ susține, la rândul său, că *poziționarea* poate fi concepută ca o amplasare a obiectului într-un mediu informațional favorabil acestuia [44, p. 131]. Sarcina inginerului de imagine este de a-l face cunoscut publicului electoral și de a-l convinge că este ceea ce are nevoie. Astfel, procesul de poziționare trebuie să fie marcat de întrebarea retorică: *Ce îmi oferă mie candidatul X?* Răspunsul la această întrebare conturează sarcinile strategice ale poziționării: individualizarea într-un mediu concurențial, identificarea motivației pentru votul favorabil.

Este important, totuși, să constatăm o deosebire dintre imaginea actorului politic și poziționarea actorului politic. Poziționarea și crearea imaginii se deosebesc radical, deoarece prima presupune plasarea produsului sau serviciului în mediul concurențial. Construcția imaginii se face în afara acestui context.

După 24 februarie, Macron încearcă să-și creeze *imaginea de lider pe timp de război*. Anume dânsul a discutat cu Vladimir Putin, la Moscova, cu 3 săptămâni înainte de invazia armatei ruse pe teritoriul Ucrainei – la 7 februarie 2022 (întâlnirea s-a produs la cunoscuta masă de 5 metri). La fel, la 20 februarie, cu 4 zile înainte de începerea „operațiunii speciale”, liderul francez a avut o convorbire telefonică cu președintele rus vizavi de situații tensionată la hotarul celor două state. Intenția lui Macron însă de a schimba prin retorica diplomației planul Kremlinului a eșuat.

De cealaltă parte, Le Pen a evitat să vorbească prea multe despre conflictul din Ucraina și și-a făcut o campanie, vizitând numeroase sate și orașe mici din Franța, unde a vorbit cu oamenii de rând despre problemele de zi cu zi cu care se confruntă.

Macron a fost perceput în campanie ca un președinte *elitist*, rupt de realitatea francezilor de rând. Considerat fost „bancher de

²³ SĂFTOIU, C. *Jurnalismul politic – manipularea politicianilor prin mass-media, manipularea mass-media de către politicieni*. București: Editura Trei, 2003.

investiții”, Macron nu a reușit să scape de imaginea de președinte al celor bogați, chiar dacă guvernul său a oferit ajutoare masive în timpul pandemiei Covid-19.

Marine Le Pen a reușit să se distanțeze de originile antisemite ale partidului fondat de tatăl ei, „diavolul republicii”, Jean-Marie Le Pen, precum și de propriile declarații controversate și poziții radicale din alegerile prezidențiale din 2017. În ultimii ani a încercat să își „îmblânzească” imaginea, preluând în platforma sa inclusiv teme ecologiste pentru a-și crește popularitatea în rândul stângii franceze și să se prezinte drept o campioană a oamenilor de rând. Ea declara că este pentru Frexit în 2012; în 2017 a spus că este în favoarea părăsirii zonei euro. Acum nu mai spune asta.

Sloganul de campanie al lui Macron - „*Nous tous !*”; Le Pen - „*Pour tous les frances*”.

Dezbaterile electorale TV

Dezbatările candidaților în ajunul turului doi nu sunt obligatorii, dar de o jumătate de secol au devenit deja o tradiție politică în Franța. De obicei, dezbaterile nu perturbă dinamica intențiilor de vot, dar pot, totuși, în funcție de subiectele dezbătute, să mobilizeze anumite segmente de electorat.

Aproximativ 60% dintre telespectatori au luat partea lui Macron în dezbaterile televizate cu Le Pen, care a avut loc la 20 aprilie 2022 pe platoul TF 1. Rivala sa, Marine Le Pen, a primit 39% din voturile audienței. Dezbaterile au durat miercuri timp de 2 ore și 50 de minute. În cadrul actualei întâlniri, Macron și Le Pen au reușit să discute o gamă largă de probleme - de la politica socială și economică a Franței până la relațiile cu Rusia. În timpul dezbaterilor, Le Pen ironiza pe seama lui Macron, considerat un "Mozart al finanțelor". La rândul său, Macron i-a amintit rivalei sale despre relațiile „financiare” cu Putin: "Ați fost, cred, unul dintre primii politicieni europeni, în 2014, care a recunoscut rezultatul anexării Crimeii", a denunțat Macron. Ai făcut-o, de ce? (...) Pentru că depinzi de puterea rusă și depinzi de

domnul Putin”.²⁴ Aceasta a fost o aluzie la un împrumut de 9 milioane de euro contractat în 2017 de partidul de extremă dreapta al lui Le Pen de la o bancă rusă.

Macron a avut o strategie eficientă, axată pe sprijinul său pentru aprofundarea integrării europene, atrăgând alegători moderați din stânga și din dreapta. Ca și în 2017, campania de imagine a avut un caracter pozitiv și optimist. După cum a scris-o în cartea care i-a conturat viziunea politică, încă în 2016 (Macron 2016, p. 237): „Nu ar trebui să uităm niciodată că este loc pentru conducerea franceză în Europa, dar asta necesită să dăm un exemplu”.²⁵

Agenda europeană a avut un loc central în strategia sa de campanie. Macron s-a poziționat ca lider al taberei proeuropene în rândul forțelor politice interne. Pe durata mandatului său a contribuit la dinamizarea relațiilor pe axa Paris-Roma-Berlin, construindu-și o imagine de vizionar și om de stat influent. Totodată, și stilul de la președinția UE a determinat dispoziția de vot a electoratului francez: propuneri de politici, influența personală a lui Macron în UE și (geo)politica europeană.

Cine sunt votanții lui Macron?

Macron a fost susținut predominant în Paris, vestul, sud-vestul și centrul țării, în timp ce Le Pen - în centrele industriale deprimare din nord, sudul Mediteranei și teritoriile franceze de peste mări. Reprezentantii clasei de mijloc și locuitorii bogați din orașele mari au votat mai des pentru Macron, în timp ce segmentele mai puțin bogate ale populației au preferat-o pe Le Pen. Deși are 44 de ani, Macron se bazează pe sprijinul larg al concetățenilor mai în vârstă și îi este greu să câștige simpatia tinerilor francezi. Potrivit estimărilor companiei de cercetare Ipsos și ale firmei de analiză Sopra Steria, 71% dintre cetățenii cu vârsta peste 71 de ani și-au exprimat

²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=PYr4IAjboAE> Le DÉBAT - Macron vs Le Pen: Suivez en DIRECT le débat de l'entre-deux-tours • FRANCE 24 (961929 de vizionări, Redat în stream live pe 20 apr.).

²⁵ https://www.sieps.se/globalassets/publikationer/2022_2epa.pdf

votul pentru Macron. Dintre grupa de vârstă 18-24 de ani, 61% s-au dovedit a fi astfel (în ciuda faptului că 41% dintre ei nu au mers deloc la vot), iar francezii de 25-49 de ani au votat doar puțin mai des pentru președintele în exercițiu²⁶.

Macron a pierdut alegerile în teritoriile franceze de peste mări, unde trăiesc 3 milioane de cetățeni. Le Pen a primit majorități solide din insulele Caraibe, Guadelupa și Martinica, Guyana Franceză din America de Sud și insulele Reunion și Mayotte din Oceanul Indian. Doar insulele Pacificului din Noua Caledonie și Polinezia Franceză au votat pentru adversarul ei.

Este o manifestare - „sentimentul anti-Macron are multă putere”. Votarea pentru Le Pen a fost alegerea implicită; nu înseamnă că este susținută.

Sondajele de opinie, realizate în contextul scrutinului prezidențial, au prevăzut victoria lui Emmanuel Macron la un scor strâns de Le Pen. În discursul său de victorie, Macron, conform paradigmei discursivității prezidențiale, a făgăduit că va fi „un președinte al tuturor”.

Rezultatele turului doi de scrutin prezidențial²⁷

Emmanuel MACRON

La République en marche 58,55 %
18 768 639

Marine LE PEN

Rassemblement National 41,45 %
13 288 686

DONNÉE

TAUX

PARTICIPATION 71,99 %
35 096 478

VOTES BLANCS 6,37 %
2 233 904

VOTES NULS 2,29 %
805 249

Sursa: <https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/>

²⁶<https://www.latribune.ca/2022/04/25/france-cinq-points-a-retenir-de-lelection-presidentielle-0f17e8f4a072df3d7daf8949022cbb4b>

²⁷ <https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/>

Emmanuel Macron, discurs de victorie

„După cinci ani de crize excepționale, azi, pe 24 aprilie 2022, o majoritate mi-a acordat încrederea pentru încă cinci ani. Știu că mulți în această seară au votat pentru mine pentru a bloca extrema dreaptă și vreau să le mulțumesc și lor și să le transmit că înțeleg datoria care vine odată cu acest vot”. „De asemenea, am un gând și pentru cei care nu au votat, tăcerea este un răspuns. De acum încolo, nu mai sunt un candidat al unui partid, ci sunt președintele tuturor. Știu că pentru mulți dintre compatrioți care au votat pentru extrema dreaptă, înțeleg supărarea și furia lor și este responsabilitatea mea să le ofer și lor răspunsuri”.

„Poporul francez este o forță pe care o iubesc atât de mult și sunt mândru să îl slujesc în continuare”, a mai spus Macron, încheindu-și discursul cu „Trăiască Republica, trăiască Franța”.²⁸

Rezultatele alegerilor pentru

Adunarea Națională:

„Macron - minimal”

Prima dată sub cea de-a Cincea Republică (după 1958), alegerile pentru Adunarea Națională au rezultat absența unei majorități absolute, în 1988. Adunarea Națională este aleasă prin scrutin majoritar uninominal cu două tururi, unic în lume pentru un scrutin legislativ. În primul tur câștigă candidatul care obține majoritatea absolută a voturilor și aceasta reprezintă cel puțin 25% dintre alegătorii înscriși pe liste. În turul al doilea se califică candidații care obțin cel puțin 12,5% dintre înscriși și este ales deputatul care obține cele mai multe voturi, indiferent de procentaj.

Un astfel de mod de scrutin tinde să producă majorități clare și este în favoarea partidului clasat pe primul loc. Rezultatele

²⁸https://www.youtube.com/watch?v=_WrbnCVamKc, Le discours de victoire d'Emmanuel Macron en intégralité (accesat 20.06.22) (47595 de vizionări, 24 apr. 2022).

obținute sunt caracteristice unui parlament ales pe baza reprezentării proporționale.

Rezultatul alegerilor după runda a doua²⁹

Ensemble	246	38,63%
NUPES	142	32,64%
RN	89	17,30%
LR	64	7,28%
Alții		

Sursa: <https://www.lemonde.fr/resultats-elections/>

„Ensemble!”, blocul electoral al președintelui francez, a pierdut majoritatea absolută în camera inferioară a parlamentului francez, după al doilea tur al legislativelor, însă este, totuși pe primul loc, cu 246 de mandate din 577, fiind urmat de Noua Uniune Populară Ecologică și Socială (NUPES), cu 142 de mandate. Noua Uniune Populară Ecologică și Socială (numită și NUPES) este o alianță politică încheiată între mai multe partide de stânga în vederea alegerilor legislative din 12 și 19 iunie 2022 : Partidul Comunist Francez (PCF), Partidul Socialist (PS) și „La France insoumise.” De remarcat, Franța Nesupusă („La France insoumise”, stânga populistă), partidul dominant la NUPES și Rassemblement National /RN sunt partide anti-sistem, care vor face tot posibilul ca să blocheze guvernarea macronistă. NUPES devine în mod evident principala forță de opoziție a țării și va milita în continuare cu putere pentru obiectivele sale, printre altele, menținerea sau scăderea vârstei de pensionare, plafonarea prețului la mai multe produse, în contextul creșterii costului de trai. Marine Le Pen a reprezentat surpriza scrutinului, obținând un rezultat istoric – 89 de mandate de la cele 8 câștigate în urmă cu cinci ani - o creștere de mai bine de 11 ori, adică un „seism” politic. Astfel, Rassemblement National și-a atins obiectivele propuse: să-l facă pe Emmanuel Macron „președinte minoritar” și să formeze un grup de opoziție decisivă.

²⁹ <https://www.lemonde.fr/resultats-elections/> (accesat 02.07.22).

Conform art. 24 din Constituție, membrii Adunării Naționale, al căror număr nu poate fi mai mare de 577, sunt aleși prin vot direct. Alegerile pentru Adunarea Națională se desfășoară în două tururi de scrutin.

Absența majorității absolute în coaliția prezidențială va deveni un impediment semnificativ în punerea în aplicare a cursului trasat de președintele Emmanuel Macron. Poate că președintele va trebui să gestioneze și să adopte legi, fie prin ordonanțe - acte guvernamentale care sunt semnate de președinte, care vă permite să adoptați temporar legi care ocolesc parlamentul. Dar acesta este un paliativ care nu vă permite să conduceți țara cu calm. Există o mare discuție în acest moment în jurul aplicării articolului 12 din Constituția Franței, care permite președintelui să dizolve Adunarea Națională. Totuși, dizolvarea parlamentului nou ales este un pas dificil.

Cinci puncte care au caracterizat campania prezidențială din Franța, 2022:

- Harta Franței a rezultatelor alegerilor prezidențiale relevă o profundă disparitate teritorială - o Franță divizată.** Emmanuel Macron s-a clasat pe primul loc la Paris, precum și în vestul, centrul și sud-vestul țării. Marine Le Pen a fost susținută, în principal, în sud și în centrele industriale din nord. În orașele mari industrializate, clasa de mijloc, superioară, și pensionarii l-au votat în cea mai mare parte pentru Macron. Clasa muncitoare a favorizat-o pe doamna Le Pen.
- Absenteism record. Rata de abținere a atins 28%, cel mai ridicat nivel din 1969.** Un alt semnal pentru noul președinte ales: 8,6% au preferat să voteze în alb sau invalid și, prin urmare, nu aleg niciunul dintre cei doi candidați. Între abținere și voturi în alb și invalid, o treime dintre alegătorii înregistrați din Franța nu au făcut o alegere în timpul campaniei electorale.
- Furie.** Imediat după anunțarea rezultatelor, au avut loc demonstrații în

anumite orașe din Franța, precum Paris, Rennes sau Toulouse. Activiștii, majoritatea din extrema stângă, și-au exprimat furia. Emmanuel Macron, care se luptă să scape de eticheta de „președinte al bogaților”, a promis că va „guverna altfel” și că va fi „președinte pentru toți”. Cu toate acestea, criza socială a „Vestelor Galbene” care i-a zguduit primul mandat de cinci ani nu a fost niciodată rezolvată cu adevărat.

4. Diviziunea dintre generații

În ciuda celor 44 de ani ai săi, Emmanuel Macron nu reușește să mobilizeze tinerii în spatele proiectului său și rămâne dependent de votul bătrânilor. S-a produs o diviziune sociologică majoră : o Franță veche, care a votat masiv pentru Emmanuel Macron, și o Franță tânără care s-a întors parțial de la vot.

5. Un altfel de vot peste mări

Președintele republicii nu a reușit să convingă teritoriile de peste mări, care au votat în mare parte în primul tur pentru candidatul de stânga radicală Jean-Luc Mélenchon. În al doilea tur, aceste teritorii, care fac parte integrantă din Franța și care au aproape trei milioane de locuitori, au preferat-o pe Le Pen.

După alegerile pentru Adunarea Națională, președintele Macron și prim-ministra sa, Elisabeth Borne, rămân izolați politic, nevoiți de acum încolo să negocieze sprijin în Adunarea Națională pentru fiecare proiect de lege, ceea ce ar putea compromite o bună parte din programul cu care șeful statului a fost reales în aprilie.

Ceea ce este normal în majoritatea țărilor europene – Germania, Italia, Spa-

nia, Belgia, Țările de Jos, Cehia și chiar România, coalițiile postelectorale, negocierea și compromisul politic – este, practic, inexistent în Franța.

Anul	Partidul Socialist /PS/	Uniunea pentru o Mișcare Populară/UMP/
1981	François Mitterrand: „110 propuneri pentru Franța”	Valéry Giscard d'Estaing: cartea „Starea Franței”
1988	François Mitterrand: „Scrisoare către toți francezii”	Jacques Chirac: „Deceniul reînnoirii”
1995	Lionel Jospin: „Propuneri pentru Franța”	Jacques Chirac: „Franța pentru toți”
2002	Lionel Jospin: „Mă angajez”	Jacques Chirac: „Angajamentul meu pentru Franța”
2007	Ségolene Royal: „Pactul prezidențial”	Nicolas Sarkozy își publică Programul prezidențial la nivel economic și social
2012	Françoise Hollande: „60 de angajamente pentru Franța”	Nicolas Sarkozy: Mesaj către francezi
2017	Emmanuel Macron	„En Marche!” La drum!
2022	Emmanuel Macron	Scrisoare către francezi „Avec vous. Pour vous !”

Anexa 1. Retorica electorală franceză. Formule de comunicare electorală în alegerile prezidențiale din Franța: 1981-2022

BIBLIOGRAFIE

1. Constituția Republicii Franceze, <https://constitutii.files.wordpress.com/2013/02/franta.pdf>
2. BECK, ULRICH; WILLMS JOHNNAS *Conversations with Ulrich Beck*, Cambridge, Polity Press, 2004.
3. PELS, DICK, *Aesthetic representation and Political Style: Rebalancing identity difference in media democracy*. În: Corner John și Pels, Dick, *Media and the Styling of Politics*. Londra, Sage, 2003, pp.41-46.
4. LILLIKER, DARRENG, *Key Concepts in political Communi-*

- ation, Londra, Sage 2006, p. 25
Apud. ARABELA, BRICIU, Comunicarea și discursul politic. Între teorie și practică. Presa Universitară Clujeană, 2017.
5. MOLONEY, KEVIN *Rethinking Public Relation: The Spin and the Substance*, Londra, Routledge, p.117.
  6. NORRIS, PIPPA, *A virtuous circle: Political Communications in Postindustrial Societies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2004.
  7. https://mobile.twitter.com/l_thinktank/status/1503364280095236099 (accesat 02.06.22).
  8. MAAREK, PHIPPE, *Communication et marketing de l'homme politique*, LexisNexis, 2014.
  9. PERU-BALAN, A. *Imagine, Comunicare, PR în campaniile electorale*. Chișinău, CEP USM, 2022.
  10. <https://www.lavoixdunord.fr/1147895/article/2022-03-03/emmanuel-macron-candidat-sa-lettre-aux-francais-dans-son-integralite> (accesat 03.03.2022).
  11. <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/> (accesat 22.06.22).
  12. <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/presidency-council-eu/> (accesat 22.06.22).
  13. <https://www.facebook.com/EmmanuelMacron>, accesat 21.06.22.
  14. <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/macron-nu-regreta-afirmatia-privind-moartea-cerebrala-a-nato-vrea-reconfigurarea-apararii-europene-1875327> (accesat 22.06.22).
  15. <https://www.facebook.com/EmmanuelMacron>
  16. *Présidentielle 2022: le programme d'Emmanuel Macron*, <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303> (accesat 19.06.22).
  17. *Présidentielle 2022: le programme d'Emmanuel Macron*, <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303> (accesat 19.06.22).
  18. *Présidentielle 2022: le programme d'Emmanuel Macron*, <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/presidentielle-2022-emmanuel-macron-candidat-20220303> (accesat 19.06.22).
  19. *Statistiques de finances publiques*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database> (accesat 19.06.2022).
  20. *Le programme d'Emmanuel Macron "En Marche!"*, 2017. 30 p. Available at: <https://storage.googleapis.com/enmarche-fr/COMMUNICATION/Programme-Emmanuel-Macron.pdf> (accessed 19.03.2018).
  21. <https://www.lefigaro.fr/photos/presidentielle-2022-les-images-cles-du-quinquennat-macron-20220303> (accesat 16.06.2022).
  22. RIES, AL., TRAUT, J. *Poziționarea: Lupta pentru un loc în mintea ta*. București: Editura Curier Marketing, p.67.
  23. SĂFTOIU, C. *Jurnalismul politic – manipularea politicianilor prin mass-media, manipularea mass-media de către politicieni*. București: Editura Trei, 2003.
  24. *Le DÉBAT - Macron vs Le Pen: Suivez en DIRECT le débat de l'entre-deux-tours* • FRANCE 24, <https://www.youtube.com/watch?v=PYr4IAjboAE>
  25. https://www.sieps.se/globalassets/publikationer/2022/2022_2epa.pdf
  26. *France: cinq points à retenir de l'élection présidentielle*,
  27. *Resultats Présidentielle-2022*, <https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/>
  28. <https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/>

CONCEPTUALIZAREA ȘI OPERAȚIONALIZAREA UNOR COMPONENTE ALE SECURITĂȚII NON-TRADIȚIONALE ÎN STATELE DIN ASIA DE SUD-EST

Ruslana GROSU

Republica Moldova, Chișinău

Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”

doctor în științe politice

e-mail: ruslana.grosu@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4871-737X

Cercetarea oferă o analiză a securității nontradiționale ca o dimensiune complexă, care implică o serie de amenințări interne, regionale și transnaționale. Autorul acordă atenție conceptualizării și operaționalizării anumitor aspecte ale securității nontradiționale în Asia de Sud-Est. Studiul se concentrează asupra unor anumiți actori guvernamentali și non-guvernamentali, unde interacțiunea dintre aceștia este marcată de forțe convenționale, ascunse și directe, dar și de factori sociali, economici și de mediu.

Autorul a elucidat preocupările reprezentanților școlilor realistă și liberală cu privire la securitatea nontradițională. A fost explicat sensul noțiunilor securității tradiționale și a celei nontradiționale într-un mod inteligibil. Aceste doctrine de securitate au stat la baza consolidării aparatului de stat și a organelor militare din regiune, cu tendința de a fi trecute cu vederea de analizele care laudau recenta convertire a elitelor politice din Asia de Sud-Est la agenda de securitate netradițională. Această dezvoltare este percepută ca o sursă de cooperare multilaterală și un substitut pentru conceptul dificil de operaționalizat al securității umane. Polemica academică și cea din zona de expertiză au continuat în jurul definirii securității nontradiționale și a integrării problemei în sfera sa într-un perimetru conceptual general acceptat.

În concluzie, cooperarea netradițională în materie de securitate poate oferi oportunități semnificative pentru regiune. Ținând cont de vulnerabilitățile de nivel național și regional, cooperarea netradițională de securitate nu poate începe decât în zone care nu amenință suveranitatea statului și oferă anumite perspective reciproce.

Cuvinte-cheie: securitate nontradițională, amenințări nonmilitare, securitate militară, Asia de Sud-Est, ASEAN, China.

THE CONCEPTUALIZATION AND OPERATIONALIZATION OF SOME NON-TRADITIONAL SECURITY COMPONENTS IN THE STATES OF SOUTHEAST ASIA

The research provides an analysis of non-traditional security as a complex dimension, involving a range of internal, regional and transnational threats. The author pays attention on the conceptualization and operationalization of certain non-traditional security aspects in Southeastern Asia. The study focuses on certain governmental and non-governmental actors, where the interaction between them is marked by hidden and direct conventional forces, but also by social, economic and environmental factors.

The author elucidated the concerns of the realistic and liberal schools' representatives on the non-traditional security. There has been explained the meaning of the traditional and non-traditional security notions in an intelligible way. These security doctrines have been the basis for the consolidation of the state apparatus and military bodies in the region, with the

tendency to be overlooked by analysis praising the recent conversion of Southeast Asian political elites to the non-traditional security agenda. This development is perceived as a source of multilateral cooperation and a substitute for the difficult operationalized concept of human security. The academic controversy and the dispute in the expertise area, continued around the definition of non-traditional security and the integration of the issue in its sphere in a generally accepted conceptual perimeter.

In conclusion, non-traditional security cooperation can provide significant opportunities for the region. Considering the vulnerabilities at national and regional level, the non-traditional security cooperation can only start in areas that do not threaten state sovereignty and offer certain mutual perspectives.

Keywords: non-traditional security, non-military threats, human security, Southeast Asia, ASEAN, China.

CONCEPTUALISATION ET OPÉRATIONNALISATION DES COMPOSANTES DE SÉCURITÉ NON TRADITIONNELLES DANS LES ÉTATS D'ASIE DU SUD-EST

La recherche fournit une analyse de la sécurité non traditionnelle en tant que dimension complexe impliquant une gamme de menaces nationales, régionales et transnationales. L'auteur s'intéresse à la conceptualisation et à l'opérationnalisation de certains aspects de la sécurité non traditionnelle en Asie du Sud-Est. L'étude se concentre sur certains acteurs gouvernementaux et non gouvernementaux, où l'interaction entre eux est marquée par des forces conventionnelles, cachées et directes, mais aussi par des facteurs sociaux, économiques et environnementaux.

L'auteur a élucidé les préoccupations des représentants des écoles réalistes et libérales concernant la sécurité non traditionnelle. La signification des notions de sécurité traditionnelle et non traditionnelle a été expliquée de manière compréhensible. Ces doctrines de sécurité ont sous-tendu le renforcement de l'appareil d'État et des organes militaires dans la région, tendant à être négligées dans les analyses louant la récente conversion des élites politiques d'Asie du Sud-Est à l'agenda sécuritaire non traditionnel. Cette évolution est perçue comme une source de coopération multilatérale et un substitut au concept difficile à opérationnaliser de sécurité humaine. La polémique académique et experte s'est poursuivie autour de la définition de la sécurité non traditionnelle et de l'intégration de la problématique dans son périmètre dans un périmètre conceptuel généralement admis.

En conclusion, la coopération non traditionnelle en matière de sécurité peut offrir des opportunités importantes pour la région. Compte tenu des vulnérabilités nationales et régionales, la coopération non traditionnelle en matière de sécurité ne peut commencer que dans des domaines qui ne menacent pas la souveraineté des États et offrent certaines perspectives mutuelles.

Mots clés : sécurité non traditionnelle, menaces non militaires, sécurité militaire, Asie du Sud-Est, ASEAN, Chine.

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ И ОПЕРАТИВИЗАЦИЯ ЭЛЕМЕНТОВ НЕТРАДИЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ГОСУДАРСТВАХ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

В этом исследовании проводится анализ нетрадиционных аспектов безопасности, как комплексного определения, включающего в себя совокупность внутренних, региональных и транснациональных угроз. Автор обращает внимание на концептуализацию и операционализацию некоторых нетрадиционных аспектов безопасности в Юго-Восточной Азии. Тематика исследования направлена на определенные прави-

тельственные и неправительственные субъекты, взаимодействие между которыми характеризуется обычными, скрытыми и прямыми силами, а также социальными, экономическими и экологическими факторами.

Автор объясняет опасения представителей реалистической и либеральной школ по поводу нетрадиционной безопасности. Доступно разъяснено значение понятий традиционной и нетрадиционной безопасности.

Данные доктрины безопасности, стали основой для консолидации государственного аппарата и вооруженных сил в регионе, причем оценка, восхваляющая недавний переход политических элит Юго-Восточной Азии к нетрадиционной повестке дня в области безопасности, часто упускается из виду.

Это развитие воспринимается как источник многостороннего сотрудничества и замена трудно реализуемой концепции безопасности человека. Продолжается академическая и экспертная полемика вокруг определения нетрадиционной безопасности и интеграции проблемы в рамках общепринятого концептуального пространства.

В заключение следует отметить, что нетрадиционное сотрудничество в области безопасности, может раскрыть перед регионом значительные возможности. Принимая во внимание национальную и региональную уязвимость, нетрадиционное сотрудничество в области безопасности можно наладить только в областях, которые не угрожают государственному суверенитету и предоставляют определенные взаимные перспективы.

Ключевые слова: нетрадиционная безопасность, невоенные угрозы, безопасность человека, Юго-Восточная Азия, АСЕАН, Китай.

Introducere

Transformările structurale produse în perioada post-război rece au determinat unele revizuri asupra definiției și esenței termenului de securitate. În contextul noilor abordări, acest construct cuprinde aspecte de securitate nontradițională sau de tip *soft*, pe lângă securitatea de tip *hard* sau militară. Studiul realizat elucidează acele metamorfoze paradigmatică și focalizarea discursului politic asupra securității într-o zonă mai puțin cunoscută pentru comunitatea academică și decidenții politici din Republica Moldova, cum este regiunea Asiei de Sud-Est și de Nord. Cercetarea se axează pe elucidarea diversității definițiilor securității non-tradiționale și a percepțiilor asupra dimensiunilor acesteia, cu elemente de management al securității non-tradiționale. Studiul a fost realizat prin aplicarea metodologiei calitative în scopul familiarizării cu subiectul elucidat, fiind valorificate content-analiza, sinteza, abordarea comparativă, inducția și deducția.

De fapt, securitatea, indiferent dacă este abordată pe dimensiunea tradițională sau non-tradițională, se referă la protecția

activelor, inclusiv a resurselor și infrastructurii critice, în scopul prevenirii pierderilor sau a prejudiciilor. Studiile științifice realizate în ultimele două decenii ale secolului XXI aduc lumină asupra conceptului de securitate în variantă extinsă și asupra altor constructe, precum securitatea tradițională, securitatea nontradițională și securitatea națională.

Repere teoretice

Preocupările reprezentanților școlii realiste, pe dimensiunea securitară, s-au concentrat preponderent pe amenințările de natură militară la adresa securității statului provenite din exterior. Evoluțiile interne pot avea și ele un potențial suficient de amenințări la adresa viabilității statului sau a stabilității regimurilor, demersul realist fiind orientat către amenințările externe. De asemenea, realiștii au pus accentul pe răspunsul militar sau non-militar, prin contramăsuri coercitive, de exemplu, sancțiuni politice și economice împotriva surșelor de amenințare. În continuare vom explica sensul noțiunii de securitate tradițională pentru a ne referi la acele tipuri de amenințări pe care realiștii le consideră, de

regulă, amenințări la adresa securității naționale. Aceasta nu este singura modalitate de a defini securitatea tradițională *versus* securitatea nontradițională, ci reprezintă, în egală măsură, o manieră simplă și inteligibilă.

Dimpotrivă, preocupările liberalilor în materie de securitate includ nu doar protecția fundamentelor statului împotriva amenințărilor externe, ci și a altor tipuri de valori. Printre valorile de interes pentru liberali se numără drepturile individuale ale omului, identitatea comunității, dezvoltarea spirituală a populației, bunăstarea materială a indivizilor și comunităților, viabilitatea socială și culturală a grupurilor naționale și etnice, sănătatea individuală și publică, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. Toate cele enumerate vor fi însumate la celelalte componente ale securității nontradiționale.

În viziunea cercetătorului A. Tsuneo, dihotomia realist-liberală nu reprezintă singura diferențiere între securitatea tradițională și cea nontradițională, mai ales că aceasta poate implica și un cadru temporal pentru a distinge între preocupările în materie de securitate tradițională și nontradițională¹. Dincolo de faptul că o societate poate considera drept tradiționale problemele deja existente și în jurul cărora și-a construit anumite percepții, viziuni, atitudini și expectanțe, totuși, problemele ce țin de securitatea nontradițională apar atunci când unii membri ai societății percep preocupările mai recente ca amenințări la adresa valorilor fundamentale. Prin urmare, există probabilitatea ca alți membri ai societății să nu împărtășească același nivel de îngrijorare cu privire la anumite probleme sau chiar pot contesta validitatea acestora pentru a fi considerate de nivelul când ar amenința securitatea societală.

După cum cunoaștem, există cinci dimensiuni distincte ale securității, și pentru fiecare dintre amenințările directe sau indi-

recte la adresa unui stat diferă; de aceea, agenda de securitate ar necesita actualizări periodice pentru diverse tipuri de amenințări. În acest context, o atenție sporită este direcționată către problemele din sfera securității non-tradiționale. Neoliberalii au adus argumente în acreditarea ideii că securitatea nu se referă doar la protecția statului împotriva amenințărilor militare externe. Pe lângă suveranitate, integritate teritorială și independență politică, există și alte tipuri de valori care sunt și ele amenințate. Aceste valori includ și câteva dintre cele enumerate anterior, precum bunăstarea materială a cetățenilor, identitatea individuală și comunală, sănătatea publică și dezvoltarea durabilă. Sursele de amenințare sunt, de asemenea, diferite de cele pentru securitatea tradițională de orientare militară. Totuși, amenințările tangibile la adresa vieții umane ar trebui să provină, mai degrabă, din activitatea antropogenă, decât din mediul natural. În viziunea cercetătorilor P. Lee și L.-H. Chan, demersul securitar orientat spre protecția valorilor nonmilitare, necentrate pe stat, este privit drept securitate nontradițională. Dihotomia dintre dimensiunea tradițională și cea nontradițională a securității reflectă disputele paradigmatică dintre neorealism și neoliberalism asupra protecției anumitor valori, tipologia lor și a factorilor care modelează peisajul securitar. Terorismul, criminalitatea organizată, traficul de droguri, migrația ilegală, răspândirea bolilor contagioase, deficitul de resurse naturale și degradarea mediului sunt, în general, considerate cele mai grave probleme ale securității nontradiționale². Având în vedere că aceste probleme depășesc granițele statului național, soluționarea eficientă necesită o cooperare multilaterală între o gamă largă de actori statali și nestatali în materie de securitate, la nivel global sau regional. Deși se crede că conceptul de securitate tradițională are nevoie de o revizuire, totuși susținătorii ideii extinderii

¹ TSUNEO, A. *Non-traditional security issues in Northeast Asia and prospects for international cooperation*. În: Presentation at Thinking outside the security box: Non-traditional security in Asia: Governance, globalization, and the environment. United Nations University Seminar, United Nations, New York, 2002, p. 2.

² PAK, K.; LAI-HA, C. H. A. N. *Non-traditional Security Threats in China: Challenges of Energy Shortage and Infectious Diseases*. În: Challenges and Policy Programmes of China's New Leadership, 2007, pp. 297-336, p. 299.

sferei de aplicare a studiilor de securitate nu reușesc să ajungă la un consens asupra unde ar trebui să fie granițele definiției mai largi.

Deci, în viziunea constructiviștilor, conceptul de securitate are o semnificație subiectivă. Securizarea este procesul de construire a unei viziuni comune a ceea ce trebuie să fie considerat a fi probleme de securitate și a ceea ce ar trebui privit ca amenințare. Deși există unele dispute că securitatea se referă la supraviețuirea în fața amenințărilor existențiale, totuși persistă unele dezacorduri între percepțiile diferitor societăți/comunități cu privire la ceea ce presupune o amenințare existențială.

Potrivit cercetătorului T. R. Soomro, conceptul de securitate nontradițională se referă la noi probleme de securitate, care sunt diferite de cele comune securității tradiționale, adică din sfera politică și cea militară. Unele constructe sunt considerate că ar avea un anumit grad de similaritate cu securitatea nontradițională, precum securitatea globală, securitatea umană, securitatea nouă, securitatea durabilă etc., însă cercetătorul atenționează asupra faptului că securitatea nontradițională nu reprezintă un substituent pentru cea tradițională³. O opinie separată în acest sens a exprimat L. Zhi-Fei, când afirmă că prin prisma securității non-tradiționale se poate deschide o nouă direcție de cercetare în studierea noilor tipuri de relații între marile puteri⁴.

În literatura de specialitate, o serie de studii reflectau o viziune critică asupra securității nontradiționale în regiunea Asiei de Sud-Est și de Nord, precum și în cadrul Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), cu mult înainte de conceptualizarea sa academică. Aceste doctrine de securitate au stat la baza consolidării aparatului de stat și a organismelor militare din regiune, având tendința să fie trecute cu vederea de analizele care elogiază recenta convertire a

elitelor politice din Asia de Sud-Est la agenda de securitate non-tradițională. Această dezvoltare este percepută ca o sursă de cooperare multilaterală și un substitut pentru conceptul dificil operaționalizat de securitate umană. În acest sens, cercetătorul D. Alles a ajuns la concluzia că securitatea nontradițională se dovedește că a avut mai degrabă o evoluție semantică decât un parcurs reformator sub aspect politic, ASEAN oferind o abordare multilaterală superficială a conceptului de securitate⁵.

Cu toate acestea, există și opinii care exprimă convingerea că o evaluare riguroasă a intenției de cooperare în domeniul securității nontradiționale, sub aspect politic, este mai ușor de realizat decât cooperarea în domeniul securității tradiționale și că o astfel de cooperare funcțională duce la îmbunătățirea relațiilor internaționale prin construirea încrederii politice⁶.

Experiența statelor din Asia de Sud-Est și de Nord în materie de securitate non-tradițională

Interesul pentru acest spațiu în materie de securitate nontradițională a fost provocat de insistența factorilor de decizie din cadrul ASEAN de a include în agenda politică identificarea și abordarea problemelor din sfera securității nontradiționale, care periclitează securitatea sau chiar pot genera destabilizări în regiune, potrivit cercetătorului J. Dosch⁷. Diversitatea abordărilor privind securitatea nontradițională animează polemicele academice și

⁵ ALLÈS, D. *Premises, Policies and Multilateral Whitewashing of Broad Security Doctrines: A Southeast Asia-Based Critique of "Non-traditional" Security*. În: *European Review of International Studies*, 2019, 6, 1, p. 16.

⁶ WIRTH, C. *The Nexus between Traditional and Non-Traditional Security Cooperation in Japan-China Relations: Environmental Security and the Construction of a Northeast Asian Region*. În: *Asian Regional Integration Review*, 2010, 2, pp. 69-86. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/62374> (accesat la: 13.07.2022), p. 69.

⁷ DOSCH, J. *The Concept and Management of Non-traditional Security in Southeast Asia*. În: *Sicherheit Und Frieden (S+F) / Security and Peace*, 2006, 24 (4), p. 179. <http://www.jstor.org/stable/24231625> (accesat la: 09.07.2022).

³ SOOMRO, Tariq Rahim. *Non-Traditional Security and Role of GIS*. *IJCSNS*, 2011, 11, p. 1

⁴ ZHI-FEI, L. I. *Non-Traditional Security Governance and Construction of New Relations between the Big Powers*. În: *Teaching and Research*, 2014, 48, 6, p. 62.

analitice, generând opinii precum că s-ar subestima ponderea securității tradiționale, mai ales atunci când comunitatea internațională parcurge o perioadă marcată de conflicte și războaie. Aceasta s-ar explica prin următorul algoritm: securitatea actorului X a devenit mai interconectată ca ori-când cu securitatea actorilor Y și Z atât pe timp de pace, cât și pe timp de război. Astfel, la asigurarea securității comune și a fiecărui actor, în mod separat, trebuie să se coopereze și să se lucreze împreună. În acest sens, trecerea de la abordarea tradițională a securității la cea nontradițională nu este doar un obiectiv de extindere a agen-dei de securitate de la sectorul militar către alte sectoare, cum ar fi cele economic și de mediu. Transformarea presupune extinderea de la sectoare militare la sectoare mai largi și aprofundarea, în sensul că obiectul de referință al securității depășește statele naționale, trecând peste logica securității și schimbând accentul de la conflict spre cooperare⁸.

Din perspectiva securității nontradiționale, securitizarea problemelor existente nu înseamnă neapărat că sunt militarizate. Altfel spus, securitizarea poate dobândi valoare pozitivă, după cum demonstrează cercetătoarea R. Floyd în studiul intitulat „Towards a consequentialist evaluation of security: bringing together the Copenhagen and the Welsh Schools of Security Studies”⁹. Cu toate acestea, unii cercetători analizează problemele ce țin de securitatea nontradițională, în timp ce alții continuă să o subestimeze pe cea tradițională, cu opinii ultraconservatoare, ilustrându-i o imagine negativă prin prisma securitizării. De exemplu, au existat preocupări cu privire la securitizarea problemelor mediului din

cauza temerilor că acestea ar putea fi militarizate, ceea ce putea duce la o „construcție socială inadecvată a mediului ca amenințare sau problemă de apărare”¹⁰.

Diferențierea dintre securitatea tradițională *versus* cea nontradițională în ceea ce privește paradigma realistă față de cea liberalistă ne ajută să evităm problema cadrului temporal, inconsecvent utilizat în diferite societăți cu referire la definirea problemelor de securitate, potrivit opiniei lui A. Tsuneo¹¹. Menționăm că anume o asemenea abordare contribuie la dezvoltarea unui alt aspect important al discursului de securitate, iar acesta interferează cu rolurile distincte ale statului și ale societății în asigurarea securității cetățenilor săi. O problemă conexasă este aceea a valorilor care necesită a fi protejate de varii amenințări. De o importanță deosebită aici este distincția dintre securitatea națională și securitatea umană, pe care o vom realiza ulterior în acest studiu.

Angajamentul asumat față de securitatea nontradițională, totuși, nu atinge nivelul declarativ sau retoric, deoarece numărul măsurilor eficiente deja aplicate nu a depășit plafonul stabilit, ba dimpotrivă. Din cauza respectării stricte de către ASEAN a principiului neintervenției în afacerile interne ale statelor membre, ASEAN-ul nu are premisele instituționale pentru a răspunde efectiv și eficient la dinamica în schimbare a securității regionale. Cu toate acestea, după cum demonstrează conținutul unei serii de cercetări academice, fără îndoială, securitatea nontradițională este una dintre cele mai importante și urgente probleme în regiunea Asiei

⁸ CUI, S. *Beyond History: non-traditional security cooperation and the construction of Northeast Asian international society*. În: *Journal of Contemporary China*, 2013, 22(83), p. 884. DOI:10.1080/10670564.2013.782131.

⁹ FLOYD, R. *Towards a consequentialist evaluation of security: bringing together the Copenhagen and the Welsh schools of security studies*. In: *Review of International Studies*, 2007, 33(2), pp. 327–350.

¹⁰ DEUDNEY, D. H. *Environmental security: a critique*. In: DEUDNEY, Daniel H., MATTHEW, Richard A. (eds). *Contested Grounds: Security and Conflict in the New Environmental Politics*. New York: State University of New York Press, 1999, pp. 187–219

¹¹ TSUNEO, A. *Non-traditional security issues in Northeast Asia and prospects for international cooperation*. În: *Presentation at Thinking outside the security box: Non-traditional security in Asia: Governance, globalization, and the environment*. United Nations University Seminar, United Nations, New York, 2002, p. 3.

de Sud-Est și de Nord. Astfel, fiecare dintre țările din zona menționată are propriile garanții, însă problemele sunt de proporții și, prin urmare, asemenea actori precum China și Thailanda au fost în situația să recunoască securitatea non-tradițională, deși ambele se declarau că nu ar face-o pe termen lung¹². Prin urmare, China și Thailanda cooperează în domeniul securității nontradiționale prin intermediul organizațiilor transnaționale.

Polemica academică și cea din zona de expertiză a continuat în jurul definirii securității nontradiționale și a integrării problematicii din sfera acesteia într-un perimetru conceptual general acceptat. Securitatea nontradițională, în opinia lui R. E. Bedeski, se adresează bunăstării statelor și cetățenilor, cu o responsabilitate mai sporită a statelor față de populațiile lor, dar și a comunității internaționale. Există o creștere a conștientizării că statele moderne se pot conserva doar prin cooperare cu alți actori similari și prin a întreprinde acțiuni în mod obligatoriu și de comun acord adoptate cu comunitatea internațională. Cercetătorul susține că, spre deosebire de securitatea tradițională, care se concentrează îndeaproape pe protecția militară a statului și a teritoriului acestuia, securitatea nontradițională pornește de la ideea că securitatea acestuia poate fi periclitată de o gamă mai largă de amenințări, dintre care unele pot fi generate în cadrul statului și al societății. Există, de asemenea, recunoașterea implicită a faptului că statul-națiune a fost unitatea majoră de socializare și dezvoltarea politică în perioada modernă, precum și entitatea fundamentală percepută în cadrul relațiilor internaționale¹³. Considerăm că este puțin probabil ca statul să fie

înlocuit de oricare organizație globală sau entități regionale. Deși există anumite lacune în organizare și unele disfuncționalități, totuși statul național modern rămâne forma universal acceptată de organizarea politică a comunității internaționale la etapa actuală.

Unii cercetători susțin că nu există uniformitate și unanimitate în modul în care este percepută securitatea nontradițională. De exemplu, la securitatea nontradițională recurg China și statele ASEAN pentru cooperare în combaterea amenințărilor nonmilitare¹⁴. Aceeași părere o exprimă și D. Arase, care subliniază că securitatea non-tradițională este sintagma prin care China și ASEAN valorifică cooperarea lor în direcția prevenirii amenințărilor cu caracter nonmilitar. Domeniile de cooperare includ pirateria, contrabanda, traficul de persoane, comerțul cu droguri, organizațiile criminale transnaționale, imigrația ilegală, pirateria cibernetică și atacurile cibernetice, terorismul, subversiunea și mișcările etnice/religioase. În plus, există amenințări precum epidemiile și calamitățile naturale (taifunurile, cutremurele și tsunami-urile), care necesită valorificarea cooperării prin acordarea asistenței în timpul dezastrului și în perioada post-dezastru, monitorizarea maladiilor și securitatea alimentară. Rezultatele timpurii ale încercărilor cercetătorilor chinezi de a defini securitatea nontradițională sugerează evaluarea acestora pornind de la vulnerabilitățile statului chinez¹⁵. D. Arase face referință la un studiu cu pondere, realizat în China de către cercetătorul Z. Lu, asupra securității nontradiționale, în conținutul căruia au fost elucidate următoarele cate-

¹² NAPRATHANSUK, N. *A SWOT Analysis for Non-traditional security on Cyber Security Between China and Thailand*. The Journal of International Association of Buddhist Universities (JIABU), 2019, 12, 1, pp. 338-352, p. 342.

¹³ BEDESKI, R. E. *Integration of Non-Traditional Security Issues: a Preliminary Application to South Korea*. In: Environment and Security. Palgrave Macmillan, London, 2000, p. 104.

¹⁴ NAGY, S. R. *Non-traditional Security Cooperation in Northeast Asia: A constructivist case for environmental and human security cooperation among Japan, Korea and China*. In: Tamkang Journal of International Affairs, 2013, 16, 4, p. 9.

¹⁵ ARASE, D. *Non-traditional security in China-ASEAN cooperation: The institutionalization of regional security cooperation and the evolution of East Asian regionalism*. Asian Survey, 2010, 50, 4, p. 809.

gorii: securitatea economică, stabilitatea financiară, securitatea energetică, securitatea mediului, securitatea apei potabile, problemele minorităților etnice, extremismul religios, terorismul, integritatea culturală, proliferarea armelor de calibru mic, securitatea informațiilor, răspândirea bolilor, stabilitatea populației, droguri contrabandă, imigrație ilegală, piraterie și spălare de bani.

Un alt studiu, realizat de un cercetător chinez - X. Ren pune în lumină securitatea non-tradițională ca un concept amplu, complex și multidimensional. În primul rând, securitatea non-tradițională are o bază extinsă, în timp ce securitatea tradițională se încadrează în domenii militare, politice și diplomatice, iar valoarea sa supremă este preservarea păcii și eliminarea războiului sau posibilitatea declanșării războiului; securitatea nontradițională este mai mult orientată spre prevenirea amenințărilor economice, sociale, culturale, de mediu, precum și a problemelor emergente de securitate cibernetică și spațiu. Pe lângă pace, securitatea non-tradițională se referă la risc, criză, urgențe și amenințări existențiale cotidiene. De asemenea, cuprinde accidente și dezastrele naturale, incidentele emergente de sănătate publică și evenimentele majore de securitate publică.

În al doilea rând, securitatea nontradițională este privită ca fiind complexă din cauza amenințărilor la adresa securității societale și a securității umane. Societatea și oamenii săi sunt principalele obiecte de referință ale securității nontradiționale, iar o Chină sigură, în viziunea cercetătorului X. Ren, poate exista grație dimensiunii societale și umane. Pentru persoanele fizice, siguranța înseamnă că le este garantată securitatea, în ideea că indivizii se bucură de o stare de existență în care acestora le este garantată integritatea fizică și psihică, favorizată deținerea proprietății și nu le este subminat mediul de trai¹⁶.

¹⁶ REN, Xiao. *Human security: China's discourses and experience*. În: *Journal of human security*, 2016, 12, 1, p. 115.

În al treilea rând, securitatea nontradițională este multidimensională, în funcție de locul și originea evenimentelor ce o impac-tează, iar amenințările la adresa securității non-tradiționale cu care se confruntă o țară pot fi clasificate în patru categorii:

- „exogene” - amenințări care au loc peste hotarele statului și necesită, în principal, o abordare diplomatică;
- „endogene” - amenințări din sfera securității nontradiționale ce se produc în interiorul statului și necesită măsuri la nivel intern;
- amenințări care au loc în zonele periferice, cu implicări atât interne, cât și internaționale;
- și amenințări care atrag după sine atât probleme din sfera securității tradiționale, cât și pe cele din sfera securității nontradiționale și necesită implicarea armatei, pe lângă alte organizații¹⁷.

Similitudinea vulnerabilităților determină China să coopereze strâns cu țările membre ale ASEAN pe dimensiunea securității nontradiționale. Actualmente, pentru guvernele din Asia de Sud-Est, care rămân fragile din punct de vedere politic, capacitățile sunt limitate și depind de creșterea economică. Spre deosebire de prevenirea amenințărilor militare tradiționale, gestionarea celor nonmilitare poate aduce dividende politice în supraviețuirea regimului. Atât China, cât și ASEAN împărtășesc convingerea că, dacă stabilitatea și creșterea economică sunt afectate, ceea ce ar putea fi precipitat de orice amenințare non-militară, în joc este pusă supraviețuirea regimului. Iar pe măsură ce devin mai interdependente, din punct de vedere economic, China și ASEAN au suficiente raționamente pentru consolidarea cooperării¹⁸.

¹⁷ CABALLERO-ANTHONY, M. *Non-traditional security challenges, regional governance, and the ASEAN Political Security Community (APSC)*. În: Mely CABALLERO-ANTHONY. *ASEAN and the Institutionalization of East Asia*. Routledge, 2011, pp. 38-53. <http://rsis-ntsasia.org/about-nts-asia/> (accesat la 10.05.2022).

¹⁸ ARASE, D. *Non-traditional security in China-ASEAN cooperation: The institutionalization of*

În literatura de specialitate, securitatea nontradițională este definită drept „o serie de provocări emergente la adresa supraviețuirii și bunăstării popoarelor și statelor ce apar, în principal, din surse nonmilitare, cum ar fi schimbările climatice, bolile infecțioase, dezastrele naturale, migrația necontrolată, criza alimentară, contrabanda, traficul de persoane, traficul de droguri și alte forme de criminalitate transnațională”. Definiția respectivă a fost propusă în cadrul Consortium of Non-Traditional Security Studies in Asia¹⁹. Acredităm afirmația cercetătorului M. Caballero-Anthony, care exprimă convingerea că securitatea non-tradițională face acum parte din lexiconul în materie de securitate al statelor de pe întreg globul. Cercetătorul a stabilit că securitatea non-tradițională se concentrează pe amenințările nonmilitare, cu următoarele caracteristici comune:

- amenințările sunt de natură transnațională în ceea ce privește originile, esența și efectele lor;
- ele nu provin din concurența dintre state sau din schimbări în raportul de putere, ci sunt adesea definite în termeni politici și socioeconomi;
- problemele din sfera securității nontradiționale, cum ar fi deficitul de resurse și migrația nereglementată, cauzează instabilitate societală și politică și, prin urmare, devin amenințări la adresa securității;
- alte amenințări, precum schimbările climatice, sunt adesea cauzate de perturbări antropogene pentru echilibrul fragil al naturii, cu consecințe grave și pe termen lung, atât pentru state, cât și pentru societăți, care sunt adesea ireversibile sau dificil de reparat.

regional security cooperation and the evolution of East Asian regionalism. Asian Survey, 2010, 50, 4, p. 810.

¹⁹ CABALLERO-ANTHONY, M. *Non-traditional security challenges, regional governance, and the ASEAN Political Security Community (APSC)*. În: Mely CABALLERO-ANTHONY. *ASEAN and the Institutionalization of East Asia*. Routledge, 2011, p. 27. <http://rsis-ntsasia.org/about-nts-asia/> (accesat la 10.05.2022).

- soluțiile naționale sunt adesea inadecvate și, prin urmare, ar necesita, în esență, o cooperare regională și multilaterală;
- ca subiect de referință a securității nu mai este doar statul (suveranitatea statului sau integritatea teritorială), ci și cetățenii (supraviețuirea, bunăstarea, demnitatea), atât la nivel individual, cât și la nivel social²⁰.

Securitatea nontradițională, în viziunea unor cercetători, este definită ca securitate umană²¹, deși există și opinii separate în acest sens, de exemplu, cea a cercetătorului F. Newman, care insistă asupra ideii că o acceptare de către elitele politice a importanței securității nontradiționale nu este același lucru cu acceptarea conceptului și derivatelor securității umane²². Odată cu înființarea reuniunii ministeriale ASEAN privind crimele transnaționale reprezintă recunoașterea de către ASEAN a problemelor din sfera securității nontradiționale. Obiectul de studiu al securității nontradiționale poate varia de la individ la mediu. Amintim că, în domeniul relațiilor internaționale, securitatea non-tradițională este studiată sub sintagma de studii critice de securitate, fiind fundamentate raționamentele privind necesitatea asigurării securității cetățenilor, și nu neapărat întotdeauna cea a statelor²³.

²⁰ CABALLERO-ANTHONY, M.; EMMERS, R. *Understanding the dynamics of securitizing non-traditional security*. În: M. CABALLERO-ANTHONY, R. EMMERS and A. ACHARYA (eds). *Non-Traditional Security in Asia: Dilemmas in Securitisation*. Burlington, VT: Ashgate, 2006, p. 6.

²¹ CHAIJAROENWATANA, B.; HAQUE, Md M. *Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand*. În: *Asian Affairs: An American Review*, 2020, 47.3, p. 207.

²² NEWMAN, E.. *The challenge of human security policymaking*. În: *New Approaches to Human Security in the Asia-Pacific*. Routledge, 2016, pp. 227-238.

²³ JATI, I. *Critical Perspective on ASEAN's Security Policy Under ASEAN Political and Security Community*. În: *Dauliyah Journal of Islamic and International Affairs*, 2016, 1, p. 4. <http://dx.doi.org/10.21111/dauliyah.v1i01.357>.

Deși aceasta reprezintă un concept nou care împărtășește spațiile conceptuale ale securității umane și cele ale securității tradiționale, mai ales că ultima este o noțiune extinsă dincolo de securitatea militară, securitatea nontradițională ar putea fi privită ca un subset al securității globale, care necesită, în mod cert, răspunsuri nonmilitare, pentru a aborda un număr de amenințări emergente la adresa securității. Cu toate acestea, în timp ce respectivele amenințări sau provocări pot avea un caracter nonmilitar, securitatea nontradițională recunoaște că ar putea duce la conflict sau chiar război (de exemplu, din cauza resurselor limitate, cum ar fi petrolul și apa). În același timp, securitatea nontradițională poate fi considerată o umbrelă mai largă ce acoperă și se suprapune cu probleme de securitate umană, cum ar fi: securitatea economică, securitatea sănătății, securitatea mediului, securitatea comunității și a individului. Securitatea non-tradițională este o categorie recunoscută gradual, în opinia unor experți, anterior fiind utilizate concepte precum securitate nonmilitară²⁴, securitate neconvențională²⁵ etc., pentru a ilustra anumite garanții valorice, dar și de infrastructură critică, dincolo de securitatea militară²⁶.

Exact ca și securitatea umană, în viața cercetătorului M. Caballero-Anthony, securitatea nontradițională vine în sprijinul conceptualizării securității în termeni de suveranitate națională și integritate teritorială, deși cu o capacitate mai redusă, având în vedere urgența luptei globale împotriva degradării mediului ambi-

ant și a criminalității transnaționale, a foamei și sărăciei. Cu toate acestea, în timp ce securitatea umană se concentrează pe cetățeni, și nu pe stat, securitatea nontradițională recunoaște atât statul, cât și individul ca obiecte de securitate. Ambii referenți trebuie să se simtă în siguranță, deoarece o stare care generează un climat insecurizant nu va putea garanta siguranța și bunăstarea cetățenilor săi²⁷. Astfel, securitatea nontradițională nu diminuează și nici nu neagă rolul statelor în furnizarea și asigurarea securității. Și, având în vedere că cele mai multe amenințări la adresa securității sunt de natură transnațională și pot afecta atât indivizii, cât și statele, este important să recunoaștem rolul pe care statele îl joacă în materie de cooperare în abordarea amenințărilor transfrontaliere. În același timp, securitatea non-tradițională nu ignoră faptul că statele pot fi surse de insecuritate de ordin social și societal, fenomen străin statului de drept. La fel ca și securitatea umană, securitatea nontradițională ajută la extinderea și aprofundarea înțelegerii securității, unde actorii nestatali, societatea civilă, organizațiile, entitățile politice, cetățenii și comunitățile care sunt expuse riscului joacă un rol mai important în asigurarea propriei securități²⁸. Cele enumerate amplifică ponderea contribuției actorilor nestatali și a instituțiilor internaționale la aplicarea a măsurilor de remediere în actul de guvernare la nivel global, pe coordonata securității umane.

Astfel, pe măsură ce studiile asupra problematicei de securitate nontradițională se aprofundează, este important să recunoaștem că, la fel ca și alte teorii și abordări, securitatea nontradițională, citându-l pe R. Cox, re-

²⁴ CHALK, P. *Non-military Security and Global Order: The Impact of Extremism, Violence and Chaos on National and International Security*. Arlington: RAND, 2000.

²⁵ XIAOFENG, Yu. *Domain security and nonconventional security: Operation of the Chinese Kouan agency*. În: *Public Security and Governance in Contemporary China*. Routledge, 2017, pp. 72-89.

²⁶ XIAOFENG, Yu. *Chapter Seven. The Emergence Of Non-Traditional Security Issues In China And Corresponding Strategies*. În: *Transformation of Foreign Affairs and International Relations in China, 1978-2008*. Brill, 2011, p. 284.

²⁷ CABALLERO-ANTHONY, M. *Non-traditional security and infectious diseases in ASEAN: going beyond the rhetoric of securitization to deeper institutionalization*. În: *The Pacific Review*, 2008, 21(4), p. 510. DOI:10.1080/09512740802294523.

²⁸ CABALLERO-ANTHONY, M., CHNG, B. *Cyclones and Humanitarian Crises: Pushing the Limits of R2P in Southeast Asia*. În: *Global Responsibility to Protect*, 2009, 1(2), p. 128. DOI:10.1163/187598409x424270.

prezintă un „produs al timpului și spațiului”, într-un mediu global în continuă transformare cu viteză fulminantă²⁹.

În regiunea Asiei de Sud-Est, această sintagmă este pe larg folosită de către decidenții politici și se regăsește în agenda summiturilor interregionale și a reuniunilor miniștrilor de externe, precum și a miniștrilor apărării și ai economiei. Securitatea nontradițională a devenit un subiect pe larg dezbătut în cadrul conferințelor organizate de organisme internaționale/regionale și agenții de dezvoltare, chiar și în discuțiile dintre reprezentanții structurilor transfrontaliere și cei ai societății civile³⁰.

Acest lucru nu este surprinzător, având în vedere nivelul scăzut de încredere dintre actori și tensiunea dintre multe țări din regiunea asiatică. Deși uneori se poate ajunge la un consens pe dimensiunea securității tradiționale, unii autori consideră că statele asiatice rămân extrem de sceptice față de argumentul că problemele de securitate nontradițională, precum dreptul la muncă, drepturile omului, dreptul mediului - sunt legate în mod substanțial de economie; în schimb, aceste încercări de conectare sunt privite ca o altă formă de protecționism. Într-adevăr, așa cum susține J.T. Chow, ASEAN a luat chiar măsuri active pentru a deconecta economia de securitatea nontradițională în cea mai mare măsură posibilă; o mișcare care reflectă convingerea țărilor membre că o astfel de securitate nontradițională este, de fapt, ostilă obiecti-

velor de securitate economică și de securitate tradițională³¹.

Însă, deși se poate ajunge la un nivel mai profund de conștientizare a problemelor din sfera securității nontradiționale și a semnificației acestora pentru securitatea și bunăstarea societăților și statelor, și cu toate că există un volum sporit de monografii, articole și rapoarte analitice care elucidează cele mai sensibile segmente ale domeniului, totuși înțelegerea epistemologiei conceptului și a modului în care acesta se raportează la peisajul conceptual mai larg al securității rămâne un obiectiv de actualitate. În literatura de specialitate există explicații pentru asemenea presupozitii, iar în acest sens A. Tsuneko a identificat unele neconcordanțe, acestea vizând terorismul, care, în accepția sa, nu ar trebui privit prin prisma securității non-tradiționale. Cercetătorul a clarificat unele confuzii, generate de o diversitate de opinii. Pe de o parte, este „tradițional” dacă este privit ca un atac armat împotriva statelor și intereselor acestora și dacă răspunsul implică acțiunea militară și de altă natură prin statele vizate sau afectate. Mai mult decât atât, organizațiile teroriste adesea susțin că mediul politic, economic și social le justifică acțiunea de a contesta legitimitatea și de a expune incompetența propriilor state și a celorlalte state³². Asemenea justificări au multe elemente comune cu pretențiile unor insurgențe armate mai tradiționale împotriva statelor sau regimurilor. Pe de altă parte, o mare porțiune din recrutarea internaționalizată a membrilor de către organizațiile teroriste, achiziționarea de arme, strângerea de informații și mobilizarea financiară

²⁹ COX, R. W. *Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory*. În: Millennium: Journal of International Studies, 1981, 10(2), p. 128. DOI:10.1177/03058298810100020501.

³⁰ BANERJEE, S.; BASU, P. *Strengthening Partnerships to Counter Non-Traditional Security Threats in the Indo-Pacific*, OBSERVER RESEARCH FOUNDATION. 2022. Retrieved from <https://policycommons.net/artifacts/2273628/strengthening-partnerships-to-counter-non-traditional-security-threats-in-the-indo-pacific/3033498/> on 12 Jul 2022. CID: 20.500.12592/g835vb (accesat la: 12.07.2022).

³¹ AGGARWAL, V. K.; GOVELLA, K. *Trade Linkages to Traditional and Non-Traditional Security: Lessons and Prospects*. În: Linking Trade and Security. Springer, New York, NY, 2013, p. 242.

³² TSUNEO, A. *Non-traditional security issues in Northeast Asia and prospects for international cooperation*. În: Presentation at Thinking outside the security box: Non-traditional security in Asia: Governance, globalization, and the environment. United Nations University Seminar, United Nations, New York, 2002.

fac parte din fenomenul de globalizare. Privit din această perspectivă, terorismul internațional are multe în comun cu traficul de arme, droguri și oameni de către organizații private, care face parte din spectrul problemelor comune ale securității non-tradiționale.

Concluzii

Importanța cooperării în sfera securității non-tradiționale, inclusiv în domeniile mediului (managementul dezastrelor) și criminalității transnaționale, este dublă. În primul rând, într-o regiune în care sub aspect istoric animozitățile ating un nivel înalt, problemele pot fi soluționate prin evitarea zonelor sensibile și pot fi găsite motive comune pentru cooperare. Astfel, pe un fundal de neîncredere profund ancorată în sensibilitățile din zona de securitate tradițională, prin identificarea unor segmente funcționale, cooperarea a oferit un mecanism important de desecurizare pentru a reduce și anihila tensiunile din regiune, care provin din trecutul istoric pe marginea disputelor teritoriale. În al doilea rând, cooperarea în domeniul securității non-tradiționale a transformat relațiile interpersonale, într-un mod, oferindu-le expresivitate și orientare într-o direcție conciliantă. Întrucât cooperarea în acest domeniu necesită o conjugare a eforturilor actorilor statali și nestatali, rolul ONG-urilor, al societății civile și al guvernelor locale a atins scopurile propuse. În acest sens, cooperarea din considerente de securitate a ameliorat interacțiunile dintre populațiile statelor din regiune, astfel încât indivizii și grupurile, în special cele mai vulnerabile, au manifestat preocupări în materie de securitate.

În plus, cooperarea în domeniul securității non-tradiționale a cauzat apariția în zonă a unor noi norme, instituții, cutume și

practici. De exemplu, atât în mediul politic, cât și discursul academic, mai degrabă cooperarea decât conflictul a devenit o formă mai acceptată pentru gestionarea problemelor regionale, în special a provocărilor la adresa securității non-tradiționale. De asemenea, acceptarea soluționării problemelor mediului ambiant prin cooperare demonstrează că unele instituții din regiunile Asiei de Sud și Nord, împărtășind aceleași condiții, principii și atitudini/comportamente cu societatea internațională, precum suveranitatea, teritorialitatea și diplomația, poate necesita reinterpretare și modificare. Această regiune nu mai poate rămâne o societate interstatală fidelă modelului westfalian, ci trebuie să se orienteze spre pattern-urile comunității internaționale care implică de cele mai multe ori relații de tip *people to people* decât *state to state*.

Așadar, cooperarea în domeniul securității non-tradiționale poate oferi oportunități semnificative pentru regiune. Luând în considerare vulnerabilitățile și sensibilitățile la nivel național, dar și regional, cooperarea în materie de securitate poate începe doar în zone care nu amenință suveranitatea statului și oferă perspective reciproce. Problemele de referință includ protecția mediului, conservarea și dezvoltarea resurselor, coordonarea politicii de migrație și gestionarea eficientă a fluxurilor transfrontaliere de bunuri și persoane. În cele din urmă, schemele de cooperare trebuie să utilizeze reguli și proceduri care nu amenință, ci permit construirea treptată a consensului, evitând, cel puțin la început, solicitarea compromisurilor politice sau a angajamentelor majore pe partea de resurse.

BIBLIOGRAFIE

1. TSUNEO, A. *Non-traditional security issues in Northeast Asia and prospects for international cooperation*. În: Presentation at Thinking outside the security box:

Non-traditional security in Asia: Governance, globalization, and the environment. United Nations University Seminar, United Nations, New York, 2002.

2. PAK, K.; LAI-HA, C. H. A. N. *Non-traditional Security Threats in China: Challenges of Energy Shortage and Infectious Diseases*. În: Challenges and Policy Programmes of China's New Leadership, 2007, pp. 297-336.
3. SOOMRO, Tariq Rahim. *Non-Traditional Security and Role of GIS*. IJCSNS, 2011, 11, pp. 1-7.
4. ZHI-FEI, L. I. *Non-Traditional Security Governance and Construction of New Relations between the Big Powers*. În: Teaching and Research, 2014, 48, 6, pp. 62-68.
5. ALLÈS, D. *Premises, Policies and Multilateral Whitewashing of Broad Security Doctrines: A Southeast Asia-Based Critique of "Non-traditional" Security*. În: European Review of International Studies, 2019, 6, 1, pp. 5-26.
6. WIRTH, C. *The Nexus between Traditional and Non-Traditional Security Cooperation in Japan-China Relations: Environmental Security and the Construction of a Northeast Asian Region*. În: Asian Regional Integration Review, 2010, 2, pp. 69-86. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/62374> (accesat la: 13.07.2022).
7. DOSCH, J. *The Concept and Management of Non-traditional Security in Southeast Asia*. În: Sicherheit Und Frieden (S+F) / Security and Peace, 2006, 24 (4), pp. 179-184. <http://www.jstor.org/stable/24231625> (accesat la: 09.07.2022).
8. CUI, S. *Beyond History: non-traditional security cooperation and the construction of Northeast Asian international society*. În: Journal of Contemporary China, 2013, 22(83), pp. 868-886. DOI:10.1080/10670564.2013.782131
9. FLOYD, R. *Towards a consequentialist evaluation of security: bringing together the Copenhagen and the Welsh schools of security studies*. În: Review of International Studies, 2007, 33(2), pp. 327-350.
10. DEUDNEY, D. H. *Environmental security: a critique*. În: DEUDNEY, Daniel H.; MATTHEW, R. A. (eds). *Contested Grounds: Security and Conflict in the New Environmental Politics*. New York: State University of New York Press, 1999, pp. 187-219;
11. IKENBERRY, J.; MORAVCSIK, A. *Liberal theory and the politics of security in Northeast Asia*. În: Paper presented at The Ford Foundation Project on Non-Traditional Security, Seoul, South Korea, 30 January 2004.
12. NAPRATHANSUK, Non. *A SWOT Analysis for Nontraditional security on Cyber Security Between China and Thailand*. The Journal of International Association of Buddhist Universities (JIABU), 2019, 12, 1, pp. 338-352.
13. BEDESKI, R. E. *Integration of Non-Traditional Security Issues: a Preliminary Application to South Korea*. În: Environment and Security. Palgrave Macmillan, London, 2000, pp. 103-122.
14. NAGY, S. R. *Non-traditional Security Cooperation in Northeast Asia: A constructivist case for environmental and human security cooperation among Japan, Korea and China*. În: Tamkang Journal of International Affairs, 2013, 16, 4, pp. 1-41.
15. ARASE, D. *Non-traditional security in China-ASEAN cooperation: The institutionalization of regional security cooperation and the evolution of East Asian regionalism*. Asian Survey, 2010, 50, 4, pp. 808-833.
16. REN, Xiao. *Human security: China's discourses and experience*. Journal of human security, 2016, 12, 1, pp. 112-120.
17. CABALLERO-ANTHONY, Mely. *Non-traditional security challenges, regional governance, and the ASEAN Political Security Community (APSC)*. În: Mely CABALLERO-ANTHONY. ASEAN and the Institutionalization of

- East Asia. Routledge, 2011, pp. 38-53. <http://rsis-ntsasia.org/about-nts-asia/> (accesat la 10.05.2022).
18. CABALLERO-ANTHONY, Mely (ed.). *An introduction to non-traditional security studies: a transnational approach*. London: SAGE Publications Ltd, 2016.
  19. CABALLERO-ANTHONY, M., EMMERS, R. *Understanding the dynamics of securitizing non-traditional security*. În: M. Caballero-Anthony, R. Emmers and A. Acharya (eds). *Non-Traditional Security in Asia: Dilemmas in Securitisation*. Burlington, VT: Ashgate, 2006, pp. 1–12.
  20. CHAIJAROENWATANA, Bussabong; HAQUE, Md Mahbul. *Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand*. În: *Asian Affairs: An American Review*, 2020, 47.3, pp. 201-225.
  21. NEWMAN, E. *The challenge of human security policymaking*. În: *New Approaches to Human Security in the Asia-Pacific*. Routledge, 2016, pp. 227-238.
  22. JATI, I. *Critical Perspective on ASEAN's Security Policy Under ASEAN Political and Security Community*. In: *Dauliyah Journal of Islamic and International Affairs*, 2016, 1, 1. <http://dx.doi.org/10.21111/dauliyah.v1i01.357>.
  23. CHALK, P. *Non-military Security and Global Order: The Impact of Extremism, Violence and Chaos on National and International Security*. Arlington: RAND, 2000.
  24. XIAOFENG, Yu. *Domain security and nonconventional security: Operation of the Chinese Kouan agency*. În: *Public Security and Governance in Contemporary China*. Routledge, 2017, pp. 72-89.
  25. XIAOFENG, Yu. *Chapter Seven. The Emergence Of Non-Traditional Security Issues In China And Corresponding Strategies*. În: *Transformation of Foreign Affairs and International Relations in China, 1978-2008*. Brill, 2011, pp. 283-332.
  26. CABALLERO-ANTHONY, M. *Non-traditional security and infectious diseases in ASEAN: going beyond the rhetoric of securitization to deeper institutionalization*. În: *The Pacific Review*, 2008, 21(4), pp. 507–525. DOI:10.1080/09512740802294523
  27. CABALLERO-ANTHONY, Mely. *The ASEAN Charter: an opportunity missed or one that cannot be missed?*. În: *Southeast Asian Affairs*, 2008, pp. 71-85.
  28. CABALLERO-ANTHONY, M., CHNG, B. *Cyclones and Humanitarian Crises: Pushing the Limits of R2P in Southeast Asia*. În: *Global Responsibility to Protect*, 2009, 1(2), pp. 135–155. DOI:10.1163/187598409x424270.
  29. COX, R. W. (1981). *Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory*. În: *Millennium: Journal of International Studies*, 10(2), pp. 126–155. doi:10.1177/03058298810100020501.
  30. BANERJEE, S.; BASU, P. *Strengthening Partnerships to Counter Non-Traditional Security Threats in the Indo-Pacific*. OBSERVER RESEARCH FOUNDATION. 2022. Retrieved from <https://policycommons.net/artifacts/2273628/strengthening-partnerships-to-counter-non-traditional-security-threats-in-the-indo-pacific/3033498/> on 12 Jul 2022. CID: 20.500.12592/g835vb (accesat la: 12.07.2022).
  31. AGGARWAL, Vinod K.; GOVELLA, Kristi. *Trade Linkages to Traditional and Non-Traditional Security: Lessons and Prospects*. În: *Linking Trade and Security*. Springer, New York, NY, 2013, pp. 223-244.

**FORMATION AND DEVELOPMENT OF COOPERATION AND
PARTNERSHIP RELATIONS EU - REPUBLIC OF MOLDOVA
IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION****Sergiu CORNEA**

Republic of Moldova, Chisinau
Cahul State University "B. P. Hasdeu"
ORCID: 0000-0002-0888-5902
e-mail: cornea.sergiu@usch.md

Elena MANDAJI

Republic of Moldova, Chisinau
Moldova State University
PhD student
ORCID: 0000-0003-0924-4602
e-mail: emandaji@yahoo.com

In the modern world, the importance of the education is increasing as the most important factor in the formation of a new quality not only of the economy, but of the society as a whole. Its role is constantly growing along with the growing influence of human capital. This article aims to study the main stages in the formation of relations between the European Union and the Republic of Moldova in the field of higher education, since the education system of the Republic of Moldova is able to compete with the education systems of advanced countries. However, its advantages can be quickly lost if a nationwide educational policy will not be formulated, if the state will not restore its responsibility and active role in this area, will not carry out a deep and comprehensive modernization of higher education with the allocation of the necessary resources and creation of mechanisms for their effective use.

Keywords: *higher education, state, educational policy, partnership, reforms, quality.*

**STABILIREA ȘI EVOLUȚIA RELAȚIILOR DE COOPERARE ȘI PARTENERIAT
UE – REPUBLICA MOLDOVA ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR**

În lumea contemporană, importanța educației crește ca fiind cel mai important factor în formarea unei noi calități, nu numai a economiei, dar și a societății în ansamblu. Rolul său este în continuă creștere odată cu influența tot mai mare a capitalului uman. Prezentul articol are drept scop de a studia principalele etape în formarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova în domeniul învățământului superior, întrucât sistemul de învățământ al Republicii Moldova este capabil să concureze cu sistemele de învățământ din țările avansate. Cu toate acestea, avantajele sale pot fi pierdute rapid, dacă nu va fi formulată politica educațională la nivel național, dacă statul nu își reia responsabilitatea și rolul activ în acest domeniu, dacă nu va realiza o modernizare profundă și cuprinzătoare a învățământului superior cu alocarea resurselor necesare pentru aceasta și crearea unor mecanisme de utilizare eficientă a acestora.

Cuvinte-cheie: *învățământ superior, stat, politica educațională, parteneriat, reforme, calitate.*

FORMATION ET DEVELOPPEMENT DES RELATIONS DE COOPERATION ET DE PARTENARIAT UE - REPUBLIQUE DE MOLDOVA DANS LE DOMAINE DE L'ENSEIGNEMENT SUPERIEUR

Dans le monde moderne, l'importance de l'éducation augmente en tant que facteur le plus important dans la formation d'une nouvelle qualité non seulement de l'économie, mais de la société dans son ensemble. Son rôle ne cesse de croître parallèlement à l'influence grandissante du capital humain. Cet article vise à étudier les principales étapes de la formation des relations entre l'Union européenne et la République de Moldavie dans le domaine de l'enseignement supérieur, puisque le système éducatif de la République de Moldavie est en mesure de rivaliser avec les systèmes éducatifs des pays avancés. Cependant, ses avantages peuvent être rapidement perdus si une politique éducative nationale n'est pas formulée, si l'État ne restitue pas sa responsabilité et son rôle actif dans ce domaine, ne procède pas à une modernisation profonde et globale de l'enseignement supérieur avec l'attribution des ressources nécessaires et la création de mécanismes pour leur utilisation efficace.

Mots clés : enseignement supérieur, état, politique éducative, partenariat, réformes, qualité

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ПАРТНЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ ЕС - РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА В ОБЛАСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В современном мире увеличивается значение образования как важнейшего фактора формирования нового качества не только экономики, но и общества в целом. Его роль постоянно растет вместе с ростом влияния человеческого капитала. Данная статья призвана изучить основные этапы становления взаимоотношений ЕС – Республики Молдова в области высшего образования, так как система образования Республики Молдова способна конкурировать с системами образования передовых стран. Однако ее преимущества могут быть быстро утрачены, если не будет сформулирована общенациональная образовательная политика, если государство не восстановит свою ответственность и активную роль в этой сфере, не проведет глубокую и всестороннюю модернизацию высшего образования с выделением необходимых для этого ресурсов и созданием механизмов их эффективного использования.

Ключевые слова: высшее образование, государство, образовательная политика, сотрудничество, реформы, качество.

Introduction

Education, as a separate type of activity, arose a long time ago. As main purposes for this, in the most general form, we can single out the need of the individuals to increase the level and the presence of the social need for educated people. A person strives for knowledge, but society (represented by the state) strives to have educated people, who can consciously fulfill their duties¹. An educated person is

better adapted to life in society, which cannot be positively evaluated by society. Currently, education is being promoted to the first place among the factors of human development.

Problems in the sphere of education, in one way or another, affect almost all members of our society. The role of higher education, in general, at the current stage of the country's development is determined by the tasks of the transition of the Republic of Moldova to a democratic society, to a rule of law state, a market economy, the tasks of overcoming the danger of

¹ KNELLER, G.F. *Introduction to the Philosophy of Education*. N.Y-London-Sidney: John Wiley and Sons, inc., 1967. ISBN-13: 978-0415012850, p. 15

Moldova's accumulating lag behind world economic and social development trends.

Methods applied

In the process of research has been used a number of principles, rules and methods, as: the historical method, the structural-functional method, the empirical method, institutional method, etc. All these used methods allow to trace the evolution of the dialogue between the European Union and the Republic of Moldova; to analyze the functioning mechanisms of institutions, official documents, report of development and statistics, etc.; to investigate the problem in the activities of such institutions as higher education institutions, ministers, the state, etc.

Results.

In the modern world, the importance of education is increasing as the most important factor in the formation of a new quality not only of the economy, but of society as a whole. Education became one of the main priorities of the Moldovan society and state. The process of higher education' reforming is characterized by continuity. If we try to determine the first starting point of this process, we will find that the national system of higher education determines the first stage of reform back in the Soviet period, in 1987, when the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union approves the law "Main directions for Reforming Higher and Secondary Special Education". Thus, throughout the Soviet Union, from 1987 until the collapse of the USSR, begins the process of an extensive adaptation of the Union system of higher education. With the process of liberalization, the entire education system is moving to the stage of ideological reform. Then, after 1991, began a new process of educational reform in the Republic of Moldova, which, at times, led to real crises in the system².

² ПАПЦОВА, А. Обмен знаниями как социальный процесс: факторы и тенденции развития академической среды Молдовы. In: *Școala internațională de metodologie în științele socioumane Dezvoltarea personală și educația pentru societate: temeuri epis-*

Although the transition period proved to be particularly difficult, the Republic of Moldova takes an active position towards its European partners and cooperates with the international community. Regardless of which party has been in power in recent years – the Christian Democrats, the Agrarians and Socialists, the Communists etc. – the country's European orientation has never been doubted. The first state document that defined the country's strategic goal as gradual integration into the European Union was the Foreign Policy Concept of the Republic of Moldova³, adopted by the Parliament of the Republic of Moldova on February 8, 1995. Subsequently, in the work programs of all successive governments – from Sangeli A. to Gavrilita N. inclusive – this goal was confirmed, and certain measures of its achievements were provided: development of a national strategy for EU integration, implementation of the Partnership and Cooperation Agreement between the EU and the Republic of Moldova, establishment of an interministerial committee, intensification of political and diplomatic efforts, etc. The intensification of relations between the Republic of Moldova and the European Union began immediately after the official letter' submission by the President M. Snegur (on November 1993), addressed to the President of the European Commission J. Delors, and the subsequent assessment of the degree of compliance of the situation in the country with the requirements of the EU, where the Commission confirmed the changes for the better; organization of the first multi-party parliamentary elections (on February 1994), legisla-

temologice actuale. Ediția 4-a, 19-20 noiembrie 2020, Chișinău, CEP USM, 2020, pp. 77-80. ISBN 978-9975-152-62-4, p. 78.

³ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepției politicii externe a Republicii Moldova, nr. 368 din 8.02. 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.20, art. 187. Available at: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=60504&lang=ro (accessed at 10.02.2022).

tion reform and preparation of a new Constitution, economy liberalization, ensuring financial macro-stability, democratization of public relations⁴.

The signing of the Partnership and Cooperation Agreement between the EU and the Republic of Moldova (1994) and its entry into force (1998) meant the direct recognition of Moldova as an EU partner for political dialogue, legal and economic cooperation. On December 1996, the President P. Lucinschi sent a message to the President of the European Commission J. Santer, where, for the first time, he expressed the idea of the intention of the Republic of Moldova to join the European Union, and the usefulness of the starting preparatory procedures for this process⁵. In 1997 – 1998, during the official visits of the President of the Republic of Moldova to Paris, Rome, Bucharest and the visits of the Presidents of Hungary and Poland to Moldova, the leaders of number of the EU member states and associated countries, expressed their support for the Republic of Moldova. Others were disbelief. However, the general conclusion was made on March 1998, when Moldova was invited to more clearly formulate its geopolitical orientation and begin the process of implementing the provisions of the Partnership and Cooperation Agreement, which entered into force in July the same year⁶.

⁴ TODERAȘ, N. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret*. Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București 2006. 98 p. Studiu realizat în cadrul Proiectului „Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”. Available at: [http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-
invatamant-superior.pdf](http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-invatamant-superior.pdf). (accessed at 22.02.2022).

⁵ Ibidem, p. 26.

⁶ TODERAȘ, N. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret*. Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București 2006. 98 p., , p. 35. Studiu realizat în cadrul Proiectului „Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”. Available at: [Since its establishment as a sovereign and independent state, the Republic of Moldova has formed its own legal framework in the field of higher education. Thus, to some extent, it is largely complete, but not fully adapted to European requirements and principles. So, article no. 35 of the Constitution of the Republic of Moldova guarantees the right to education, but the Law on Education no. 547 – XIII from July 21, 1995, regulates the relevant constitutional norm. This was followed by several legislative acts, that were regulate the evaluation and accreditation of educational institutions, the refinement of the nomenclature of specialties, the access of foreign citizens to local educational services and various other strategies, planning and reporting.](http://www.e-</p>
</div>
<div data-bbox=)

In this context, higher education in the Republic of Moldova had the opportunity to make itself known abroad for the first time, during the reign of the Alliance for the Democracy and Reform (1998 – 1999). According to the Action Program of the Government of the Republic of Moldova for 1998 – 2001 “Deeping reforms, restructuring and economic growth”, was published the main objective of the Government’s policy, which was aimed at overcoming the crisis, modernizing the country, moving closer to Europe, actively participating in the processes of European and international integration, etc.⁷. As a result of the Parliamentary elections from 1998, the Movement “For a Democratic and Prosperous Moldova” entered the legislative body, but Dumitru Diacov was elected as a President of the Parliament. Based on the principles, enshrined in its

[democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-
invatamant-superior.pdf](http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-
invatamant-superior.pdf). (accessed at 22.02.2022).

⁷ *Программа деятельности Правительства Республики Молдова на 1998 – 2001 годы. «Углубление реформ, реструктуризация и экономический рост»*. Постановление Правительства Республики Молдова, №523 от 4.06.1998, с.26. Available at: [http://www.e-democracy.md/files/parties/program-
activitate-guvern-moldova-1998-2001-ru.pdf](http://www.e-democracy.md/files/parties/program-activitate-guvern-moldova-1998-2001-ru.pdf) (accessed at 15.02.2022).

electoral platform, the DMDM (the Movement “For a Democratic and Prosperous Moldova”) decided to take part in the creation of the Alliance for Democracy and Reforms (ADR). The government of the ADR – the first coalition government in the history of the country – was created as a result of difficult negotiations. It was based on the ADR management program (1998 – 2001, 1999 – 2002) and included representatives of all the formations that established the Alliance. The ADR coalition broke up on December 1999, when the Christian Democratic Popular Front left its structure, but the ADR government, headed by Ion Sturza, was dismissed by the deputies’ votes of the Communist Party of the Republic of Moldova and Christian Democratic People’s Party. According to the Activities Programs of the Government of the Republic of Moldova for 1999 – 2002 “Sovereignty of laws, revitalization of the economy, integration into European structures”⁸, the ruling circles realized that it is necessary to carry out the higher education’ reforms in the very near future, focused on achieving world experience in this field.

The Post-Soviet process of reforming the entire education system of the Republic of Moldova was perceived in national space as a way of modernization. If at the first stage, before the adaptation of the Law of Education in 1995, modernization was perceived as the identification of one’s own values and educational priorities, then, after the adaptation of the legislative framework, the system was stabilized and approved abroad. In parallel with the second stage in Western Europe, the

Bologna process was barely emerging as a pan-European action.

The Bologna Declaration, signed on June 19, 1999, identified among its main objectives the promotion of European cooperation in the field of quality assurance with a view to developing comparable criteria and methodologies. This idea was continued in the Prague Communiqué (on May 19, 2001), which reaffirmed the commitment to the creation of a “common space for higher education”⁹, the development of European cooperation in order to ensure quality – an important factor in increasing the attractiveness and international competitiveness of European higher education.

The idea of quality assurance in higher education becomes the main strategic direction of the Berlin communiqué (September 19, 2003). The European Ministers of Education have decided that by 2005 the national quality assurance system will include:

- Defining the responsibilities of the bodies and institutions involved;
- Evaluation of programs or institutions, including the involvement of internal evaluations, external evaluations, student participation and publication of results;
- System accreditation, certification or comparable procedures;
- Participation, international cooperation¹⁰.

Only in autumn 2004, political authorities from Chisinau realized that the goal of integration into the structures of the European Union would be achieved

⁸ *Программа деятельности Правительства Республики Молдова на 1999 – 2002 годы. «Главенство законов, оживление экономики, интеграция в Европейские структуры».* Постановление Правительства Республики Молдова, № 270 от 8.04.1999, с.10. Available at: <http://www.e-democracy.md/files/parties/program-activitate-guvern-moldova-1999-2002-ru.pdf> (accessed at 15.02.2022).

⁹ *Towards the European Higher Education Area: Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19, 2001.* Available at:

https://mecc.gov.md/sites/default/files/prague_communique_may_2001.pdf (accessed at 15.02.2022).

¹⁰ *Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Berlin, 19 September 2003.* Available at:

<https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Berlin%2003.pdf> (accessed at 15.02.2022).

much faster, if the higher education system were interconnected with the provisions of the Bologna process. Because, the logic and direction were taken correctly, because, due to education policy is possible to ensure the long-term sustainability of the integration process, because, this field is intended to form new economic, political, social and cultural elites, actively participate in the development, implementation and monitoring of several policies with an integrative role, as well as stimulate other areas for the sustainable development of society.

With the implementation of actions to join the Bologna process, the legislative framework in the field of higher education has undergone a number of changes, thanks to which it has become largely compatible with the requirements of the Bologna process¹¹. Thus, in the spring 2005, the Republic of Moldova signed the Bologna Declaration, but, already in summer of the same year, were made a number of amendments to the legislative base. However, the most important step initiated by the Government of the Republic of Moldova, is the development of a new legal framework in the field of education, included in a separate set of laws. It was published on August 2005 and became the subject of a lengthy public debate. Thus, the interested parties were able to make additions, suggestions, criticism and various options for resolving contentious issues.

As it was mentioned earlier, in the Republic of Moldova, from 1999 to 2002, was an intensive process of developing regulations and tools for assessment and accreditation in national education. As a coordinating body for the external evalua-

tion and accreditation process, the National Council for Academic Assessment and Accreditation (in addition to the Government) was established, with the following responsibilities: a) institutional assessment; b) evaluation of curricula and programs; c) evaluation of scientific activity. Later, in the period 2002 – 2008, this Council was transformed into the Department of Evaluation and Accreditation of the Ministry of Education, whose powers included: a) external evaluation and accreditation of educational institutions; b) institutional assessment; c) evaluation of vocational training programs. In 2008 was established a new Quality Assurance Agency. However, this agency dealt only with the assessment of school results in pre-university education. The introduction of a quality assurance system in higher education is the main strategic direction of the Berlin Communique (September 19, 2003). The quality of higher education is becoming a key element in the formation of the European Higher Education Area. In this sense, it should be noted, that the higher education institutions of the Republic of Moldova have created their own quality management structures, began to develop and implement quality management documents. Internal quality control mechanisms and own internal quality assurance systems are created and developed. To achieve and promote the objectives of external quality assurance, it is necessary to establish a Quality Assurance Agency at the national level, that would be entrusted with a number of functions, including the evaluation and accreditation of higher education institutions. The National Agency for Quality Assurance in Vocational Education, established by the Code of Education, should become an administrative body of national importance, with a legal personality, independent from the Government, independent in decision making, organization and budgeting, but also finances from its own revenues.

It should be noted that after two unsuccessful attempts – in 2008, when it was

---

¹¹ *The Bologna process 2020 — the european higher education area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009.* In: *Știința juridică în contextul promovării valorilor statului de drept.* 13-14 mai 2010, Chișinău: Tipografia Grafema Libris SRL, 2010, pp. 308-314.

not promulgated by the President Vladimir Voronin, in 2010, when it was also blocked due to certain interest groups – on July 7, 2014, the Code of Education was finally approved, but from November 23, 2014, entered into force. With the Code of Education' adoption, the Education Law was repealed. The Ministry of Education proposed a new approach to the higher educational process, aimed at modernizing the education system in the context of the European integration process of the Republic of Moldova, in line with the Bologna process. The Code of Education was intended to lay the foundations of a new doctrine in education, which primarily implies the availability of quality education for everyone, but also the irreversible overcoming of the involvement of the political factor. According to the Code of Education, the main tasks of higher education are:

- Creation, preservation and dissemination of knowledge at the highest level;
- Training of highly qualified specialists, who are competitive in the national and international labor market;
- Creating the opportunities for lifelong learning;
- Preservation, development and popularization of national cultural and historical values in the context of cultural diversity¹².

The implementation of the Code of Education led to the development of a number of Framework Regulations, elaborated to ensure the effective functioning and high quality of higher education:

- Framework Regulation on the organization of the examination for the completion of higher education.
- Framework Regulation on the standardization of scientific-didactic and research activity in higher education.

- Framework Regulation on the organization and functioning of the governing bodies of higher education institutions in the Republic of Moldova¹³.
- Framework Regulation on the organization and functioning of distance higher education¹⁴.
- Framework Regulation on the organization of studies in higher education based on the National System of Study Credits¹⁵.
- The framework plan¹⁶ etc..

The Code of Education also contributed to the implementation of the Education Strategy 2020, which was approved in 2014 by the Government Decision no. 944 from November 2014. The Strategy was organized on the basis of three pillars: access, relevance, quality. And one of the

¹³ *Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului – cadru privind organizarea și funcționarea organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior din Moldova*, nr. 10 din 14 ianuarie 2015. Available at: <https://mecc.gov.md/sites/default/files/conducere.pdf> (accessed at 16.02.2022).

¹⁴ *Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului – cadru privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță*, nr. 474 din 24 mai 2016. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_474_sin_24.05.2016.pdf (accessed at 15.02.2022).

¹⁵ Anexa la ordinul Ministerului Educației nr. 726 din 20.09.2010. Regulamentul de organizare a studiilor în învățământ superior în baza Sistemului Național de Credite de Studiu. Available at: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmecc.gov.md%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fregulamentul_de_organizare_a_studiilor_in_Invatamantul_superior_in_baza_sncs.doc&wdOrigin=BROWSELINK (accessed at 12.02.2022).

¹⁶ *Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Planului-cadru pentru studii superioare (ciclul I – licență, ciclul II – master, studii integrate, ciclul III doctorat)*, nr. 1045 din 29 octombrie 2015. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr_1045_din_29.10.2015_plan_cadru_pentru_studii_superioare_ciclul_i_-_licenta_ciclul_ii_-_master_studii_integrate_ciclul_iii_-_doctorat.pdf (accessed at 12.02.2022).

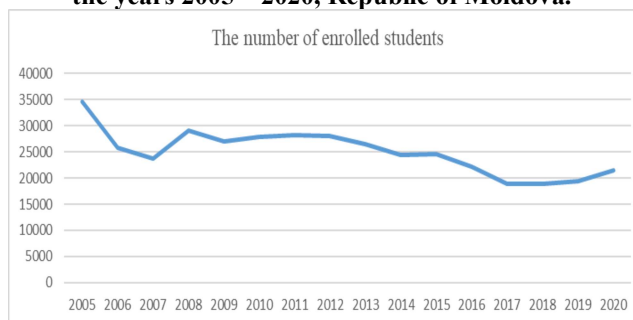
¹² *Codul Educației al Republicii Moldova, nr.152 din 17.07.2014*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.319-324, art.634. Available at: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro (accessed at 5.03.2022).

main objectives of the Education Strategy 2020 was to organize the sustainable development of the educational system in order to form an integral, active, social and creative personality – as a main factor of human development and socio-economic progress¹⁷.

Subsequently, by the Governmental Decision no. 199 from April 22, 2015, the Regulation on the organization and functioning of National Agency for Quality Assurance in Education and Research (ANACIP) and its official states, was approved¹⁸. ANACIP is an independent entity, which will work, based on the evaluation standards and methodologies, approved by the Government and, respectively, in accordance with the European Quality Assurance Standards.

At the same time, we can mention that there have been some rather contradictory trends in the higher education of the Republic of Moldova, which should by no means be attributed to the accession to the Bologna Process, but rather to the governmental policies of the last decade. Thus, the main worrying trend is the decrease of students' enrollment. For example, the evaluation of the number of students in the period 2005 – 2020, there is a tendency to a sharp decrease, the number of students has almost halved (Fig. 1). But, we should note, that this trend is specific to both cycles: bachelor and master degree, with a more pronounced decrease for the bachelor's degree level.

Fig. 1. The evolution of enrolled students during the years 2005 – 2020, Republic of Moldova.

Source: Elaborated by the author based on data from the National Bureau of Statistics, https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_07%20INV_INV060/INV060500.px/table/tableViewLayout1/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802

There are a lot of factors that have generated this situation, more important being the extremely negative demographic situation of the last decade, the massive migration abroad, free and massive access to various programs, grants, foreign scholarships, etc. However, another extremely important factor, which must be mentioned, is the fact that the last governments practically opposed the massization of higher education in the Republic of Moldova¹⁹. The education policies promoted by the Government of the Republic of Moldova is, to some extent, in the same context of efforts to regulate the flow of students through planning, motivated by the need to produce enough qualified specialists to meet the economic needs for qualified personnel.

One way or another, based on current conditions, higher education on the Republic of Moldova begun to seek and find viable solutions for survival and subsequent development, based on new realities. Thus, as one of the medium and long-term possibilities, was the internationalization of higher education in Moldova.

¹⁷ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația – 2020”, nr.944 din 14.11.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 345-351, art. 1014. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf (accessed at 10.03.2022).

¹⁸ Agentie Nationala de Asigurare a Calitatii in Educatie si Cercetare. Available at: <https://www.anacip.md/index.php/ro/home-ro-ro/istoric/> (accessed at 08.03.2022).

¹⁹ POPA, A. *Perspectivile universitare în procesul de reformare a sistemului educațional și de cercetare științifică*. In: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. 5 iunie 2015, vol. 1, Cahul: Tipografia Centrografic, 2015, pp. 7-9. ISBN 978-9975-914-98-7.

Higher education reforms - including implementation the Bologna process- were fully supported by the European Union through funding schemes such as TEMPUS and Erasmus+. These programs bring together international consortia of higher education institutions and related stakeholders to promote the reform of higher education institutions and higher education systems²⁰. For Moldova, 83 Tempus projects (1994 – 2013) and 17 Erasmus Capacity Building projects in higher education (2015-2019), 17 Jean Monnet projects, were selected for funding. In addition, educational institutions in the Republic of Moldova have participated in several Erasmus mobility projects for students and staff (2015-2017: 1303 mobilities)²¹. All these projects have contributed to the internationalization of higher education in Moldova and have promoted the integration of higher education institutions in the European Higher Education Area. However, the real degree of internationalization of Moldovan educational institutions remains unequal²².

Conclusions

Nowadays, the higher education system in the Republic of Moldova is at a critical stage. Despite the improvement of the national legal framework in recent years,

the results do not always meet expectations. The delay in institutional reforms, aimed at optimizing the bloated organizational infrastructure and the revision of the funding mechanism, have negated the positive effect of new legislation and led to a deterioration in the quality of higher education²³. The lack of political will, combined with resistance within the higher education sector to push up for much-needed, but politically and socially sensitive reforms, has only compounded the problem. Key stakeholders have failed to anticipate and find appropriate solutions to overlapping problems, embodied in negative demographic trends, emigration, internal and external competition, which has seriously affected their ability to recruit new students and competitive universities, that is critical to the long-term survival of the entire sector. Unfortunately, as a result of these developments, the quality and competitiveness of higher education have fallen, despite significant financial investment in recent years.

BIBLIOGRAPHY

1. *Agentie Nationala de Asigurare a Calitatii in Educatie si Cercetare*. Available at: <https://www.anacip.md/index.php/ro/home-ro-ro/istoric/> (accessed at 08.03.2022).
2. Anexa la ordinal Ministerului Educatiei nr. 726 din 20.09.2010. *Regulamentul de organizare a studiilor in invatamant superior in baza Sistemului National de Credite de Studiu*. Available at: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmecc.gov.md%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fregulamentul_de_organizare_a_studii-

²⁰ TODERAȘ, N. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret*. Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București 2006. 98 p., p. 30. Studiu realizat în cadrul Proiectului „Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”. Available at: <http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-invatamant-superior.pdf>. (accessed at 22.02.2022).

²¹ *Erasmus+ Programme in the Republic of Moldova, 2019*. Available at: http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2019-09/erasmus_programme_in_rm_final.pdf (accessed at 10.03.2022).

²² WETZINGER, J. *Higher Education Reform in Moldova: Achievements and Challenges*. International Higher Education, (98), 2019, p. 28-30. Retrieved from <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/11207/9457> (accessed at 11.03.2022).

²³ MANDAJI, E., *The Influence of the Bologna Process on Higher Education of the Republic of Moldova*. In: *Journal of Danubian Studies and Research*. No. 1, vol. 10, 2020. ISSN: 2284-5224. p.273

- lor_in_invatamantul_superior_in_baza_sncs.doc&wdOrigin=BROWSELIN K (accessed at 12.02.2022).
3. *Codul Educației al Republicii Moldova*, nr.152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.319-324, art.634. Available at: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro (accessed at 5.03.2022).
  4. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația – 2020”*, nr.944 din 14.11.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 345-351, art. 1014. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf (accessed at 10.03.2022).
  5. *Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepției politicii externe a Republicii Moldova*, nr. 368 din 8.02. 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.20, art. 187. Available at: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=60504&lang=ro (accessed at 10.02.2022).
  6. *Erasmus+ Programme in the Republic of Moldova, 2019*. Available at: http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2019-09/erasmus_programme_in_rm_final.pdf (accessed at 10.03.2022).
  7. KNELLER, G.F. *Introduction to the Philosophy of Education*. N.Y-London-Sidney: John Wiley and Sons, inc., 1967. ISBN-13: 978-0415012850
  8. MANDAJI, E., *The Influence of the Bologna Process on Higher Education of the Republic of Moldova*. In: *Journal of Danubian Studies and Research*. No. 1, vol. 10, 2020. ISSN: 2284-5224.
  9. Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Planului-cadru pentru studii superioare (ciclu I – licența, ciclu II – master, studii integrate, ciclul III doctorat), nr. 1045 din 29 octombrie 2015. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr_1045_din_29.10.2015_plan-cadru_pentru_studii_superioare_ciclu_i_-_licenta_ciclu_ii_-_master_studii_integrate_ciclu_iii_-_doctorat.pdf (accessed at 12.02.2022).
  10. Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului – cadru privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță, nr. 474 din 24 mai 2016. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_474_sin_24.05.2016.pdf (accessed at 15.02.2022).
  11. Ordin Ministerului Educației al Republicii Moldova cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului – cadru privind organizarea și funcționarea organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior din Moldova, nr. 10 din 14 ianuarie 2015. Available at: <https://mecc.gov.md/sites/default/files/conducere.pdf> (accessed at 16.02.2022).
  12. POPA, A. *Perspectivile universitare în procesul de reformare a sistemului educațional și de cercetare științifică*. În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. 5 iunie 2015, vol. 1, Cahul: Tipografia Centrografic, 2015, pp. 7-9. ISBN 978-9975-914-98-7.
  13. *Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education*, Berlin, 19 September 2003. Available at: <https://www.edu.ro/sites/default/files/u39/Berlin%202003.pdf> (accessed at 15.02.2022).
  14. *The Bologna process 2020 — the european higher education area in the new decade*. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28—29

- April 2009. In: Știința juridică în contextul promovării valorilor statului de drept. 13-14 mai 2010, Chișinău: Tipografia Grafema Libris SRL, 2010, pp. 308-314.
15. TODERAȘ, N. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret*. Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București 2006. 98 p. Studiu realizat în cadrul Proiectului „Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”. Available at: <http://www.e-democracy.md/files/aspectele-racordarii-sistemului-Invatamant-superior.pdf>. (accessed at 22.02.2022).
  16. *Towards the European Higher Education Area: Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19, 2001*. Available at: https://mecc.gov.md/sites/default/files/prague_communique_may_2001.pdf (accessed at 15.02.2022).
  17. WETZINGER, J. *Higher Education Reform in Moldova: Achievements and Challenges*. *International Higher Education*, (98), 2019, p. 28-30. Retrieved from <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/11207/9457> (accessed at 11.03.2022).
  18. ПАПЦОВА, А. *Обмен знаниями как социальный процесс: факторы и тенденции развития академической среды Молдовы*. In: Școala internațională de metodologie în științele socioumane Dezvoltarea personală și educația pentru societate: temeuri epistemologice actuale. Ediția 4-a, 19-20 noiembrie 2020, Chișinău, CEP USM, 2020, pp. 77-80. ISBN 978-9975-152-62
  19. *Программа деятельности Правительства Республики Молдова на 1998 – 2001 годы*. «Углубление реформ, реструктуризация и экономический рост». Постановление Правительства Республики Молдова, №523 от 4.06.1998, с.1-34. Available at: <http://www.e-democracy.md/files/parties/program-activitate-guvern-moldova-1998-2001-ru.pdf> (accessed at 15.02.2022).
  20. *Программа деятельности Правительства Республики Молдова на 1999 – 2002 годы*. «Главенство законов, оживление экономики, интеграция в Европейские структуры». Постановление Правительства Республики Молдова, № 270 от 8.04.1999, с.10. Available at: <http://www.e-democracy.md/files/parties/program-activitate-guvern-moldova-1999-2002-ru.pdf> (accessed at 15.02.2022).

SECURITATE JURIDICĂ

**UNELE REFLECȚII DE ORDIN FILOZOFIC ȘI NORMATIV PRIVIND
SINTAGMA „COINCIDENTIA OPPOSITORUM”****Gheorghe ALECU**

România, Constanța

Universitatea din Constanța, Facultatea de Științe Juridice și Științe Economice

dr. în drept, conf. univ.

ORCID: 0000-0001-7504-4022

e-mail: gh_alecu@gmail.com

Coralia GICĂ

România, București

Avocat, Baroul București

ORCID: 0000-0001-7679-9224

e-mail: coraliagica@gmail.com

Conceptele de obiectiv și subiectiv sunt extreme imanente Filosofiei dreptului și orice sistem de drept pozitiv va media între contrarii. Înțelegerea ignoranței noastre reprezintă cerința modestiei actuale și condiție a evoluției dreptului.

Există o lăcomie infinită a subiectivității de a cuprinde totul într-un EU pur și de a-l consuma. Dreptul nu dorește și nici nu poate să corecteze toate conduitele sociale. Poate, de aceea, identitatea contrariilor își are percepția ei negativă, obiectivată ca dat la nivelul conștiinței și acceptată ipso facto.

Teza hegeliană conform căreia, accept din sentimentele mele numai pe cele ce se justifică prin gând, are valabilitate prin co-incidenta contrariilor și nu prin identitatea lor.

**SOME PHILOSOPHICAL AND NORMATIVE REFLECTIONS ON
THE SYNTAGM "COINCIDENTIA OPPOSITORUM"**

The objective and subjective concepts are immanent extremes to the Philosophy of Law and any system of positive law will mediate between contraries.

Understating our ignorance represents the actual modesty request and condition of law evolution. There is an infinite greed of subjectivity to include everything in a pure I and to consume it. The law does not want and cannot correct all the social behavior. Maybe, that is why the contraries identity has its own negative perception, materialized in custom at the consciousness level and ipso facto accepted.

According to the Hegelian thesis, which has validity through the contrary's coincidence and not through their identity, I accept from my feelings only those justified by thought.

Key Words: truth, annoyed, identity, limit, normative, objective, subjective.

**QUELQUES REFLEXIONS PHILOSOPHIQUES ET NORMATIVES SUR LA
SYNTAXE "COINCIDENTIA OPPOSITORUM"**

Les concepts d'objectif et de subjectif sont extrêmement immanents à la philosophie du droit et tout système de droit positif servira de médiateur entre les contraires.

Comprendre notre ignorance c'est l'exigence de la modestie actuelle et une condition de l'évolution du droit. Il y a une avidité infinie de subjectivité à tout englober dans une UE pure et à la consommer. La loi ne veut pas et ne peut pas corriger tous les comportements

sociaux. Peut-être donc l'identité des contraires a-t-elle sa perception négative, objectivée comme donnée au niveau de la conscience et acceptée ipso facto.

La thèse hégélienne selon laquelle je n'accepte de mes sentiments que ceux qui sont justifiés par la pensée, est valable par la coïncidence des contraires et non par leur identité.

Mots clé s: *vérité, contraires, identité, limite, normatif, objectif, subjectif.*

ФИЛОСОФСКИЕ И НОРМАТИВНЫЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ О СИНТАКСИСЕ „COINCIDENTIA OPPOSITORUM” (СОВПАДЕНИЕ ПРОТИВОПОЛОЖНОСТЕЙ)

Объективное и субъективное в философии права понятия имманентные, и любая система позитивного права является посредником между этими противоположностями.

Искажѐнное трактование, это следствие условий эволюции закона. Существует бесконечная жажда «субъективности» включить все в чистое «Я» и поглотить его.

Закон не хочет и не может корректировать все общественные процессы, возможно, поэтому тождество противоположностей имеет свое негативное восприятие, объективированное как данное, на уровне сознания и принятое ipso facto. Тезис Гегеля о том, что я принимаю от своих чувств только те, которые оправданы мыслью, имеет силу лишь совпадением противоположностей, а не их тождеством.

Ключевые слова: *истина, противоположности, тождество, предел, нормативное, объективное, субъективное.*

Știm că aparținem unei lumi despre care ne place să credem că e reală.

Cât putem însă cuprinde cu mintea din tot ce percepem, cât înțelegem și cât putem admite? În context, cât înseamnă normativul, ce repere avem și cum distingem?

Am căutat răspunsuri în doctrină și negăsindu-le, am pus mintea să lucreze, cu gândul că acest demers ar putea fi util, măcar ca început al unei cercetări pe această temă în domeniul fundamentelor dreptului.

*

În orice cunoaștere distingem între ceva subiectiv și ceva obiectiv: *reflecția* se bazează pe un obiect pe care-l schematizează, dar ca o formalizare provine din conceperea contingentului, înțeles ca fiind și o existentă; fiecare obiectivează individualitatea; repetând-o, ajunge la viziunea generală de unde pornește din punctul său de reflecție, al individualității¹.

Socrate a ajuns în final la următoarea deslușire a oracolului de la Delfi:

- „E cineva mai înțelept decât Socrate?”

- *Nu e nimeni mai înțelept!”*

Pithya nu a vrut să spună de fapt nimic despre Socrate : se folosesc numai de acest nume pentru a spune: „Printre oameni acela este mai înțelept care, ca și Socrate, recunoaște că în realitate el nu posedă înțelepciune”². De aceea, *înțelegerea ignoranței noastre reprezintă cerința modestiei actuale.*

Teoria posibilității de a comite erori pune accent pe faptul că noi ne putem înșela mereu sau aproape mereu și că de aceea nu știm nimic sau numai foarte puțin în sensul clasic al cunoașterii³.

La ce s-a gândit Socrate când a spus că nu știm nimic „de valoare?”⁴. Socrate se gândea mai ales la etică, iar scopul său major este cel expus de Fr. Bacon în *Instauratio Magna* și preluat de Kant: bunăstarea și demnitatea umană⁵, iar căile de ajungere pot fi rezumate: principiul universal și cu

² POPPER, K. R.: *În căutarea unei lumi mai bune*, Ed.Humanitas, București, 1998, p. 43

³ POPPER, K. R.: *În căutarea unei lumi mai bune*, Ed.Humanitas, București, 1998, p. 45.

⁴ PLATON, *Apărarea lui Socrate*, p. 21.

⁵ KANT, I. *Instauratio Magna*, Prefață la ed.a II-a a *Criticii rațiunii pure*, Ed.IRI, București, 1994, p. 17

¹ FICHTE, Johan Gottlieb: *Doctrina științei*, Ed. Humanitas, București, 1995, p. 235 – 236

totul suficient al oricărei cunoștințe a noastre este *principiul contradicției*⁶; principiul suprem al tuturor judecăților sintetice: orice obiect este supus condițiilor necesare ale unității sintetice a diversului intuiției într-o experiență posibilă⁷.

Se crede în mod obișnuit că *subiectivul* și *obiectivul* stau opuse rigid; se trece mai degrabă din unul în altul, căci ele nu sunt determinații absolute, ca pozitiv și negativ, ci au deja o semnificație mai concretă⁸. Subiectiv poate desemna un scop care nu este decât al unui subiect determinat; în acest sens este o foarte rea operă artificială, care nu atinge lucrul însuși, este ceva pur individual. Acest termen poate privi însă conținutul voinței, și el are atunci aproape aceeași semnificație ca bunul plac. *Conținutul subiectiv este acela care aparține numai subiectului*⁹. Așa, de exemplu, acțiunile rele sunt numai subiective. Atunci poate fi numit însă subiectiv deopotrivă acel EU cu totul gol care nu se are decât pe el ca obiect și care are forța de a face abstracție de orice alt conținut. Subiectivitatea are astfel, pe de o parte, o semnificație cu totul particulară, iar pe de altă parte o semnificație perfect îndreptățită, întrucât tot ce trebuie să recunosc are și sarcina de a deveni ceva al meu și de a dobândi valabilitate în mine. Aceasta este *lăcomia* infinită a subiectivității, de a cuprinde totul în acest izvor simplu al Eu-lui pur și a-l consuma.

Nu mai puțin ce e *obiectiv* poate fi înțeles în chip diferit, fie existențe reale, fie simple gânduri pe care ni le punem în față; concepem deopotrivă prin aceasta nemijlocirea existenței – în fapt¹⁰, în care scopul trebuie să se realizeze. Chiar dacă scopul este el însuși cu totul particular și subiectiv, îl numim totuși obiectiv atunci când el apare. Dar voința obiectivă este și aceea în care există adevăr. Așa, voința lui Dumnezeu, voința morală este ceva obiectiv. Poate fi

numită obiectivă voința care, cu totul confundată în obiectul său, voința copilului care, încrezătoare, stă fără libertate subiectivă, a sclavului, care încă nu se știe ca fiind liberă și este de aceea o voință lipsită de voință. Obiectivă în acest sens este orice voință care acționează îndrumată de o autoritate străină și care nu și-a împlinit încă reîntoarcerea infinită în sine¹¹.

Realitatea obiectivă a dreptului constă, pe de o parte, în faptul că el există pentru conștiință, că el este cunoscut în genere; pe de altă parte, în faptul de a poseda puterea realității și de a se impune și, prin aceasta, totodată de a fi cunoscut ca universal valabil¹². Membrul societății civile are dreptul să stea în fața justiției ca și datorita de a se înfățișa înaintea curții și de a-și dobândi dreptul contestat numai de la curtea de justiție¹³.

În fața curților de justiție, dreptul ia o determinație nouă: el trebuie să fie demonstrabil. Procedura juridică pune părțile în situația de a-și valorifica probele și temeiurile juridice de a face cu puțință judecătorului să ia cunoștință de chestiune. Demersurile acestea sunt ele însele drepturi; cursul lor trebuie să fie determinat prin legi și ele constituie o poartă esențială în știința teoretică a dreptului¹⁴.

Poate să revolte pe om faptul de a ști că el are un drept, care îi este refuzat fiindcă nu poate fi dovedit, - totuși, dreptul pe care îl am trebuie să fie în același timp un drept recunoscut de lege, eu trebuie să-l pot înfățișa, dovedi și numai faptul că ceea ce este în sine este totodată recunoscut prin lege el poate avea valabilitate în societate¹⁵.

Principiul care singur permite viziunea justă și potrivită a lumii etice este tocmai caracterul absolut al persoanei, supremația subiectului asupra obiectului. Facultatea de a face abstracție, sau de a se regăsi

⁶ Kant, I. *Critica rațiunii pure*, p. 181.

⁷ Ibidem, p. 184

⁸ HEGEL, G.W.F.: *Principiile filosofiei dreptului*, Ed. IRI, București, 1996, p. 48.

⁹ Ibidem, p. 49.

¹⁰ Idem

¹¹ Ibidem, p. 207.

¹² HEGEL, G.W.F.: *Principiile filosofiei dreptului*, Ed. IRI, București, 1996, p. 48.

¹³ HEGEL, G.W.F.: *Principiile filosofiei dreptului*, București: Ed. IRI, 1996, p. 218.

¹⁴ Ibidem, p. 219.

¹⁵ Idem

pe sine însuși dincolo de natură de a raporta la eu, prin mijlocul ideilor, toată realitatea care curge în el constituie ființa proprie și specifică a subiectului, natura sa în sens eminent¹⁶.

Această facultate sau vocație transcendentă care se afirmă în mod psihologic în conștiința libertății proprii și a impunității, se transformă de îndată pentru subiect într-o normă supremă : lucrează, nu ca mijloc sau vehicul al forțelor naturii, ci ca ființă autonomă, având calitatea de început și scop; nu împins sau tras de ordinea motivelor, ci ca dominator al lor; nu ca apartenență la lumea sensibilă, ci ca părtaș al inteligibilului; nu ca individ empiric determinat de pasiuni și afecțiuni fizice, ci ca un eu rațional, independent de ele. Lucrează, conform legii eticii fundamentale, cu conștiința purei spontaneității, a determinărilor tale și a identității tale substanțiale cu ființa oricărui alt subiect¹⁷.

Dacă omul ar fi pur și simplu un fenomen, problema etică nu s-ar pune pentru el și imperativul n-ar avea sens, dar faptul de a-și desfășura propria esență, de a fi el însuși, este pentru el mai mult decât un dat, o problemă și o datorie. Imperativul se conduce după această condiție particulară a condiției umane, fiind în același timp parte și principiu al naturii.

Dar dreptul nu dorește și nici nu poate să corecteze toate conduitele sociale. Poate, de aceea, *identitatea contrariilor* își are de multe ori percepția ei negativă, totuși obiectivată ca dat la nivelul conștiinței și acceptată ipso facto.

Spre exemplu, aprecierea comportamentului luptătorilor se face pe toată durata conflictului, însă aprecierea definitivă este făcută la încheierea acestuia, când se decide învingătorul : el va stabili cine sunt eroii și cine sunt criminalii; numai el îi judecă pe cei învinși¹⁸; „*dacă Revoluția americană ar fi eșuat, Jefferson, Washington și Franklin*

ar fi fost spânzurați și ar fi fost pomeniți în istorie ca criminali”. Cum însă până în prezent nu au fost ridicate monumente eroilor adversari sau celor învinși, aceștia din urmă vor trebui să suporte toate sancțiunile negative, indiferent de natura cauzei pentru care luptau¹⁹; dacă victoria nu e prea sigură, iar noua structură de putere poate fi răsturnată, asistăm atunci la o sinistă inversare: foștii eroi devin criminali, foștii criminali ajung eroi, lașii sunt decorați, iar trădătorilor li se laudă patriotismul.

Aceste răsturnări au însă o *limită*: nu au nimic a face cu respectarea adevărului istoric sau cu aprecierea obiectivă a faptelor istorice, după cum se pretinde uneori²⁰.

Sintagma ”adevăr istoric”, destul de folosită, amintește însă de două precedente admirabile: o comparație eminesciană - splendidă ca o ironie - și o reflecție des întâlnită - când certitudinii îi urmează îndoiala, întrevezi surâsul rațiunii.

În speță, istoric-ul este nepotrivit alăturat conceptului de adevăr, care prin specific are o recunoaștere de natură istorică, semnificând o succesiune de aprecieri relative. Așa fiind, invocarea sintagmei ca argument pentru o anume realitate, poate avea câte ceva, atât din esteticul comparației, cât și din sublimul reflecției.

Cele ce preced incită, iar gândurile pot fi încercate de ispita delimitărilor care, de multe ori sunt tentante: aprecieri, aproximări, erori etc.

Distingem însă că succesiunea în timp și loc a reglementărilor indică diferențe sesizabile, cărora le spunem uneori evoluții. Simpla cronologie a normării nu ne indică ceva deosebit, dar când noua reglementare ne convine, spunem că s-a mers spre mai bine, când nu, vorbim de un regres.

Avem, cert, o scară de valori la care raportăm precedentul și actualul, dar de foarte multe ori nu facem decât să luăm act de o prezență stânenitoare, pe care o percepem ca diferență, iar când încercăm să gândim găsim că are un nume, se cheamă eroare.

¹⁶ Del Vecchio, Giorgio, *Lecții de Filozofie juridică*. București: Editura Europa Nova, 1993, p.337.

¹⁷ Ibidem, p.338.

¹⁸ Popa, N., I. Mihăilescu, N.Eremia: *Sociologie juridică*. București: Ed.Universității, 1987, p.78.

¹⁹ Popa, N. ș.a., *op.cit.*, p.78.

²⁰ Ibidem,

Indiferent dacă am acceptat ori ni s-a impus, că știm sau vom afla, cu sau fără voia noastră, ea a aparținut trecutului sau compune prezentul.

Ipsa facto, fără altă argumentare, ea impune examinare în Teoria dreptului.

Din acest considerent deschidem aplicația ce urmează.

*

Eu, subiect gânditor al acestei lumi, reprezint umanitatea: o umanitate care nu a știut întotdeauna să mă reprezinte. Societățile premoderne nu au știut să mă definească, iar încercarea mea de a fi nepărtinitor mă împiedică să aduc un reproș; nu mă puteau defini fără să se nege.

Sunt o parte din real, perceptibilul meu real, cel pe care îl pot înțelege. Sunt multitudinea de chipuri, culori, comportamente; sunt speranța sau deznădejdea, iluzia, nimicnicia ori grandoarea, trufia sau umilința, sinceritatea ori minciuna, bunăcredința sau turpitudinea, virtutea ori decadența, binele sau răul, geniul, demnitatea, amăgirea, gândul către Divinitate, câte ceva din toate acestea și multe atâtea altele.

Oriunde mă aflu, eu sunt o sinteză. Sunt sinteza atâtor generații. În mine se cuprinde investiția unei civilizații. Și, cu toate acestea, eu nu sunt cel ce ar trebui să fie pentru că întâlnirile mele cu societatea nu justifică vârsta mea de milenii.

Mă comport ca un om obișnuit: cu emoții și sentimente, cu erori și orgolii. Sunt instrumentul intereselor mele, al dorințelor, imaginației, al jocurilor meschine, hazardului.

Din când în când sunt cumpătarea, dar apelul meu la înțelepciune ori la cutezanța gândirii nu e regula; pentru că fac parte din cotidian și cotidianul mi se impune; pentru că am libertatea ce mi se conferă și pe care o pot obține cu dat-urile ființei mele.

O zi din existența mea e o sumă de fapte, bune sau rele, corecte sau nedemne; pot fi victimă sau învingător; pot fi o victimă inocentă sau un învingător necinstit, pot face dreptate, pot umili, pot acuza pe nedrept sau pot să ajut.

Rezum de multe ori experiența unui fapt; pot să fiu mândru de mine sau dezgustat de propria persoană. De câte ori nu am un sentiment de rușine pentru un anumit comportament, un regret pentru felul în care am procedat? De câte ori nu am vrut să dau timpul înapoi pentru a înlătura o greșală?! Și reproșul meu nu e adresat timpului, ci mie.

Există un moment al zilei când totalizez; când în final, cu gene lipite rămân cu mine însumi, iar răstimpul acesta nu-l pot evita. E confruntarea mea cu mine; e dialogul meu cu cel ce a făcut, cu cel ce ar fi trebuit să fiu. Cu alții pot fi evaziv, disimulant, convingător cu argumente corecte sau false, dar în discuția mea cu mine, rezum și recunosc.

Un lucru e cert: pe mine nu mă pot minți.

Față de mine va trebui să recunosc când am greșit și când am fost corect. Indiferent de mă avantajează sau nu, principala mea limită sunt eu.

Am unitățile mele de măsură, dar multe din ele mi-au fost date: le-am primit pentru a le folosi, iar utilitatea lor ajută prezenței mele în social; le-am acceptat pentru că sunt folositoare ființei mele, fac parte din suma mea de utilități.

Pot să-mi dau seama când am greșit; întotdeauna am știut care era calea cea dreaptă, dar adesea nu am mers pe ea pentru că era cea mai grea.

Asta confirmă puțința de a ști care e calea, indiferent ce drum aș fi ales. Și dacă este așa, cum să nu consider magnifică teza lui Hegel conform căreia, accept din sentimentele mele numai pe cele ce se justifică prin gând²¹.

Ajung acum să reprezint că eu, pentru mine, sunt o instanță, sunt cea mai apropiată instanță a sufletului meu; instanța pe care o accept, o recunosc și o respect; cea care nu mi se impune din afară, ci mi se adresează ca produs al gândirii mele.

E imperativul meu!

²¹ HEGEL, G.W.F, op. cit. p.17.

Dar decizia ei nu sunt eu, nu sunt numai eu; sunt eu ca sinteză; dacă ea este modul meu de a privi lucrurile, de a diagnostica, subiectivul meu, prin sinteza pe care o reprezintă, mă depășește, trece de suma intereselor ori sentimentelor mele.

Când îmi recunosc o eroare, când îmi aduc un reproș, când aș vrea să întorc timpul, eu trec de mine ca individ; atunci sunt parte a socialului; încep să obiectivez și în acel moment justific investiția. Subconștientul meu mă ajută să o fac și nu e necesar să-mi reprezintă. E însă suficient că acest fapt există și că acum îl pot exprima.

Partea aceea din gândirea mea care recunoaște, care mă contestă, care mă dezaprobă este modul meu de a privi ca subiect înțelegător al lumii în care trăiesc, dar este cu mult mai mult decât atât - este obiectivul din mine, obiectivarea mea ca subiect, participarea mea rațională la realul din care fac parte.

Am libertatea de a nu recunoaște, dar și perspectiva a ce urmează: realitatea mă va infirma, iar eu știu acest lucru și am obligația să-l iau în calcul; este o constantă a funcției cu care operez.

Trebuie, deci, să țin cont de obiectivul la care a ajuns subiectivitatea mea. Dar cât va conta el pentru mine și cât pentru ceilalți? Atât, câtă utilitate îi acord eu ca individ, cât îmi este necesar ca exprimare în social. Voi ieși, așadar, în social cu o parte din ceea ce socialul mi-a dat; cu o parte numai, pentru că limitele mele nu-mi îngăduie să întorc întregul.

Ajung acum la problema pe care o consider esențială: cât din subiectivul obiectivat de mine sunt dispus să cedez socialului? Atât cât am fost nevoit să recunosc?

Nu cred că răspunsul poate fi afirmativ. Cert este că voi ceda totuși, ceva. Și nu sunt singurul care o face, pentru că, la rândul-mi, pretind, și nu sunt singurul care pretinde; și tot ce rezultă e un minim, un minim necesar, așa cum l-a consacrat umanitatea - o minima morală.

Nu pot face abstracție de morală. Ea e unul din daturile ființei mele. Indiferent de distincție, cred că atât cât sunt dispus să

recunosc înseamnă normativul. Dar este un normativ *sui - generis*: este cel acceptat din mine. De ce? Pentru că mi-a fost dat de o ascendență și pentru că, axiologic are o continuare de care eu știu.

Cum rămâne însă cu diferența pe care, la nivelul meu de înțelegere, rațiunea o acceptă, dar nu o recunoaște comunității? Eu cred că ea reprezintă subiectivul din mine, desprins din ce am reușit să obiectivez (extremele se ating)²², care impune ca norma să existe, sub oricare din formele ei.

Tot ce am exprimat vizează gândirea mea corectă, dar ascendența îmi spune că eu sunt fiu al îndoielii, că nu întotdeauna am gândit corect, că pot greși, iar acest lucru mi s-a întâmplat de multe ori; am comis erori pe care le-am recunoscut, am fost martor ori participant la erori colective pe care ulterior mi le-am reprezentat.

Eroarea e unul din indicatorii mei de diligență, indiferent că o pot evita sau nu; cert este că ea face parte din real, că ea participă la schimbare și despre asta eu știu.

Asemenea viziune ar priva Dreptul de evoluție? Posibil. Are valabilitate însă pentru cazul în care ipoteza rămâne aceeași: refuzul individului la o *restitutio in integrum*. Realitatea demonstrează însă un fapt cert - continua evoluție a instituțiilor juridice, iar explicațiile există: rolul valorizator al moralei, un axis mundi care au fost preceptele divine și cert, între atâtea altele, tendința umanității spre absolut, un excelsior al gândirii umane.

*

Incursiunea în plan doctrinar nu oferă răspunsuri la întrebările formulate, dar tezele clasicilor ne dau suportul esențial începerii unei examinări.

Acest demers a condus spre o constatare, care este de fapt unul semnificativ: eroarea, ca permanență.

Ea este înțelegerea la un anumit timp a unui fapt, este motivația schimbării.

²² MERCIER, Louis Sebastien, *Tableau de Paris*.

Este deschiderea spre o nouă înțelegere, poate la fel de relativă ca precedenta, este subiectivul.

Modulațiile ei, care pot însemna transcenderea spre o altă extremă, pot duce la o co-incidentă a contrariilor, dar nu la identitatea lor, întrucât raportarea la o ascendență valorică este, de fiecare dată, necesară și implică obiectivul.

Înțelegerile relative, numite uneori cerințe actuale sau condiții concrete cărora dreptul, ca expresie a normativului ar trebui să li se adapteze sunt, fiecare, fără excepții, prilejuri de raportări axiologice.

Dacă subiectivul este prezentul, în Timp, obiectivul se impune pentru prezent ca valoare, iar pentru viitor se constituie asimptotic în ideal, ca tendință a umanității spre absolut.

BIBLIOGRAFIE

1. FICHTE, Johan Gottlieb: *Doctrina științei*. București: Ed. Humanitas, 1995, p.235 – 236.
2. POPPER, Karl R.: *În căutarea unei lumi mai bune*. București: Ed.Humanitas, 1998, p.43.
3. PLATON, *Apărarea lui Socrate*, p. 21.
4. KANT, Immanuel: *Instauratio Magna*, Prefață la ed.a II-a a *Criticii rațiunii pure*. București: Ed.IRI, 1994, p.17.
5. KANT, Immanuel: *Critica rațiunii pure*, p.181.
6. HEGEL, G.W.F.: *Principiile filosofiei dreptului*. București: Ed.IRI, 1996, p.48.
7. DEL VECCHIO, Giorgio, *Lecții de Filozofie juridică*. București: Editura Europa Nova, 1993, p.337.
8. POPA, N., I. MIHĂILESCU, N. EREMIA: *Sociologie juridică*, București: Ed.Universității, 1987, p.78.
9. Textul provine din op. cit., nota infra 79, preluat din Albert Szent Gyorgy
10. MERCIER, Louis Sebastien, *Tableau de Paris*.

CARACTERISTICA JURIDICO-PENALĂ A INFRAȚIUNII DE LUARE DE MITĂ POTRIVIT LEGISLAȚIEI PENALE A ROMÂNIEI

Alexei BARBANEAGRA

Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova
profesor universitar, doctor habilitat
ORCID: 0000-0002-3914-2458
email: alexei_barbaneagra@gmail.com

Petru BOLOS

Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova
doctorand
ORCID: 0000-0003-0603-268X
email: bolospetru@gmail.com

Corupția reprezintă o gravă amenințare pentru statul de drept, pentru supremația dreptului, echității sociale și a justiției. Importanța cunoașterii fenomenului corupției nu mai trebuie demonstrată. Urmând logica juridică prin prisma doctrinară și analizând opiniile unor prestigioși autori din literatura de specialitate română, constatăm o preocupare asiduă asupra cercetării normelor reglementate sau mai puțin reglementate în domeniul juridic, raportate la viața socială pe care legea penală, prin instituțiile ei, are menirea de a o apăra și proteja de încălcările, abuzurile, sfidările dezavuate de societate. Infrațiunea de luare de mită este atribuită numai funcționarilor din instituțiile publice și din instituțiile private, care au fost angajați să presteze un serviciu către populație sau către o altă instituție, ceea ce ne face să deducem că una dintre condițiile preexistente infrațiunii de luare de mită este condiția existenței unui funcționar care este dispus să își încalce atribuțiile de serviciu, dar și o acțiune infracțională de solicitare, acceptare sau primire a mitei. O altă situație premisă este dată de instituția și structura statului, a persoanei jurice și a structurilor organizatorice care conferă atribuții de serviciu funcționarului care își desfășoară activitatea în cadrul respectivei instituții.

Cuvinte-cheie: corupție, luare de mită, subiect activ, latura obiectivă, latura subiectivă.

THE LEGAL-CRIMINAL CHARACTERISTICS OF THE CRIME OF BRIBERY ACCORDING TO THE CRIMINAL LAW OF ROMANIA

Corruption is a serious threat to the rule of law, social equity and justice. The importance of knowing the phenomenon of corruption no longer needs to be demonstrated. Following the legal logic through the doctrinal prism and analyzing the opinions of some prestigious authors from the Romanian specialized literature, we find an assiduous preoccupation on the research of the regulated or less regulated norms in the legal field, related to the social life that the criminal law, through its institutions. to protect it from the violations, abuses, defiances disavowed by society. The crime of bribery is attributed only to officials of public and private institutions who have been employed to provide a service to the public or to another institution, which leads us to infer that one of the pre-existing conditions for the crime of bribery is the condition of the existence of an official who is willing to violate his duti-

es, but also a criminal action of requesting, accepting or receiving bribe. Another premised situation is given by the institution and the structure of the state, of the legal person and of the organizational structures that confer service attributions to the civil servant who carries out his activity within the respective institution.

Keywords: *corruption, bribery, active subject, objective side, subjective side*

CARACTÉRISTIQUE JURIDIQUE-PÉNALE DE L'INFRACTION PÉNALE SELON LA LÉGISLATION PÉNALE DE LA ROUMANIE

La corruption représente une grave menace pour l'État de droit, la suprématie du droit, l'équité sociale et la justice. L'importance de connaître le phénomène de la corruption n'est plus à démontrer. En suivant la logique juridique à travers le prisme doctrinal et en analysant les opinions de certains auteurs prestigieux de la littérature spécialisée roumaine, nous trouvons une préoccupation assidue pour la recherche des normes réglementées ou moins réglementées dans le domaine juridique, liées à la vie sociale que le criminel le droit, à travers ses institutions, est censé le défendre et le protéger des violations, des abus, des défiances désapprouvées par la société. Le délit de corruption n'est imputé qu'aux fonctionnaires des institutions publiques et des institutions privées, qui ont été embauchés pour fournir un service à la population ou à une autre institution, ce qui nous amène à déduire que l'une des conditions préexistantes au délit de corruption est la condition d'existence d'un fonctionnaire disposé à violer ses devoirs, mais aussi une action pénale consistant à demander, accepter ou recevoir un pot-de-vin. Une autre situation préalable est donnée par l'institution et la structure de l'État, de la personne morale et des structures organisationnelles qui confèrent des fonctions de service au fonctionnaire qui exerce son activité au sein de l'institution respective.

Mots-clés : *corruption, pots-de-vin, sujet actif, côté objectif, côté subjectif*

УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПНОГО ДЕЯНИЯ - ВЗЯТОЧНИЧЕСТВА В УГОЛОВНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ РУМЫНИИ

Коррупция представляет собой серьезную угрозу верховенству закона, праву, равенству и социальной справедливости. Актуальность данного феномена более не требует подтверждений. Проанализировав мнения авторитетных авторов румынской специализированной литературы и следуя правовой логике, сквозь доктринальную призму, обнаружена целеустремленность в исследовании регламентированных или менее регламентированных норм в правовом поле, связанных с общественными отношениями, где уголовное право, посредством своих институтов призвано защищать и ограждать граждан от нарушений, злоупотреблений и неповиновений. Отличительной чертой взяточничества является то, что взяточполучатель всегда наделен определенными должностными полномочиями в государственных либо частных учреждениях, ангажированный для оказания услуг населению/госучреждениям. Из этого следует, что одним из ранее существовавших условий преступления взяточничества, является наличие должностного лица, готового нарушить свои обязанности, а также факт преступного деяния - на требование, согласие и получение взятки.

Следующее требование, задается институтом и структурой государства, юридическим лицом и организационными структурами, наделяющие служебными полномочиями госслужащего, осуществляющего свою деятельность в рамках соответствующего учреждения.

Ключевые слова: *коррупция, взяточничество, активный субъект, объективная сторона, субъектная сторона.*

Introducere

Etimologia termenului *mită* își află rădăcinile, potrivit *Dicționarului latin-român*, în verbul latin „mitto (*mittere, misi, missum*)”¹ care are în traducere și semnificația de „a omite, a păstra sub tăcere, a pune pe cineva într-o anumită situație, a (se) angaja în ceva”, având legătură cu adjectivul „*mitis* – indulgent, moderat, suportabil” - și cu adverbul „*mite* – cu blândețe, ușor” și cu expresia „*mitius ferre aliquid* = a suporta mai ușor”. Justificarea acestei expresii este datorată faptului că, într-o modelare continuată în timp, cuvântul *mită* face referire la rezultatul acțiunii de a face maleabile condițiile unei proceduri spre a deveni suportabilă pentru cel care are năzuința de a realiza un obiectiv prin ocolirea anumitor cerințe, care îi sunt impuse de lege, în realizarea solicitării sale.

În dreptul penal există două procedee de incriminare a infracțiunii de mituire: 1) incriminarea unilaterală, în care este incriminată doar săvârșirea faptei de luare de mită, mituitorul fiind considerat participant la săvârșirea faptei; 2) incriminarea bilaterală (cea a dublei incriminări), în care este incriminată atât săvârșirea faptei de primire de mită, cât și săvârșirea faptei de dare de mită.

După cum se subliniază în literatura de specialitate, „actualul CP român a adoptat sistemul bilateral, potrivit căruia reglementează atât luarea de mită, ca infracțiune mai gravă, cât și darea de mită”².

Obiectul infracțiunii de luare de mită

Obiectul juridic al infracțiunii de luare de mită are două componente: obiectul juridic special și obiectul material. În ceea ce privește obiectul juridic al infracțiunii de luare de mită, în mod unanim, în doctrină³ se reliefează că obiectul juridic generic

al infracțiunilor de corupție și de serviciu este constituit din ansamblul relațiilor sociale care se formează obiectul juridic comun al tuturor infracțiunilor care aduc atingere activităților de serviciu a funcționarilor publici⁴, activități care se desfășoară în legătură cu buna derulare în realizarea activității de serviciu, care implică îndeplinirea îndatoririlor de serviciu în mod onest, în mod generic obiectul unei infracțiuni îl constituie „valoarea socială și relațiile sociale create în jurul acestei valori, care sunt periclitare ori vătămate prin fapta infracțională. Prin infracțiune se vatămă ori se periclitează o valoare socială ocrotită printr-o normă de drept penal. Ocrotirea acestei valori sociale prin normele dreptului penal, conferă obiectului infracțiunii caracterul de obiect juridic”⁵.

Obiect juridic special

Obiectul juridic special al infracțiunii de luare de mită constă în relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a activității de serviciu a unităților publice⁶, a liber profesioniștilor ori a altor persoane juridice⁷, a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibilă fără a asigura exercitarea cu cinste, probitate și corectitudine a atribuțiilor de serviciu a funcționarilor publici sau de către alți funcționari a îndatoririlor profesionale⁸.

HOTCA, M. A.; PĂUN, C.; CHIȘ, I.; GORUNESCU, M.; DOBRINOIU, M. *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Editura Universul Juridic, 2014, ISBN 978-606-673-262-8, 800 p., p. 493.

⁴ DOSEANU, R. *Infracțiuni de corupție și de serviciu. Aspecte de reglementare internă și de drept comparat*. București: Editura Universul Juridic, 2018, ISBN 978-606-39-0293-2, 229 p., p.122.

⁵ MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea generală*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa S.R.L.”, 1997, 357 p., p. 85.

⁶ DONGOROZ, V.; SIEGFRIED, K.; OANCEA, I.; FODOR, I.; ILIESCU, N.; BULAI, C.; STĂNOIU, R. *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială*, Vol. IV, București: Editura Academiei României, 1972, p. 130.

⁷ BOROI, B. *Drept penal. Partea specială - conform noului Cod Penal*, București: Editura C. H. Beck, 2011, ISBN 978-973-115-788-7, 743 p., p.365.

⁸ PASCU, I. *Drept penal. Partea specială*. București:

¹ *Dicționar latin-român*, red. coord. Rodica OCHEȘANU, București: Editura Științifică, 1962, 959 p., p. 439.

² BODEA, R. *Drept penal. Partea specială*. București: Editura Hamangiu, 2008, ISBN 978-606-522-002-7, 720 p., pp. 395-396.

³ PASCU, IL.; DOBRINOIU, V.; TRAIAN DIMA;

Obiect material

Obiectul material al infracțiunii de luare de mită a suscitat, la rândul său, o serie de controverse în literatura de specialitate.

În acest sens, trebuie avut în vedere faptul că este posibil să se confunde obiectul mitei cu obiectul material al infracțiunii de luare de mită, însă, este necesar să se facă o distincție între ele datorită faptului că aceste constituie două noțiuni total diferite. În doctrina penală română se apreciază că această infracțiune constituie o faptă penală, periculoasă sub raport social, care se direcționează contra valorilor sociale ocrotite penal, neîndreptându-se și împotriva aspectului material al obiectului infracțiunii. Acțiunea de primejduire sau de lezare a valorii sociale se înlăpătează prin însăși atingerea adusă obiectului material⁹.

Subiecții infracțiunii de luare de mită

În ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii de luare de mită, acesta este nemijlocit calificat, putând fi autor sau coautor al luării de mită, îndeplinind cerința esențială de a avea competența de a îndeplini, a nu îndeplini, a întârzia ori de a accelera îndeplinirea actului pentru care solocită/acceptă/primește mita. O altă categorie de subiecți activi ai luării de mită este constituită din complici sau instigatori, care poate fi orice persoană fizică sau juridică ce are capacitate penală.

Subiectul activ

În mod unanim, în literatura juridică se consideră că subiect activ al infracțiunii de luare de mită este calificat. Există opinii¹⁰ din doctrină care consideră că subiectul activ poate avea atât calitatea de autor, cât și calitatea de coautor printr-o participare penală care este posibilă sub toate formele.

Editura Hamangiu, 2008, 978-973-1836-64-5, 759 p., p. 383.

⁹ MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea generală*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa S.R.L.”, 1997, 357 p., p. 85.

¹⁰ TOADER, T. *Drept penal român. Partea specială*, București: Editura Hamangiu, 2012, ISBN 978-606-522-896-2, 555 p., pp.283-284.

În doctrină se specifică faptul că „prerogativa de putere publică constituie unul dintre elementele principale de identificare și definire a funcționarului public”¹¹, iar în jurisprudență se consideră că „în accepțiunea legii penale are calitate de funcționar public numai o persoană care acționează în cadrul unei autorități sau instituții publice, pentru o persoană juridică ori un serviciu de interes public”¹².

De asemeni, în jurisprudență se reține că „funcția publică nu este altceva decât totalitatea atribuțiilor și responsabilităților stabilite, în temeiul legii, de către autoritatea sau instituția publică în scopul realizării competențelor sale, iar interesul public este acela care implică respectarea și garantarea de către instituțiile și autoritățile publice a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor, recunoscute constituțional prin legislația internă ori prin tratatele internaționale la care România este parte”¹³.

Subiectul pasiv

Subiectul pasiv cuprinde două categorii: a) subiectul pasiv general: statul; b) subiectul pasiv special: autoritatea publică, instituția publică, instituția sau persoana juridică de interes public privată în cadrul căreia făptuitorul se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv autoritatea publică a statului străin, instanța internațională sau organizația internațională în care subiectul activ nemijlocit își exercită serviciul. Poate fi considerat subiect pasiv special și persoana constrânsă să dea mită.

Conținutul constitutiv al infracțiunii de luare de mită

Conținutul constitutiv al infracțiunii de luare de mită cuprinde latura obiectivă

¹¹ DIACONESCU, H; RĂDUCANU, R. *Infracțiuni de corupție și serviciu*, București: Editura C.H. Beck, 2017, ISBN 978-606-18-0736-9, 241 p., p. 19.

¹² Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 26/2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 13 ianuarie 2015.

¹³ Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 26/2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 13 ianuarie 2015.

și latura subiectivă. Latura obiectivă este compusă din elementul material, urmarea imediată și legătura de cauzalitate. La rândul ei, latura subiectivă înglobează intenția, mobilul sau scopul.

Latura obiectivă a infracțiunii de luare de mită

Latura obiectivă a infracțiunii de luare de mită este constituită din elementul material, urmarea imediată și legătura de cauzalitate, pe care le vom analiza pe rând.

În doctrina¹⁴ română, unii autori¹⁵ au apreciat că¹⁶ „în cazul în care latura obiectivă a unei acțiuni este desemnată prin termeni generici, în care intră o sferă mai largă de activități, textul incriminator se referă numai la acele activități care nu pot constitui, prin ele însele, o altă faptă penală. În acest caz, nu ne aflăm în prezența unei infracțiuni complexe, ci a unei infracțiuni simple”¹⁷.

Element material

Elementul material al infracțiunii de luare de mită constă în a) pretinderea de bani sau alte foloase prin formularea unei pretenții directe sau indirecte care să fie sub formă de bani sau alte foloase; primirea de bani sau alte foloase înmânate direct sau indirect de către mituitor; c) acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase în urma unui acord explicit, în mod direct sau indirect, al făptuitorului de a accepta oferta de mită; d) nerespectarea promisiunii de

mită care poate fi sub bani sau alte foloase, prin lipsa oricărei reacții categorice și explicate de refuz a ofertei de mituire.

Primirea unei sume de bani sau a unor foloase cu titlu de mită este un act material care implică o dobândire de foloase care nu se cuvin funcționarului. O primă modalitate de săvârșire a elementului material al laturii obiective a infracțiunii de luare de mită indicată în norma de interdicție se referă la acțiunea de pretindere de bani sau alte foloase care nu i se cuvin subiectului, care are aceeași valoare cu formularea unei cereri clare sau a unei exigențe. Nu se impune ca această cerere a funcționarului să fie și realizată. Acțiunea de pretindere a mitei poate fi manifestată prin cuvinte, gesturi, sugestii ori și în scris, putând fi manifestată în mod expres sau aluziv.

O a doua modalitate de săvârșire a elementului material al laturii obiective a infracțiunii de luare de mită consemnată în norma de drept penal, se realizează prin acțiunea de primire de bani sau alte foloase, care are aceeași valoare cu înmânarea în mod efectiv, către subiectul activ a infracțiunii de luare de mită, a foloaselor care nu i se cuvin. În această situație, inițiativa de primire de mită nu mai aparține funcționarului, ci persoanei care dă mita., acțiune care se poate concretiza atât în mod direct între persoana care corupe și funcționar care ia mita, cât și în mod indirect prin intermediul unei alte persoane ori prin oricare alte mijloace (ex: transfer bancar, transfer de acțiuni etc.).

Modalitatea a treia de săvârșire a infracțiunii de luare de mită specificată în norma penală constă în acțiunea de acceptare de către funcționar, a banilor și foloaselor care nu i se cuvin. Inițiativa aparținând mituitorului, funcționarul fiind în situația de a accepta promisiunii de mită, nerespingându-o. În această situație, modalitatea de acceptare a promisiunii de către funcționar poate fi exprimată în mod expres sau tacit, însă trebuie să fie lipsită de echivoc.

A patra modalitate de săvârșire a elementului material al laturii obiective de luare de mită prevăzută în norma penală se referă la nerespingerea de către funcționar a

¹⁴ POP, T. *Drept penal comparat. Partea generală*, vol.II, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1923, p. 606; apud Constantin Duvac, *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*, București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.

¹⁵ PAPADOPOUL, V. *Drept penal*, în *Principii de drept*, Editura Științifică, București, 1958, p. 575; apud DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.

¹⁶ ZOLYNEAK, M. *Concepția unității de infracțiune în materia participăției și implicațiile ei în cazul succesiunii în timp a legilor penale*, R.R.D., nr.10/1971, pp.80-91; apud DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.

¹⁷ DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.

promisiunii de bani sau alte foloase. Aceasta constituie mai mult decât acceptarea neformală a promisiunii de bani sau alte foloase, constând într-o comportare pasivă a subiectului activ, are obligația de a respingere a promisiunii mituitorului.

Conform precizărilor doctrinare, „legea penală cere funcționarului o atitudine corectă, cinstită, demnă, tranșantă față de oferta de mituire, impunându-i o poziție fermă, neechivocă, clară, de respingere a acesteia. Rămânerea în expectativă a funcționarului față de oferta de mituire făcută prin promisiunea de bani sau alte foloase, este nu numai un act nedemn, ci și unul de corupție, care trebuie prevenit și pedepsit. Așezarea de către legea penală a nerespingerii promisiunii de bani sau alte foloase pe același plan cu acceptarea nu înseamnă și suprapunerea, confundarea, identificarea acestor două noțiuni (sub forma acceptării tacite) cum s-a susținut sau lăsat să se înțeleagă într-o opinie exprimată în doctrina juridică. De altfel, dacă cele două noțiuni ar fi fost identice, folosirea amândurora în redactarea legii ar fi fost inutilă, ceea ce nu este însă cazul”¹⁸.

Urmarea socialmente periculoasă

Urmarea imediată în cazul infracțiunii de luare de mită constă în starea de pericol abstract pentru buna derulare a relațiilor de serviciu în cadrul instituțiilor prevăzute în conținutul art. 175 C.pen., al persoanelor juridice de drept privat, al autorităților publice ale statului străin, al unei instanțe internaționale.

În plan secund, urmarea imediată constă în „producerea unei pagube în patrimoniul unei persoane fizice sau juridice ori de vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau juridice ori îngrădirea exercitării unui drept al unei persoane sau crearea pentru aceasta a unei situații de inferioritate pe temei de discriminare”¹⁹.

¹⁸ DIACONESCU, H. *Infracțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea*. București: Editura All Beck, 2004, ISBN 973-655-568-2, 592 p., pp. 33-34.

¹⁹ DOSEANU, R. *Infracțiuni de corupție și de servi-*

Legătura de cauzalitate

Legătura de cauzalitate în cazul infracțiunii de luare de mită rezultă din materialitatea faptei, nefiind necesar să fie dovedită. În doctrină se consideră că „legătura de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea incriminată și urmarea imediată trebuie să existe și rezultă *ex re*. Atunci când luarea de mită este realizată prin constrângere, legătura de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea comisă de făptuitor și paguba pricinuită mituitorului trebuie să fie dovedită”²⁰.

Ca element constitutiv al laturii obiective al infracțiunii îl reprezintă legătura de cauzalitate dintre acțiunea ori inacțiunea făptuitorului și urmarea imediată. „Această legătură de cauzalitate reprezintă liantul între elementul material (cauza) și urmarea imediată (efectul) cerut de lege pentru existența infracțiunii. Cu alte cuvinte, existența infracțiunii este condiționată de legătura de cauzalitate dintre actul de conduită interzis și urmarea imediată socialmente periculoasă prevăzută de lege”²¹.

Latura subiectivă a infracțiunii de luare de mită

Infracțiunea de luare de mită are o latură subiectivă care este constituită din intenția directă, din scopul săvârșirii faptei de luare de mită, care constă în îndeplinirea, neîndeplinirea, întârzierea ori accelerarea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle de serviciu ale funcționarului.

Doctrina a generat o opinie în legătură cu intenția cu care se săvârșește această infracțiune: „Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea de luare de mită se comite cu intenție directă sau indirectă. Există două argumente pentru adăugarea în noua

ciu. Aspecte de reglementare internă și de drept comparat. București: Editura Universul Juridic, 2018, ISBN 978-606-39-0293-2, 229 p., p.105.

²⁰ DIACONESCU, Gh.; DUVAC, C. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: Editura C.H. Beck, 2009, ISBN 978-973-115-541-8, 1158 p., p. 455.

²¹ MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea generală. Ediția a III-a revăzută și adăugită*. București: Casa de editură și presă „Șansa S.R.L.”, 1997, 357 p., p. 92 – 93.

reglementare a intenției indirecte ca formă a vinovăției: în primul rând, înlocuirea scopului din reglementarea anterioară cu sintagma „în legătură cu” în actualul Cod penal, iar în al doilea rând, absorbirea în noua reglementare a luării de mită a infracțiunii de primire de foloase necuvenite din vechea reglementare, infracțiune care se săvârșea atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă”²², argument pe care îl apreciem că surprinde contiguitatea cu vechea reglementare a infracțiunii de primire a foloaselor necuvenite.

În jurisprudență²³ se arată că „Sub aspect subiectiv, inculpatul a acționat cu intenție directă. El și-a dat seama că nu este îndreptățit la primirea unor sume de bani în scopul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu pe care le cunoștea, știa și că avea obligația legală de a refuza primirea oricărei promisiuni în acest sens. Acționând în sens contrar obligațiilor sale, urmărind scopul primirii banilor și a celorlalte bunuri, el și-a dat seama că prin faptele sale aduce atingere relațiilor sociale privind corecta desfășurare a relațiilor de serviciu și prejudiciază interesele pacientului său, urmare pe care a dorit-o”.

Forma de vinovăție care caracterizează această infracțiune este intenția directă, calificată ca scop. Scopul orevăzut în norma de incriminare are sensul de finalitate și nu de rezultat. Prin urmare, pentru consumarea infracțiunii va fi suficient ca el să fi fost urmărit și nu realizat”²⁴.

²² DOBRINOIU, V. *Infracțiuni de corupție*. În: DOBRINOIU, V.; GORUNESCU, M.; DOBRINOIU, M.; PASCU, I.; CHIȘ, I.; PĂUN, C.; NEAGU, N.; CONSTANTIN SINESCU, M. *Noul Cod penal comentat. Partea specială, ediția a III-a, revăzută și adăugită*. București: Editura Universul Juridic, 2016, ISBN 9786066737852, 1210 p., p.523.

²³ Tribunalul Timiș, Hotărârea 141 din 02.09.2018. <http://portal.just.ro/30/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=7> accesat la 11.01.2022.

²⁴ DIACONESCU, Gh.; DUVAC, C. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: Editura C.H. Beck, 2009, ISBN 978-973-115-541-8, 1158 p., p.455.

Forme, modalități și sancțiuni în cazul infracțiunii de luare de mită

Formele infracțiunii de luare de mită constau în acte consumate compuse din tipul de consumare a faptelor: fapte consumate și fapte epuizate. Fapta consumată este fapta care este comisă în momentul pretinderii, primirii, acceptării promisiunii de bani ori de alte foloase, care are loc în vederea îndeplinirii, neîndeplinirii, accelerării ori întârzierii efectuării unui act în legătură cu atribuțiile sale de serviciu. Fapta epuizată este fapta funcționarului de primire de mită care poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se după efectuarea unui act de executare, constituind o unitate legală. Nu sunt posibile actele pregătitoare și nici tentativa, NCP neincriminând actele preparatorii sau tentativa ca forme infracționale. Pe lângă varianta tip, infracțiunea de luare de mită poate avea și o variantă agravantă ori o variantă atenuantă.

Varianta agravantă este considerată atunci când infracțiunea de luare de mită este comisă de o persoană care îndeplinește o funcție de demnitate publică, sau care îndeplinește funcția de magistrat sau funcția de organ de cercetare penală, ori care îndeplinește funcții de constatare și de sancționare a contravențiilor, sau persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza unei alte legi, conform art. 7 alin. (1) teza II din Legea nr. 78/2000.

Elementul de noutate al NCPR cu privire la funcționarii publici care răspund pentru infracțiunea de luare de mită, este inclus în dispozițiile art. 293 NCPR, prin care se prevede că și persoanele care, în baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu care le este încredințat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române ori în baza altei legi, răspund pentru infracțiunile de luare sau dare de mită.

Varianta atenuantă este considerată atunci când infracțiunea de luare de mită este săvârșită de către acele persoane aflate în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute în conținutul art. 175 alin. (2) NCPR ori în cadrul oricărei persoane juridice prevăzute în art. 308 NCPR cu raportare la art. 289 NCPR, și pentru care îndeplinesc o atribuție, o însărcinare de oricare natură în serviciul acelei persoane în serviciul căreia se află în mod permanent sau temporar, cu sau fără remunerație.

Concluzii

Infracțiunea de luare de mită este fapta săvârșită de funcționarul public sau funcționarul asimilat, cu atribuții de serviciu, care săvârșește fapta de pretindere, primire, acceptare, nerefuzare a unor sume nespecifice de bani ori de alte foloase, care, în mod legal nu i se cuvin, în vederea îndeplinirii, neîndeplinirii, urgentării ori a întârzierii îndeplinirea unor acte sau fapte ce țin de atribuțiile sale de serviciu, ori în vederea săvârșirii unui act contrar acestor obligații de serviciu, indiferent dacă duce sau nu la îndeplinire promisiunea făcută mituitorului.

Luarea de mită este o infracțiune cu subiect activ nemijlocit calificat, care este un funcționar definit în sensul art. 175 NCPR. Prin evoluția, intensificarea și creșterea amplitudinii fenomenului corupției, legiuitorul a considerat că prevederile NCPR nu cuprind întreaga arie a subiecților activi ai infracțiunilor de corupție, respectiv de luare de mită, astfel încât a venit în completarea acestor prevederi, extinzându-se sfera subiecților activi ai infracțiunii de luare de mită prin adăugarea altor subiecți activi în conținutul art. 1, al Legii nr. 78/2000 cu privire la prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Elementul material al laturii obiective a infracțiunii de luare de mită constă în îndeplinirea în mod alternativ prin cele patru modalități circumscrise normei penale,

ce se pot manifesta sub forma acțiunii, care se săvârșește prin formularea unei pretenții manifestată în mod direct sau indirect și fără nici o legătură cu disponibilitatea sau indisponibilitatea mituitorului ori o intermediarului mitei, a unor sume de bani sau de alte foloase, ori acceptarea mitei de către făptuitor prin acordul manifestat în mod explicit ori implicit, într-un mod direct ori indirect de acceptare a ofertei de mită, ori primirea în mod direct sau indirect de bani sau alte foloase de la mituitor, dobândite de funcționar la inițiativa acestuia, în mod licit și care nu i se cuvin funcționarului, sau se poate manifesta fie sub forma inacțiunii, săvârșită prin nerespingerea promisiunii de mită.

Latura subiectivă a săvârșirii infracțiunii de luare de mită se manifestă prin forma intenției directe sau indirecte, ținând cont că făptuitorul este conștient că faptele sale de pretindere, acceptare, nerefuzare ori primire a altor foloase în vederea îndeplinirii, neîndeplinirii, urgentării, întârzierii realizării unui act cu privire la obligațiile sale de serviciu ori în vederea îndeplinirii unui act contrar acestor obligații de serviciu, vor avea drept rezultat crearea unei stări de pericol abstract pentru derularea normală a relațiilor de serviciu din cadrul unității în care își desfășoară activitatea.

În ceea ce privește mobilul, ca element al laturii subiective, care a determinat săvârșirea faptei sau scopul urmărit, un alt element al laturii subiective, care constituie reprezentarea în plan mental a rezultatului pe care îl așteaptă făptuitorul în urma săvârșirii faptei penale și care constă în rezultatul care este urmărit de făptuitor prin săvârșirea faptei tipice, aceste două elemente ale laturii subiective nu prezintă importanță în situația infracțiunii de luare de mită.

BIBLIOGRAFIE

1. BODEA, R. *Drept penal. Partea specială*. București: Editura Hamangiu, 2008, ISBN 978-606-522-002-7, 720 p., pp. 395-396.
2. BOROI, A. *Drept penal. Partea specială - conform noului Cod Penal*. București: Editura C. H. Beck, 2011, ISBN 978-973-115-788-7, 743 p., p.365.
3. DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București : Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.
4. MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea generală*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa S.R.L.”, 1997, 357 p., p. 92 – 93.
5. Dicționar latin-român, red. coord. OCHEȘANU, R. Editura Științifică, București, 1962, 959 p., p. 439.
6. DONGOROZ, V.; SIEGFRIED, K.; OANCEA, I.; FODOR, I.; ILIESCU, N.; BULAI, C.; STĂNOIU, R. *Explicații teoretice ale Codului penal român*. Partea specială, vol. IV, Editura Academiei României, București, 1972, p. 130.
7. DOSEANU, R. *Infracțiuni de corupție și de serviciu. Aspecte de reglementare internă și de drept comparat*. București : Editura Universul Juridic, 2018, ISBN 978-606-39-0293-2, 229 p., p.122.
8. DIACONESCU, Gh.; DUVAC, C. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: Editura C.H. Beck, 2009, ISBN 978-973-115-541-8, 1158 p., p. 455.
9. DIACONESCU, H. *Infracțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea*. București: Editura All Beck, 2004, ISBN 973-655-568-2, 592 p., pp. 33-34.
10. DIACONESCU, H.; RĂDUCANU, R. *Infracțiuni de corupție și serviciu*. București: Editura C.H. Beck, 2017, ISBN 978-606-18-0736-9, 241 p., p. 19.
11. Î.C.C.J., *Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală*, Decizia nr. 26/2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 13 ianuarie 2015.
12. ZOLYNEAK, M. *Concepția unității de infracțiune în materia participației și implicațiile ei în cazul succesiunii în timp a legilor penale*, R.R.D., nr.10/1971, pp.80-91; apud DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.
13. MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea generală*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Casa de editură și presă „Șansa S.R.L.”, 1997, 357 p., p. 85.
14. PASCU, I. *Drept penal. Partea specială*. București: Editura Hamangiu, 2008, 978-973-1836-64-5, 759 p., p. 383.
15. PASCU, II.; DOBRINOIU, V.; TRAIAN DIMA; HOTCA, M. A.; PĂUN, C; CHIȘ, I.; GORUNESCU, M.; DOBRINOIU, M. *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, ediția a II-a, revăzută și adăugită. București : Editura Universul Juridic, 2014, ISBN 978-606-673-262-8, 800 p., p. 493.
16. DOSEANU, R. *Infracțiuni de corupție și de serviciu. Aspecte de reglementare internă și de drept comparat*. București: Editura Universul Juridic, 2018, ISBN 978-606-39-0293-2, 229 p., p.105.
17. TRAIAN, POP, *Drept penal comparat. Partea generală*, Vol.II, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1923, p. 606; apud Constantin DUVAC, *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*, București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.
18. Tribunalul Timiș, Hotărârea 141 din 02.09.2018. <http://portal.just.ro/30/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=7> accesat la 11.01.2022.

19. TUDOREL, TOADER, *Drept penal român. Partea specială*. București: Editura Hamangiu, 2012, ISBN 978-606-522-896-2, 555 p., pp.283-284.
20. DOBRINOIU, V. *Infrațiuni de corupție*. În: DOBRINOIU, V.; GORUNESCU, M.; DOBRINOIU, M.; PASCU, I.; CHIȘ, I.; PĂUN, C.; NEAGU, N.; CONSTANTIN SINESCU, M. *Noul Cod penal comentat. Partea specială*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2016, ISBN 9786066737852, 1210 p., p.523.
21. PAPADOPOL, V. *Drept penal, în Principii de drept*. București, Editura Științifică, 1958, p. 575; apud DUVAC, C. *Pluralitatea aparentă de infrațiuni*. București: Editura Universul Juridic, 2008, ISBN 978-973-127-122-4, 312 p., p.155.

ISSN 2587-3822
E-ISSN 2587-3954

STUDII NAȚIONALE DE SECURITATE

Revistă științifico-practică
Nr. 1 (5) 2022

Redactor-șef: Vitalie SÎLI
Redactor-șef adjunct: Diana HÎRBU
Redactor științific: Xenofon ULIANOVSKI
Redactori de limbă:

Română / Rusă: Vitalie ȚURCANU

Franceză: Vitalina BAHNEANU

Engleză: Lia BUTUCEL

© SIS (INIS), 2022

Machetare: Editura Garomont Studio
Coperta: Roșca Eduard
Tehnoredactare: Roșca Cristina
Prepress: Editura Garomont Studio

Editura: Garomont Studio SRL, str. Ion Creangă, 39.
Tel.: 067 228 277; e-mail: garomont@promovare.md, garomont_print@promovare.md
Tipografia: SC Garomont Studio SRL, Str. Alba Iulia, 75.
Tel.: 076 706 287; e-mail: garomont@promovare.md, garomont_print@promovare.md

Text block 1, partially obscured by a grid pattern.

Text block 2, partially obscured by a grid pattern.

Text block 3, partially obscured by a grid pattern.

Text block 4, partially obscured by a grid pattern.

Text block 5, partially obscured by a grid pattern.

Text block 6, partially obscured by a grid pattern.

Main text block 1, partially obscured by a grid pattern.

Text block 7, partially obscured by a grid pattern.

Text block 8, partially obscured by a grid pattern.

Main text block 2, partially obscured by a grid pattern.